

Tisdagen den 13 december

Kl. 10.00–15.49
18.00–21.43

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 22 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2022/23:79

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:79 Barnbidrag

av Mikael Damberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 december 2022

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

Interpellation 2022/23:101

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:101 Beslut om nedläggning av kablar

av Fredrik Olovsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 12 december 2022

Näringsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:109 En neutral polisuniform
av Richard Jomshof (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 31 januari 2023.

Stockholm den 12 december 2022

Justitiedepartementet

Gunnar Strömmer (M)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM25 Förordning om datainsamling och datadelning avseende korttidsuthyrning av boende *COM(2022) 571* till näringsutskottet

2022/23:FPM26 Meddelande om gödselmedel *COM(2022) 590* till miljö- och jordbruksutskottet

2022/23:FPM27 Meddelande om inriktningen för en reform av EU:s ekonomiska styrning *COM(2022) 583* till finansutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkande

2022/23:FiU11 Höständringsbudget för 2022

Utrikesutskottets betänkande

2022/23:UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU1

Statens budget 2023 – Rambeslutet (prop. 2022/23:1 delvis, prop.
2021/22:245, prop. 2022/23:15, prop. 2022/23:17 och prop.
2022/23:18)

föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag tänker ta upp tre saker under mitt anförande de kommande tolv minuterna.

Till att börja med kommer jag att prata en hel del om regeringens och Sverigedemokraternas förslag till statsbudget, hur vi tänker ta Sverige genom mycket svåra ekonomiska tider och hur vi börjar lösa de stora samhällsproblemen. Det är den lösning som vi sökte och fick väljarnas förtroende för i valet.

Jag tänker också prata om det orimliga i förväntningen att den nya regeringen på åtta veckor skulle infria alla de vallöften som man ställde ut i valet. Låt mig återkomma till detta. Vi avser att uppfylla de löften som vi gav i valrörelsen.

Fru talman! Jag tänker även prata om det orimliga i att den nya regeringen på åtta veckor skulle kunna lösa alla de problem som den gamla regeringen under de åtta år de satt vid makten faktiskt skapade en stor del av.

Detta tänker jag förhålla mig till under dagens budgetdebatt.

Det är nu vinter i stora delar av Sverige. I Umeå, där jag bor, kryper temperaturen ned mot 20 minusgrader på morgonen. Det är också oskottat hemma, kan jag avslöja efter att ha tillbringat mycket tid här nere.

Men det är inte bara utomhus det blåser kyliga vindar; det är mycket kallt också i världsekonomin. Det finns många risker och saker som kan bli värre och få ljuspunkter och saker som kan bli bättre. Världen befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge. Sverige, fru talman, befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge. Vi går nu mot en ekonomisk vinter.

Hög inflation i Sverige och omvärlden är nu det största hotet mot hushåll och företag. Hög inflation är välfärdens och välståndets fiende. När värdet på pengar minskas drabbas de som har minst marginaler. Det märks när man går och handlar i affären; allt blir dyrare.

Trots detta lägger två av riksdagens fyra oppositionspartier budgetar med hundratals miljarder kronor i underskott de kommande åren. Det skulle driva på inflationen ytterligare och i värsta fall orsaka mycket stor skada på hela den svenska ekonomin. Det är lite som att försöka släcka elden med bensin, fru talman.

Både Riksbanken i Sverige och riksbankerna i andra länder höjer nu styrrentorna för att stoppa inflationen. Tillsammans med ansvarsfulla regeringar lägger man strama budgetar och håller tillbaka. I det här läget måste inflationen bekämpas, och politiken måste prioritera det som är allra vik-

tigast. Statens kärnuppgifter ska fungera. Hushåll och företag ska få stöd när det behövs. Det är nu tid för ansvar.

Den budget som samarbetspartierna har lagt fram prioriterar det som är allra viktigast: att stötta hushåll i tuffa tider, att satsa på rättsväsen och försvar och att stärka välfärden. Det handlar bland annat om 10 000 fler polisanställda till 2024, fler verktyg till polisen och skärpta straff, krafttag mot hedersrelaterat våld och förtryck, kortare vårdköer och satsning på kvinnors hälsa. Det handlar om 12 miljarder till kommuner och regioner för att stärka välfärden nu när det verkligen behövs. Vi ser också till att skapa handlingsutrymme om nedgången i ekonomin blir djupare än vad vi nu kan förutse. Det är att ta ansvar.

En av de allra viktigaste sakerna regeringen gör i det här tuffa ekonomiska läget är att inte elda på inflationen. Det är just inflationen som är skadlig för hushåll och företag. Den gör människor relativt sett fattigare. Våra pengar blir mindre värda, och vår konkurrenskraft skadas.

Det kommer att ta tid, fru talman, att knäcka brottsligheten, bygga tillbaka kärnkraften och få ned inflationen. Men det måste göras. Det är att få ordning på Sverige igen, och med denna budget tar vi de första stegen.

Socialdemokrater över landet gör sig nu högljutt hörda genom att anklaga regeringen och regeringspartierna för att begå löftesbrott. Det är rätt mycket som är märkligt i alla dessa anklagelser, först och främst för att nuvarande regering bara har suttit i åtta veckor. Vi kommer steg för steg att uppfylla löftena till väljarna så fort det är praktiskt möjligt och så fort som ekonomin och samhällsekonomin i övrigt tillåter.

Men mest är det kanske märkligt, fru talman, eftersom de stora löftesbrotten kommer från Socialdemokraterna själva. Socialdemokraterna lovade i valrörelsen och åren innan dess att aldrig rubba enprocentsmålet i biståndet. Och det är precis vad de gör i sin skuggbudget. Socialdemokraterna skär nu ned på biståndet, vilket de lovade att aldrig göra.

Socialdemokraterna lovade att inte höja skatterna för vanligt folk som går och jobbar, nu när bistra tider väntar. Trots det vill de höja skatten med 1 000 kronor i månaden för 1 miljon löntagare. Socialdemokraterna lovade att inte göra det dyrare att tanka bilen. Ändå höjer de i sitt första skuggbudgetförslag skatten på bensin och diesel med 1 krona per liter. De låter också banan med reduktionsplikt vara kvar, vilket kommer att göra det betydligt dyrare att tanka.

Socialdemokraterna – ja, faktiskt samtliga oppositionspartier – står bakom den extrema utformning av reduktionsplikten som vi har i dag. Om reduktionsplikten ligger kvar på den här banan kommer priserna på bensin och diesel, allt annat lika, att stiga rätt mycket från dagens extremt höga nivåer. Bensinpriset skulle öka med 5 kronor litern fram till 2030. Dieselpriset skulle öka med 9 kronor litern fram till 2030. Och detta från dagens höga nivåer, fru talman!

Samtidigt har de fyra partier som nu sitter i regeringen eller stöder regeringen bestämt sig för att det inte ska vara dyrare att tanka i Sverige än i de flesta andra länder i Europeiska unionen. Därför kommer vi att sänka reduktionsplikten till EU:s miniminivå. Det tar dock lite längre tid än de flesta av oss hade hoppats, men vi kommer att göra det. Om ungefär 12 månader och 20 dagar kommer vi att kunna infria även detta löfte, fru talman.

Socialdemokraterna har förvisso föreslagit någon form av tankrabatt. Hur det skulle gå till att genomföra den är lite svårt att se. Men eftersom de vill höja skatten på bensin och diesel redan i sitt första budgetförslag och höja reduktionsplikten från dagens extremt höga nivåer kommer de här pengarna att ätas upp flera gånger om för svenska hushåll. Det är oansvarigt och oseriöst att behandla människor som är beroende av bilen på det här sättet i ett land där vi är beroende av transporter.

Fru talman! Vi lovade att göra det billigare att köra bil, och vi kommer att infria detta löfte. Redan i den första budgeten är en av de största reformerna vi genomför att sänka skatten på bensin och diesel med 1 krona per liter. Vi förbättrar också reseavdraget så att de som är beroende av bilen kan få det lite bättre.

Utöver den skattesänkning som vi genomför vid årsskiftet kommer vi också, som jag sa, att ta ned reduktionsplikten till EU:s miniminivå.

Fru talman! Vi kommer att avsluta det extrema projekt där Sverige ska ha världens dyraste bränslepriser. Det projektet kommer att avslutas med den här nya regeringen. Det är jag väldigt stolt över, och det kommer att göra skillnad för människor som bor på landsbygden, för människor som är beroende av bilen och för allt som kräver transporter. Det är bra för svensk industri, och det är bra för Sveriges konkurrenskraft.

Men det är inte bara vid bensinmacken som Socialdemokraterna har gjort det oerhört dyrt under sina åtta år vid makten. Nedlagd elproduktion i södra Sverige och elkrisen i Europa har lett till chockhöjda elkostnader för hushåll och företag. Från att ha varit ett land med trygg, billig och fossilfri energiförsörjning har vi nu hamnat i en situation där återkommande strömbavbrott är ett reellt hot och där människor tvingas lämna hus och hem för att de inte längre har råd med elräkningen.

Fru talman! De rödgröna politikerna applåderade här i kammaren för ett par år sedan när de med en rösts marginal lade ned ytterligare två kärnkraftsreaktorer som vi hade behövt i dag för att säkerställa att det finns el så att priset inte skulle bli så orimligt högt.

Den nya regeringen har ansvaret att ta Sverige igenom de problem som den förra regeringen skapade. Men låt oss aldrig glömma vilka som bär ansvaret för att vi är där vi är. Det är de fyra oppositionspartierna som har sett till att Sverige har de problem som vi faktiskt har i dag.

Den nya regeringen kommer att stötta hushållen genom att återinföra flaskhalsintäkterna till elkonsumenterna genom ett tillfälligt högkostnads-skydd. Vi har också tagit hänsyn till stödets påverkan på ekonomin i övrigt. Vi behöver bekämpa inflationen, och därför måste allt göras på ett avvägt sätt. Vi säkerställer att finanspolitiken i sin helhet är neutral och inte driver på inflationen. Vi tar ansvar för svensk ekonomi.

Fru talman! För dem som lyssnar på den här debatten vill jag också påminna om att det var den förra, socialdemokratiska regeringen som tog fram underlaget till Svenska kraftnät och sa att Norrland inte skulle få något elstöd. Det är inte den nya regeringens direktiv – det var den gamla regeringen som gav det uppdraget till Svenska kraftnät.

Får Norrland lika höga elpriser som i södra Sverige har vi beredskap för ytterligare åtgärder. Sverige behöver mer elproduktion, nu och i framtiden. Vi kommer att bygga ny kärnkraft och långsiktigt säkerställa billig, klimatvänlig el i hela Sverige. Det är en av den här regeringens allra främsta prioriteringar.

Fru talman! Oppositionens budgetförslag är oroande läsning. Den enskilt största reformen som Socialdemokraterna föreslår i sin skuggbudget är att höja skatten för människor som arbetar. Det gäller 13 miljarder, 1 000 kronor i månaden, för 1 miljon löntagare – poliser, barnmorskor och många andra som betalar statlig inkomstskatt.

I ett redan tufft ekonomiskt läge föreslår Vänsterpartiet en skattechock för hushåll och företag. Man vill höja skatterna med 68 miljarder kronor nu när tuffa tider stundar. Men inte ens det räcker för Vänsterpartiet, fru talman. Man vill låna 200 miljarder kronor de kommande tre åren för att få ihop alla de utgifter som man lovar. Det är en fantasibudget som inte kommer att hjälpa någon. Det spelar ingen roll vad man lovar om man kör landets ekonomi i botten på det här sättet. Det är ett av de mest oansvariga budgetförslag som har lagts i den här kammaren.

Tyvärr är Miljöpartiet inne på samma spår, fru talman. På tre år vill man låna upp 275 miljarder kronor när världsekonomin ser ut som den gör. När man behöver kyla ned och ta ansvar vill de spä på utgifterna på detta sätt.

Centerpartiets största satsning i budgeten är bistånd, och det finansierar man genom att skära i välfärden.

Lägger man de fyra oppositionspartiernas budgetar sida vid sida spretrar det betänkligt. Det är väldigt lite man är överens om. Det enda man egentligen är överens om är att spä på inflationen och göra det dyrt att köra bil och dyrt att tanka. Det enda man kommer överens om är hur man spär på inflationen och hur man höjer bränslepriserna.

Mot detta står fyra partier som har landat i en överenskommelse för att vända denna utveckling. Svensk politik står inför en mycket viktig och svår uppgift. Stora strukturella reformer krävs för att få ordning på landet igen. I det här läget måste medborgarna kunna lita på att politiken tar ansvar, fru talman. Därför lägger nu de fyra samarbetspartierna fram en budget med fokus på att lösa Sveriges allvarliga samhällsproblem. Den här regeringen har suttit åtta veckor vid regeringsmakten, och den förra regeringen har suttit i åtta år. Nej, vi har inte hunnit lösa alla problem än, men med den här budgeten påbörjar vi det arbetet.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde David Josefsson, Oliver Rosengren och Jesper Skalberg Karlsson (alla M).

Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! I dag står vi inför ett viktigt beslut. Det är ett vägval. I det ena fallet låter vi början av den kommande krisvintern bäras rättvist genom att stötta alla de barnfamiljer som har det extra tufft just nu och genom att ta ansvar för välfärdens finansiering så att vi kan undvika stora nedskärningar. I det andra fallet går riksdagen vidare med Sverigedemokraternas och högerregeringens budgetförslag, som innebär en stor skattesänkning för de mest högavlönade men som saknar åtgärder för att dämpa konjunkturedgången, värna välfärden och rusta Sverige starkare.

Nu är det sista chansen för regeringen och Sverigedemokraterna att ompröva sin politik inför krisvintern. Min och svenska folkets uppmaning

är enkel: Fall inte tillbaka på gammal moderat politik där de som redan har mest ska få mest men där vanligt folk får klara sig på egen hand!

Listan på högerregeringens löftessvek till svenska folket blir bara längre och längre. Det blev inget högkostnadsskydd för hushållen den 1 november, och det blev inget i god tid före jul. Vi får se om det kommer i februari – om inget oförutsett inträffar, som det numera heter. Människor i norra Sverige blir helt utan, trots både höga priser och kallare klimat. Svenska företag som också är hårt drabbade av kostnadskrisen har fortfarande inte fått besked om när stödet kan komma.

Det blev inget reformerat och förbättrat reseavdrag. Det blir nog inget av den utlovade pausen i amorteringskraven. Högerpartiernas stora och tydliga löften om radikalt sänkta priser vid pump hamnade på 14 eller 40 öre vid årsskiftet. Men statsministern säger att högerpartierna gör exakt som de sa i valrörelsen. Jag undrar om det är någon väljare i Sverige, oavsett vad de röstat på, som delar hans bedömning i detta.

I den socialdemokratiska budgetmotionen visar vi hur man kan utforma en ekonomisk politik som det går att lita på. Vi visar att det både är möjligt och smartare att möta lågkonjunkturen med en riktad konjunkturpolitik med satsningar på utbildning, byggande och arbetsmarknadspolitik. Vi dubblar resurstillskottet till skolan, vården och omsorgen och stöttar familjer under vintern.

Fru talman! Men det finns också ljusglimtar i regeringens budget. Flera av förslagen i regeringens budget är förlängningar av den tidigare regeringens politik. Det handlar till exempel om en fortsatt stärkt a-kassa och en förlängning av det höjda bostadsbidraget för de mest utsatta barnfamiljerna. Det är bra att regeringen inte ger sig på att sänka den nyss höjda garantipensionen. De fortsätter också att ge ökade resurser till polisen och rättsväsendet. De tar vid det viktiga arbetet med att ställa om och bygga ut försvaret – både det militära och det civila försvaret. Vi är eniga om målet att nå 2 procent av bnp i försvarsutgifter.

När jag tittar närmare på budgeten ser jag tydligt hur regeringspartierna och Sverigedemokraterna håller fast vid en orättvis ekonomisk politik. Den som är sjuk eller har en funktionsnedsättning ska betala mer i skatt än den som kan arbeta. Skattesänkningar för höginkomsttagare går före ekonomisk trygghet för barnfamiljer. Klimat- och miljöpolitiken dikteras tydligt av Sverigedemokraterna, och det är minst sagt oklart om regeringen ens har ambitionen att uppnå till klimatmålen – eller som Sveriges nuvarande finansminister lojt konstaterar: När vi dem inte så når vi dem inte.

Det är en politik som splittrar och backar in i framtiden och som delar Sverige när vi behöver hålla ihop. Men vi vet att en annan utveckling är möjlig. I oroliga tider ska samhället finnas där för människor. Sverige är som bäst när vi hjälps åt – i fotbollslaget eller i grannskapet – och när vi tillsammans tar ansvar för vårt land.

Fru talman! Regeringens och Sverigedemokraternas politik duger inte heller för att möta den lågkonjunktur Sverige står inför. Detta oroar mig, för vi har sett det tidigare. Högerens ekonomiska politik har prövats i kriser tidigare; det såg vi till exempel under finanskrisen 2008–2009. Då gjordes det nedskärningar i a-kassan som innebar att 450 000 människor stod utan ekonomisk trygghet när krisen slog till. Då kompenserade högerregeringen inte kommuner och regioner för de minskade skatteintäkterna. Valfärden

Prot. 2022/23:37
13 december

-----
*Statens budget 2023 –
Rambeslutet*

fick ta smällen med stora uppsägningar och besparingar i skolan och omsorgen som resultat.

Den dåvarande statsministern Fredrik Reinfeldt deklarerade att industrin var ”basically gone”. Man införde inget system för korttidspermittering, trots att många av våra konkurrentländer redan hade sådana på plats. Sverige förlorade tiotusentals industrijobb i onödan. Regeringen valde den gången att låta ideologi styra krispolitiken och försatte svensk industri i ett stålbad. Arbetslösheten sköt i höjden, och det tog nästan tio år för arbetsmarknaden att återhämta sig.

Sedan kom coronapandemin, och ur ett ekonomiskt perspektiv klarade sig Sverige bra under Magdalena Anderssons ledarskap. Vi kompenserade välfärden för skattebortfallet tre gånger om. Hundratusentals löntagare kunde behålla sina jobb med hjälp av korttidspermittering. Svensk ekonomi återhämtade sig också snabbt. Fler människor jobbar i dag än någonsin tidigare, och arbetslösheten har sjunkit tillbaka efter pandemin.

I den budgetproposition vi i dag debatterar och voterar om består regeringens och Sverigedemokraternas konjunkturpolitik av en nedmonterad arbetsmarknadspolitik och ett avskaffat investeringsstöd för bostadsbyggande. På vilket sätt gynnar detta Sverige? På vilket sätt pressar det tillbaka inflationen? Signalen till svenska folket är tydlig: Gör er redo för att klara er själva!

Vi föreslår i stället en höjning av barnbidraget med 200 kronor under vintermånaderna januari, februari och mars. Vi har lagt fram en ny modell på en tankrabatt som är riktad till dem som är beroende av bilen. Stödet går till alla som mest behöver det, men det viktas så att det mest träffar dem som bor utanför storstäderna, där man är mest beroende av bilen. Det innebär att en familj i glesbygd med två bilar skulle få ett stöd på 4 000 kronor. Det gör skillnad på riktigt i plånboken.

Vi vill öka antalet utbildningsplatser och stärka den aktiva arbetsmarknadspolitikerna så att den som blir arbetslös i lågkonjunkturen får stöd för att stärka sin kompetens och snabbare komma tillbaka i arbete.

Vi vill att bemyndiganderamen för investeringsstödet höjs så att kön kan betas av. Det var detta som de borgerliga partierna i somras lovade att de skulle göra. Det skulle innebära att 20 000 fler bostäder kan byggas med hjälp av investeringsstödet.

I dag står Sverige återigen inför en svår ekonomisk situation. Den här gången handlar det om att Sverige har både hög inflation och en stundande lågkonjunktur. Det ställer krav på en smart konjunkturpolitik som stärker Sverige och stöttar vanligt folk utan att motarbeta penningpolitiken och driva upp inflationen och räntorna ytterligare. I vår budgetmotion visar vi att det är möjligt.

Fru talman! Välfärden står inför en kostnadskris, och den moderatledda regeringen är tillbaka i gamla ideologiska övertygelser. Den här gången är det sjukvården, äldreomsorgen och skolan som ska genomgå ett stålbad. Många kommuner och samtliga sjukvårdsregioner i vårt land räknar med att gå med underskott 2023 med den budget som regeringen har presenterat.

Exakt hur tänker sig finansministern att välfärden ska effektiviseras i det här läget? Ska undersköterskan springa ännu snabbare för att hjälpa de äldre att gå på toaletten eller duscha? Ska läraren hinna med att hjälpa ytterligare några barn under matematiklektionen? Eller ska barnmorskan

vårda fler kvinnor som föder barn samtidigt? Detta är inte hållbart – inte ens om regeringens statsråd lånar ut sina allra bästa löparskor.

Den här utvecklingen måste till varje pris hejdas. Därför vill vi tillföra 6 miljarder extra i generella statsbidrag till kommuner och regioner. Det innebär att vi också viktat om sammansättningen av statsbidragen så att en större andel av dem är generella statsbidrag i stället för riktade och sökbara. Det betyder att vi kan stötta välfärdens kärnverksamhet utan att ytterligare förvärra den administrativa bördan för kommunerna och personalen.

Den svenska välfärden står samtidigt inför en stor demografisk utmaning. Antalet som behöver vård och omsorg växer betydligt snabbare än antalet människor i arbetsför ålder. Detta är en stor utmaning, och det är därför helt oförståeligt att regeringen i denna budget aviserar att man kommer att avveckla den värdefulla personalsatsningen i vården samt Äldreomsorgslyftet.

Vi vill i stället utveckla satsningarna och dessutom satsa särskilt på att öka antalet VFU-platser för sjuksköterskor så att fler kan utbilda sig. Samma krav måste ställas på privata och offentliga aktörer när det gäller att säkra personalförsörjningen i vården.

Fru talman! Den grova organiserade brottsligheten hotar vår samhällsgemenskap. Våldet och skjutningarna måste upphöra. Straffen har skärpts, och rättskedjan har fått mer resurser. Detta är bra, och det måste fortsätta. Samhället måste vara starkt för att kunna pressa tillbaka gängen och knäcka brottsligheten.

Men hela samhället måste vara starkt. Vi måste också bryta nyrekryteringen till gängen. Polisen vittnar om att det för varje gängkriminell som buras in står unga killar redo att ta hans plats. Därför är det allvarligt att Sverigedemokraterna och regeringen helt saknar politik för att stoppa nyrekryteringen. De satsar 10 miljoner kronor på socialtjänsten. Om man slår ut det på 290 kommuner förstår man att det inte kommer att bli någon verkstad av detta.

Vi socialdemokrater ser hela problemet och erkänner hela problemet. Därför kan vi också presentera hela lösningen. Vi vill skjuta till en halv miljard till socialtjänsten. Vi vill miljardförstärka likvärdighetsbidraget till skolan för att ge alla barn en chans att lyckas i skolan. Vi dubblar även de generella statsbidragen till välfärden.

Det är i sprickorna i samhället som segregationen och brottsligheten slår rot. Det går inte att möta gängkriminaliteten med sparbetning på socialtjänsten och skolan – det som behövs för att bygga samhället starkt.

Det finns en annan väg, där vi pressar tillbaka brottsligheten och där fler gängkriminella döms till längre fängelsestraff men där vi också ser till att ingen ung kille plockar upp vapnet, går med i gänget och förkastar sin framtid och sin trygghet. För varje krona som, med rätta, satsas på att bygga ut polisen måste lika mycket satsas på att bryta nyrekryteringen.

Fru talman! Nu är det sista chansen för regeringspartierna och Sverigedemokraterna att tänka om och göra det som krävs när Sverige går in i en lågkonjunktur. Släpp taget om ideologiska övertygelser! Titta på verkligheten! Det är faktiskt inte rimligt att höginkomsttagarna ska kompenseras fullt ut för inflationen medan andra behöver stå tillbaka.

Använd i stället pengarna till att stötta alla de barnfamiljer som möter en tuff vinter då rekordhöga elräkningar ska betalas samtidigt som ungarna behöver nya vinterskor! Ta ansvar för välfärdens finansiering så att vår-

dens medarbetare får drägliga arbetsvillkor och slipper oroa sig för uppsägningar och neddragningar! Visa att ni tar välfärden på allvar! Det är bara så vi kan ta oss igenom den kommande krisvintern tillsammans. Vårt Sverige kan bättre.

Fru talman! Jag yrkar avslag på förslaget i betänkandet och bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

(Applåder)

Anf. 3 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Vi har både i detta anförande och vid tidigare tillfällen hört Mikael Damberg kritisera mig och oss för att vi inte sänker bränslepriserna tillräckligt fort eller tillräckligt mycket. Men nu har vi ju fått ta del av Socialdemokraternas budgetförslag, och där framgår det att man vill höja – inte sänka – bränsleskatterna med nästan 7 miljarder kronor nästa år. Det skulle motsvara en prisseffekt vid pump på 1 krona per liter. Vidare vill man fortsätta att höja kvoterna i reduktionsplikten – det mycket djupt bisarra och sjuka experiment som man har utsatt Sverige för. Detta skulle motsvara en prisseffekt vid pump på ytterligare 9 kronor per liter, fru talman. Totalt skulle effekten av denna politik alltså bli att det blir 10 kronor dyrare per liter vid pump.

Så får man såklart tycka; det är ju inte förbjudet. Vill man att det ska vara 10 kronor dyrare att tanka bilen får man tycka så. Men hur kan man rikta kritik mot oss för att vi inte sänker priset tillräckligt mycket när man själv vill göra det 10 kronor dyrare?

Hur hänger det ihop? Hur ska ni ha det egentligen?

Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det märks att Sverigedemokraterna är väldigt stressade över den debatt som har uppstått i Sverige. De har svikit de löften som de gav till väldigt många väljare.

Jag knackade dörr, och många frågade om det var sant att man skulle få flera kronor i sänkt pris vid pump. Det skulle ske med snabbhet, och på bensinen skulle sänkningen vara 6,50 kronor. Det blir 14 öre. Det sker vid årsskiftet – om bensinbolagen inte skär emellan, vilket de gjorde förra gången med 25–40 procent. Vi hoppas att de inte gör det den här gången. Det är Sverigedemokraternas lösning! De här 14 örena har inte gjort svenska folket särskilt glada.

Vi socialdemokrater inför ett annat system. Vi kompenserar alla dem som behöver bil i glesbygd och på landsbygd, där man inte har tunnelbana eller pendeltåg till och från jobbet. Det betyder att en familj med två bilar i glesbygden skulle få 4 000 kronor. Det är mycket pengar, på riktigt, för att klara de höga drivmedelspriserna. Det innebär 2 kronor i sänkt pris för de första 2 000 milen. Det är riktiga förändringar i plånboken under nästa år för dem som behöver bilen mest.

Det går att visa att det går att rikta stöd för att faktiskt göra skillnad för de grupper som behöver bilen och som annars får problem. Men jag förstår att Sverigedemokraterna är stressade över det här, för de lovade ju någonting helt annat än det som blev. Det måste de ta ansvar för, eftersom de har varit med och förhandlat den här budgeten.

Sverigedemokraterna har ställt upp och skrivit under på vartenda kommatecken, varenda krona, varenda miljard och varenda utebliven satsning på barnfamiljer och välfärd i den här budgeten. Då får de stå för det.
(Applåder)

Prot. 2022/23:37
13 december

Statens budget 2023 –
Rambeslutet

Anf. 5 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag är inte stressad över debatten i sig – jag är stressad över priserna och att folk knappt har råd att ta sig till jobbet. Men då vet vi alltså att det blir 10 kronor dyrare per liter, om nu Socialdemokraterna inte har bytt uppfattning om reduktionsplikten. Det vore ju otroligt välkommet! Det skulle betyda att vi har en bastant majoritet i kammaren för att stoppa det här experimentet, men det har jag inte hört Mikael Damberg säga.

10 kronor dyrare per liter och några hundralappar för att kompensera, det är Socialdemokraternas förslag. Jag tror inte att väljarna köper den politiken. Men, fru talman, det här är inte den enda frågan där de försöker stå på två ben – vilket man i och för sig gör i normala fall – men här intar man alltså motstridiga positioner.

När det gäller biståndsfrågan har vi fått kritik för att vi slopar enprocentsmålet, vilket vi gör och vilket jag för övrigt tycker är bra. Den kritiken tar jag lätt på. Vi får kritik för detta av Socialdemokraterna – men de uppfyller ju inte heller enprocentsmålet. De ska ha kvar det, men det ska inte finansieras med deras budgetförslag.

Socialdemokraterna försöker att inta motstridiga positioner. De vill göra bränslet 10 kronor dyrare per liter samtidigt som de kritiserar oss för att vi sänker skatten för lite. De kritiserar oss för att vi slopar enprocentsmålet när det gäller biståndet samtidigt som de själva inte uppfyller enprocentsmålet. Jag tror inte att den spagatpolitiken kommer att funka. Det hänger inte ihop.

Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Vår budgetmotion hänger ihop. Det är det den gör. Vi visar att det är möjligt att satsa på välfärden och på barnfamiljerna och att faktiskt rikta stöd till dem som behöver bilen. De får knappt någon hjälp i regeringens budget, eftersom sänkningen reducerades till 14 öre vid pump. Det hjälper ingen som behöver bilen i glesbygden.

Vi visar att det finns ett annat system som skulle lätta på kostnaderna med 2 kronor de första 2 000 milen. Det betyder mycket för människor i glesbygd, om man menar allvar med att hjälpa. Jag tycker att det är dramatiskt att regeringen gör så stora besparingar på biståndet. Ni överger den principen. Vi säger att vi principiellt är för den, men vår största satsning i den här budgeten är inte på biståndet. Vår största satsning är på välfärden.

Ni väljer att underfinansiera välfärden. Det kommer att leda till underskott i varenda sjukvårdsregion i Sverige nästa år. Väldigt många kommuner kommer nu att börja med besparingskrav i skolan, sjukvården och äldreomsorgen. Det är Sverigedemokraternas politik som leder fram till det, och jag tycker att det är en felaktig politik.

Man måste se helheten i en budget, och man måste göra avvägningar. Vi väljer att prioritera både välfärden och barnfamiljerna nu när vi står i en väldigt tuff ekonomisk situation.
(Applåder)

Anf. 7 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Jag tänker landa i två frågeställningar. Dels handlar det om det Mikael Damberg sagt i medierna upprepade gånger om de stora löftesveken från de fyra samarbetspartierna som har bildat eller stöder regeringen, dels om en uppföljning i form av en fråga om hur Mikael Damberg ser på de löften som utställdes i valrörelsen men som inte längre återfinns i den budgetmotion eller skuggbudget som Socialdemokraterna själva lägger.

Jag börjar med den första delen, som handlar om priset på bensin och diesel. Jag tror att de flesta medborgare i Sverige tycker att det är väldigt dyrt att tanka, framför allt om man är beroende av bilen och saknar alternativ eller driver företag och är beroende av transporter. Då är det bra att veta att regeringen sänker skatten vid årsskiftet med 1 krona per liter. Socialdemokraterna vill höja den med 1 krona per liter.

Det är också bra att veta att regeringen så fort det går vill få bort reduktionsplikten så att vi kommer ned några kronor till. Det kommer att ta ungefär tolv månader från dags dato. Då kommer vi att befinna oss i nivå med andra länder i Europa.

Socialdemokraterna vill göra det precis motsatta. Från det extrema experiment man påbörjat vill man fördubbla reduktionsplikten. Ytterligare 9 kronor plus 1 krona är, precis som Oscar Sjöstedt sa, 10 kronor i ökade bränslekostnader. Vi vill samtidigt sänka dem. Hur kan detta vara ett löftesbrott, fru talman? Det är min första fråga till Mikael Damberg. Det tar lite drygt tolv månader från och med nu att uppfylla löftet. Hur kan det vara ett löftesbrott när det är påbörjat?

Den andra frågan, fru talman, gäller hur Socialdemokraterna under hela valrörelsen lovade att aldrig röra enprocentsmålet. De ansåg det fruktansvärt att andra partier föreslog det. Men i sin första skuggbudget har de spolat enprocentsmålet. Vi skär ned med drygt 7 miljarder. Socialdemokraterna skär ned med nästan 5 miljarder. Hur kan det inte vara ett löftesbrott?

Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det är inte främst jag som säger att det är ett löftesbrott. Jag har också sagt det. Men tala med människor i Sverige! Fråga om de tycker att regeringens politik speglar det man sa till väljarna i valrörelsen! Det tycker de inte. Det är verkligheten som är regeringens problem, inte vad vi socialdemokrater säger om deras budget. Det är verkligheten som är deras problem.

Det visar sig att regeringen lägger 6,7 miljarder på en skattesänkning som knappt ger någon effekt. Det blir folk irriterade på. De känner sig svikna och lurade. Vi visar i vårt budgetalternativ hur man kan rikta stöd framför allt till de delar av Sverige som inte har tunnelbana, buss och pendeltåg som jag som bor i Solna. Vi riktar i stället stöd till dem i glesbygd som verkligen behöver det. Det innebär en priseffekt på 2 kronor för de första 2 000 milen. Det är pengar på riktigt, och bensinbolagen kan inte skära emellan.

Vi visar att vi tar kostnadsfrågan på allvar, men regeringens problem är att de har lovat saker och ting som de inte kan hålla. Vi socialdemokrater fick till och med kritik i valrörelsen för att vi inte lovade så mycket. Då sa

vi att vi inte kan lova så mycket, eftersom vi går mot en krisekonomi och måste prioritera.

Socialdemokraterna kommer att prioritera välfärdens finansiering och att stötta de grupper som har det tuffast inför en tuff vinter. Det var exakt det vi sa, och det är exakt det vi levererar i vår budget. Vår budget är en budget att lita på. Man ser ju att det är samma sak som vi sa i valrörelsen. (Applåder)

Anf. 9 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Problemet med Mikael Dambergs retorik är att en del tenderar att faktiskt tro på den. Jag har sett socialdemokratiska riksdagsledamöter som tror på att de här 14 örena kostar 7 miljarder och som har gjort beräkningar på vad det skulle kosta att sänka med några kronor. Problemet är att det inte stämmer. 1 kronas skatt på bensin och diesel kostar 7 miljarder. Vi sänker med 1 krona per liter, Mikael Damberg höjer med 1 krona per liter. Det är den faktiska verkligheten.

Mikael Damberg erbjuder hushåll i glesbygd – det är lite oklart vilka det skulle vara – 2 kronor per liter de första 2 000 milen, samtidigt som han vill höja priset på diesel med 10 kronor per liter. Det här, fru talman, tror jag att de flesta kommer att kunna genomsåda när de slår ihop matematiken.

Det jag försökte fråga var hur Mikael Damberg – inte svenska folket i övrigt eller journalister – beskriver den här regeringens politik. Vi kommer att sänka priset i Sverige på bensin och diesel ned till hur det är i de övriga länderna i Europa. På grund av den förra regeringens politik tar det lite längre tid än vad vi hade hoppats och önskat, men vi kommer att ta oss dit.

Fru talman! Min fråga var hur Mikael Damberg – inte någon annan – kan kalla det för ett löftesbrott när vi säger att vi tänker genomföra det.

Samtidigt har Mikael Damberg sagt att han inte ska höja skatten för folk som jobbar. Han ska inte höja skatten på bensin och diesel, och han ska absolut inte skära i biståndsmålet. Allt det gör han och Socialdemokraterna i sin skuggbudget. Då är min motfråga: Hur kan det inte vara ett löftesbrott? Man säger en sak före valet, och sedan kastar man allt det överbord i sin skuggbudget efter valet. Och man försöker med näbbar och klor säga att den nya regeringen och dess samarbetspartier, som kommer att sänka priset på bensin och diesel, begår löftesbrott för att de inte har lyckats göra detta under de första åtta veckorna.

Det hade varit intressant att höra om detta, men jag tror inte att det är det Mikael Damberg kommer att ägna sina kommande två minuter åt. Vi får väl se.

(Applåder)

Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Men det är nu som krisvintern slår till. Det är nu svenska hushåll har det väldigt kärvt ekonomiskt. Det blir väldigt provocerande för många väljare som hörde att högkostnadsskyddet skulle vara på plats den 1 november, i god tid före jul, och som nu får höra att det tidigast kan ske i februari.

Det blir också provocerande när norra Sverige inte får ta del av detta. Du sa i ditt inlägg förut, vilket var helt fel, att vi uteslöt norra Sverige. Det var inte så. Vi sa att det gavs prioritet till södra Sverige. Det är någonting

annat. De har nämligen haft de högsta priserna. Detta är en glidande skala. Det blir löftessvek, och det är tydligt att till och med Edward Riedls egna partikamrater säger att det är tydliga löftessvek från Moderaterna när det gäller elpriserna.

Jo, det går inte att bortse från att Moderaterna internt också har en stor svekdebatt om detta. Dessutom blev det 14 öre, och vi kan visa att det kan bli 2 kronor för dem som bor i glesbygd och kör de första 2 000 milen. Det är klart att vi kan visa att det går att göra detta på ett annat sätt som ger effekt i plånboken men som också gör att man har råd att satsa på 200 kronor i månaden i höjt barnbidrag och studiebidrag för de många barnfamiljer som har det tufft den här vintern och som väntar på att elstödet ska komma någon gång.

Det ansvaret måste man orka med att ta i regeringsställning. Jag tycker att vi i vår budgetmotion visar att detta är fullt möjligt. Dessutom väljer vi att prioritera det som kan hantera konjunkturen på ett smartare sätt nu när vi går mot ökad arbetslöshet. Det är jag stolt över, men det är tuffa prioriteringar. Allting kan inte göras på en gång. Då gäller det att prioritera det som är viktigast. Just nu är det välfärden. Det är de sårbara grupperna som också måste klara denna vinter.

(Applåder)

Anf. 11 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Det finns något som jag känner förenar en kristdemokrat och en socialdemokrat. Det är att vi tror på biståndet som en positiv kraft. Att vi nu har lagt fram en budget där 56 miljarder går till bistånd gör att Sverige fortsatt är världsledande i generositet. Det är bara Luxemburg som ger mer.

Men det är egentligen inte beloppet som är det viktiga, tänker jag, utan det viktiga är att biståndet gör skillnad och att vi, så att säga, kan legitimera att varje krona som går till bistånd gör nytta.

Regeringen försöker nu se över biståndet så att det är långsiktigt, transparent och effektivt. Man vill också ändra på trenden så att inte alltmer av biståndet ska gå via multilaterala organisationer. Det handlar också om civilsamhällets organisationer. Jag har själv ett ideellt uppdrag i Lepramissionen. Vi hoppas nu att alla de projekt som finns för dem som har drabbats av spetälska – för att kunna ändra deras vardag, rusta dem och i vissa fall undsätta dem – ska bli verklighet.

I den budget som regeringen lägger fram finns det också ett tak för hur mycket avräkning som kan göras på ett bistånd. Det taket har regeringen satt till 8 procent. Min fråga till Mikael Damberg blir därför: Varför har inte Socialdemokraterna tagit rygg, så att säga? Varför har man inte samma typ av tak i sin skuggbudget?

Vi vet att regeringen i våras gjorde en avräkning på 18 procent för att ha möjlighet att ta emot alla flyktingar som kom från Ukraina. Om 18 procent hade levt kvar hade Sverige varit den största mottagaren av svenskt bistånd. Så kan vi inte ha det. Min fråga gäller avräkningen. Hur tänker socialdemokratin där?

Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det är lite intressant att Kristdemokraterna väljer att tala om biståndet och inleder replikskiftet med att säga att beloppet inte är

viktigt. Detta är en budgetdebatt. Det handlar om belopp. Det är klart att det spelar roll hur mycket man satsar på biståndet och hur mycket man får ut.

Jag är vän av att verkligen fundera på hur biståndet ger mest effekt och på vad som ger mest pang för pengarna i biståndet – också långsiktigt. Man kan göra en översyn, men då kanske översynen ska göras först. Sedan kommer man fram till hur man ska förändra biståndet. Nu gör man tvärtom. Nu säger man att man ska dra ned väldigt kraftigt på biståndet, och sedan ska man försöka se över biståndet, som Hans Eklind uttryckte det.

Vad jag förstår ska man göra de stora besparingarna på FN-systemet. Då ska man vara medveten om att mycket av biståndsverksamheten globalt sett är beroende av infrastrukturen och av FN-systemet för att kunna fungera. Jag hoppas att regeringen verkligen har tänkt igenom detta, att det också kommer att fungera.

Vi visar att det är möjligt att lägga tillbaka en del av pengarna, men vi gör inte detta till vår största budgetpost. Vår största budgetpost, där vi spenderar utgifter, gäller välfärdens finansiering, för vi ser att välfärden kommer att möta stora utmaningar med den budget som regeringen har lagt fram. Framför allt är det sjukvården som kommer att få det tuffast. Varje sjukvårdsregion i Sverige, oavsett politiskt styre, kommer att möta underskott nästa år. Det är en tuff verksamhet. Det handlar om prioriteringar.

När det gäller avräkningar kan jag konstatera att det finns med i de internationella regelverken för bistånd att man får göra avräkningar när det inträffar större händelser och ett land tar större ansvar för till exempel migration från Ukraina. Då har vi tyckt att det varit rimligt att göra avräkningar på biståndet, eftersom det är enligt internationella regelverk.

Anf. 13 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Beloppet är viktigt i det läge då varje krona gör skillnad. Det var precis det jag sa, ingenting annat. Jag ser en väldigt stor utvecklingspotential med den nya regeringen på plats när det gäller att verkligen se till att biståndet gör skillnad.

Riksdagsledamoten sa till *Ekot* för ett par veckor sedan: Regeringen gör en kraftig slakt av biståndet, och den blir så stor att det blir orimligt för oss att göra det till vår största prioritering i budgeten.

Regeringen går alltså fram med en sänkning av biståndet med 7,3 miljarder. Ni sänker det med 4,8 miljarder. Vad ska man då kalla Socialdemokraternas förslag? I våras, efter Ukraina, var regeringen beredd att ta bort 9,2 miljarder kronor från biståndet. Det är mer än de 7,3 som denna regering minskar med. Därför är avräkningen viktig. Avräkningen gör ju att de fattiga i tredje världen inte får del av det biståndet.

Jag hoppas att vi alla kan stå upp för ett generöst men effektivt bistånd. Även om Socialdemokraterna inte heller lägger fram 1 procent av bni är min målsättning, som kristdemokrat, att vi ska värna biståndet. Vi kommer aldrig att sluta argumentera för ett effektivt och generöst bistånd.

Jag skulle ändå vilja fråga Mikael Damberg om avräkningar. Att man får göra avräkningar betyder inte att man måste göra det. Denna regering gör nu, tycker jag, en viktig markering genom att säga: Okej, vi kan göra avräkningar men på max 8 procent. När ni satt vid makten i våras beröva-

des civilsamhällets organisationer 38 procent av sitt biståndsmedel. Då kan man inte bedriva en långsiktigt hållbar utveckling på biståndsområdet.

Anf. 14 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara påminna om att det 2015 gjordes ännu större avräkningar på biståndet, när vi hade den humanitära katastrofen. Jag hörde inte att partierna protesterade våldsamt mot det. Vi hade andra finansieringslösningar för hur vi då skulle hantera den katastrofen. Men jag tycker att det är precis som Hans Eklind säger: Man bör göra en bedömning. Vilka avräkningar på biståndet är det rimligt att göra? Det måste bedömas utifrån den situation som är. Men det finns ett internationellt regelverk som säger att vissa kostnader som länder har kopplat till solidaritetsarbete också är biståndsfähigt, och då är det ju rimligt att göra viss avräkning. Inte av alla kostnader; man måste titta på hur situationen ser ut vid olika tillfällen.

Jag tycker i grunden att det är bra att Hans Eklind ändå säger att han kommer att fortsätta att värna biståndet och tala om det. Jag hoppas att han längre fram också kan visa att det får någon form av betydelse i budgetförhandlingarna. Det spelar ju inte så stor roll vad man säger om man inte också kan följa upp det med någon form av leverans.

(Applåder)

Anf. 15 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Fru talman! Nu har vi fått ta del av samtliga partiers förslag till statsbudget, och jag kan konstatera ett antal saker.

Det första är att vi kan ta ganska lätt på den kritik som oppositionen har riktat mot samarbetspartiernas förslag. Det andra är att vi kan vara ganska glada över att just vårt förslag har stöd av majoriteten här i kammaren och alltså kommer att gå segrande ur eftermiddagens votering.

Låt mig reda ut vad jag menar med att vi kan ta lätt på kritiken. Vi har fått kritik för att vi inte sänker priset på bensin och diesel tillräckligt fort eller tillräckligt mycket. Sedan ser vi att Socialdemokraterna och de övriga oppositionspartierna i stället höjer priset – en krona högre pris vid pump, eller nästan 7 miljarder mer som de vill ta ut i skatt av alla som är beroende av bilen.

Men det är inte bara det, fru talman. Ovanpå detta handlar det om ytterligare 9 kronor per liter vid pump, eftersom de, till skillnad från oss, vill fortsätta att höja reduktionsplikten. Det skulle alltså bli totalt 10 kronor högre literpris vid pump om det där gänget hade fått bestämma.

Vi kan dra en suck av lättnad över att de inte får det, för väljarna ville annorlunda, och det är ganska magstarkt, även från partier i opposition, att kritisera någon för att inte sänka priset tillräckligt mycket och tillräckligt fort när man själv vill höja det med 10 kronor. Det är i vart fall svårt att ta kritiken på allvar.

Varför ska vi vara glada över att vårt budgetalternativ av allt att döma kommer att gå segrande ur eftermiddagens votering? Det har såklart att göra med inflationen. Ytterkantspartierna vill driva staten med underskott och skuldsätta såväl sig själva som framtida generationer. Det handlar om 200 miljarder i ökad skuldsättning i Vänsterpartiets förslag, och 275 miljarder i Miljöpartiets förslag, alltså en kraftigt expansiv politik i ett läge med nästan tvåsiffrig inflation. Det är i princip livsfarligt.

Det här är inte en lågkonjunktur som man kan ”satsa” sig ur. Det här är en lågkonjunktur med hög inflation. Jag trodde inte att någon hade missat att saker och ting faktiskt har blivit ganska mycket dyrare. Den ekonomiska politik som ytterkantspartierna föreslår kommer obönhörligen och otvetydigt att elda på inflationen och leda till högre räntor.

Inflationen drabbar alla – rik eller fattig, man eller kvinna, inrikes född svensk eller invandrad, ett stort börsnoterat aktiebolag eller ett litet kommunalt trygghetsboende för äldre dementa. Inflationen drabbar alla. Den diskriminerar ingen.

Det finns ingen quickfix i det här läget. Ekonomerna kallar kombinationen av stagnerande tillväxt och just hög inflation för stagflation, fru talman. Jag tror för övrigt att det var den tidigare brittiske finansministern Iain Macleod som först myntade uttrycket stagflation för gott och väl över 50 år sedan. Det är alltså inte ett nytt fenomen även om det är ett ovanligt fenomen.

Fru talman! Socialdemokraterna och vänsterpartierna i allmänhet fortsätter med det enda de egentligen är riktigt, riktigt duktiga på: att höja skatten för vanligt folk som jobbar. Socialdemokraternas förslag innebär nästan 13 miljarder kronor i högre inkomstskatt. De som drabbas är poliser, barnmorskor, lärare, rektorer, ingenjörer – vanliga hårt arbetande män och kvinnor som försöker att göra sitt bästa i den här tuffa ekonomiska situationen. Över 1,3 miljoner löntagare hade fått en ordentlig skattesmäll med Socialdemokraternas politik, som alltid handlar om att höja skatter på människor som jobbar och gör rätt för sig och aldrig om förmågan att prioritera annorlunda och i stället skriva på statsbudgetens utgiftssida. Precis som många familjer och hushåll tvingas skära ned på utgifter måste staten göra samma sak.

Jag sa när vi debatterade regeringens budgetproposition förra gången att den produkt som vi ska votera om i eftermiddag inte kommer att lösa Sveriges alla problem men att det är en väldigt bra början. Nu har regeringen, med vårt stöd, suttit i åtta veckor. Sakta men säkert börjar fler och fler lösningar på Sveriges problem att utkristallisera sig. Att regeringen kommer att leverera på den digra reformagenda som vi är överens om är jag helt övertygad om. Det är liksom hela förutsättningen för att regeringen ska tolereras av kammaren.

Det jag ser framför mig lite längre in i mandatperioden är att vi, tillsammans, konsekvent och påtagligt kommer att fortsätta med satsningar på statens absoluta kärnuppgifter. Försvaret ska upp till 2 procent av bnp under mandatperioden. Vi ska fortsätta med rekordstora investeringar och satsningar på rättsväsendet, och vi ska fortsätta att utveckla välfärden.

Jag ser framför mig att vi får ned bränslepriserna så fort som möjligt. Bränsleskatterna ska sänkas ytterligare, och reduktionsplikten ska reduceras till den absoluta miniminivån. Vi ska fortsätta att sänka skatterna överlag, i vissa fall inte bara sänka dem utan helt utradera vissa särdeles oegentänkta och skadliga skatter. Detta möjliggör vi genom att göra prioriteringar på statsbudgetens utgiftssida, vissa ganska enkla, andra måhända något svårare. Jag och Sverigedemokraterna är beredda att göra även tuffa prioriteringar.

Vi kommer att fortsätta med en total omläggning av energipolitiken. Nedläggningen av kärnkraft som Socialdemokraterna drev igenom under den förra mandatperioden kom inte bara med en nota i form av riktigt obe-

hagliga elräkningar i hela landet och i synnerhet de södra delarna. Den kom även med en nota på 8 miljoner ton i ökade koldioxidutsläpp, eftersom vi eldar olja i stället för att bruka den fossilfria kärnkraft som Socialdemokraterna alltså lade ned. 8 miljoner ton är mer än den svenska stålindustrins samlade utsläpp. Detta är vad som händer när man bygger sin politik på fantasier i stället för på realistiska konsekvensanalyser.

Vi kan titta på några fler av de förslag som kommit från oppositionens sida som lyckligtvis – ta i trä – inte kommer att bli verklighet i samband med eftermiddagens votering.

Några exempel: Äldre som stannar kvar på arbetsmarknaden efter den ordinarie pensionsåldern, på heltid eller deltid, i ytterligare något år hade fått höjd skatt. Fler vanliga löntagare hade betalat statlig skatt, alltså ett skattepåslag på ytterligare 20 procent ovanpå den kommunala skatt som man redan betalar. Skatten på investeringssparkonto hade höjts kraftigt. Den gör den ändå, eftersom den styrs av statslåneräntan, vilken som bekant gått upp kraftigt, men det räcker tydligen inte i oppositionens förslag. Ekonomisk frihet är någonting fult som måste motarbetas. Fastighetsskatten hade återinförts, som om det inte var dyrt nog att bo med högre räntekostnader på sina bolån och skyhöga elräkningar. Flygskatten, som har lett till att vårt delstatliga flygbolag står på konkursens rand, hade fördubblats. Skatten hade höjts för jordbruket och för skogsbruket; alltså för bönderna. Bränslepriserna hade varit 10 kronor högre per liter.

Fru talman! Det här var ett litet axplock av vad som hade varit att vänta om det där gänget hade fått bestämma. Ställt i relation till det är jag och Sverigedemokraterna helt och hållet tillfreds med regeringens budgetproposition.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Dennis Dioukarev, David Lång, David Perez, Charlotte Quensel och Eric Westroth (alla SD).

Anf. 16 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! När man lyssnar på Oscar Sjöstedt kan man tro att vi fortfarande är i valrörelsen och att det fortfarande är någon annan som sitter i regeringen. Ni fortsätter att hitta på vad alla andra tycker och glömmer bort att det är ni som i den här budgeten chockhöjer skatten på jobb och företagande med 6 miljarder kronor.

Min fråga till Oscar Sjöstedt är densamma som vid den förra debatten. När exakt kommer den utlovade sänkningen av dieselpriiset med 10 kronor, ett löfte som ni upprepade om och om igen under valrörelsen? Kommer den i år? Kommer den nästa år? Kommer den nästnästa år? Kommer den efter nästa val? Om ni hade varit ett bensinbolag som hade lovat 10 kronor lägre vid pump i er marknadsföring hade man stämt er för falsk marknadsföring.

Jag har även en andra fråga. När ni ändå lägger 6,7 miljarder kronor på att sänka skatten på diesel och bensin, så att det blir 40 öre för dem som kör med suv – jag vet inte om Oscar Sjöstedt gör det – fram och tillbaka till Stockholm och tankar tanken full i Stockholm och andra storstäder, varför riktar ni inte de pengarna till folk på landsbygden som är helt beroende av bil, som inte har tillgång till tunnelbana, spårvagn, ibland inte ens

buss, så att de vid pump kan få sänkt pris med 3 kronor, som är Centerpartiets förslag? Varför prioriterar ni dem som bor i städerna framför dem på landsbygden?

Anf. 17 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna befinner sig konstant i valrörelse. Så är det bara.

Jag har en gammal Volvo, ingen suv-variant utan en gammal 960.

När kommer det? Svaret är ungefär väl detsamma som sist. En del kommer vid det här årsskiftet, redan nu den 1 januari. En betydligt större del av sänkningen kommer vid nästa årsskifte. Tyvärr, får jag väl säga. Vi hade velat göra det tidigare, men tyvärr. En del kommer till årsskiftet 2023, och en del kommer till årsskiftet 2024.

Behöver vi göra mer? Det är svårt att prognostisera flera år framåt i tid, men skulle priserna ligga på den här nivån behöver vi göra mer på skattesidan både i nästkommande budgetproposition och även i budgetpropositionen efter den – och eventuellt även i budgetpropositionen efter den, det vill säga så långt fram som 2026. Det beror lite grann på hur priset utvecklar sig. Världsmarknadspriset har jag svårt att styra – tyvärr, får jag väl säga.

Centerpartiet har lagt fram ett förslag som absolut ingen begriper och som dessutom är hundra procent ogenomförbart och orealistiskt. Det ska vara olika priser beroende på var i landet man befinner sig. Det är inte genomförbart. Om vi ska sänka skatterna ska det ske i hela landet. Vi kan inte sänka punktskatterna i vissa kommuner men inte i grannkommunen, eller i vissa regioner men inte i grannregionen och så vidare. Det är ett hundra procent orealistiskt och ogenomförbart förslag.

Människor på landsbygden gynnas relativt mer av sänkta bränslepriser, inte att förglömma det förstärkta reseavdraget som höjs till 25 kronor milen. Det är klart att människor på landsbygden gynnas relativt sett mer än de som bor i staden och inte har lika långt att åka till jobbet.

Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det var någon här som riktigt uppfattade när priset skulle sänkas med 10 kronor, som Oscar Sjöstedt lovade i valrörelsen. Det var lite här, lite där, kanske 2026, kanske senare, lite hit och dit. Så säger ni att vårt förslag är orealistiskt. Vi tar bara era pengar och ger folk en klar och tydlig check vid pump på 3 kronor, när man bor i det som är landsbygdskommuner och orter på landsbygden. För dem som har hållit på med landsbygdsfrågor länge är det en klar och tydlig definition.

Det är bra att Oscar Sjöstedt tar upp reseavdraget. Det är också en intressant fråga. Varför tar ni miljarderna av reseavdrag till dem som har långt till sin arbetsplats och lägger pengarna till dem som pendlar in till städerna, när det finns ett färdigt förslag för att höja reseavdraget? Ta de 5 kronorna av reseavdraget och ge 30 kronor till dem som bor på landsbygden! Varför tar ni, om och om igen, pengarna som kunde ha gått till personer på landsbygden och ger dem till dem som bor i städerna där det finns utbyggd kollektivtrafik?

Prot. 2022/23:37
13 december

-----
*Statens budget 2023 –
Rambeslutet*

Anf. 19 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det sista är en fantasi. Jag vet inte varifrån den kommer. Hur man gynnas av reseavdraget är beroende av hur man bor. Bor man långt från sitt jobb gynnas man av ett förstärkt reseavdrag. Att påstå att det är pengar som flyttar till städerna är fantasier. Det är så tramsigt. Det är dumheter. Jag orkar inte ens respondera på det.

Sedan var det frågan om skatten. En del kommer nu till årsskiftet, den 1 januari 2023. Ytterligare en större del kommer nästa årsskifte, den 1 januari 2024. Sedan får vi se var världsmarknadspriset ligger. Om världsmarknadspriset är på de höga nivåer som de är i dag måste vi göra ännu mer även den 1 januari 2025. Det är alltså fråga om etapper – tripp, trapp, trull.

Anf. 20 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det brukar sägas att det finaste i livet är gratis. Jag funderar när jag läser den budgetproposition som Sverigedemokraterna har förhandlat fram om det är något slags säregen variant av den devisen som har väglett Sverigedemokraternas förhållande till Sveriges pensionärer, långtidssjuka och låginkomsttagare i glesbygd. I stället för ekonomiskt stöd för att göra det lättare för dem att betala räkningarna, klara vintern, fira en mindre knaper jul, ska de glädjas åt andra ting. De ska exempelvis fröjdas åt förslag om angiverisystem i offentlig förvaltning. Några hundra tusen människor i Sverige, många av dem barn, ska tvingas till mer av daglig oro för att ryckas upp ur sin tillvaro. Färre invandrare ska få möjlighet att snabbt lära sig svenska. Eller någon ytterligare person ska riskera att utvisas till tortyr eller till en tillvaro i skräck och misär.

Jag förstår att detta är något av kärnan i den sverigedemokratiska ledningens politiska kalkyler. Jag misstänker att det kräver en del retoriskt och propagandistiskt undangömningsarbete, och jag tänker inte vara Oscar Sjöstedt behjälplig i det arbetet.

Jag vill i stället fråga Oscar Sjöstedt hur han vill motivera för sina väljare att 13 miljarder går till dem som tjänar mer än 50 000 i månaden medan ingenting alls, noll, görs för Sveriges pensionärer. Jag vill gärna veta vad Oscar Sjöstedt tänker om att det elstöd han har hejat fram gynnar den med tre fritidshus snarare än den som sitter med låg inkomst i en liten villa på landet – och över huvud taget ingenting till norra Sverige. Jag undrar vad Oscar Sjöstedt har för budskap till dem som arbetar inom välfärden eller som behöver välfärdens tjänster, till exempel inom äldreomsorgen, som nu får vara med om att Sverigedemokraterna lägger sin tyngd bakom en rejäl nedskärningsbudget som kommer att göra livet svårare för dem.

Anf. 21 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det var väldigt mycket flum som jag inte hängde med på. Sedan kom det några konkreta saker på slutet i alla fall.

Vi har inga beslut om några sänkningar av inkomstskatten. Det får vi ta senare, för läget med den höga inflationen, som jag pratade om i mitt anförande, tillåter inte den typen av reformer just nu. Generella skattesänkningar ska vi säkert, hoppas jag, mäka med att driva igenom under mandatperioden, men det finns inga sådana beslut i den här budgetpropositionen.

Vi har vissa saker som indexerats upp. Om man hade stoppat dessa indexeringar hade ungefär 1,3 miljoner löntagare drabbats och fått en betydligt högre skatt. Det gäller inte bara skiktgränserna som justeras i paritet med prisbasbelopp, som i sin tur baseras på inflationen, utan även exempelvis garantipensionen justeras upp väldigt kraftigt vid årsskiftet, också som ett resultat av den höga inflationen. Det tycker jag är positivt – jag vet inte om Vänsterpartiet vill stoppa den indexeringen också.

Välfärden får stora resurstillskott i den här budgetpropositionen: 6 miljarder in i systemet i statsbudgetens utgiftsområde 25, som innefattar den kommunalekonomiska utjämnningen och hela utjämningsystemet, och ungefär lika mycket i öronmärkta och riktade tillskott.

Vad gäller elstödet vill jag ändå ha sagt att jag inte har förhandlat om det med regeringen; ingen från Sverigedemokraterna har förhandlat med regeringen om något elstöd. Vill man ställa frågor om elstöd tycker jag att man ska göra det, men ställ dem till regeringen! Jag sitter inte i regeringen.

Vi ska dock ha klart för oss, vilket jag också var inne på i mitt anförande, varför vi över huvud taget behöver ett elstöd – varför frågan ens är aktuell. Det har att göra med att Ali Esbatis parti och de tre andra oppositionspartierna såg till att rösta igenom en förtida nedläggning av fullt fungerande kärnkraft under förra mandatperioden. Det är därför vi är i den här situationen.

Anf. 22 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag noterar att Oscar Sjöstedt betecknar min beskrivning av Sverigedemokraternas politik som ”flum”. Det tror jag är en rimlig beskrivning av Sverigedemokraternas politik. Men den är inte bara flum utan även mycket annat – som inte är bättre, utan sämre.

När det gäller indexeringen av gränsen för statlig skatt låter det här som att det är något som sker med något slags magi. Det är det inte. Det handlar om ett politiskt beslut. Sverigedemokraterna har ställt sig bakom det, och det innebär en direkt skattesänkning enbart för dem som tjänar drygt 45 000 kronor i månaden.

Det kan man tycka är en bra prioritering, men då får man säga det i stället för att koppla ihop det med andra indexeringar. Det är ju inte så att det, om man skulle låta bli att göra höjningen, det vill säga sänkningen av skatten för höginkomsttagare, skulle vara nödvändigt att stoppa indexeringen av garantipensionerna. Det är lustigt att just den nämns, för övrigt, för det var något som vi var med och drev igenom en höjning av före valet, som Sverigedemokraterna delvis motverkade; ni ville ha ett förslag som skulle ha varit sämre för garantipensionärerna. Men nu är det gott och väl – det finns på plats.

Den prioritering som Sverigedemokraterna har gjort är att ställa sig bakom en sänkning av skatten för dem som har de högsta inkomsterna; det var detta som var min poäng.

När det gäller välfärden är det fortfarande så att de tillskott som Oscar Sjöstedt talar om är otillräckliga och innebär en nedskärning ute i kommunerna och regionerna. Detta är något som Sverigedemokraterna och Oscar Sjöstedt måste ta ansvar för, för det här är er budget.

Anf. 23 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det är klart att man kan gå in och strypa. Det var väl min retoriska poäng: Det finns många saker i statsbudgeten som indexeras upp, ganska mycket styrt av inflationen. Nu blir det lite mer eftersom inflationen är så hög, men lyckligtvis finns det automatiska mekanismer som fångar upp även de svagare grupperna, exempelvis garantipensionärerna. Garantipensionen kommer att indexeras upp utan några aktiva beslut från regeringens sida – det sker med automatik. Det var min poäng.

Det är klart att det är möjligt om man skulle vilja, men vi har inte sett behov av att höja skatten för strax över 1,3 miljoner löntagare. Det är inte på något sätt den yttersta percentilen i toppen eller den högsta promillen, utan det är över 1,3 miljoner vanliga löntagare. Vi har inte sett behov av att höja skatten för dem.

När det gäller tillskotten till det kommunala utjämningsystemet, som sipprar ned i den välfärd som vi förväntar oss och vill ha, är det komplicerat. Jag kan delvis ge Ali Esbati rätt. Är det otillräckligt? Behövs det mer? Ja, det gör det nog, men det är lite detta jag vill komma tillbaka till: Att i det läge vi har trycka ut pengar i offentlig sektor och till offentlig konsumtion blir i sig inflationsdrivande. Då har vi samma problem nästa år och behöver kompensera kommuner och regioner en gång till därför att inflationen fortsätter att vara hög.

Det är alltså en väldigt komplex balansgång man får göra där. Att bara skjuta på och elda på det underskott på 200 miljarder som Vänsterpartiet har innebär att vi har kvar inflationen på tvåsiffriga nivåer. Och då har vi kvar samma problem nästa år. Så det är svårt.

Anf. 24 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag har inte möjlighet att i min replik ta upp alla de lögner som jag menar att Oscar Sjöstedt kommer med i denna debatt. Den första är att vi skulle föreslå höjd skatt nästa år för stora löntagargrupper. Det vi säger nej till är en ytterligare sänkt skatt i form av förändrad skiktgräns för nästa år, för dem med de högsta inkomsterna. De grupperna får ju också sänkt skatt i form av grundavdraget och jobbskatteavdraget, som också justeras.

Men Sverigedemokraterna väljer alltså att gå med på att sänka skatten för Oscar Sjöstedt och mig med ungefär 1 000 kronor i månaden och säga att det är indexering och sker automatiskt. Men detta ska ju spegla någon form av löneutveckling i samhället. Stora löntagargrupper förhandlar nu om löner på svensk arbetsmarknad. De får inte fullt inflationsskydd i detta ekonomiska läge. Det förs en stor intern diskussion: Ska de kunna nöja sig med 4 procent i löneökning? Detta är vanliga människor. Barnbidraget är inte alls indexerat.

Vi menar att det i denna kristid vore rimligt att göra en satsning på barnfamiljerna. Ni väljer bort välfärdens finansiering, och ni väljer bort barnfamiljerna. Ni säger åt stora löntagargrupper att de ska ta ansvar för lönebildningen. Men här ges fullt inflationsskydd. Det blir orimligt.

Denna avvägning är ni i Sverigedemokraterna i dag ansvariga för. Vartenda kommuntecken i denna budget står ni bakom. Det är en felaktig krispolitik att inte se till att vi bär bördorna tillsammans, för det är tuffa tider för väldigt många familjer runt om i Sverige.

(Applåder)

Anf. 25 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Ja, det är väldigt tuffa tider. En del av förklaringen till detta är de beslut som den förra regeringen fattade under åtta år vid makten. Man lade ned fullt fungerande, koldioxidfri och fossilfri kärnkraft. Det har lett till skyhöga elpriser. Det är förklaringen. Jag kommer aldrig att glömma bort det – aldrig glömma, aldrig förlåta.

Man har varje enskilt år under dessa tidigare åtta år höjt nivån för reduktionsplikten och höjt skatterna på bränsle. Det är dessa familjerna kämpar med, även barnfamiljerna: den tidigare regeringens politik, en sjuk politik.

Jag har inget problem med att ta ansvar för detta. Jag ser inte behovet av att höja skatten för över 1,3 miljoner löntagare. Det kanske är retoriskt fiffigt att som Mikael Damberg peka på sådana som vi, riksdagsledamöter. Men det är inte oss det handlar om utan om stora löntagargrupper – över 1,3 miljoner löntagare. Det finns inte 1,3 miljoner riksdagsledamöter, inte ens i hela världen.

Det är alltså många människor som skulle få höjd skatt, med sammanlagt 13 miljarder kronor, om Mikael Damberg skulle få igenom sin budget. Nej, jag ser inte det behovet. Jag har inget problem med att ta ansvar för regeringens budgetproposition; jag står bakom den.

Anf. 26 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Ju mer pressade Sverigedemokraterna blir desto tuffare blir också tonen – ”sjuk politik”. Man kan beskriva partier på olika sätt. Jag tycker att detta är ett ovärdigt sätt att beskriva politik på i kammaren.

Det är lögnaktigt att säga att vi föreslår en högre skatt för nästa år eftersom ingen med vårt budgetförslag kommer att betala högre skatt nästa år än de gjorde i november och december. De kommer att betala lägre skatt, men inte riktigt lika mycket lägre som i det budgetförslag som ni presenterar. Ni väljer bort barnfamiljerna, och ni väljer bort välfärdens finansiering i detta krisläge. Det är ett beslut ni får stå för.

Det är också en lögn att säga att vi politiskt fattade beslut om att avveckla kärnkraftverk förra mandatperioden. Det hände inte. Det är en lögn som bara upprepas och upprepas.

Sverigedemokraterna lever fortfarande med en bild av att Putins energikrig mot Europa inte har haft någon påverkan på svensk och europeisk ekonomi. Det är helt verklighetsfrånvänt. Titta på de energipriser som fanns i Sverige innan Ryssland invaderade Ukraina! Då hade vi bland de mest konkurrenskraftiga elpriserna i Europa. Nu har elpriserna i hela Europa ökat på grund av detta.

Dessutom kan man fråga dem som de facto fattade beslutet om att lägga ned gamla reaktorer som de ansåg inte var lönsamma. Dessa personer har uttalat sig och sagt att det inte fanns politiska beslut bakom detta.

Jag vet att Sverigedemokraterna inte var med i den senaste energiöverenskommelsen, men när bland andra Moderaterna och Socialdemokraterna gjorde den gick Moderaterna ut och sa att nu var svensk kärnkraft räddad eftersom vi gav långsiktiga spelregler för kärnkraften i vårt land.

Det får vara lite ordning och reda på debatten och framför allt på hur ofta man påstår saker och ting som inte har med verkligheten att göra. (Applåder)

Anf. 27 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Då pratar vi om sådant som har med verkligheten att göra. Vad gjorde den gamla regeringen? Man införde en effektskatt, specialdesignad för att träffa kärnkraften och göra den olönsam. Det var ett politiskt beslut. Kom inte och påstå något annat! Man införde en skatt specifikt på kärnkraft i syfte att göra kärnkraften olönsam. Det var ett politiskt beslut.

Vi hade en votering här i kammaren där vår sida, våra fyra partier, förklarade med en enda röst, för så såg styrkeförhållandena ut under förra mandatperioden. Den voteringen hade vi vunnit i dag, och då hade Sverige haft kvar två reaktorer.

Vattenfall ägs till 100 procent av svenska staten. Allt de gör är politiskt. Ägardirektiven bestäms av staten. Styrelsen i Vattenfall utses av svenska staten. Det är staten, ägaren, som beslutar vad de ska syssla med. Det är staten, ägaren, som bestämmer vem som ska sitta i styrelsen. Vi äger det tillsammans; 100 procent av aktierna i Vattenfall ägs av svenska staten. Det är politiska beslut och en medveten politik som har lett till den situation vi har i dag. Påstå inget annat!

Vi kommer inte att glömma bort det, och vi kommer uppenbarligen att behöva påminna om att det förhåller sig på detta sätt.
(Applåder)

Anf. 28 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jimmie Åkesson sa som den enda av de åtta partiledarna i söndagens tv-debatt att vi inte har någon klimatkris. Det är ett lite märkligt uttalande, för Åkesson är samtidigt tydlig med att han inte förnekar att vi har klimatförändringar. Det är bara ingen kris.

Naturvårdsverket har dock konstaterat att Sverige på flera direkta sätt kommer att påverkas betydligt mer framöver. Risken för extremväder ökar, och vi kommer att få se allt fler skyfall och förtärande bränder. Jag tror att vi alla minns det mycket varma och torra året 2018 då boskap fick nödslaktas och stora skogsarealer brann upp. Vi minns också översvämningarna i Gävle 2021 som kostade samhället över 1 miljard kronor. Klimatforskningen är enig: Det kommer tyvärr att bli mycket mer av detta.

Utifrån detta är det förbryllande att regeringen i sin budget ökar utsläppen och inte heller har några ambitioner att vilja klimatanpassa Sverige för att vi ska stå starkare framöver. Nu när det är tid att bygga motståndskraft mot klimatförändringarna missar regeringen det eftersom man har anammat Sverigedemokraternas hela klimat- och miljöpolitik, det vill säga ingen.

Tror Oscar Sjöstedt att de som kommer att drabbas av klimatförändringarna framöver – bönder som förlorar sina skördar och sina djur eller vanligt folk vars hus blir obeboeliga på grund av översvämningar – kommer att kunna bära sina kostnader och sina betydligt svårare livsbetingelser bara för att Sverigedemokraterna hävdar att det inte råder någon kris?

Anf. 29 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Om jag ska vara helt ärlig vet jag inte om jag förstår frågan. Men nej, jag har inte den domedagsaktiga och dystopiska synen på framtiden som Miljöpartiet kanske har. Som sagt, jag vet inte om jag förstår frågan.

Klimatet förändras. Det har det gjort i alla tider så länge denna planet har funnits. Jag instämmer i det som Jimmie Åkesson med flera i mitt parti har sagt om att vi inte befinner oss i en kris. Korrelationen mellan att vi kör bil i Sverige och temperaturen är synnerligen svag, kanske till och med obefintlig.

Om vi ska lyssna på forskningen säger den att reduktionsplikten är väldigt klimatskadlig. Om alla länder införde det som system Sverige har skulle vi behöva ställa om jordbruket till att producera drivmedel i stället för mat. Då får vi gå hungriga men kan glädjas åt att alla länder har svenska nivåer på reduktionsplikten.

Fru talman! Frågan var lite flummig och svaret därför likaså. Jag ber om ursäkt för det.

Anf. 30 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Frågan behöver inte vara flummig för att mottagaren inte förstår den, men jag ska försöka förtydliga mig.

Hur tror Sverigedemokraterna att det ska gå att bygga ett starkt Sverige framåt när vi undergräver våra livsförutsättningar och får ökade kostnader för klimatförändringar vi inte kan förhindra? Hade det inte varit bättre att arbeta förebyggande för att få ned klimatsutsläppen och jobba med anpassningsåtgärder så att vi minskar och mildrar effekterna? Det går inte att bygga ett starkt välfärdssamhälle framåt om vi inte har livsbetingelser att göra det.

Hur vill Sverigedemokraterna på längre sikt trygga ett starkt Sverige framåt när man inte tar hänsyn till planetens gränser?

Anf. 31 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag har inte den där domedagsliknande ingången.

Hur bygger vi ett starkt Sverige? Ett utslag från Mark- och miljööverdomstolen om Cementas tillstånd för fortsatt kalkbrytning på Gotland är på gång, och säger man nej av ett eller annat skäl bygger vi ett svagt Sverige. Då kollapsar nämligen hela byggbranschen inom några månader. Jag vet inte om utslaget har kommit än, för jag har inte hunnit titta på nyheterna. Men det ska nog komma i närtid, och det måste vi också förhålla oss till. Vi behöver bygga ett Sverige med hög konkurrenskraft.

Jag har helt enkelt inte den dystopiska utgångspunkt som ledamoten Alm Ericson har i dessa frågor. Som sagt, korrelationen mellan att vissa människor kör bil till jobbet och den globala temperaturen är synnerligen svag, troligen helt obefintlig.

Anf. 32 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Det har gått någon månad sedan finansministern, en stund efter färdigställandet av slottsavtalet mellan Sverigedemokraterna och deras regeringsbärande stödpartier, presenterade en budgetproposition för 2023.

Vi har nu alla kunnat hålla upp budgeten mot dels de nyligen avgivna vallöftena, dels den verklighet som budgetförslagen är tänkta att ge sig i kast med, och detta faller inte väl ut för finansministern och de högerkonservativa. Av det som dessa partier i valrörelsen med berätt mod presenterade som packat och klart finns inte mycket att se.

I den offentliga debatten presenterar företrädare för regeringen i stället alltmer fantasifulla tolkningar av vad de själva nyss sagt. Som ofrivillig åskådare får man allt oftare känslan av att befinna sig i en riktigt lågkvalitativ kombination av politisk satir och surrealistisk teater. Det är tyvärr varken särskilt skojigt eller tänkvärt.

Detta är ändå inte det värsta med den budget som nu ska beslutas av riksdagen. Det verkligt stora problemet med budgetpropositionen är att den står handfallen inför den ekonomiska verklighet som möter människor i Sverige, både på kort och på lång sikt. Den brännande frågan som man står kvar med är: Vad är denna budget till för? Möter den de problem som tornar upp sig för många människor i mötet med prishöjningar på basvaror och elektricitet? Möter den ropen från lärare som ser kunskapsresultaten sjunka i en segregerad marknadsskola? Presenterar den någon lindring för sjuksköterskor som tvingas springa förbi patienter i korridorerna eller undersköterskor som inte somnar på natten på grund av stressen över att inte ha räckt till på dagen? Nej, nej och åter nej.

Men kanske lyfter budgeten i stället blicken mot horisonten? Tar den sig an investeringar i vår infrastruktur i syfte att stärka den långsiktiga produktiviteten? Hanterar den behovet av ett prissystem för el som är anpassat till vår nationella industristruktur och dess framtida utmaningar? Siktar den kanske mot livsnödvändiga förändringar i syfte att vara ledande inom klimatomställningen? Nej, nej och åter nej, nu med grädde på toppen. Här är det snarare aktiva insatser för motsatsen som träder fram.

Det som återstår är en innehållsfattig och trött produkt som uppenbarligen främst haft internmedicinska syften för slottskamraternas maktunion. Till de flesta andra i Sverige bidde det knappt en tumme.

Men, fru talman, också passivitet kan ge betydande resultat. Genom sitt icke-agerande ser Sverigedemokraterna och regeringen till att bördorna för den pågående krisen fördelas så som man skulle kunna förvänta sig av politiker som läser *Sagan om Karl-Bertil Jonssons julafton* och däri ser en dystopi att med kraft nedkämpa. Taxeringskalendern har här i stället fungerat som ett verktyg att rikta betydande skattesänkningar uteslutande till människor med de högsta inkomsterna.

Just så blir det nämligen i dessa dyrtider. Skiktgränsen för att betala statlig skatt höjs nu dramatiskt. Resultatet är att den som tjänar runt 50 000 kronor i månaden – byrådirektören snarare än läraren – nu kommer att få runt en tusenlapp lägre skatt. Det kostar statskassan 13 miljarder kronor. Och det sker samtidigt som den ekonomiska oron griper tag i många låg- och medelinkomsthushåll.

Men detta sker ju automatiskt, har vi hört företrädare för regeringen säga. Är det inte märkligt hur språket snabbt kan bli slappt och förvillande när man ska glida undan ansvar? Här har vi fått en skatt som tydligen avancerat till naturfenomen eller makalös manick. Kanske lurar man någon en stund med den retoriken. Men faktum är att det hade varit precis lika möjligt att lägga fram ett förslag där denna skattesänkning inte genomförs. Och hade man nu råkat missa detta efter de hårda Tidönätterna fanns ju alla möjligheter i världen att korrigera det.

Faktum är att vi från Vänsterpartiets sida till och med erbjöd konkret hjälp. Det presenterades ett förslag till utskottsinitiativ i förra veckan som skulle ge riksdagen möjlighet att ta ställning till den riktade skattesänkningen separat, men initiativet stöddes bara av Vänsterpartiet, Socialde-

mokraterna och Miljöpartiet. Så ser krispolitiken från höger ut: att ta från de fattiga och ge till de rika.

Fru talman! Ett annat område där Sverigedemokraterna och regeringen har lyckats kombinera pyramidala löftesbrott med handfallenhet inför verkliga problem är frågan om de höga elpriserna.

Det akuta stödet, som utlovades vara på plats före den 1 november, är som bekant inte på plats före den 1 november, eller den 1 december, och det kommer inte att vara på plats före den 1 januari, eller den 1 februari. Jag tror att det är få som hörde de bombastiska löftena i valrörelsen som ser detta stöd som en försenad julklapp, där man kan komma undan med att det är tanken som räknas. Det är också notoriskt svårt att använda den tanken som betalningsmedel.

Men också det stöd som enligt valretoriken skulle ge människor möjlighet att klara vintern men som nu eventuellt kommer lagom till vårdagjämningen är närmast parodiskt orättvist utformat. Kommer ni ihåg vad energiministern evangeliskt ropade ut till människor runt om i sitt föreställda hjärtland? ”Vi ser er!” Det är möjligt att hon gjorde det, men det var uppenbarligen mer som ett slags lycka till.

Nu ser vi det faktiska förslaget. Det blir ingenting till människor i norra Sverige, som nu betalar väsentligt högre priser än tidigare. Samtidigt är det en modell som ger miljardärer i slott och herrgårdar den mest rejäla återbärningen. Småföretagare och småhusägare som verkligen pressats till det yttersta kan i bästa fall se en del av sina kostnader returnerade, om de inte hunnit gå i konkurs eller tvingats flytta innan dess. Som manus till en politisk tv-serie hade detta avfärdats som alltför tendentiöst och ondsint. Nu är det en konkret beskrivning av hur 55 miljarder kronor ska pumpas ut.

Fru talman! Också här skulle det vara fullt möjligt att göra annorlunda. Vänsterpartiet har presenterat ett förslag som skulle ge en helt annan fördelning av utbetalningarna. Det går att ge ett stöd som kommer hela landet till del. Det går att prioritera vanliga hushåll genom att lägga en gräns vid normalförbrukningen i en större villa i stället för att premiera de mycket välbeställda. Det går att prioritera de företag som sliter på hemmamarknaden – bagerier, restauranger och småbutiker – och inte de företag som redan har vältrat över kostnaderna och gjort rekordvinster. Då skulle det bli mer över till dem som behöver det, och då går det ändå att ge möjlighet för storföretag att ansöka om stöd där det kan visas att deras lönsamhet har tagit stryk.

Men några sådana ambitioner har inte SD och regeringen. Och än mer ambitionslösa är man inför själva grundproblemet, att de svenska elpriserna är så höga, trots att Sverige producerar ett mycket stort överskott. Vi sitter fast i ett europeiskt marknadssystem som inte är anpassat till svenska förhållanden och svensk industristruktur eller till det faktum att el inte är en vara vilken som helst. Det är ett system som framför allt gynnar ett fåtal starka kommersiella aktörer, med orimliga effekter för många andra. Att detta är ohållbart inser allt fler runt om i Europa, men hos de blåbruna är det tomt. I stället ekar där de ord, osanningar och besvärjelser som man måste ta till för att dölja sin handfallenhet.

Regeringen har ingen plan för att investera i stärkt överföringskapacitet, ingen plan för ökad elektrifiering, ingen plan för att placera det svenska näringslivet längre fram i energiomställningen. Energipolitiken är ersatt av

Prot. 2022/23:37
13 december

-----
*Statens budget 2023 –
Rambeslutet*

något slags kulturkrig där man ska känna väldigt starka saker om olika energislag och ge tvångsmässigt uttryck för detta – kärnkraft jippi, vindkraft bu!

Men det är ju inte energipolitik, det är inte industripolitik och det är inte regionalpolitik. Det är bara dumt. Och så kommer vi att stå där om ett år, två år och tre år utan kontroll över elpriserna och utan politisk handling för ökad elproduktion. Det är som att man behöver påminna herrskapet här: Nej, det går inte att utvinna riktig el ur muttrande och affekt över otraditionella luciataåg. Skärp er, och kom in i matchen!

Fru talman! För den som vill se hur man kan ta ansvar i en svår och osäker tid och hur man kan möta ekonomiska och sociala problem både på kortare och på längre sikt kan jag rekommendera Vänsterpartiets budgetmotion *En rättvis väg genom krisen*.

Jag ska göra några nedslag utöver det jag har tagit upp, i kontrast mot Åkesson-Kristerssonbudgeten.

Det allra viktigaste är att Vänsterpartiet prioriterar den gemensamma välfärdssektorn. Den står inför stora utmaningar och hård press. Budgetpropositionen är en nedskärningsbudget. De som gör jobbet kommer att förlora kollegor. Vänsterpartiet vill i stället höja ambitionerna i välfärden. Med våra satsningar möter vi behoven till följd av den demografiska utvecklingen, huvudsakligen en större andel äldre, och vi satsar samtidigt ytterligare resurser på att öka personaltätheten inom välfärden. Vänsterpartiet avsätter 24 miljarder kronor mer än regeringen i generella statsbidrag till kommuner och regioner 2023. Proffsen i välfärden behöver fler kollegor.

Vår budgetmotion innehåller flera ytterligare satsningar på kommunsektorn. Vi vill bland annat införa ett investeringsstöd för samhällsfastigheter, stärka vården i glesbygden och avsätta ytterligare resurser för att stärka socialtjänstens arbete med mäns våld mot kvinnor.

Vi gör detta, nota bene, inom ramen för en budget i offentligfinansiell balans 2023. Detta blir möjligt eftersom vi gör helt andra prioriteringar än SD och regeringen och fördelar bördorna för krisen helt annorlunda. Den som har det mycket gott ställt från förr har helt andra marginaler än den som räknat kronor i slutet av varje månad under lång tid, och då får de snabba prisökningarna en helt annan effekt. Det är skillnad mellan att avstå årets andra utlandssemester och att behöva ställa in hela julfirandet. Det är sådant som borde vara självklart, men i slottskamraternas världsbild är det inte det.

I Vänsterpartiets budgetmotion presenteras en rad konkreta finansierade förslag för att möta krisen på ett rättvist sätt – förslag som gör att vi kan ta oss igenom detta tillsammans och bli ett samhälle som är starkare, rikare och ja, vänligare. Vänsterpartiets budget skulle innebära halverade biljettpriser i kollektivtrafiken, ett riktigt högkostnadsskydd i tandvården, stärkt a-kassa och sjukförsäkring, höjd inkomstpension med i genomsnitt 2 000 kronor i månaden, billigare avgifter för förskola och fritis och avskaffat karensavdrag. Det skulle göra ordentlig skillnad i många människors vardag.

Vi gör detta samtidigt som vi har en kraftfull miljö- och klimatpolitik, satsar på kunskapsskolan och stärker den aktiva arbetsmarknadspolitiken – allt i kontrast mot SD och regeringen, som alltså gör tvärtom. Så, fru talman, ser alternativen i svensk politik ut.

Mot en politik för rädsla och syndabockstänkande ställer Vänsterpartiet en politik för gemenskap, välfärd och framtidstro. I stället för att människor som blivit svikna och bortglömda ska erbjudas den dubiösa glädjen i att peka finger nedåt visar Vänsterpartiet hur vi kan lyfta varandra och hur vi kan se de verkliga samhällsproblemen tillsammans och besluta att börja lösa dem tillsammans. Så kan vår demokrati och vårt folkhem byggas ut i stället för att styckas upp och monteras ned. Där står den verkliga striden i dag och i morgon.

Jag yrkar avslutningsvis bifall till Vänsterpartiets reservationer nummer 2 och 6.
(Applåder)

Anf. 33 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Sverige är ett land med stora möjligheter. Det är ett påpekande som tjänar oss väl i dessa tider när oron kryper in under skinnet på allt fler: Hur kommer situationen i Ukraina att utvecklas? Hur ska man klara av bostadslånen när bostadsräntorna blir allt högre? Hur ska jag klara av att tanka bilen för att ta mig till jobbet och skjutsa mina barn till vänner och fritidsaktiviteter? Och kan jag låta mina barn leka ute och känna sig fortsatt trygga? Detta är de verkliga frågor som människor ställer sig.

Magdalena Andersson och Socialdemokraterna påpekade helt riktigt under valrörelsen att Sverige kan bättre. Det tyckte väljarna också och röstade bort den regering som hade haft makten i totalt åtta år. Jag tror att de flesta svenskar ser att de de facto bor i ett land som har stora möjligheter, och då är ju uppgiften att försvara det som är gott och bra och om möjligt utveckla det. Men en akut uppgift är naturligtvis också att reparera det som har gått sönder. Alla förstår att det inte är någon enkel uppgift och att det inte låter göra sig vare sig i en handvändning eller med vackra ord.

Men nu har vi fått en ny regering på plats, en regering som arbetat i åtta veckor, inte åtta år. Det är en regering som svenska folket röstat fram för att göra skillnad, för att förverkliga möjligheterna och för att ta itu med de akuta problemen. Regeringen har presenterat den första budgeten, en budget som har en majoritet här i Sveriges riksdag.

Det är en osäker tid som vi står i. Det manar till ödmjukhet. Det handlar om Ukraina, hög inflation, stigande räntor, höjda matpriser och elpriser och en energikris som gör att vi alla kan drabbas av bortkoppling denna vinter. Allt detta begränsar naturligtvis utrymmet och gör att det är viktigt att budgeten är väl avvägd. Därför har vi fått en budget som är återhållsam, men den medger också ett handlingsutrymme om så krävs.

Fru talman! När budgeten presenterades för drygt en månad sedan lyfte jag fram att även om den är återhållsam rymmer den ändå viktiga åtgärder som stöttar svenska hushåll och företag. Den innehåller några första viktiga reformer för att vända den svenska utvecklingen på flera områden, och för oss kristdemokrater är satsningarna på att korta vårdköerna och öka tillgängligheten inom vården viktiga.

Under de tre kommande åren kommer den här regeringen nu att se till att vi får fler vårdplatser och en förstärkt vård över hela landet. I dag har 163 000 patienter inte fått vård i tid – en vård som de faktiskt har rätt till. Men nu sker en prioritering av välfärden, och det kräver naturligtvis å ena sidan pengar och å andra sidan en ny styrning. Med nationell vårdförmedling kan vi använda ledig och tillgänglig kapacitet i en del av landet för

väntande patienter som bor i en annan del av landet där denna kapacitet saknas.

Jag tog också upp detta med den satsning som finns i regeringens budget på insatser mot ofrivillig ensamhet, en ensamhet som är lika farlig som rökning. Denna ensamhet kan leda till såväl psykiska som fysiska sjukdomar. Det är därför oerhört positivt att det i den framlagda budgeten finns en treårig gemenskapssatsning med medel till kommuner och regioner och även till idrottsföreningar och andra aktörer i civilsamhället som gör insatser för att bryta den ofrivilliga ensamheten, inte minst när det gäller våra äldre.

Fru talman! Just detta med ofrivillig ensamhet och de äldres situation var ett av de två huvudsakliga skälen till att jag ställde upp som toppkandidat i riksdagsvalet 2018 och var beredd att lämna min tjänst som församlingssherde i Svenska kyrkan. Det andra som gjorde att jag ville göra någonting var att jag hade sett hur samhällsgemenskapen hade gått sönder.

I församlingen försökte vi på olika sätt göra skillnad, inte minst för våra ensamma äldre men också för dem som nyligen kommit hit till vårt land. Vi anordnade språkkaféer, interreligiösa samtal, cykelträning och olika typer av träffpunkter där människor kunde bindas samman. Det var ett arbete som skedde och sker på så kallad mikronivå om man så vill. Här i riksdagen är det makronivå, och här vill jag som kristdemokrat arbeta för en samhällsgemenskap för alla, inte bara för vissa.

Även om jag menar att det har skett en del förbättringar under den gångna mandatperioden när det gäller insikten om vad som krävs och behöver göras är påskhelgen det gångna året en skoningslös påminnelse om hur mycket arbete som likväl återstår. Det var oroligheter i Skäggetorp i Linköping och Navestad i Norrköping på skärtorsdagen, i Rinkeby i Stockholm och i Sveaparken i Örebro på långfredagen, i Malmö på påskafton, och så nya oroligheter i både Linköping och Norrköping på påskdagen. Det var en påskhelg som visade hur stora problem Sverige har, inte bara med kriminaliteten utan framför allt med integrationen.

Vi såg ett Sverige som få av oss känner igen – ett Sverige som vi verkligen inte vill ha. Vi fylldes med både oro och ilska när vi såg och hörde om de här vidriga angreppen som våldsverkarna gjorde på svensk polis under en påskhelg, alltså en kristen högtid som vill förmedla budskapet om hopp om livet och om att det goda segrar över det onda. Men under påskhelgen manifesterades motsatsen. Ondskan stack upp sitt fula tryne i de områden som kanske är i allra störst behov av just hopp.

Hundratals maskerade män och även kvinnor och barn deltog i stenkastning mot svensk polis. Man försökte aktivt döda män och kvinnor som valt en yrkesbana som handlar om att försvara lag och ordning och våra demokratiska fri- och rättigheter. Man kastade in en molotovcocktail i en stadsbuss, vilket tvingade passagerare att fly. Räddningspersonal attackerades och tvingades retirera.

Jag hoppas att vi alla förstår allvaret i den situation vi befinner oss i och att vi inte blundar för att detta är ett resultat av den förda migrationspolitiken, som inte tagit hänsyn till vår förmåga att integrera. Under det senaste decenniet har i snitt 100 000 personer fått uppehållstillstånd i Sverige varje år. Enligt bedömningar befinner sig minst 100 000 personer i Sverige illegalt. Därtill går varje år tusentals personer under jord, som det

heter, och blir en del av det växande skuggsamhället där många utnyttjas och far mycket illa.

Vi kristdemokrater har under många år hävdat att vi måste ha en migrationspolitik som tar hänsyn till vår förmåga att integrera. Vi kan inte mäta humanitet i hur många vi tar emot, för det är inte humant om de som kommer hit inte kommer in i samhället på riktigt. Det är helt enkelt skillnad på välkommen hit och välkommen hem. Det är därför vi behöver ett paradigmskifte i både migrations- och integrationspolitiken.

Regeringen lägger fram en budget där man vill stärka integrationen. Man vill ställa krav på att de som flyttar hit ska lära sig svenska och att de så fort som möjligt också blir självförsörjande. Det är ett slut på den kravlösa politiken som låser fast människor i utanförskap.

Vi måste också riva sekretessen mellan myndigheter och säkerställa att Migrationsverket får information om människor som vistas här illegalt. Kommuner ska inte heller regelmässigt kunna betala ut försörjningsstöd till människor som inte har rätt till det.

Fru talman! Vi har under de senaste veckorna fått ta del av oppositionspartiernas skuggbudgetar. Två av partierna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, har budgetar som kommer att leda till en högre inflation. Det är en splittrad opposition som jag ser framför mig när jag jämför vad de föreslår. Socialdemokraterna vill höja skatten med 13 miljarder, vilket skulle ge 1 miljon svenskar mindre pengar i plånboken. Det vill inte Centerpartiet. Centerpartiet vill inte heller ge lika mycket i statsbidrag till kommuner och regioner som regeringen vill – samtidigt som Socialdemokraterna vill ge än mer.

Det är spretigt, och det är inte helt enkelt att se någon röd linje i de olika förslagen. Men en sak är man rörande överens om, och det är att man ska fortsätta på banan för reduktionsplikten. Samtidigt som man har lagt fram dessa förslag själv har man sagt – jag har i alla fall tagit del av det i medierna – att det regeringen föreslår bara ger 14 öre i skattesänkning på bränslepriset. Detta säger man trots att alla här inne faktiskt vet att det är en skattesänkning om 1 krona den 1 januari om inget annat hade gjorts.

Det finns däremot något man har pratat mindre högt om men som hade varit klädsamt att nämna när man attackerar regeringens förslag. Det man pratar mindre om – eller inte alls, utan det är ju vi som får informera väljarna om detta – är att de rödgröna är överens om att reduktionspliktsbanan gäller. Det innebär att bensinen kommer att bli 5 kronor dyrare och dieseln 9 kronor dyrare per liter redan 2030. Hur slår det mot barnfamiljer och mot glesbygden?

Vi ska också komma ihåg att Magdalena Andersson under valrörelsen 2014 sa att det var för dyrt att tanka bilen. Jag gick in och googlade vad bensinpriset var i augusti 2014 när Magdalena Andersson fällde det uttalandet. Priset var 14 kronor och 60 öre, och då var det för dyrt att tanka bilen. Sedan lovade hon i nästa andetag att hon inte skulle höja skatten – ett löfte hon bröt mindre än ett halvår senare. Sedan dess har den rödgröna regeringen höjt bränsleskatterna om och om igen.

Socialdemokraterna och Centerpartiet vill förvisso gå fram med en tillfällig sänkning om deras budgetförslag vinner bifall. Men i och med att man behåller indexeringen och vill fortsätta på banan gällande inblandning av biobränslen, alltså reduktionsplikten, blir det ju liksom lite halvt om

Prot. 2022/23:37
13 december

-----
*Statens budget 2023 –
Rambeslutet*

halvt. Inte bara är det tillfälligt, medan det vi föreslår inte är tillfälligt, utan framför allt ger man med ena handen och tar med den andra.

Det hade blivit dyrare om de rödgröna haft makten att bestämma hur bensinpriset och dieselpriiset ska utvecklas. Med vårt förslag kommer det en sänkning med 1 krona vid pump från den 1 januari, och sedan kommer reduktionsplikten den 1 januari 2024 – och då kommer det att bli reell skillnad.

Fru talman! Jag yrkar bifall till den budget som riksdagen har tagit emot från regeringen. Den prioriterar det allra viktigaste: Vi stöttar hushållen i en svår situation, och vi satsar på rättsväsendet, försvaret och välfärden. Vi gör det dessutom utan att spä på inflationen, vilket gör att vi bedriver en finanspolitik som krokas arm med penningpolitiken. Sedan finns det ett handlingsutrymme om nedgången i ekonomin skulle bli djupare än vad vi kan se här och nu.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

I detta anförande instämde Yusuf Aydin (KD).

Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag kommer inte att åkalla det nionde budordet gällande vad min meddebattör sa, men vi har faktiskt lagt 10 miljarder mer på kommuner och regioner – 4 miljarder mer än regeringen.

Min fråga handlar dock om något annat. Vi går ju, som flera har varit inne på, mot tuffa tider. Det finns dock de som faktiskt har det tuffare än dem som har det svårt i Sverige.

Utöver en kall och mörk vinter står man i Ukraina inför en enorm ekonomisk påfrestning till följd av kriget. Det saknas 5 miljarder dollar, alltså 50 miljarder kronor, varje månad i den budget som ska gå till att värna dem som nu utsätts för Putins vidriga krig.

Vi vet också att 240 miljoner människor lider av akut undernäring, vilket är dubbelt så många som 2019. 50 miljoner människor riskerar att hamna i svält under nästa år, och 149 miljoner människor befinner sig enligt FN på gränsen till svält. Många av dem är barn.

I just detta läge väljer man att göra den största nedskärningen i svenskt bistånd någonsin. Här vill jag läsa upp ett citat:

”Ett orosmoln som växer sig allt större är att flera politiska partier ifrågasätter det svenska biståndets omfattning. Motsatsförhållandet mellan att säkra upp vår egen välfärd och ett svenskt bistånd är uppdiaktat. Politiken kan fortsatt prioritera, och som ett rikt land kan vi möta behov hos människor som lever i fattigdom och förtryck.”

Detta citat kommer från dig, Hans Eklind.

(HANS EKLIND (KD): Det är ett bra citat.)

Jag förstår att man kan vilja omprioritera till bättre bistånd eller annat bistånd nu när man sitter i regeringen. Men varför använda biståndet som bankomat för era satsningar på allting annat när de som har det som allra svårast har det svårare än någonsin, Hans Eklind?

Anf. 35 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt om jag inte hade rätt när det gäller Centerpartiets statsbidrag. Det var den uppgift jag hade fått fram, och därför vidarebefordrade jag den. Men är den inte korrekt ska den naturligtvis korrigeras.

Kristdemokraterna värnar både ett effektivt och ett generöst bistånd. Det är ingen hemlighet att vi har haft förhandlingar kring den saken. Sverige ger 56 miljarder kronor i bistånd, och det är bara Luxemburg som är mer generöst när det gäller bistånd – bara Luxemburg. Någonstans tänker jag alltså att Martin Ådahl kanske får klä sina åsikter i lite andra termer än att detta skulle vara fruktansvärt, med tanke på att Luxemburg är det enda landet som ger mer i bistånd.

Sedan är det ju inte bara summan det handlar om. Jag sa samma sak i ett tidigare replikskifte: Det kan inte bara vara summan som är det viktiga, utan det är också viktigt att se till att man får ut maximal nytta för varje krona som det här landet väljer att ge i bistånd. Det handlar om att göra skillnad på riktigt, och det kommer Kristdemokraterna att vara en garant för – precis som vi kommer att vara en garant för och stå upp för ett generöst bistånd. Det ska dock vara effektivt, vilket är precis lika centralt.

Finns det då saker man skulle kunna göra inom ramen för det nuvarande svenska biståndet? Ja, jag ser många möjligheter. Exempelvis skulle jag vilja ställa mycket större och tydligare krav på Irak. På Nineveslätten pågår faktiskt en etnisk rensning av kristna, kaldéer och så vidare. Det är inte okej att man ger bistånd till ett land som samtidigt för den typen av politik. Vi har också UNRWA, alltså biståndet till Palestina. Jag skulle gärna vilja att man frös det biståndet, för det gör ingen skillnad. I stället snarast permanentar man en dålig situation för Palestina.

Anf. 36 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt hur jag ska kunna svara på detta.

Det är ju ganska uppenbart att det inte finns något riktigt svar på frågan varför man när allt bara förvärras – när nöden är som störst och växer så snabbt och när vi ser klimatkatastrofer, svältkatastrofer samt den stora katastrof som Putins krig mot Ukraina utgör – inte omprioriterar, som du själv sa före valet, Hans Eklind. Då lovade ni att stå fast vid enprocentsmålet. I stället drar ni ned på biståndet och använder det som den största finansieringskällan i er budget.

När det gäller alla de olika exempel som Hans Eklind nämnde, till exempel insatser i Palestina eller Irak, är det ju satsningar på FN-systemet. FN är de enda som når fram där. Förutom frivilligorganisationerna är FN de enda som har möjlighet att värna de utsatta människorna i dessa konflikter. Det är just detta ni drar ned på, Hans Eklind. Dessutom drar ni ned på demokratibiståndet, som är till just för att undvika den här typen av förtryck av människor och jakt på minoriteter. Det är det ni drar ned på.

Det finns inget försvar när dina bankkamrater Tidögänget säger att de vill ha dessa pengar för att de behöver dem till sin budget, Hans Eklind. Det går inte att förklara bort det med något slags omsorg om utsatta människor och om biståndet. Var är närvarmen i KD:s politik, Hans Eklind?

Anf. 37 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Alf Svensson myntade begreppet närvärme och fjärrvärme. Jag ska väl inte försöka tolka Martin Ådahls sista fråga utifrån Alf Svensson, men jag skulle ändå kunna ge några konkreta svar. Även påpekanden skulle jag vilja säga är på sin plats.

Jag har jobbat med bistånd både professionellt och framför allt ideellt. Jag brinner för det här med bistånd, och det tror jag att alla förstår.

Samtidigt lever vi i en situation där jag tycker att det svenska biståndet på goda grunder kan ifrågasättas. Vi har ett bistånd som inte har gjort skillnad. UNRWA till palestinierna är ett exempel. Irak är ett annat. Islamic Relief skulle jag också kunna lyfta fram, då vi vet att aktiva i Muslimska brödrskapet finns i denna organisation. Man har också fällts för eller det har beslagtagits rent antisemitiska budskap.

Det finns en del saker som man kan göra inom biståndet, men jag förstår för mitt liv inte varför Martin Ådahl tar upp detta med Ukraina. Den här regeringen har ju gett det största paketet – sannolikt alls inte det sista men det största hittills – som Sverige formulerat och fått ihop. Det har den här, den nuvarande, regeringen skapat med ett jättestort humanitärt hjälpsöd. Det har inte gått Martin Ådahl förbi, utan det har han ju sett. Jag vet att han debatterade detta, så varför Ukraina skulle vara ett problem i detta sammanhang förstår jag inte.

Vi har som regering satt ett tak på 8 procent när det gäller avräkningar. Det är jätteviktigt därför att om det är så att Sverige tvingas ta ansvar, vilket vi ska göra, för de ukrainska flyktingarna ska avräkningarna inte kunna uppgå till mer än 8 procent. Det vill säga att vi säkerställer bistånd till personer som i dag löper reell risk att svälta ihjäl. Det är ett faktiskt problem just nu, ett stort problem, som Martin Ådahl också påpekar. Men då måste vi se till att ha ett tak på avräkningarna. Det har inte jag hört att Centerpartiet har samma åsikt om. Vi har 8 procent. Vad har Centerpartiet?

Anf. 38 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Hans Eklind gav en felaktig bild också av Vänsterpartiets budget. Vi har en budget som är i offentlig finansiell balans 2023 och inte några underskott. Men jag ska inte störa Hans Eklinds upplevelse av Vänsterpartiets budget med fakta här, utan jag tänkte ställa några andra frågor.

Kristdemokraterna lyfter ofta fram sig själva som ett sjukvårdsparti. Man har också tidigare varit med och styrt sjukvården i en lång rad regioner i Sverige och gör det fortfarande. Den här starka verbala omtanken om sjukvården är såvitt jag kan bedöma något som överlevt det fokusskifte som ägt rum inom Kristdemokraterna bort från omtanke om jordens fattiga och de små gemenskaperna till att göra livet så svårt som möjligt för människor som kommit till Sverige från andra länder. Det som förvånar mig är att Hans Eklind och andra kristdemokrater verkar så nöjda med den nedskärningsbudget man nu står bakom och som kommer att innebära en hård press på redan mycket hårt prövad personal inom just vården.

Jag undrar om det är så att Hans Eklind har några tips till de anställda inom sjukvården, de som i dag har svårt att fullgöra sitt arbete på grund av bristen på personal. Handlar det om att man ska lyssna på inspirerande tillrop från kristdemokratiska företrädare? Finns det kanske några andra uppbyggliga ord från kända eller okända skrifter som de kan ta del av för att kompensera bristen på sängplatser eller scheman som är så tajta att de

inte klarar av oväntade händelser? Eller är det så att sjuksköterskorna i stället ska glädjas åt annat i budgeten, till exempel låg kapitalbeskattning för dem som plockar ut pengar ur bland annat sjukvården i form av vinst?

Det vore trevligt och hjälpsamt, tycker jag, om Hans Eklind kunde svara på de frågorna.

Prot. 2022/23:37

13 december

Statens budget 2023 –
Rambeslutet

Anf. 39 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Riksdagsledamotens raljerande om ett ämnesområde som jag tycker är oerhört viktigt, nämligen vården, gör sig inte riktigt väl.

Verkligheten, Ali Esbati, är min bästa vän i den här debatten. När vi satt i regering sist halverades vårdköerna. Vi vill gärna mer än halvera vårdköerna igen. I dag är det 163 000 personer i Sverige, patienter, som inte har fått vård i tid trots att de har rätt till det. Det är en prioriterad uppgift för den här regeringen, och jag är väldigt glad över att det är två kristdemokratiska ministrar som har fått uppdraget att göra om det, alltså minska vårdköerna.

Sanningen är ju den att sedan 2014 har vårdköerna i Sverige ökat. Det handlar inte bara om corona, utan köerna inom vården ökade långt innan dess.

Vi ska halvera dem igen. Det ligger i den här budgeten tydliga satsningar på just vården. Det är satsningar exempelvis inom förlossningsvården, men det är också satsningar som görs för att förstärka vården och se till att vi får fram fler vårdplatser.

Den här regeringen har också aviserat att man tänker ta fram en nationell plan. Den nationella planen ska se över hur vi ska vidta åtgärder så att vi får in rätt kompetens och hur vi ska se till att det finns en god arbetsmiljö. Jag tror att de två delarna är avgörande för att vårddyrket återigen ska kunna bli något som man söker sig till.

Redan i den här budgeten finns den nationella förlossningsplanen. Man tar också ett tydligt helhetsgrepp via den nationella vårdförmedlingen, där uppgiften är att se över tillgängligheten inom vården för att på det viset kunna korta vårdköerna. Det finns ledig kapacitet i vissa delar av landet som saknas i de andra, och då ska den patient som bor i en region där det saknas kapacitet kunna flyttas till en där den finns tillgänglig. På så vis kan man göra skillnad.

Anf. 40 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag beklagar om det fanns någon språkförbistring här. I den mån jag var raljant gällde det ju inte vården, utan det gällde Kristdemokraternas politik. Jag fick kanske inte något stöd för att undvika det i framtiden i det som Hans Eklind sa.

Jag noterar att det som sägs från Hans Eklinds sida är att de problem som finns inom den svenska vården, problem som patienter och personal mycket starkt upplever är tydligt beroende på att det helt enkelt saknas folk på många ställen, ska lösas med framför allt en nationell plan.

Det låter fint med en nationell plan, tycker jag, men jag tror att den planen blir mycket dålig och kanske till och med nästan som ett hån mot många som jobbar inom vården om den inte följs upp med mer resurser. Det var så att säga det som var poängen i det som jag sa. Jag tror inte att problem som är så tydligt knutna till att det är för få som jobbar, vilket i sin tur genererar en mycket problematisk arbetsmiljö för dem som jobbar

inom vården på många håll, går att lösa med hjälp av olika organisatoriska grepp eller peppande ord eller en nationell plan utan medföljande resurser. Det är liksom det som är kruxet här. Det är det som är kärnan här.

Kristdemokraterna har, hur mycket de än pratar om vården och framställer sig själva som ett vårdparti, inte något svar på den här frågan. Man är med på en budgetproposition – vi diskuterar i dag en budgetproposition – som innebär att det är för lite resurser som hamnar inom sjukvården, och då blir svaret ingenting till dem som arbetar inom vården och dem som behöver vårdens tjänster.

Anf. 41 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Ja, det är en återhållsam budget som presenteras. Ändå finns där tydliga satsningar på vården. Kristdemokraterna tror att det behövs mer medel. Därför ställer vi oss bakom den här budgeten, där vi faktiskt tillför resurser till vården.

Men lösningen, Ali Esbati, är väl inte att hålla pengar på ett problem? Vi vet ju att i Sverige har vi fler läkare än EU-genomsnittet, men de träffar färre patienter än sina europeiska kollegor. Vi lägger mer pengar på vården än EU-genomsnittet, men vi har minst antal vårdplatser per capita inom hela EU.

Därför säger vi okej, det behövs mer medel. Men det finns också någonting annat som avgjort måste göras. Det finns nämligen ett systemfel här. Det måste kunna vara möjligt för våra läkare att träffa lika många patienter som i andra länder. Det måste vara möjligt om vi lägger mer än EU-genomsnittet. Då ska inte vi vara det land som sticker ut genom att ha det minsta antalet vårdplatser per capita.

Av det skälet gör vi både och, det vill säga tillför resurser till vården och tar också ett helhetsgrepp om den. Den nationella vårdförmedlingen är det första steget. Men det finns andra steg som väntar för oss att ta, för det här är på riktigt viktigt.

Vi har gjort det förr; vi har visat att vi kan göra skillnad när vi sitter i en regering och ansvarar för vården. Det finns inga andra ambitioner än att vi efter denna mandatperiod ska kunna göra ett bokslut där man kan konstatera att Kristdemokraterna har gjort det igen, att vi har vänt utvecklingen inom vården. Det hoppas jag att också Ali Esbati tycker är viktigt.
(Applåder)

Anf. 42 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag måste tacka de andra replikställarna som tog upp de frågor som jag tänkte ta upp om biståndet. Jag vill egentligen bara kommentera att Hans Eklind säger att han vill värna biståndet. Vi känner ju Kristdemokraterna som ett parti som historiskt har stått upp för det. Nu gör man det ju inte längre och står nu alltså väldigt tydligt bakom en budget som hellre sänker priset på bensin med 14 öre för bilister än ger 350 miljoner barn vaccin. Det tycker jag är anmärkningsvärt. Detta tas bland annat upp av sju forskare som sitter i Sidas vetenskapliga råd. Jag hoppas att Kristdemokraterna hittar tillbaka till att stå upp för biståndet och de behov som finns i världen.

Jag vill också ta upp frågan om välfärden. Oavsett vad Hans Eklind tyvärr säger är det ett område som är otroligt viktigt att vi nu utvecklar och satsar på. De köer som har vuxit under pandemin och de problem som finns

måste helt enkelt åtgärdas. Men fortfarande är det 14 miljarder för lite till det som kommuner och regioner behöver. Det är inget tillskott, även om man öronmärker pengar för att nagga lite i kanten på det.

Detta har som sagt tagits upp av andra i debatten, så jag vill i stället ställa frågor om miljö- och klimatarbetet.

Kristdemokraterna är ju inte känt som ett parti av klimatiförnekare, utan tvärtom finns det många som verkligen värnar miljö och klimat. Ändå står Kristdemokraterna bakom budgeten från regeringen, som helt och hållet missar målen, slaktar miljö- och klimatpolitiken, ökar utsläppen, lägger ned Miljödepartementet och ser till att vi inte kommer närmare våra miljö- och klimatmål.

Jag vill helt enkelt fråga Hans Eklind vad Kristdemokraternas plan är för att återta en klimat- och miljöpolitik som är värd namnet.

Anf. 43 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag börjar med att kommentera detta med biståndet.

Biståndet ska göra nytta. Krona för krona som tas av svenska skattebetalare för att skicka till ett annat land ska göra nytta. Jag har i tidigare replikväxlingar pekat på några av de biståndspengar som vi ger och som jag menar verkligen gör nytta och på dem som faktiskt känns direkt osympatiska. Vi kommer att se till att vårt bistånd fortsatt, Janine Alm Ericson, är det mest generösa biståndet efter Luxemburgs. Kristdemokraterna är väldigt stolta över att Sverige fortsatt är världsledande generöst.

Jag fick lite frågor om vården. Men jag hinner inte ta upp även den delen, och den har jag redan kommenterat.

När det gäller miljön är en grundhållning för mig att man aldrig kan lösa miljöproblemen med symbolpolitik, utan det måste man göra på riktigt. I min bok stavas då klimatomställningen elektrifiering, och om den stavas elektrifiering innebär det ju att någon rimligen måste producera all den el som kommer att gå åt. Vi talar om minst det dubbla. Jag tror att det kommer att vara långt mycket mer än så.

Det har förts en politik som leder till att man nu startar Heleneholmsverket i centrala Malmö för att det saknas el. Södra Sverige är alltså det värst utsatta området i hela Europa vid en jämförelse med 50 olika ställen. Det finns inget annat område i Europa som är så dåligt förberett för just elproduktion och elkonsumention. Nu startar man Heleneholmsverket i centrala Malmö. EON har köpt in 30 000 kubikmeter olja, som kommer att leverera svaveloxid, koldioxid, stoft och andra saker. På vilket sätt är detta en bra miljöpolitik, Janine Alm Ericson?

(Applåder)

Anf. 44 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Låt mig börja med det sista. Det är naturligtvis ingen bra politik över huvud taget. Att vi har hamnat här beror ju på Putins vedervärdiga invasion av Ukraina. Den har påverkat hela världsekonomin och påverkat bränsle- och elpriserna, inte minst i Europa. Det ser vi också här.

Det som hade hjälpt i det här läget hade varit om de kommuner som systematiskt har sagt nej till vindkraften i södra Sverige i stället hade byggt den. Då hade vi varit betydligt närmare lösningen. Detsamma gäller de förslag till energieffektivisering som fanns med i alla budgetar som vi var

med och lade fram, men som ni strök. Situationen hade sett betydligt anorlunda ut om det inte hade skett.

Vi behöver absolut jobba på flera sätt samtidigt. Att vi nu bränner olja i stället för att ha vindkraft, som hade kunnat finnas på plats, är inget annat än väldigt sorgligt.

Miljöpartiets klimat- och miljöpolitik är ingen symbolpolitik. Vi ligger internationellt väldigt högt i trovärdighet. Sverige har tidigare setts som ett föredöme, och det vet Hans Eklind också. Tyvärr tappar vi nu den ledartröjan alltför snabbt.

Jag hörde egentligen inget svar mer än det som vi har hört hela tiden, nämligen att kärnkraften skulle lösa våra framtida klimatproblem och sänka utsläppen. Men kärnkraften ligger ju oerhört långt fram i tiden.

Hur ser planen ut för att faktiskt sänka Sveriges utsläpp? Hur ser planen ut för att klimatanpassa så att inte svenska bönder, hushåll och företag drabbas, både ekonomiskt och i sina tillgångar och möjligheter att verka, av det som vi faktiskt står inför? Det går ju bra att stå här och säga fina ord, men hur vill ni åtgärda den verklighet som vi faktiskt ser komma?

Anf. 45 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att jag inte ens nämnde ordet kärnkraft i mitt första svar, men om jag inte gjorde det ska jag göra det nu.

Jag tror att detta är den näst mest omfattande miljöbudget som en regering har lagt fram hitintills, och då beskrivs det som att man ger upp. Jag hävdar med bestämdhet att vi ger upp i samma sekund som vi ägnar oss åt symbolpolitik och inte ser till att landet kan ställa om på riktigt. Jag är helt övertygad om att svaret är elektrifiering, och då kommer kärnkraften in i bilden.

Jag minns så väl applåderna från Janine Alm Ericsons parti men också från Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Ni var så lyckliga över att ni med en rösts marginal lyckades se till att förtidsavveckla Ringhals 1 och 2. Energiforsk har konstaterat att det har lett till upp till 50 procent högre energipriser i södra Sverige.

Nu får Janine Alm Ericson tyvärr inte möjlighet att svara. Men jag skulle vilja att ledamoten, precis som jag, funderar på en fråga. Jag har ställt den till många miljöpartister under valrörelsen men aldrig fått ett begripligt svar. Kan man peka på ett enda land under hela världshistorien som har bedrivit en bra miljö- och klimatpolitik utan att ha ekonomisk tillväxt – ett enda land?

Jag tror nämligen att vi kan ställa om och nå miljömålen, men det kan aldrig ske om det sker på hushållens bekostnad och om företagen inte förstår att konkurrera. Då kommer varken miljö- eller klimatpolitiken att bli effektiv eller satsningar göras i tid.

Jag tror att ekonomisk tillväxt kopplad till investeringar som leder till en smart klimatomställning är vägen framåt, inte tom symbolpolitik.

Anf. 46 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Sverige går nu mot kallare tider, inte bara rent klimatmässigt. Vi går också in i något som, med tanke på omständigheterna, närmast kan kallas en ryssvinter för svensk ekonomi. I det sammanhanget får man ändå komma ihåg att de som har drabbats hårdast av situationen i Europa naturligtvis är det ukrainska folket. Vi har ett omedelbart ansvar att hjälpa

dem militärt, ekonomiskt och praktiskt. Just nu gäller det energiinfrastruktur, generatorer och material för att laga förstörda ledningar som har gjort att många miljoner människor saknar ström och värme. Om någon som lyssnar på detta tror att de kan bidra: Gör det! Regeringen bör göra ännu mer.

Det slår dock hårt även mot Sverige. Just nu pekar prognoserna tyvärr ned i backen. Bnp kommer enligt de flesta prognosmakare att minska. De regionala klyftorna kommer att öka. Inflationen kommer inte att landa från dagens höga nivåer förrän någon gång långt in på nästa år. Därmed kommer inte heller räntorna att dämpas förrän långt senare än man först trodde. Och den oroliga husmarknaden i Sverige, med våra högt belånade hushåll, kommer att utsättas för mycket stor påfrestning. Den kris som kan vänta under kommande år är nästan bortglömd i debatten.

Det här märks inte bara i siffror. Det märks också i samtal. Före valet träffade jag en företagare i Falkenberg som var rädd för att behöva säga upp och stoppa verksamheten. Jag vände mig direkt till honom och sa: ”Om vi får förtroendet kommer vi att göra allt för att du ska kunna få elpriskompensation direkt, så fort det bara går.” Då gällde det ett högkostnadsskydd mot elpriserna. Vi ville ha det före valet, men man kunde också få det efter valet. Så ser det ut för honom och tusentals olika arbetsplatser runt om i Sverige.

Som Oscar Sjöstedt sa: Tripp, trapp, trull – och så var löftena från före valet borta. Eller som det heter i sagan: Det bidde bara en tumme.

En tumme räcker inte långt i en sådan här ekonomisk situation. Många familjer har svårt att få vardagen att gå ihop. Det gäller inte minst många utsatta personer på landsbygden som har räkningar på tiotusentals kronor för el, bränsle och räntor.

På något plan tror jag att alla var beredda på att det skulle kunna bli så här ekonomiskt tufft i samband med kriget och inflationen. Det jag tror att man inte var beredd på, fru talman, är att man nu när det är som allra tuffast i ekonomin helt cyniskt skulle bli lämnad i sticket, som en snödriva vid vägkanten, av regeringen och alla partierna som lovade så mycket. De lovade att dieselpriiset skulle ned med 10 kronor. Det blev 40 öre. Vi har sagt det många gånger, men det har också lovats många gånger. Ett stöd till svensk livsmedelsproduktion skulle ligga på miljarder, men det blev ingenting alls. Ett amorteringsstopp skulle komma, men det blev det ingenting av. Biståndet skulle värnas, men det slaktas nu när människor är som allra mest utsatta.

Man skulle också få ordning på klimatet, som det hette på affischerna. Det blev en sällan skådad oordning när personer som förnekar klimatkrisen har direkt makt över budgeten. Vår viktigaste och mest kraftfulla klimatåtgärd, klimatbonusen, tas bort. Tanken töms på biobränsle just när svensk skogsindustri vill börja skapa mer av vårt nya gröna biobränsle. Utsläppen kommer nu att öka. De kommer att öka, när vi ber resten av världen att sänka sina utsläpp.

Och sedan var det elpristaket som skulle komma den 1 november. När kommer det egentligen? I februari, sägs det. Men det är inte säkert. Kanske kommer det i mars, kanske senare. Under alla omständigheter kommer det ingenting till dem som bor norr om Dalälven. Där har folk nämligen inga problem med elpriserna, har vi hört. Och det kommer, som flera har på-

pekat här, mest till dem som har sparat minst. Det är vad regeringen har erbjudit.

Jo, de har en sak till. Vi ska spara el. Vi ska dra ned på temperaturen och släcka lyset. Men när vi i Centerpartiet för ett år sedan stod i den här talarstolen och sa: Snälla, när vi nu riktar en mängd stöd och skattesänkningar när det gäller elräkningarna, rikta en liten del till att människor ska ha chans att köpa värmepump för att spara el, så att de som har de högsta elräkningarna kan halvera dem. Men då och senare under valkampanjen sa ni andra inte bara nej. Ni hånade oss för att det var vårt sätt att hjälpa människor att spara el.

Nu ska folk dra ned på temperaturen, när ni inte förmår leverera någonting över huvud taget i tid när det gäller elprisstödet, varken till företagare eller privatpersoner. Nu kryper den politiska kyla som präglar Tidöavtalet ända in i skinnet på svenska folket. Sällan har man överlovat så mycket och underlevererat så grovt.

Jag tror att många väljare skulle önska att det fanns en ångermånad när det gäller det här valet, ett slags bytesrätt när det gäller regeringen och en reklamationsrätt när det gäller budgeten. Det har vi i kammaren tyvärr ingen möjlighet att ge. Men vi kan erbjuda ett alternativ som tror på jobbskapande och företag, när de som kallar sig borgerliga har slutat göra det. Vi kan erbjuda ett alternativ som tror på att Sverige kan leda klimatomställningen när finansministern har slutat göra det.

Vi kan erbjuda ett alternativ som på riktigt bryr sig om landsbygden, inte bara före valet utan också efter valet. För dig som bor på landsbygden, som är beroende av bilen och inte kan ta tunnelbana eller spårvagn och som ser räkningarna rusa riktar vi miljarderna för regeringens skattesänkning på bensin och diesel från städerna, där de inte behöver det, till landsbygden, där folk verkligen behöver det.

Då blir det en sänkning med 3 kronor vid pump, i stället för 14 öre. Då blir det ett reseavdrag på 30 kronor, i stället för regeringens 25, till dig som bor på landsbygden och är beroende av bilen. Då blir det 3 miljarder till Sveriges bönder, i stället för ingenting. Då gäller nedsättningen av skatten på böndernas diesel inte bara ett halvår, utan den blir permanent. Då blir det en riktig konkurrenskraft när vi i detta svåra säkerhetspolitiska läge behöver egen svensk livsmedelsförsörjning. Då blir det miljardsatsningar, i stället för regeringens ynka miljoner, på bredband, mobiltäckning och enskilda vägar.

För dig som vill spara el ska vi ha ett förstärkt grönt avdrag, som ett extra rotavdrag, så att även du som har en mindre ekonomi kan byta till den där värmepumpen och besparingen som gör att du klarar att betala elräkningen. För dig som vill byta bil och bidra till klimatomställningen ska det finnas en klimatbonus. Och till de laddbara bilarna kan våra stora batterifabriker, som våra entreprenörer vill bygga runt omkring i landet, skicka batterierna. Då kan du köpa en vanlig laddbar elbil eller hybridbil, som inte kostar mer än 500 000, för att människor ska ha råd.

När regeringen tar bort biobränslet i tanken vill vi investera i svenskt biobränsle. Miljardinvesteringarna, som precis var på gränsen att bli av, ska se till att inte varje krona när vi tankar bilen i Sverige går till Putin eller Saudiarabien utan till svensk, grön näring, till svensk skogsindustri.

Fru talman! Med tiden kommer det dock att visa sig att det allvarligaste inte var alla löftessveken utan bristen på hopp och visioner. Förut, genom

vår historia, när vår ekonomi har varit kärv och landet har behövt ta sig ur en kris har borgerliga, liberala regeringar haft visioner. Det har varit kärvt, men man har banat en väg framåt. Under 1990-talets djupa statsfinansiella kris inleddes saneringen av statsfinanserna. I början av 2000-talets finanskris tog den borgerliga, liberala regeringen tillbaka jobben med hjälp av arbetslinjen, där man gick från bidrag till jobb.

Men nu, när klockan klämtar 2022, har vissa borgerliga partier slutat att vara borgerliga, och Liberalerna har slutat att vara liberala. I stället för en plan baserad på jobb, företag, tillväxt och flit och en väg för att ta oss ur krisen fick vi SD:s plan. I Tidöbudgeten sänks inte skatten på jobb, utan den höjs med 6 miljarder i den djupaste svackan. Arbetslinjen värnas inte utan monteras ned. Nu när det, enligt prognoserna och Arbetsförmedlingen, är som allra mörkast för de unga och för de små företag som anställer dem och är mest utsatta chockhöjs skatten på att anställa just unga den 31 mars med 12 procentenheter. Då läggs den arbetsgivaravgiften på för de minsta företagen som ger fyra av fem nya jobb i Sverige.

Detta behövs för att chockhöja a-kassan och inte reformera den. Det är vad Jimmie Åkesson har beställt. För SD är bidrag alltid viktigare än jobb och småföretag.

Här hade vi behövt en borgerlig och liberal regering. Det gäller också arbetskraftsinvandringen, som alla ger sig på nu och som ger tiotusentals svenska jobb i svenska företag. Vi får in experter, nyckelarbetare i gröna näringar, ingenjörer och it-utvecklare. Det ger 34 miljarder till bnp och 12 miljarder i skatteintäkter. Allt det ska bort nu, för SD har bestämt att ingen expert från något annat land ska kunna tjäna under 33 000 kronor i månaden. Där försvinner tre av fyra undersköterskor som kommer som arbetskraftsinvandrare. Där försvinner hantverkare. Där försvinner tusentals experter inom delar av it-industrin. Hälften av alla arbetstillstånd i Sverige faller bort, trots att det råder brist i just dessa branscher.

Högre skatter, hårdare regler och mindre kompetensförsörjning är vad den nya Tidöbudgeten innebär. Som Timbros chef Benjamin Dousa sa hade denna budget likaväl kunnat presenteras – ursäkta mig, Mikael Damberg – av en S-regering. Det görs inga reformer. Jag skulle dock vilja tillägga: en S-regering som inte är beroende av Centerpartiet.

Det finns ett alternativ som vågar säga hur det faktiskt är och som föreslår konkreta saker som vi kan leverera. För att vara tydlig: Vi kommer att sänka skatten för småföretag. Vi kommer att sänka skatten för att anställa unga med 12 procentenheter. Om vår budget hade gällt hade vi sänkt skatten under tre år med 18,5 miljarder. Varför? Inte för att företagarna begär det, utan för att vi i Sverige behöver det för att ta oss över krisen med hjälp av jobb och arbete, med hjälp av arbetslinjen, som ni allihop har övergett.

Men nej – trots att vi kämpar för jobben, klimatet, landsbygden och kommunernas chans att leverera skola, vård och omsorg med större generella statsbidrag kommer vi inte att i likhet med andra låtsas att vi kan ge allt till alla. Smöret blir tunt när det breds över alltför många löften och för stora skivor av påståenden. Så kommer vi inte att göra. Vi kommer att göra våra förslag konkreta och finansierade. Vi kommer att rikta förslag till dem som är mest utsatta på landsbygden. Självklart står vi bakom satsningarna på polisen och försvaret. Vi vill också bevaka att civilförsvaret får sitt.

Till alla er som frågar er om Sverige inte kan bättre än så här är svaret: Jo, det kan vi, och det kommer vi att kämpa för.

Anf. 47 CARL B HAMILTON (L):

Fru talman! Sitter man här så länge som jag nu har suttit blir man ganska dyster. Det är inte mycket roligt man hör. Något som jag försöker påminna om på ett lite lustigt sätt är att omvärlden finns. Det händer saker och ting utomlands. Det påverkar Sverige och är kanske helt avgörande i många fall. När det gäller inflationen har vi vår egen duktiga riksbank. Men skarpere i sin effekt för Sverige är utländska riksbankar, som Federal Reserve i USA och ECB. Vi är beroende av vad som sker i andra länder. Jag vill verkligen understryka det.

Jag vill också säga att inflationen inte för evigt kommer att vara så hög som den är i dag, eftersom räntorna stiger även i andra länder, inte bara i Sverige, och tvingar ned den. Det har inte skett tidigare att man haft väldigt höga räntor och samtidigt hög inflation. Var inte så pessimistiska! Jag förstår att det ligger i oppositionens roll att svartmåla det som sker, men jag skulle ändå vilja påbjuda en viss måttlighet.

Nu ska jag dock själv gå över till den mer dystra delen av mitt anförande.

Man skulle av den offentliga debatten i Sverige kunna tro att välfärd är en produkt av miljarder och enbart miljarder. Det finns ingenting som är så envist i Sverige som klagandet på att kommuner, landsting och regioner inte har tillräckligt med pengar. Men man kan ju någon gång fråga sig varför det är så att de aldrig har tillräckligt med pengar. Det skulle jag vilja angripa lite grann.

Välfärd skapas nämligen av människor som arbetar – apropå föregående talares tal om arbetslinjen – utbildar sig och accepterar att arbeta på till exempel obekvämt arbetstid. Människor som arbetar och utbildar sig får normalt betalt för detta. De får en lön efter skatt som gör att de vill stanna kvar i sitt yrke. När man lyssnar här tror man att alla måste nyanställas. Nej, de ska stanna kvar i sitt yrke. Vi ska ha sådana villkor att de kan stanna kvar på sin arbetsplats och acceptera att arbeta på udda tider och emellanåt offra helger och semester för arbete.

Dessa människor skapar direkt mänsklig välfärd, och sådana personer råder det väldigt stark brist på i Sverige. Vi kunde senast i går se ett väldigt obehagligt tv-inslag om just bristen på människor som arbetar i vård och omsorg. Det är ett grundproblem. Men när man lyssnar här får man intrycket att grundproblemet är att det fattas miljarder.

Det råder brist på erfarna sjuksköterskor, likaså på erfarna lärare och erfarna poliser och utredare. Det finns åtskilliga bristyrken i välfärden. Vad skulle då Socialdemokraterna ha velat göra åt dessa brister om de i dag hade haft makten? Jo, de hade velat att erfarna specialistsjuksköterskor, barnmorskor, lärare och poliser skulle belastas med en större skattehöjning än de mer oerfarna och mindre utbildade.

Detta kommer inte att leda till att fler människor arbetar. Det kommer att bromsa utbudet av erfaren arbetskraft. De mer utbildade och erfarna ska enligt Socialdemokraterna inte få kompensation i lönekuvertet för dagens höga inflation, trots att det redan finns en etablerad regel i skattepolitiken för hur detta ska och bör göras varje år. Denna regel har brukat användas, men ska nu inte längre användas om Socialdemokraterna får bestämma.

Med Socialdemokraternas politik minskar dessvärre utbudet av personer i bristyrken, som lärare, sjuksköterskor och poliser. Deras politik skulle om den genomfördes skapa en ökad brist inom kategorier av erfaret

och utbildat folk i arbetslivet. Det är negativt för välfärden, om man inte bara mäter i miljarder utan också i människor vars arbetskraft är tillgänglig.

Nu kommer jag till en särskilt viktig observation. Märk väl: De som främst blir lidande av den högre skatten är inte nödvändigtvis de erfarna och utbildade personerna själva. Vi kan beklaga dem, vi som vill – andra vill inte det. De som främst blir lidande är i stället de människor vars egen personliga välfärd drabbas och som är beroende av att det finns tillräckligt många erfarna och utbildade personer.

Socialdemokraternas skattepolitik – det gäller kanske fler partier här – slår på så sätt dubbelt mot välfärden, först mot dem som arbetar i typiska bristyrken och sedan också mot dem som är beroende av att dessa bristyrken fungerar genom tillräckligt många erfarna och utbildade personers arbetsinsatser. Det är alltså på två sätt som de socialdemokratiska förslagen motverkar välfärden. Det gör de för dessa personer men framför allt för dem som är beroende av deras tjänster.

Om man ser det i ett större makroperspektiv minskar det antalet välfärdsarbetare. De söker sig bort från arbetsmarknaden för att göra någonting annat än att arbeta i välfärden. Det skapar en förvärrad brist på erfaren och utbildad personal. Socialdemokraternas fixering vid höga skatter skapar på så sätt även ökade brister i välfärden.

De yrkesgrupper som har kortare utbildning eller ingen utbildning alls gör förvisso också mycket stora insatser i svensk offentlig välfärd. Det ser man om man kommer ut i omsorgen, på sjukhus och på andra inrättningar. Men de kan inte ta över ledningen eller bidra till ny kunskap, ökad kunskap och andra kritiska uppgifter som kräver kvalificerade insatser.

Välfärden byggs alltså av människor som arbetar och vill fortsätta att arbeta och utbilda sig. Låt dessa personer få behålla dagens andel av en löneökning. Sänk den inte utan kompensera för dagens snabba inflation fullt ut i enlighet med redan existerande praxis och knänsatta budgetregler.

Apropå budgetregler hade vi 2013 en jättebatalj om budgetreglerna. Man kan säga att oppositionen då vann med bland annat Socialdemokraterna. Men när valet sedan var över och Magdalena Andersson och Socialdemokraterna satt vid regeringsmakten var budgetregler och strikta regler inte så viktigt längre.

Sedan har man nu förlorat regeringsmakten igen. Då är strikta budgetregler för budgetprocessen helt plötsligt inte så viktigt längre. Nu får man hjälp av inflationen för att höja skatten.

Ni i Socialdemokraterna tycker att budgetregler ska vara strikta när ni själva sitter vid makten. Men när ni är i opposition är ni helt beredda att rucka på regelverket för att det ska passa er ekonomiska politik.

Jag och regeringen vill hellre att man ska vara konsekvent och inte trixa med budgetreglerna beroende på det politiska läget och konjunkturen. Jag ska inte läsa upp det regelverk som finns i dag. Det är ganska krångligt och trixigt att läsa det, men det finns. Jag är som gammal statssekreterare i bland annat Finansdepartementet ganska bedrövad att se hur regelverket nu krackelerar.

Jag tror att jag stannar där. Jag har tröttat auditoriet redan så länge.
(Applåder)

Anf. 48 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Carl B Hamilton!

Jag slås ändå av en sak när jag hör anförandet här. Jag vill därför ställa en fråga om det. Det låter som att människor skulle lämna välfärdsyrkena och fly vården till andra ställen, och att lärare lämnar skolan, därför att skatterna är för höga.

Det vi hör från dem som är utbildade till vård- och omsorgsyrken och till lärare och förskollärare är inte att de lämnar yrket för att skatten är för hög. Det gör de för att de har för låga löner, för få arbetskamrater och för dålig arbetsmiljö.

För att få fler att jobba i välfärdsyrkena måste vi förbättra för dem som arbetar där. Vi måste helt enkelt se till att de får högre löner och att de får fler arbetskamrater och bättre arbetsmiljö.

Det har bland annat vi ett förslag på i vår budgetmotion, som Liberalerna är välkomna att titta på. Det är ett jättestort problem när vi inte har tillräckligt med resurser. Det är kärnan. Att resurserna inte är tillräckliga leder till att vi inte får tillräckligt med personal. Det leder till värdköer och så vidare.

Jag vill fråga Carl B Hamilton hur det kommer sig att han tror att det är de höga skatterna som gör att människor flyr välfärdsyrkena när vi egentligen vet att det är helt andra saker.

Sedan är jag också lite förvånad över att Carl B Hamilton inte alls nämnde skolan. Det är annars en av Liberalernas paradgrenar. Där har det kommit väldigt mycket viktigt under åren. Jag skulle också vilja fråga lite om ambitionerna på skolområdet och hur man där ser på nedskärningarna till välfärden.

Anf. 49 CARL B HAMILTON (L) replik:

Fru talman! Det var bra att jag fick klargöra det. Jag talar om lön efter skatt. Om man har höga skatter får människor mindre i plånboken där de kommer hem. Jag blev lite förvånad. Men det är så jag ser världen.

Människor är mer benägna att stanna på välfärdsjobben och utbilda sig för dem om de vet att de efter skatt får en högre lön. Det är för mig så elementärt att människor inte ser skatten som likvärdig med den egna lönen. Därför spelar det roll.

Jag tycker att Johan Pehrson och kompani talar tillräckligt om skolan, så jag avstår från att göra det nu här i dag.

Anf. 50 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag träffar många som är villiga att betala högre skatt för att få en bättre och starkare välfärd. De känner att de revor som nu finns måste åtgärdas. Det är också människor som jobbar inom vården och skolan.

Faktum kvarstår ändå att människor söker sig till andra yrken för att de vill ha högre lön, bättre arbetsvillkor och fler kollegor. Det är vad politiken har att åtgärda.

Med regeringens budget blir det en kraftig neddragning på välfärden. Det gäller sjukvården men också skolan. Kommuner och regioner kommer att sakna väldigt mycket pengar och vara tvungna att spara.

Ska jag tolka Carl B Hamiltons svar angående skolan som att det är helt acceptabelt för Liberalerna att man gör de neddragningar det kommer

att innebära på skolan med större barngrupper och ännu fler lärare och förskollärare som lämnar yrket?

Prot. 2022/23:37
13 december

-----
*Statens budget 2023 –
Rambeslutet*

Anf. 51 CARL B HAMILTON (L) replik:

Fru talman! Det handlar om att man tar detta på allvar och vill ha fler människor i välfärden, oavsett om det är i sjukvården, i omsorgen eller i skolan, och ser det på makronivå. Om jag vore finansminister skulle jag fundera på: Hur ska jag kunna förbättra arbetsvillkoren? Då är det lönen efter skatt som är helt avgörande.

Jag kan gå ut och vädja till människor: Nu ska ni arbeta trots att lönen inte är särskilt bra. Men de kommer inte att göra det. Jag kommer inte att kunna förändra samhället och vårdens och omsorgens förutsättningar och locka fler människor med löften om – vadå?

Du säger att det gäller att de får löften om fler arbetskamrater. Var ska de komma ifrån? Varför ska de söka sig till vården om det inte lönar sig att arbeta bättre i vården?

Vi har uppenbarligen helt olika syn på hur det funkar här. Jag tror att om man vill ha människor får man betala för det, och då handlar det om lön efter skatt. Men ni har kanske ett mer idealistiskt synsätt på hur svenska folket fungerar vid löneförhandlingarna.

Beträffande skolan står vi bakom denna budget och det som där sägs om skolan.

Anf. 52 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag uppskattar att Carl B Hamilton lyfter fram sina funderingar och att jag får möjlighet att svara och replikera på dem.

När det gäller budgetregler är vi för strama budgetprocesser både när vi är i opposition och när vi är i majoritet. Jag tror att historien har visat att vi aldrig i modern tid har lämnat efter oss statsfinanser som är sämre än när vi tillträdde. Det gäller även den senaste mandatperioden som vi hade ansvar för. Men då var det inte jag som i huvudsak hade ansvar för statsfinanserna utan Magdalena Andersson. Vi tog över ett budgetunderskott på ungefär 60 miljarder kronor som vi vände till ett överskott, och statsskulden minskade under vår tid trots att vi gick in med ett enormt stödpaket under pandemin.

Detta visar att vi vet att man för att kunna garantera välfärdens långsiktiga finansiering inte får slarva med finansieringen. För oss är detta grundläggande. Jag vet att en del andra partier inte tar lika strikt på detta som vi gör, och det är därför som vi också ibland orkar diskutera finansiering av förslag som en del andra partier bortser från. Men om man ska göra detta långsiktigt krävs det också finansiering för välfärdsåtaganden.

När det gäller skattefrågan och indexeringen blir det lite märkligt att regeringen väljer att prioritera fullt inflationsskydd för just de högavlönade i samhället, när alla internationella aktörer hänvisar till att man i detta krisläge när inflationen är hög måste rikta stöd till de grupper i samhället som har det tuffast, till dem som inte kan betala sina räkningar. När man samtidigt säger till grupp efter grupp, inklusive dem på arbetsmarknaden, att de måste hålla igen på sina löneanspråk blir det lite märkligt att man bränner på med full indexering och fullt inflationsskydd för de mest högavlönade. Det blir konstigt.

Det är inte så att de blir utan skattesänkning. De får en justering av grundavdraget, och de får en justering av jobbskatteavdraget. Men de får kanske inte ytterligare en tusenlapp utöver det när andra grupper får stå tillbaka. Det är denna typ av krispolitik som måste hänga ihop och vara balanserad.
(Applåder)

Anf. 53 CARL B HAMILTON (L) replik:

Fru talman! Nu tycker jag att det börjar bli intressant. Min poäng är att de grupper som är aktuella här, där man så att säga släpper indexeringen, omfattar just de bristyrken som man i andra sammanhang, på nästa sida i programmet eller vad det nu är, med all rätt är väldigt bekymrad över. Jag menar nämligen att dessa bristproblem egentligen är besvärligare än många andra problem.

Mikael Damberg sa att Socialdemokraterna alltid är väldigt bekymrade över att budgetprocessen inte ska fungera. När man ser tillbaka på historien menar jag att detta är en sanning med mycket stor modifikation. Mikael Damberg hänvisade till att Socialdemokraterna har lämnat efter sig en stram budgetsituation. Men det har ni ju gjort därför att ni i regeringsställning alltid har sett framför er att ni ska fortsätta att regera. Därför har ni aldrig före ett val urholkat budgeten. Och ni kommer säkert att göra det nästa gång också om ni tror att ni kommer att hamna i regeringsställning. Men nu är valet över, och nu kan regelverket tillåtas krackelera.

Anf. 54 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Detta blir inte logiskt över huvud taget. Om vi bara skulle vilja vinna val skulle vi väl göra av med alla pengar och ta kredd för det själva. Det är väl snarare ett kvitto på att vi tar ansvar för finanserna oavsett vilken regering som tillträder efter oss. Det är skillnaden mot borgerliga regeringar, som ofta har lämnat efter sig underskott i statsfinanserna och som inte har orkat med finansieringen.

När det gäller frågan om löner och villkor och varför det ska vara attraktivt att jobba inom till exempel sjukvården är en huvudkritik att inflationen nu också drabbar kommunerna och regionerna väldigt hårt. Det innebär att varje sjukvårdsregion i Sverige räknar med underskott nästa år. Då blir det inga bättre villkor för personalen i ett läge när man går med underskott. Om man går med underskott blir det inga organisatoriska lättnader för personalen, så att de tycker att det är trevligt att jobba kvar och få bättre schemaläggning. Det kommer att bli precis tvärtom. Och det kommer att drabba exakt de grupper som vi talar om här, alltså specialist-sjuksköterskor och de välutbildade lärare som känner att det är för stökigt i skolan. Det är dessa grupper som har behov av att vi under denna tuffa tid ser till att klara ekonomin för dem.

Jag delar dock bilden att det inte bara handlar om pengar. Det handlar också om vilka regelverk som vi har till exempel för att styra vården eller skolan, så att pengarna hamnar där de ska hamna. Det handlar också om andra frågor, om utbildning inom dessa sektorer. Även här drar regeringen ned på utbildning som leder till att människor kan gå vidare inom yrket och får bättre kunskaper inom yrket, alltså exakt det som kan göra att vi klarar personalförsörjningen i äldreomsorgen och i sjukvården.

(Applåder)

Anf. 55 CARL B HAMILTON (L) replik:

Fru talman! Jag ska ta upp det sista som Mikael Damberg tog upp, nämligen bristyrkena. Om jag fattade rätt menar Mikael Damberg och Socialdemokraterna att det enda sättet att komma till rätta med bristyrkena är att man ger mer pengar till regioner och till den offentliga sjukvården.

Jag menar att man måste fundera över dessa personers situation, alltså lön efter skatt. Det är det som ni nu inte gör. Ni höjer skatten mer för dem i bristyrken än för andra. Därmed förvärrar ni bristsituationen – precis tvärt emot vad man borde göra.

Anf. 56 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! När den nya regeringens första budget läggs på riksdagens bord är det krig i Europa. Putin har valt att invadera ett fredligt och demokratiskt land, som nu måste göra allt man kan för att försvara sig. Ukrainarna lider under fruktansvärda förhållanden, och Putin mördar urskillningslöst både militärer och civila, barn och unga, kvinnor och män. Det är en fasa vi bevittnar på nära håll. Och förutom det som händer i själva Ukraina får detta stor påverkan på mat- och energipriserna – på hela världsekonomin.

Kriget i Ukraina är en kris som vi står mitt i. Men det är tyvärr inte den enda. Vi måste se att bakom det absolut mest akuta står också en mycket större och betydligt mer hotande kris, nämligen klimat- och miljökrisen. Det är med stor oro som jag påminner om att den situation som vi ser i dag är en västanfläkt jämfört med det som vi kommer att befinna oss i om några decennier, speciellt om vi låter kortsiktiga och populistiska lösningar styra politiken. Så är det nu med regeringens och Sverigedemokraternas budget. Den är ett omfattande bakslag för klimat- och miljöpolitiken i en tid när klimatomställningen måste ta stora kliv framåt. Då vill regeringen öka utsläppen. När ekonomin snabbt måste bli mer cirkulär river man upp de reformer som har införts i den riktningen.

Vi måste kunna behålla skärpan och tänka klart. Vi måste kunna hantera flera kriser samtidigt. Vi kan inte fatta beslut som skjuter negativa konsekvenser på framtiden och därmed förvärrar dem ännu mer.

Vi i Miljöpartiet tar fasta på detta i vår budgetmotion *Vi bygger det nya gröna folkhemmet*. I en svår tid måste vi stå starka tillsammans. Samhället och den omställning vi står inför kan inte lämna någon utanför. Klimatomställningen måste vi genomföra tillsammans.

Vi har också råd att genomföra den. Det är mycket kärt ekonomiskt på många sätt för hushåll och företag i dag, men Sverige har inte haft en så låg statsskuld som vi har just nu sedan slutet av 70-talet. Då kan vi inte bara sitta och titta på det enorma behovet av att investera – i infrastrukturen, i klimatomställningen, i bevarande av natur, i kolinlagring och i en alltför länge eftersatt välfärd.

Det är inte heller bara vi i Miljöpartiet som vill ha klimatomställning. Klimatforskarna är eniga. Hela världssamfundet vill det. Sveriges industrier vill inte bara delta i omställningen; de vill leda den.

De senaste veckorna har otaliga debattartiklar och upprop till regeringen haft samma budskap: Omställningen måste fortsätta. Överge inte målen! Senast i dagens DN säger vd:n för Scania, Christian Levin: ”Industrin har inte råd med feiga klimatpolitiker.”

Miljöpartiet vill ta ordentlig sats för att klara detta. Vi vill investera 100 miljarder per år i klimatomställningen – för att Sverige ska få ett betydligt större och helt förnybart energisystem, en helt elektrifierad transportsektor och en utsläppsfri industri, för att vi har råd och för att vad ett litet men rikt land i norr kan göra är att göra allt för att inspirera till förändring och påverka klimatpolitiken i rätt riktning, både nationellt och internationellt.

Fru talman! Det senaste året har vi sett krigets effekter på energipri- serna i Europa. Att ställa om till förnybart och göra oss oberoende av dik- tatorers infall som har enorma effekter på våra samhällen har aldrig varit viktigare. På köpet får vi ett hållbart, motståndskraftigt energisystem som sänker klimatutsläppen och hjälper oss att mildra klimatkrisen.

Vi behöver lägga stora summor på att utveckla energisystemet. Vi vet alla att produktionen måste öka, och därför är det extra olyckligt att vi de senaste åren har sett alltför många kommuner i södra Sverige säga nej till vindkraft. Vi vill ge kommunerna en mer rättvis ersättning för detta, för att öka incitamenten. Det är också ett sätt att stärka kommunernas eko- nomi.

Det offentliga har ett särskilt ansvar för att vårt gemensamma drivs av el som är så hållbar och billig som möjligt. Därför vill vi att alla lämpliga byggnader som ägs av staten, regionerna eller kommunerna ska få solpa- neler på taket. Detta skulle bara i södra Sverige kunna ge ny elproduktion motsvarande en kärnkraftsreaktor.

Ny el är dock inte det enda sättet att mildra krisen. Enligt Energiforsk är energieffektiviseringar det bästa och snabbaste sättet att få ned elpris- erna i södra Sverige. För att vi ska kunna hjälpa företag och hushåll att få ned sina kostnader är det viktigt att vi snabbt får till en effektivare el- användning. Miljöpartiet föreslår därför att staten ska ta 80 procent av kostnaden för privata energieffektiviseringar. Vi vill också återinföra och förstärka Energisteget, ett reformprogram för att energieffektivisera indu- strin. Så får Sverige mer el, billigare el och ett effektivare energisystem.

Här kunde vi redan ha kommit väldigt mycket längre. Men när högerens servettskiss till budget vann tog man bort det stöd som fanns till energi- effektivisering. Det visade sig vara mycket olyckligt, minst sagt.

Men, fru talman, det är inte bara elräkningarna som stiger. Även kost- naderna för bensin och diesel påverkas av Putins krig i Ukraina och den ekonomiska situationen i Europa. Även när det kommer till transporter tjäna- r vi på att ställa om så fort som möjligt.

I stället låser regeringens budget fast människor i gårdagens dyra tek- niker, där vi också är utsatta för odemokratiska ledares nycker. Vi vill i stället göra allt för att hjälpa människor att sänka kostnaden för det hållbara alternativet, det vi alla måste ställa om till.

I städerna finns flera andra alternativ, men på landsbygden är ofta den egna bilen det enda alternativet. När det kommer till att ställa om fordons- flottan har vi förslag som att införa en leasingcheck på max 1 500 kronor i månaden till hushåll med låg inkomst. Många som har en gammal, ben- sinslukande bil har inte råd att köpa en ny elbil ens med elbilsbonusen. Att leasa blir då ett kostnadseffektivt alternativ.

Vi vill se höjd bonus i bonus malus för att ge fler möjligheter för män- niskor på landsbygden att köra elbil. Vi måste också bygga ut laddinfra- strukturen så att fler ska känna sig trygga med att välja elbilen som lösning.

Vi hade även helst velat se ett reseavdrag som verkligen gav mest till dem som kör längst och saknar alternativ.

Men vi får inte heller glömma dem som har alternativ till bilen, nämligen många av de människor som bor i städerna. Där krävs det också stora investeringar. Vi vill förenkla och förbättra kollektivtrafiken och göra den billigare för den som reser. Vi måste investera i tåg som går i tid och underlätta för cykel som transportmedel kortare sträckor i staden.

Fru talman! När alla priser stiger utsätts även Sveriges kommuner och regioner för kraftigt ökade kostnader. Det försvårar och minskar möjligheterna att ge invånarna den skola, vård och omsorg de behöver. Så kan vi inte ha det. Vi måste bygga upp välfärden och tilltron till det som är vårt gemensamma. Sveriges Kommuner och Regioner har gjort bedömningen att allt under 20 miljarder i generella statsbidrag i praktiken kommer att innebära en neddragning. Regeringen lägger 6 miljarder, utan att egentligen tala om var det ska skäras ned. I stället pratar man om satsningar och saker som nu ska åtgärdas. Men siffrorna säger någonting helt annat.

Våra siffror säger mer. Vi vill se 14 miljarder utöver regeringen till allmänna bidrag till kommuner och regioner, så att inga neddragningar ska behöva göras. Samtidigt vill vi se stora satsningar på personal inom såväl skolan som vården och polisen.

De som tar hand om våra barn – förskollärare och lärare – är några av Sveriges allra viktigaste yrkesgrupper. En bra förskola och skola lägger grunden för både individens och samhällets utveckling. Men många av våra duktiga lärare och pedagoger vill och orkar inte stanna kvar i skolan. Det måste vi ändra på. Vi vill göra det attraktivt att vara lärare genom att säkra höjda löner och en god arbetsmiljö. För förskolan vill vi ha ett likadant likvärdighetsbidrag som finns för skolan.

Skolan är dock mer än lärande för våra barn. I dag mår många elever dåligt. Vi ser därför också stora behov av att förstärka elevhälsan och satsa på fler skolsköterskor, specialpedagoger, psykologer och kuratorer. Det är bra investeringar för framtiden.

Våldet på våra gator måste få ett slut. Vi vill se stora satsningar på aktivt förebyggande arbete för att förhindra att ännu fler unga människor hamnar i gängens våld. Men det räcker inte. Vi måste fortsätta rekrytera fler och bättre betalda poliser, inte minst utredare och områdespoliser som känner sina områden och bygger tillit till invånarna.

Regeringen kompenserar inte fullt ut någonstans för de tuffare tiderna. Den neddragning vi nu kommer att få se i offentlig sektor är ett svek mot alla dem som förväntat sig att regeringen skulle leverera på sina vallöften.

När inflationen i samhället är hög är det extra viktigt att de som lever med minst marginaler inte får ta smällen för kostnadsökningarna. Därför vill vi rikta ett antal förstärkningar av trygghetssystemen till den som är sjuk, arbetslös eller ensamstående förälder så att de ska klara de tuffa tider vi är mitt i.

Vi vill också att garantnivån i sjuk- och assistansersättningen höjs ordentligt, att barnbidraget och underhållsstödet inflationssäkras och att karensdagen slopas. Vi vill se mer resurser till arbetsmarknadspolitiska åtgärder så att fler kan gå från bidrag till jobb, och vi vill att studiemedlen höjs med 300 kronor i månaden.

Fru talman! Sverige är ett av världens rikaste länder. Dessutom ligger vi i toppskiktet på nästan alla listor som går att hitta. Vi har resurser, och

vi har enorma möjligheter att hjälpa världen i samma omställning som vi – fram till Tidöavtalets tillkomst, alltså – var mitt inne i.

Detta andefattiga avtal kan inte vara den ambition vi har inför världen. Vi måste ha fortsatt höga ambitioner och samtidigt visa internationell solidaritet och samarbete med andra länder i en gemensam utveckling. Vårt svenska utvecklings-samarbete är i världsklass och bidrar till minskad fattigdom, ökad jämställdhet för kvinnor och flickor världen över, stärkt demokrati, mänskliga rättigheter och arbete mot klimatförändringarna och för biologisk mångfald.

Vi i Miljöpartiet vill ha tillbaka den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken och öka biståndet, inte minska det, som regeringen nu gör. Vi vill på sikt öka biståndet till 1,25 procent av bni. Världen i dag ser enorma bakslag i arbetet mot svält, och utvecklingen mot de globala hållbarhetsmålen går tyvärr bakåt snarare än framåt. Då behövs mer internationellt samarbete, inte mindre.

Jämställdheten är ett annat av Sveriges signum som nu riskerar att tappas bort. Fram till i september hade vi en feministisk regering – en viktig signal till oss själva och omvärlden om att jämställdhet är en hög prioritet på alla områden. Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men vi är också mycket långt ifrån jämställdhet. Det märks inte minst när det kommer till mäns våld mot kvinnor.

Ungefär samtidigt som Miljöpartiet bildades startade också de första kvinnojourerna sin verksamhet. Under de decennier som gått har kvinnojourerna mött och stöttat hundratusentals våldsutsatta kvinnor och barn, och kunskapen om våldets dynamik och orsaker har fördjupats. Men under väldigt lång tid fick kvinnojourernas ideella krafter bära hela ansvaret för de våldsutsatta kvinnornas situation medan samhället såg åt ett annat håll. I dag finns, tack vare det arbete som gjorts, en annan förståelse av våldet och kvinnornas situation.

I budgeten för 2022 permanentades för första gången statsbidragen till kvinno- och tjejjourerna, och anslagen ökade. Men våldet minskade inte, och vi ser att mer stöd behövs. Vi vill därför se ytterligare 70 miljoner kronor, och vi i Miljöpartiet kommer att stå upp för jämställdhetskampen tills rättvisa är nådd.

Fru talman! Den här regeringens första budget är ett tydligt svek – ett svek mot klimatet och miljön men också mot välfärden. Det går inte att säga att man vill stärka den om man inte också skjuter till resurser. Under pandemin lovades mer satsningar på dem som slet hårt och räddade liv. Nu visar det sig att de trots allt bara får applåder.

Budgeten är också ett svek mot de utsatta och ett svek mot väljarna, som trodde på de fagra löften som de fick i valrörelsen. Den är ett svek mot världens fattiga, ett svek mot dem som flyr hit undan krig och förtryck, ett svek mot internationella åtaganden och framför allt ett svek mot framtida generationer.

Men det finns en annan väg att gå. Det är en väg som kan ge ett nytt grönt folkhem med framtidstro och tillförsikt – ett folkhem där vi slutar att vara beroende av galna diktatorer och där vi klarar vår egen energiproduktion. Det är ett folkhem där företagen växer sig starka och visar att det går att ta hänsyn till både människa och miljö och ändå ha lönsamhet och ett folkhem där man visar att industrin kan, och framför allt vill, ställa om.

Ytterst är detta vad den här debatten handlar om. Ska vi ha en andefattig, rädd och fantasilös budget från regeringen som ökar klyftorna i samhället och ger upp om klimat och miljö och därför gör framtiden både dyrare och svårare? Eller ska vi ha en budget som bygger Sverige starkt och som har tillförsikt och en tro på människors vilja och förmåga – en budget som ser individen som en tillgång och som ser till att vi gör vår del i klimat- och miljöarbetet? Det är alltså ett grönt folkhem.

Jag vet vilket alternativ jag vill ha, och därför yrkar jag bifall till vår budgetmotion och därmed till reservation 4 i betänkandet.

Anf. 57 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Samtidigt som vi debatterar budgeten här inne i kammaren utkämpas i vårt närområde ett fruktansvärt krig. Putins brutala attacker mot Ukraina påverkar miljontals människor, och många ukrainare får nu fira jul i krig. I medierapporteringen får vi många berättelser och bilder från Ukraina med brutala övergrepp på civilbefolkningen.

Fru talman! En hel del av min tid under de senaste veckorna har gått åt till att förhandla med övriga finansministerkollegor i EU för att se till att nya stödpaket kommer på plats. Det är helt avgörande för att ukrainska soldater ska kunna hålla modet, men också motståndet, uppe den här kalla vintern. Regeringens löfte är att Sverige ska fortsätta att stötta Ukraina både ekonomiskt och militärt. Jag är glad över att det finns en bred enighet här i Sveriges riksdag kring detta.

Fru talman! I dag ska riksdagen fatta beslut om ramarna för nästa års budget. Vi gör det i ett läge med hög inflation. Vi är på väg in i en lågkonjunktur. Det är höga el- och drivmedelspriser. Många runt om i Sverige känner av det tuffa läget just nu. Det gör sig särskilt påmint när vi går mot jul, med ensamstående mammor och pappor som undrar över om de ska kunna köpa julklappar till sina barn och barn som undrar om de kommer att bli utan när kompisarna får de där presenterna som de hade önskat sig.

Element skruvas ned, inte bara för att vi ska spara el utan också för att många annars inte klarar av elräkningen. Småföretagare vänder desperat på varje krona för att kunna betala ut decemberlönen till sina anställda. Mitt budskap är: Vi ser er, och vi hör er.

Fru talman! Det tuffa ekonomiska läget tillsammans med Sveriges stora, stora samhällsproblem har präglat den budget som våra fyra samarbetspartier har lagt här på riksdagens bord. I september gav väljarna våra fyra partier mandat – mandat för förändring. Efter åtta år där otryggheten slagit rot, åtta år där energisystemet krackelerat och åtta år där man inte har tagit någon hänsyn till hur hårt arbetande människor drabbas av en orimlig drivmedelspolitik tar vi nu de första stegen i en ny riktning.

Den här budgeten, fru talman, läggs i en ekonomisk miljö som är tuffare än på väldigt många decennier. Därför har vår uppgift att inte spä på inflationen varit viktig, för om man spär på den blir det ännu tuffare för de människor som i dag drabbas hårt.

Någon kanske undrar varför det är dåligt med inflation. Jo, det man tjänar och det man har sparat ihop blir mindre värt. Centralbankerna höjer räntan. Det leder till minskad aktivitet i ekonomin, och vi går in i en lågkonjunktur. Om man inte får bukt med inflationen utan den fastnar långsiktigt är det ytterst skadligt för samhällsekonomin. Låt oss hoppas att det inte blir så. Finanspolitiken ska definitivt inte motverka penningpolitiken.

Det är också därför, fru talman, som vår budget är återhållsam. Vi går med överskott i den här budgeten, och anledningen är att vi inte ska spä på inflationen. Men samtidigt är de satsningar som vi faktiskt gör helt nödvändiga och viktiga och riktiga. De gör Sverige bättre.

Fru talman! I budgeten tar vi de första stegen för att sätta Sverige på ny kurs. Precis som jag gjorde när budgeten lades vill jag lyfta fem viktiga områden och prioriteringar i vår budget.

För det första: Vi stöttar hushåll och företag. Lågkonjunktur och inflation slår dessvärre allra hårdast mot dem som hade det tuffast redan tidigare. Därför innebär budgeten att den tillfälliga höjningen av bostadsbidrag för barnfamiljer förlängs. Ekonomiskt utsatta grupper som långtids-sjukskrivna, garantipensionärer och studenter får höjda ersättningar i takt med den höjda inflationen.

Vi tar också ett mycket viktigt steg med att trycka tillbaka drivmedelspriserna. Vi höjer milersättningen från 18 till 25 kronor – och det har alltså inte gjorts sedan 2008 – för att människor som pendlar till jobbet och har långa avstånd ska få ersättning för detta.

Jag vet, fru talman, att många, många ser fram emot att Sverige får en lägre reduktionsplikt. Det kommer att göra stor skillnad.

Medan vi sänker reduktionsplikten höjs den av fyra andra partier här i riksdagen. Då kommer det såklart att göra skillnad vilka som styr. Dessutom, fru talman, kommer elstödet i februari då utbetalningarna äntligen kan påbörjas. Men vi gör också mycket för att öka elproduktionen på kort och lång sikt.

I den här budgeten tas avfallsförbränningskatten bort, liksom koldioxidskatten på kraftvärmeverk så att de kan producera mer. Samtidigt har Svenska kraftnät fått i uppgift att upphandla mer el. Vi behöver helt enkelt mer elproduktion.

För det andra, fru talman: Vi stärker välfärden. Oavsett ekonomiskt läge ska välfärden fungera. Vi gör rejäla höjningar – 6 miljarder i generella stöd och lika mycket i tillfälliga. Det kommer att göra skillnad och ge fler vårdplatser och en bättre skola där fler lärare får möjlighet att utbilda sig till speciallärare och barnen får mer läroböcker. Vi satsar också på att motverka äldres ensamhet, och jag är personligen väldigt glad över satsningen vi gör mot hemlöshet. Det är inte värdigt ett land som Sverige att så många är hemlösa och särskilt att så många äldre är hemlösa. För att bekämpa psykisk ohälsa gör vi en permanent förstärkning till Bris, som faktiskt räddar deras verksamhet. Många barn och ungdomar har det kämpigt med en oro för klimatet, ekonomin och många andra saker. Den oron tar vi på allvar.

Samtidigt, fru talman – och detta är viktigt – skapar vi också med den här budgeten ett handlingsutrymme om konjunkturen blir sämre än vad vi i dag tror.

För det tredje: Vi stärker tryggheten innanför landets gränser men också vid och utanför Sveriges gränser. Det har nästan blivit det nya normala att läsa om dödsskjutningar och förnedringsrån, men så behöver det inte vara. Mammor ska inte tvingas se sina söner dras in i gängkriminalitet. Föräldrar ska inte behöva begrava sina barn för att de har hamnat i en skottlossning. Strävsamma företagare ska inte behöva se sina butiker bli plundrade för att det har blivit anarki i området. Vi får inte bli avtrubbade

när vi hör att ytterligare en ung person har blivit brutalt rånad. Det behöver inte vara så. Sverige kan bättre!

Det här kräver handling, och handling är vad den här regeringen ägnar sig åt. Det är därför vi nu inleder den största offensiven i svensk historia mot ottrygghet och den organiserade brottsligheten. Vi stärker polisen, Säkerhetspolisen, Kriminalvården – ja, hela rättsväsendet. Men vi stärker också det brottsförebyggande arbetet. Straffen måste bli mer rättvisa. Det börjar det råda stor enighet om här i riksdagen. Det behöver också vara rättvist för barnen. Barn ska inte behöva dras in i de här miljöerna. Därför lägger vi pengar på att stärka föräldraansvaret och se till att ungdomar har mer att göra och en meningsfull fritid så att de inte ska dras in i gängkriminalitet.

Men, fru talman, tryggheten skapas inte bara här inom landets gränser. Den skapas vid gränsen, och den skapas tillsammans med andra länder. Därför görs historiska satsningar på både försvarsmakt och civilt försvar. Dessutom ska vi här tillsammans se till att Sverige är väl rustat när vi nu ska bli medlemmar i Nato.

För det fjärde, fru talman: Det handlar om klimatet. Nu börjar arbetet med att styra om mot en effektiv och offensiv klimatpolitik. Det är ett arbete som vi kommer att ägna oss åt nu i fyra år. Den här budgeten är ett första steg, och samtidigt arbetar vi med en handlingsplan med ytterligare flera viktiga steg för att minska utsläppen.

Låt mig vara tydlig med att det finns mycket som är bra med den förra regeringens klimatsatsningar som vi också bygger vidare på. Det handlar om Industriklimatet och Klimatklivet, som gör att omställningen kommer att påskyndas – för omställningen är A och O i detta. Men det finns också saker som den förra regeringen gjorde som var kontraproduktiva. Detta har redan debatterats mycket under dessa snart tre timmar, så jag ska inte påminna om det. Det räcker med att säga ”kärnkraft”.

I den här regeringen är vi hoppfulla. Vi vet att det går att öka elproduktionen, och vi vet att det går att få mer ren el. Det är så man kan nå klimatmålen, och vi ska nå dem. Det är därför vi tar det första steget mot kärnkraft. Det tycker jag kan vara värt att applådera.

Samtidigt, fru talman, storsatsar vi på teknik som minskar utsläpp, till exempel koldioxidinfångning och utbyggd laddinfrastruktur. Vi värnar miljön genom att till exempel lägga resurser på att återställa våtmarker och minska övergödningen och utsläppen i Östersjön. Allt detta är viktigt och helt nödvändigt.

För det femte, slutligen: Det handlar om jobb, företagande och tillväxt. Både på kort och på lång sikt måste vi ha fokus på vad som skapar välstånd. Välstånd i Sverige skapas av strävsamma människor som startar företag och som är entreprenörer, men också av människor som är anställda, som ställer väckarklockan på morgonen och som går till jobbet varje dag och är med och bidrar. Det är så välstånd skapas. Det är därför den här regeringen vill att företagsklimatet och konkurrenskraften ska förbättras.

Vi sänker arbetsgivaravgiften för personer som jobbar med forskning och innovation så att rätt personer med rätt kompetens i ännu högre grad vill jobba på svenska företag. Genom regelförenklingsarbete för att göra det enklare att driva företag kan vi också se till att fler får sitt första jobb och att fler kan försörja sig själva. Vi vill att fler får möjligheten att ha ett jobb – att vara och bli anställbara. Därför lägger vi mer resurser till yrkes-

Prot. 2022/23:37
13 december

-----
*Statens budget 2023 –
Rambeslutet*

vux och till praktikplatser. Vi vet att nystartsjobb är ett väldigt viktigt redskap för att faktiskt få en plats på svensk arbetsmarknad.

Fru talman! Sedan vi senast möttes här i en debatt har även oppositionspartierna presenterat sina budgetförslag. Det kunde nästan inte ha blivit tydligare: Detta är inte ett enat regeringsunderlag, så att säga, vilket kanske är en underdrift. På oppositionsledare Magdalena Anderssons sida finns det inte ett samlat alternativ som riksdagen kan ta ställning till. Tvärtom spretar det något makalöst. Men detta har vi också hört nämnas här tidigare, så jag ska lämna det därhän. Det enda som man är överens om är att höja drivmedelspriserna, och vi vet att deras gemensamma budgetar skulle spä på inflationen.

Detta för mig ändå in på avslutningen på detta anförande; om ni undrar hur länge jag ska hålla på går jag nu in för landning.

Fru talman! Jag är väldigt glad och stolt över att den här budgeten, som kommer att göra skillnad för Sverige, kommer att gå igenom här i dag. Det finns en majoritet i Sveriges riksdag för just den här budgeten. Den gör skillnad. Jag vet att folk för ett år sedan undrade vad det var för budget som skulle gå igenom. Man uppfattade ett kaos och att det var en svag regering som inte hade stöd. Men vi har stöd. Vi har stöd för att göra rätt saker. Vi har stöd för att stötta hushåll och företag och för att stärka välfärden, och vi har stöd för en ny klimatpolitik. Det är jag glad och stolt över, men vi kan inte göra allt i en budget. Vi lovar inte och vi gör inte allt för alla, men budgeten är för alla. Den kommer att göra Sverige tryggare. Den kommer att ta de första stegen till en bättre elförsörjning, och den ser till att vi stöttar de mest utsatta.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att jag är hoppfull. Det är oerhört tuffa tider för många människor. Det är tuffa tider för många som bor runt om i Sverige som drabbas av brottslighet eller som inte får ekonomin att gå ihop. Men vi kan klara detta tillsammans. Det går att vända utvecklingen, för Sverige kan så mycket bättre!

(Applåder)

Anf. 58 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Moderaterna har ju ofta talat sig varma för det som man kallar långsiktigt stabila villkor för näringslivet, särskilt när det gäller sådant som är kapitalintensiva branscher och där investeringshorisonten är lång. Vi kan för ett ögonblick bortse från att det historiskt sett i slutändan har handlat om att man vill ha lägre skatt för bolagens ledningsgrupper. Låt oss ta dessa ord på allvar; det finns en logik där.

Mot denna bakgrund blir det tämligen egenartat att Moderaterna numera skyller nästan alla problem i Sverige – och kanske också i världen – på de energiöverenskommelser som bland andra Moderaterna har varit med och slutit i närtid, inte minst i syfte att garantera långsiktiga villkor för näringslivet.

Ännu märkligare blir det när man betänker att den överenskommelse som Moderaterna själva var med på ska ersättas av egentligen ingenting mer konkret än ett mycket intensivt användande av ordet kärnkraft. I den budgetproposition som vi nu debatterar finns det ju egentligen ingenting annat än några obetydliga overheadkostnader, eller vad man nu ska kalla det, för att möjligen frambesvärja ny kärnkraft.

Regeringen har i och för sig också agerat utanför budgetpropositionen på energiområdet. Där har det handlat om att en fredagskväll dra tillbaka utredningsuppdrag om finansiering av havsbaserad vindkraft, som i kontrast till kärnkraften faktiskt skulle kunna gå att bygga på färre år.

Mina frågor till finansministern är: Vad är det som har hänt med Moderaterna, och har energipolitiken nu övergått från näringspolitikens domäner till ett fält för förhoppningar och bön?

Anf. 59 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:
Fru talman! Tack, Ali Esbati, för frågan!

Energipolitiken har nu gått över till att bli realistisk från att ha varit utopisk. Om vi i Sverige ska klara konkurrenskraften, att företag växer och att hushållen har el – och inte för dyr el – måste vi ha mer elproduktion.

Under väldigt många år har vindkraften subventionerats ganska kraftfullt; det handlar om ungefär 60 miljarder när det gäller elcertifikat. Jag gillar vindkraft – bara för att ha det sagt – men det har varit en väldigt snedvriden marknad. Vi hörde Mikael Damberg nämna att det skulle vara en lögn att politiken har lagt ned kärnkraften, men alla vet att det spelar roll vilken typ av politik man för.

När det gäller kärnkraft är det väldigt mycket reglering, och det handlar om marknadsmässiga villkor. Vi sätter nu igång ett arbete just för detta. Vi är fyra partier som har majoritet här i kammaren – för första gången på många decennier finns det en majoritet i riksdagen för kärnkraft. Den kommer att behövas, både för de industrier som Ali Esbati pratade om och för svenska hushåll.

Detta arbete påbörjas nu med exempelvis kreditgarantier och ny politik som gör det möjligt att bygga. Allt detta har påbörjats, och vi kommer att fortsätta den otroligt viktiga resan för att vindkraft, kärnkraft, solkraft och vattenkraft ska kunna fungera tillsammans och för att vi ska klara den utmaning som vi står inför.

Det handlar, som jag sa, om tillväxt, men det handlar i ännu större utsträckning om omställning. Hur ska vi i Sverige få ned utsläppen om vi inte har mer ren el?

Anf. 60 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det blir ju en lite udda användning av ord här. Det utopiska, som man ska komma bort från, handlar egentligen om att man helt enkelt låter bli att göra konkreta saker och i stället tar bort det som har varit på gång för att få mer ren elproduktion. Man ägnar hela sin – tämligen betydande – energi åt att prata om vad som har hänt med kärnkraften förr – inte åt att prata om vilka villkor som råder för elproduktion i Sverige i dag och de närmaste åren. Det är ju detta jag har konstaterat.

Jag konstaterar att man drar bort saker som har varit på gång när det gäller havsbaserad vindkraft. Man gör inte heller någonting konkret för att få igång kärnkraftsbyggande, och skulle man någon gång få igång detta vet vi ju att det skulle ta decennier innan det är på plats. Man måste göra många andra saker, men dessa saker gör man inte. Man gör motsatsen.

Nu pratar finansministern dessutom om att det vore en bra grej att få ned utsläppen. Det tycker jag också, men all politik som presenteras i den budgetproposition som vi nu råkar stå här och debattera pekar ju i motsatt riktning.

Det är detta som blir märkligt. Det är det som blir svårt att förstå, om man nu ska ta finansministern på orden. Sedan är det ju många olika ord som används. Man kunde möjligen ta finansministern på orden när hon tidigare sa: ”Om vi inte når klimatmålen når vi dem inte.” Det är mer realistiskt att tro att dessa ord är värda att ta på allvar. Men det som sägs om att vi ska ha en energipolitik som är framåtsyftande följs ju inte upp av konkreta åtgärder. Det var detta som var min fråga, och den fick dessvärre inget bra svar.

Anf. 61 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Ali Esbati, för att jag får två minuter till att berätta om vår energipolitik – det ser jag fram emot!

Min poäng är att vi under många år har blundat för att detta inte kommer att fungera. Om vi ska kunna ställa om och elektrifiera, vilket alla här inne verkar vara överens om att vi ska, krävs det mer el. Då krävs det mer elproduktion.

Jag vet inte om Ali Esbati lyssnade på mitt anförande – antagligen inte. Där nämnde jag att vi nu tar bort till exempel avfallsförbränningsskatten och koldioxidskatten på kraftvärmeverk. Detta kommer på kort sikt att öka elproduktionen. Vi ser till att hus och hem kan energieffektiviseras; detta kommer att spara el. Vi ser till att avdragen när man installerar solceller blir större, så att mer el produceras i det verkliga närområdet.

Det krävs mycket. Det krävs också kärnkraft. Jag håller med Ali Esbati om att detta tar tid, precis som havsbaserad vindkraft tar tid. Båda dessa energislag kommer att ta tid; det är ju detta som är problemet. Det är som med förtroende: Det tar tid att bygga upp men går snabbt att riva ned. Det är därför vi gång på gång påminner om applåderna här i kammaren för inte så länge sedan när kammaren röstade om Ringhals 1 och 2. Applåderna skulle kunna komma när vi nu tar steg mot kärnkraft.

I budgeten finns diskussionen om kreditgarantier. Det finns en väldigt tydlig riktning mot kärnkraft, men det mesta vi gör när det gäller kärnkraft har ju inte med den här budgeten att göra. Det har i stället att göra med lagstiftning, marknadsprissättning och hur vi styr Vattenfall och annat. Det är detta som kommer att göra skillnad för svenska företag och svenska hushåll.

(Applåder)

Anf. 62 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag vill yrka bifall till Centerpartiets reservationer till förslaget om Centerpartiets budgetmotion, där skatten på jobb och företagande sänks och inte höjs, som den gör i regeringens budgetproposition.

I början av året kommer arbetslösheten att stiga, enligt prognosmakarna och Arbetsförmedlingen. Enligt dessa bedömare kommer den i synnerhet att stiga för de unga, bland vilka arbetslösheten redan ligger på den mycket höga nivån 22 procent. Denna nivå är bland de högsta i västvärlden och i Europa. Varför vill man i detta läge, när krisen går mot sin djupaste fas och arbetslösheten bland unga stiger, chockhöja arbetsgivaravgifterna för att anställa unga med 12 procentenheter? Varför vill man lägga på en extra arbetsgivaravgift – som vi tog bort – för de små företagen, som skapar fyra av fem jobb, för den andra anställda?

Som Elisabeth Svantesson själv just sa vänder småföretagarna desperat på varenda krona. Då höjer man skatten på jobb och företagande med drygt 6 miljarder kronor, helt uppenbart för att finansiera en chockhöjning av a-kassan i stället för att, som man har lovat, reformera samma a-kassa.

Min direkta fråga är: Exakt vad med detta är det som är borgerligt, för att inte tala om liberalt?

Anf. 63 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Martin Ådahl för frågan.

Att det mest borgerliga skulle vara att sänka arbetsgivaravgifterna under några månader 2023 kan man nog ha en diskussion om. Det kan ju vara så att Martin Ådahl vet bättre än många av oss här inne exakt hur konjunkturen kommer att utvecklas.

Som jag har sagt många gånger har vi med denna budget ett handlingsutrymme om konjunkturen viker nedåt mer än vad vi har förutsett. Låt oss i så fall återkomma till detta. Jag utesluter ingenting. Vi har denna sänkning fram till slutet av mars, och sedan måste vi se vad som händer i svensk ekonomi. Kanske vet Martin Ådahl mer om det än jag.

Någonting som ändå är väldigt liberal politik, tänker jag, är att se till att Sverige blir tryggare igen – både för svenska småföretagare och för alla oss som bor här.

Under de år som Martin Ådahl har stöttat en socialdemokratisk regering och hållit den under armarna har det inte varit så att svenska företagare känt sig särskilt nöjda. Det gäller i alla fall inte de jag möter. De är bekymrade över höga drivmedelspriser och över brottsligheten, som Centerpartiet och Socialdemokraterna inte verkar ha brytt sig om.

Liberal politik för mig är att se till att Sverige blir tryggt igen, för det är det är den nya frihetsfrågan.

Jag kommer att fortsätta kämpa för svenska företag. Det gjorde jag under pandemin, och det vet nog Martin Ådahl mer om än de flesta i den här kammaren. Jag kommer att kämpa för svenska jobb och för att svenska företag ska kunna växa. Men att det skulle vara just den här skattesänkningen under just de här månaderna som avgör om man är liberal eller inte – nja. Så definierar inte jag liberal politik, fru talman.

(Applåder)

Anf. 64 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag kan vara extra tydlig: Det är absolut inte så att vi vill sänka skatten på jobb och företagande under bara några månader. Det är vad ni föreslår i er budget. Vi vill ha det långsiktigt, så att företagen vågar anställa och tar sig igenom krisen.

Om regeringen inte tycker att det är tillräckligt mycket kris nu är väl frågan när den kommer för de här små företagen. De har inte, som finansministern uttrycker det, något handlingsutrymme just nu. Enligt prognosmakarna kan de tvingas göra sig av med eller låta bli att anställa unga. De små företagen kan tvingas att inte växa.

Sedan byter finansministern ämne och pratar om trygghet, brott och straff när vi varit ense om detta, stöttat och drivit på för 10 000 poliser och i själva verket vill ha ännu fler närpoliserna som står företagen nära.

Jag sa till och med i mitt tidigare anförande att detta tyder på att det inte finns något riktigt svar på varför en förment borgerlig och liberal

regering höjer skatten – i siffror, inte bara i ord och omtanke uttryckt i den här talarstolen utan i konkreta kronor och ören. Det handlar om 6 miljarder kronor i skattehöjningar för företagande och jobb och ett övergivande av arbetslinjen där bidrag på Sverigedemokraternas begäran nu går före jobb.

Varför höjer man med 6 miljarder kronor? Varför chockhöjer man arbetsgivaravgiften för att anställa unga? Varför chockhöjer man arbetsgivaravgiften för den andra anställda i de små, växande företag som står för fyra av fem anställda? Vad, återigen, är det med det som är borgerligt och liberalt?

Och så ett tillägg för att undvika att det kommer tillbaka: Vi vill ha det långsiktigt så att vi kan ta oss genom krisen.

Anf. 65 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Martin Ådahl, för den tydligheten. Jag tror att vi alla vet – och det är bra – vad Centerpartiets grundinställning till arbetsgivaravgifterna är. Vi har många gånger sänkt dem tillsammans med Centerpartiet. Jag ville bara ha det sagt.

Arbetslinjen – jag uppskattar att Martin Ådahl tar upp den tråden, för den är otroligt viktig för svenskt välstånd i framtiden. I dag handlar arbetslinjen väldigt mycket om att alldeles för många människor som invandrat till Sverige aldrig får en chans att ta sig in på arbetsmarknaden. Många försörjer sig inte själva utan lever på bidrag år ut och år in.

Arbetsförmedlingen, som Martin Ådahl så gärna ville vara med och reformera, har lämnat människor i sticket. Den politik som han också stötade under de senaste åren har lämnat människor i långtidsarbetslöshet och utanförskap. Det viktigaste vi kan göra för dem är att skapa aktivitet och se till att de får komma ut på arbetsplatser eller praktikplatser och lära sig svenska.

Det är också viktigt att se till att bidragssystemen har en arbetslinjeprofil. Det ska alltid löna sig att ta ett jobb i stället för att stapla bidrag på varandra. Det är mitt svar. Vi kommer att jobba stenhårt för att få på plats en ny bidragsreform som faktiskt uppmuntrar till arbete.

Och så kort om a-kassan: Det är ingen hemlighet att vi är fyra olika partier som har velat lite olika saker, men i den här tiden med hög inflation där a-kassan inte indexeras finns det en poäng. När Martin Ådahl för några år sedan röstade igenom högre a-kassa – det var faktiskt två år, tror jag – var det inget problem, men när vi nu gör det är vi tydligen antiliberaler. Jag tror faktiskt inte att det är sanningen, fru talman.

Anf. 66 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Mycket av den här debatten har handlat om löftesbrott och det stålbad som välfärden står inför, men jag tänkte ta fasta på det finansministern sa i det tidigare replikskiftet om att det finns ett handlingsutrymme om konjunkturen viker ned mer.

Vi vet redan genom budgetpropositionen att vi går mot en lågkonjunktur och en ökad arbetslöshet, och då är min fundering: Vad i budgeten gör regeringen för att möta den lågkonjunkturen? Vad i budgeten hanterar risken för att hamna i ett värre konjunkturläge?

Några exempel som jag tar upp är att ni stryper investeringsstödet, drar in på arbetsmarknadsutbildningarna och drar ned på utbildningspolitiken. Och nu såg jag att näringslivet också reagerar på budgeten. De säger att

det är fel tid att minska utbildningsmöjligheterna, för det är så många sektorer som har brist på arbetskraft.

Vid sidan av elpriset, som är den mest akuta frågan för näringslivet nu och där man vill ha svar på när pengarna kommer så att man klarar sig genom vintern, handlar det ofta om förmågan att rekrytera rätt personal för att kunna växa och anställa fler.

Varför drar regeringen ned på utbildningsmöjligheterna nu när vi går mot en konjunkturnedgång? Det måste ju få motsatt effekt för konjunkturpolitiken. Och framför allt – vad säger finansministern om att Kristersson sviker löftet om yrkeshögskolan? Flera branscher i svenskt näringsliv varnar ju för att det kommer att bli svårare att rekrytera folk både här och nu och de närmaste åren.

(Applåder)

Anf. 67 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Damberg, för mycket kloka frågor. Jag vill först välkomna att Socialdemokraterna ställer sig bakom i princip det mesta som vi gör i den här budgeten. Det tycker jag är bra. Det visar på en ännu större majoritet för många av de saker vi gör.

När det gäller konjunkturen delar jag helt bilden av att det är viktigt att människor får vara aktiva. Det är ju inte alltid så att mer pengar till Arbetsförmedlingen gör att människor blir mer aktiva. Vi har sett typexempel på det de senaste åren när pengar slussats tillbaka från Arbetsförmedlingen för att ingen fick de insatser de egentligen behövde. Det är väldigt viktigt att säga, tycker jag, att det inte alltid handlar om pengarna i sig utan om vad man gör med dem.

Under Mikael Dambergs tid i regeringen nästan halverades antalet praktikplatser, och antalet nystartsjobb sjönk. Det vi vet funkar, det slutade regeringen med. Då är det inte konstigt att Sverige i stället för att ha EU:s lägsta arbetslöshet nästan fick EU:s högsta.

När det gäller utbildningsplatser vet nog Mikael Damberg hur det är – jag har höga tankar om dig. Du kan läsa och se hur många utbildningsplatser som ändå finns nu. Av den senaste budgeten, som Mikael Damberg ju inte fick igenom men som ändå lades på riksdagens bord, framgick det att väldigt många av de platser som den förra regeringen gav pengar till aldrig fylldes. Det finns hur många tomma platser som helst på allt från polisutbildningen till universiteten. Det är ingen bra politik. Pengar ska användas på rätt sätt, och nu finns det mycket pengar till utbildningsplatser och arbetsmarknadspolitik.

Slutligen, fru talman – välfärden är också väldigt viktig. Vi fördubblar de generella stöden i förhållande till förra årets budget. Magdalena Andersson lade 3 miljarder på riksdagens bord för drygt ett år sedan. Vi lägger 6 miljarder på de generella stöden. Vi lägger dessutom lika mycket på de tillfälliga och andra stöd. Det är 12 miljarder i satsningar.

Det är vår bedömning. Jag kan ha fel, och då kommer jag att återkomma hit eftersom jag är en sådan person som erkänner när jag har fel. Jag kommer också att ta ansvar för det jag har ansvar för.

Anf. 68 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! När det gäller välfärden tror jag att Moderaterna lever i en egen liten bubbla. Det finns ju ingen region som räknar med att gå med

överskott eller klara budgeten för nästa år. Anledningen till att de ändå klarar sin ekonomi hyggligt är de överskott som vi har byggt upp. Det är statsbidrag som de har fått tidigare och som de kan använda för att täcka de underskott ni skapar. Risken är att välfärden står inför ett stålbad för att ni inte tar höjd för detta. Det är inte smart konjunkturpolitik heller.

Man gör ungefär samma misstag som 2008–2009, och det varnar jag för nu. Jag hoppas verkligen att Moderaterna backar från det här och ser till att välfärden får mer pengar.

Nu gäller det utbildningsplatser. Yrkeshögskolan är ett exempel som näringslivet varnar för att det satsas för lite på.

Det är ett av de områden där vi bygger ut mer. Vi vet att nio av tio som går en YH-utbildning får jobb efteråt. Det är branscherna som skräddarsyr utbildningarna i YH utifrån bristsituationen på arbetsmarknaden. Där går pengarna åt. Då är det viktigt att orka satsa, särskilt när man går mot en lågkonjunktur. Annars drabbas den enskilda av ökad arbetslöshet eller förlorade möjligheter, men också samhället förlorar på det. Och får vi en sämre fungerande arbetsmarknad med sämre utbildning finns det risk att inflationstrycket ökar, att vi får högre inflation och därmed högre räntor.

Att regeringen inte har en idé om hur man möter en lågkonjunktur inom ramen för den budget man lägger fram tycker jag är ett svaghetstecken. Vi kan riskera att få betala för det. Inte minst får svenska företag ännu svårare att rekrytera personal när de så väl behöver det i detta läge.

(Applåder)

Anf. 69 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Damberg, för påståendet, som jag nu får rätta till! Regeringen har verkligen en idé om hur vi möter lågkonjunkturen. Vi stärker till exempel yrkesvux. Jag tror att många vet att det behövs fler platser där. Det är många som har kommit till Sverige och som behöver en yrkesutbildning för att komma in. Det är en viktig satsning tillsammans med praktikplatser och tillsammans med en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Vi har en tanke, och vi har en idé. Det är därför vi också fördubblar de generella stöden till kommuner och regioner. Kommer det att räcka? Vi får se hur det utvecklar sig. Vi får se hur konjunkturen utvecklar sig. Men vi gör bedömningen att detta inte sammantaget ska behöva minska sysselsättningen i den offentliga sektorn.

Och bara för att ha det sagt: Jag har suttit i finansutskottet ganska många år. Ni som sitter där nu vet att jag flera gånger har samarbetat från höger till vänster om just välfärden. Vi stoppade Miljöpartiets friår och såg till att välfärden fick pengar. Under de senaste åren har vi gjort en stor satsning tillsammans med Vänsterpartiet och Kristdemokraterna för att stärka äldreomsorgen.

Kom inte och tala med mig om att vi skulle försvaga välfärden! De senaste åren har vi bidragit till en starkare välfärd.

(Applåder)

Anf. 70 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Statsminister Kristersson var i söndagens partiledardebatt tydlig med att de svenska klimatmålen ska nås. Det var skönt att höra eftersom finansministern har svävat lite på målet – när vi dem inte, så när vi dem inte.

Om vi tittar på denna budget verkar det som att det är finansministern som är den som bestämmer regeringens politik, för det går i helt fel riktning. Över en tredjedel av reformutrymmet går åt till ökade fossila subventioner, som ger ökade utsläpp, fortsatt beroende av oljestater och en välfärd som riskerar stora neddragningar som följd.

I regeringens retorik har klimatet blivit synonymt med satsningar på kärnkraft, men ingen kärnkraft i världen kan sänka utsläppen för de fossila bilar som rullar på våra gator i dag och som kommer att köpas in under kommande år.

En bil i Sverige har en genomsnittlig livslängd på cirka 17 år. Klimatmålet för transportsektorn ska nås på 8 år – det är alltså något som statsministern sagt att vi ska klara. Men regeringen sänker bränsleskatten och vill kraftigt minska reduktionsplikten. Det går helt enkelt inte ihop.

Jag skulle vilja fråga Elisabeth Svantesson: Hur ska Sveriges klimatmål, antagna av riksdagen i bred enighet, egentligen nås?

Anf. 71 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Janine Alm Ericson, för möjligheten att svara på den mycket kloka frågan!

Det finns kanske få citat under den senaste tiden som det har skrivits om så mycket som detta och som har misstolkats så mycket som detta. Men låt mig vara tydlig: Självklart är regeringens ambition att vi ska nå våra klimatmål.

Men jag vet också att jag och Janine Alm Ericson har haft många diskussioner just om bilen, för väldigt många människor kämpar. Jag brukar nämna undersköterskan. Det kan vara busschauffören som kämpar för att klockan fyra ta sig till sitt pass och som måste ha sin bil. Det kanske kommer som en överraskning för Janine Alm Ericson, men alla undersköterskor och busschaufförer har inte råd med en elbil.

För oss är det otroligt viktigt att omställningen påskyndas – omställningen av transportsektorn men också av industrin. Jag ser med stolthet på den svenska industrin, som går före, och på svenska hushåll som när de kan skaffa en hybrid eller en elbil och som nu kämpar med att installera solceller och värmepumpar för att hålla ned energianvändningen men också för att producera mer. Vi kan göra detta tillsammans.

Jag sa tidigare att det var en utopisk energipolitik. Det kanske är bättre att säga att den är naiv. Men vi måste få med alla människor, och alla människor måste kunna vara med på denna resa.

En absolut nyckel är elektrifiering. Det vet Janine Alm Ericson att jag tycker. För att klara detta behöver vi mer ren el men också laddinfrastruktur. Det är många som har råd med elbil, men på många håll i Sverige finns det ingen laddinfrastruktur mellan punkt A och punkt B. Det kan vara ganska långa sträckor. Det vet jag som har tillbringat mycket av min tid i de norra delarna av Sverige.

Man kan och måste ha två tankar i huvudet samtidigt. Man ska pressa ned utsläppen men också se till att människor kan leva sitt liv och göra sina egna val så gott som de bara kan under den tiden.

Anf. 72 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Det är väldigt glädjande att Elisabeth Svantesson pratar om att man måste kunna ha två tankar i huvudet samtidigt, för det är precis

det som behövs här. Jag vet att en fråga var om det var någon som hade lyssnat på Elisabeth Svantessons anförande här, och det var det. Men jag måste då fråga om Elisabeth Svantesson har lyssnat på mitt anförande, för jag tog upp precis det som hon nu säger. De människor som är beroende av sin bil måste också kunna vara med i denna omställning, den som faktiskt måste göras för att vi ska nå Sveriges klimatmål.

Det som är anmärkningsvärt är att regeringen säger bra saker, som statsministern gjorde i tv, men sedan för en ekonomisk politik som går i motsatt riktning. Vissa delar görs. Man behåller Industriklivet – det är otroligt viktigt. Men trots att regeringen behåller det ser vi hur företagen i Sverige i dag är förtvivlade över den politik som förs. De ber ideligen om en modig klimat- och miljöpolitik. Men i stället motverkar man svenskt näringslivs ambitioner på detta område.

Vi har kunnat ligga i framkant. Det är en otroligt viktig del av vår ekonomiska utveckling, och det är viktigt för att Sverige ska kunna stå starkt i konkurrensen framåt. Det vet vi. Hela världen vet att vi måste ställa om. Om svenska företag kan ligga i framkant har vi nått långt. Men också alla andra måste kunna följa med.

Frågan är egentligen: Vilket stämmer? Är det regeringens uttalade ambitioner om att vara en del i klimatomställningen och se till att klimat- och miljömål nås? Eller är det vad vi ser i den praktiska politiken, där man gör tvärtom?

Anf. 73 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna. Det är uppenbart att Janine Alm Ericson inte har läst budgetpropositionen. Stora satsningar på koldioxidinfångning är en nyckel framöver. Laddinfrastrukturen är en väldigt viktig nyckel framöver. Kärnkraften är en viktig del.

På tal om mod: Jag träffade en kollega från ett annat land som var centerpartist och som var för kärnkraft. Jag vet att många av de gröna runt om i Europa är för kärnkraft. Jag tycker att det vore modigt om Miljöpartiet i Sverige kunde sälla sig till den sida som nu vill se mer kärnkraft, så att vi får ren el och så att vi snabbare kan ställa om fordonsflottan, industrin och våra hem. Det, fru talman, tycker jag vore modigt.
(Applåder)

Anf. 74 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Även om de vidlyftiga och omfattande vallöften som bland annat Elisabeth Svantesson ställde ut i valrörelsen nu inte klarat av att möta verkligheten kan vi skönja konturerna av det borgerliga samhällsbygget i budgetpropositionen, där det gemensamma projektet och välfärden ska betala priset.

Kanske gestaltas detta tydligast i deras syn på hur man vill inflations-skydda inkomsterna för dem som redan tjänar bäst men där omsorgen om vanliga löntagare, som kanske i bästa fall får nöja sig med en nominell löneökning på 4 procent, helt lyser med sin frånvaro.

Finansministern pratade i sitt inledningsanförande bland annat om rättvisa. Här är det uppenbarligen något som skaver. Vari ligger rättvisan i att inflations-skydda inkomsterna för dem som redan tjänar rätt så bra men inte visa någon som helst omsorg om vanliga löntagargrupper?

(Applåder)

Anf. 75 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Det här är en fråga som har debatterats under några timmar, så jag ska vara ganska kortfattad.

Det här är en inkomstlag som ni själva under många år har följt. Vi har följt dessa system. Det intressanta är därför inte vad Niklas Karlsson nu säger till mig, utan det intressanta är att Niklas Karlsson aktivt kommer att vilja höja skatten för väldigt många löntagare från den 1 januari, till exempel för barnmorskor och poliser. Effekten av Niklas Karlssons politik är också att fler människor ska betala statlig inkomstskatt.

Jag har full respekt för att vi tycker olika i den här frågan och att ni vill ändra lagen efter årsskiftet. Våra samarbetspartier vill inte det. Dock är detta inte en del av en förhandling eller ett aktivt beslut på det sättet, och det vet Niklas Karlsson. Så här fungerar systemen.

Som sagt: Ni lovade före valet att inte höja skatter, och det är precis det ni nu vill göra.

Fru talman! Om det är någonting som den här budgeten gör så är det att möta verkligheten. Jag vill bara ha det sagt. Den här budgeten ser till att barn får fler skolböcker, att vi får fler poliser, att vi kan bygga ut fängelser. Den här budgeten ser till att fler kan känna sig trygga här i landet efter åtta år när otryggheten slagit rot.

Den här budgeten möter verkligheten. Jag möter verkligheten. Jag har ansvar nu, och jag tänker ta ansvar. Jag tänker inte göra som Mikael Damberg, som i sitt anförande skyllde på Fredrik Reinfeldt. Jag tänker ta ansvar för det som jag nu ser, och därför lägger vi nu en budget som är återhållsam och som har handlingsutrymme men som samtidigt kan prioritera det allra viktigaste för Sverige, för svenska hushåll och för svenska företag.

(Applåder)

Anf. 76 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Det blir uppenbart hur finansministern försöker villa bort korten och hur hon med ljus och lykta har letat efter poliser och barnmorskor som tjänar mer än 53 000 kronor i månaden.

Jag roade mig med att titta på SCB vad medianlönen är i Sverige – 33 200 kronor. Men det är de yrkesgrupper som tjänar mest – chefer inom bank, finans och försäkring, general-, landstings- och kommundirektörer, it-chefer, professorer, statsråd och Elisabeth Svantessons kolleger, vi riksdagsledamöter – som får en inkomst som inflationsskyddas, medan de yrkesgrupper som har en medianlön som inte ens uppgår till hälften av var skiktgränsen går i dag är hemservicepersonal, kafé- och konditoribiträden, maskinoperatörer och restaurang- och köksbiträden. Omsorgen om dessa yrkesgrupper lyser med sin frånvaro i budgetpropositionen, men vi som redan tjänar bra ska ha det ännu bättre.

För mig är det ingen rättvisa. Men det är det uppenbarligen för den borgerliga regeringen.

(Applåder)

Anf. 77 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Tack, ärade ledamot som sitter i skatteutskottet och därför borde ha lite koll, kan jag tycka, på hur många människor som betalar statlig skatt!

Min man är psykiatrisjuksköterska. Han tjänar under gränsen, ska jag erkänna, men många sjuksköterskor tjänar faktiskt mer. Det är inte jag som har hittat på det, och det är inte jag som har hittat på att många poliser tjänar mer än vad Niklas Karlsson nu nämner.

Jag vet att många kämpar med sin ekonomi. Det är inte det vi talar om nu. Men det är också många, fler än i den här kammaren, som skulle få betala statlig inkomstskatt om Niklas Karlsson fick bestämma. Nu får han inte det, som tur är.

Avslutningsvis, fru talman, kan jag konstatera att Socialdemokraterna har haft ett högt tonläge här i debatten. Det sista man gjorde när man lämnade över makten var att höja drivmedelspriserna med 1,30, och man fortsätter att ha en reduktionsplikt som gör det omöjligt för människor att använda sin bil. Man höjer skatten på drivmedel.

Man får gärna argumentera för att vi för fel politik. Men väljarna sa något annat. Nu får vi ordning på Sverige!
(Applåder)

Anf. 78 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det finns en tradition hos socialdemokrater att beklaga sig över situationen när de har tagit över efter en borgerlig regering. Olof Palme sa: ”De har inte bara ätit upp vad som fanns på bordet. De har tömt skafferiet, ätit sig igenom visthusboden, låtit åkrarna stå i träda och tuggat sig igenom andra länders bankmatsalar på kreditkort utställda på de svenska skattebetalarna.” Effektfullt, men inte sant.

Inte lika fyndigt men i samma anda beklagade sig Magdalena Andersson när hon blev finansminister 2014. ”Det har blivit väldigt tydligt att laden är helt tom. Det är inget dukat bord vi kommer till – det är helt avskrapat”, sa hon. Inte heller det påståendet var sant.

Nu har vi fyra samarbetspartier som har tagit över efter en socialdemokratisk regering. Skulle jag ha fortsatt med bordsmetaforerna skulle jag ha sagt att bordet, lämnat av Socialdemokraterna, står i ett mycket kallt och mycket mörkt rum, eftersom Sveriges trygga elförsörjning under Socialdemokraterna, i Miljöpartiets ledband, fullständigt har raserats från att ha varit en av världens billigaste och mest pålitliga till att skåningarna och andra i Sydsverige i dagarna betalar 6 kronor per kilowattimme och planerade elavbrott förbereds för att elen inte räcker till alla. Vidare är bordet dukat med rätter som varken är aptitliga, lättuggade eller lättsmälta: arbetslöshet, enormt utanförskap och systemhotande kriminalitet.

Därför har samarbetspartierna lagt en ansvarsfull och välavvägd budget som ska få Sverige på rätt väg. Det är en budget som prioriterar det allra viktigaste – att stötta hushållen i tuffa tider och att satsa på de av den förra regeringen så eftersatta områdena rättsväsen och försvar. Och detta måste göras inom ramen för en budget som inte riskerar att spä på inflationen.

Varför är det då så viktigt att bekämpa inflationen? Under de senaste tio åren har hushållen byggt upp en stor skuldsättning. Den låga räntan har gjort att människor har kunnat förverkliga sina bostadsdrömmar och köpa sina bostäder trots höga priser.

Men höjda räntor och urholkad köpkraft på grund av stigande inflation, vilken drivs på av de extrema energipriserna, riskerar att leda till att människor säljer sina bostäder. Människor kan tvingas gå från hus och hem,

något som snabbt kan leda till prisras på lägenheter och hus. En nedåtgående spiral som leder till en ny fastighets- och bolånekris kan vara ett faktum, något som de som varit med tidigare vet måste undvikas till varje pris.

När de ökade boendekostnaderna, höjda räntor och hyror samt el- och drivmedelskostnader har betalats finns en väsentligt mindre summa pengar kvar i hushållskassan. Detta ska räcka till mat och andra nödvändigheter som har blivit mycket dyrare på grund av inflationen.

Då drar man ned på annan konsumtion. Det blir inga nya kläder till barnen, inga restaurangbesök och inga resor. Det slår mot företagen, som utan kunder och intäkter tvingas avskeda personal. Arbetslösheten blir ännu högre, och det är en mardrömssituation såväl för de berörda som för landets ekonomi.

Risken för en bolånekris och hushållens kraftigt urholkade köpkraft gör att det finns saker som är viktigare än något annat att ta hänsyn till i årets budget, nämligen att hålla inflationen i schack, att återupprätta arbetslinjen och säkra energiförsörjningen.

Därför kan vi inte infria alla förväntningar på sänkta och avskaffade skatter i denna budget, men vi kommer att uppfylla alla våra löften när ekonomin tillåter. Jag tycker att det är viktigt att vara öppen och ärlig med det och även att förklara varför vi tvingas att prioritera.

Och vi har prioriterat det som främjar arbetslinjen och får fler att gå till jobbet. Människor som har långt avstånd till sin arbetsplats och bor på ställen utan kollektivtrafik har fått betala högre marginalskatter eftersom det kostar mer för dem att förvärva sin inkomst. Detta är på grund av att reseavdraget är betydligt lägre än kostnaden för att ta sig till jobbet. Ännu mer orättvist skulle det ha blivit för människor som är beroende av bilen om den färdmedelsneutrala modellen hade införts. Tack och lov kommer den inte att införas.

Dessutom höjs schablonbeloppet som får dras av för kostnader för arbetsresor med egen bil från 18,50 kronor till 25 kronor per mil. Avdraget för drivmedel för arbetsresor med förmånsbil höjs till 12 kronor per mil för bensin- och dieseldrivna bilar. Anställda som laddar egen bil eller förmånsbil på arbetsplatsen ska inte förmånsbeskattas för det.

En annan prioritering som främjar arbetslinjen är det förstärkta jobb-skatteavdraget för människor som är 65 år och äldre. Med tanke på kompetensbristen på arbetsmarknaden är det viktigt att stimulera människor att arbeta längre.

Fru talman! Ett uttalande som tillskrivs Percy Barnevik lyder: Vi har billig el, vi har ren el, vi har säker el, vi har kort sagt den energiförsörjning som alla andra länder skulle vilja ha. Och vårt huvudsakliga bekymmer är hur vi på kortast möjliga tid ska komma ur denna situation.

Oavsett vem upphovsmannen till uttalandet är; en sak är säker, nämligen att Sverige har kommit ur denna situation. Partierna som drev på nedläggningen av väl fungerande kärnkraft straffades vid höstens val. Samarbetspartierna är överens om att satsa stort på kärnkraft, men dessa satsningar tar tid.

Under tiden gäller det att samla alla bäckar små. En av dessa är avskaffandet av avfallsförbränningsskatten. Det är en skatt vars införande gjorde att kraft- och värmeverken reviderade sina investeringsplaner, vilket har påverkat effektsituationen negativt.

För att mildra den pågående elkrisen slopas koldioxidskatten på bränsle i kraftvärme- och värmeverk. Genom slopad skatt förbättras lönsamheten i dessa verksamheter, vilket kan skapa förutsättningar för att öka den samtidiga elproduktionen i kraftvärmeanläggningar. Och ökad elproduktion är något som verkligen behövs.

Fru talman! Det är en styrka att det finns en majoritet i riksdagen som står bakom budgeten. Det är en budget som utgår från Sveriges problem. Vi har också en regering som är fast besluten att göra vad den kan för att vända den negativa utveckling som vi har sett i Sverige under många år. Denna budget satsar på det viktigaste utan att spä på inflationen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag under samtliga punkter.

(Applåder)

Anf. 79 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Då har vi kommit till det som en del av oss anser vara den viktiga delen i budgetdebatten – men kanske inte alla håller med – nämligen skattepolitiken.

För mig som socialdemokrat tror jag på idén om att definiera gemensamma angelägenheter som är viktiga för oss alla. Dessa gemensamma angelägenheter är vi beredda att finansiera tillsammans. Vi finansierar välfärden och tryggheten tillsammans.

Detta samhällskontrakt, denna idé om det gemensamma, den svenska och skandinaviska välfärdsmodellen, bygger på ett antal principer som har gett människor verktyg att frigöra sig från den ekonomiska underordningens bojar. Det har skapat världens kanske mest jämlika, frihetliga och generösa samhälle.

Detta bygger på en allmännyttig princip, det vill säga att vi avsätter resurser tillsammans, till gemensamma angelägenheter som vi tycker ska användas till det de är tänkta för, och att vi gemensamt bidrar efter förmåga så att välfärden finns där den behövs fördelad efter behov.

Mot denna svenska välfärdsmodell står en borgerlig, konservativ samhällssyn, där marknadslogiken ska styra hur välfärdsresurserna fördelas, där det gemensamma projektet och de gemensamma angelägenheterna är betydligt färre, där den som har mest också får mest. Ytterst är det fråga om ett samhällsbygge som innebär att möjligheten att lyckas i livet beror på ens egen förmåga. Var och en är sin egen lyckas smed.

Det här syns också i skattepolitiken även om de, som jag sa i mitt replikskifte med finansministern, mycket vidlyftiga och omfattande valöften som ställdes ut i valrörelsen inte klarat av att möta verkligheten. Men ambitionen är tydlig. Skattesänkningar för höginkomstagare går före barnfamiljerna. Man faller tillbaka till principen att de som redan har mest också ska få mest. Det är en politik som splittrar och backar in i framtiden.

Fru talman! För att bygga Sverige bättre behöver vi en stabil och långsiktig finansiering av våra gemensamma åtaganden. Steg för steg vill därför vi socialdemokrater öka legitimiteten i skattesystemet genom att säkerställa att välfärden och tryggheten finansieras efter bärkraft, samtidigt som vi försvårar skattefusk och skatteundandragande.

För att långsiktigt säkra finansieringen av välfärden och våra gemensamma åtaganden söker vi socialdemokrater en bred politisk skattereform, byggd på principerna om enhetlighet, neutralitet och likformighet med så

få undantag och särregler som möjligt. Men den ska också bygga på principen att bördorna bärs efter förmåga där vi beaktar hur de med de högsta inkomsterna och förmögenheterna kan bidra mer till den generella välfärden.

Vi anser till exempel inte att det är rätt prioritering att låta indexeringen av skiktgränsen för höginkomsttagare slå igenom fullt ut, varför vi föreslår att den pausas för 2023. Vi föreslår att skatteflyktan för personer med sjuk- och aktivitetsersättning sluts. Funkisskatten ska avskaffas. Vi vill minska möjligheten för utländska aktieägare att genom skatteplanering undvika svensk källskatt på utdelning. Vi vill införa en beredskapsskatt där ett första steg är att titta på de så kallade 3:12-reglerna. Det är en skatt som ska betalas av dem som har störst bärkraft. Den ska vara enkel att betala och administrera och svår att skatteplanera runt samt i första hand bidra till finansieringen av försvarets viktiga tillväxt.

Dessutom bör Skatteverket få bättre rättsliga förutsättningar att på ett mer effektivt sätt följa upp dem som har godkänts för så kallad F-skatt. Allt detta för att det är rättvist och för att det upprätthåller principen att vi ska bära bördorna efter förmåga och fördela välfärden efter behov.

Fru talman! När det gäller skattepolitikens fiskala betydelse, det vill säga hur vi väljer att finansiera välfärden – det som vi definierar som gemensamma åtaganden – råder naturligtvis också det omvända förhållandet. Varje skattesänkning som någon politiker lägger på riksdagens bord och vill genomföra måste naturligtvis också betalas. När de som redan har ska få mer är det inte de som har lite mindre som ska avstå det lilla de redan har.

Varje gång vi hör rop på skattesänkningar måste vi också ställa oss frågan: Vem ska betala det? Och den måste besvaras. Blir det mindre resurser till skolan? Blir det färre lärare och större klasser? Är det sjukvården, som redan har stora utmaningar, som ska betala priset? Eller är det de äldre, som har slitit och byggt det här landet och förtjänat en god och trygg äldreomsorg, som ska avstå den där hjälpen på äldreboendet eller inte ska kunna betala för hemtjänsten för att den ska avgiftsbeläggas?

Fru talman! Låt mig avsluta på ett sätt som möjligen kan uppfattas som högtravande men som på ett kärnfullt och näst intill poetiskt sätt sammanfattar det som jag tror på och företräder som socialdemokrat. Det är nämligen så att den svenska välfärdsmodellen har utvecklats i decennier och har utmejslats och kanske bäst gestaltats av den tidigare statsministern och socialdemokraten Per Albin Hansson, som redan 1928 uttryckte sig så här:

Här känner vi icke till några privilegierade eller tillbakasatta, inga kelgrisar och inga styvbarn. Där ser icke den ene ned på den andre, där försöker ingen skaffa sig fördel på andras bekostnad, den starke trycker icke ned och plundrar den svage. Här råder likhet, omtanke, samarbete, hjälpsamhet. Om det svenska samhället ska bli det goda medborgarhemmet måste klasskillnaden avlägsnas, den sociala omsorgen utvecklas och en ekonomisk utjämning ske.

Det kan hända att någon höjer på ögonbrynen över det högtravande språket, och det kan hända att någon känner ett styng av stolthet. Men min poäng är att den linje som statsminister Hansson fastslog har blivit vägledande för välfärdsutvecklingen i Sverige. Och den är alltså en sinnebild för det som präglar socialdemokratin, i sin teoribildning och i sin praktiska utformning.

Syftet med politiken är att göra livet bättre för det stora flertalet. Och vi slipper därmed ge upp stora delar av vårt liv för att ta hand om närstående som behöver tjänster på en marknad, som de inte har råd att köpa. Valfärden, de gemensamma angelägenheterna, är något vi gör tillsammans. Vård, skola och omsorg är viktiga för människors möjligheter i livet. Livschanserna blir nämligen mindre när de inte finns.
(Applåder)

Anf. 80 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag blev faktiskt rörd av det citat som Niklas Karlsson läste upp. Jag tycker att det var bättre med de gamla Socialdemokraterna, som tyckte att man ska göra sin plikt för att sedan kräva sin rätt, i stället för det nya system som Niklas Karlsson och många av hans partikamrater har infört: Kräv din rätt – det är din plikt.

Jag och Niklas Karlsson har olika syn på rättvisa. För Niklas Karlsson är rättvisa uppenbarligen att alla har lika mycket i slutändan, oavsett om man har ansträngt sig, jobbat hårt och riskerat saker. Alla ska ha lika mycket i slutändan.

För mig är rättvisa att människor ska ha samma förutsättningar. Det ska finnas en bra skola, och det ska finnas en grundläggande trygghet: När människor skickar sina barn till denna skola blir de inte rånade, misshandlade och förnedrade på vägen. För mig är det viktigt att staten tar hand om det grundläggande ansvar som åligger den: att se till att människor är trygga och att ha ett bra försvar och en bra rättspolitik.

För att återgå till min fråga: I Socialdemokraternas budget vill man beskatta ungefär 1,3 miljoner löntagare – sjuksköterskor, poliser, industriarbetare, lärare. Tycker Niklas Karlsson att detta är moraliskt riktigt?

Anf. 81 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Att moderaten Borian Åberg gillade att jag läste upp citatet av Per Albin Hansson från 1928 kanske inte förvånar, för det är inte den förste socialdemokrat som citerats i dagens debatt. Borian Åberg hade letat upp Olof Palmes gamla tal, och det gläder mig att socialdemokrater kan inspirera borgerliga politiker.

Men det räcker inte att läsa de kritiska tal som socialdemokratiska företrädare har använt mot borgerliga företrädare i olika riksdagsdebatter. Man ska läsa lite till, och helst ska man också förstå vad som står där. Rättvisa för mig som socialdemokrat är inte att alla i slutändan ska ha lika mycket – att livet ska se likadant ut för alla. Då har man, i bästa fall, från borgerlighetens sida läst men långt ifrån förstått.

För mig bygger livet på en princip om jämlikhet. Och jämlikhet handlar om att människor ska ges livschanser för att kunna leva ett gott och meningsfullt liv. Eftersom förutsättningarna för Borian Åberg, mig Niklas Karlsson och alla andra människor i samhället är rätt så vitt skilda behöver vi också olika stöd för att få ett gott och meningsfullt liv. Den socialdemokratiska idén bygger alltså inte på att allas liv ska se likadana ut. Den bygger på att alla ska få de villkor de behöver för att få ett gott liv.

Detta står inte Borian Åberg och Moderaterna för. De tycker att var och en ska vara sin egen lyckas smed. Vi ser detta genomgående i politiken. När Moderaterna nu i debatten väljer att lyfta fram exempel att ställa mig inför är fokus på inflationsskyddet för dem som tjänar bäst. Det gestal-

tar rätt tydligt vad Moderaterna står för. Åt dem som redan har ska vardagivet, som det står i Matteusevangeliet. Det är en rätt bra sammanfattning av vad er politik innebär.

(Applåder)

Anf. 82 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! För oss moderater är det viktigt att det ska löna sig att arbeta – att arbete uppskattas och att ansträngning, nit, flit och redlighet belönas.

Att jag citerar Olof Palme och känner igen citatet av Per Albin Hansson visar, tycker jag, att jag har ansträngt mig för att lära känna min motståndare. Jag önskar att Niklas Karlsson också hade läst borgerliga politikertal och kunnat referera till dem på ett positivt sätt.

För oss moderater är det inte viktigt att en – inte så liten – del av befolkningen beskattas så mycket som möjligt. Det är viktigt att ha en bred skattebas, där fler arbetar och bidrar till det gemensamma välbefinnandet. Detta har Socialdemokraterna raserat med de bidrag som gör att det inte är lönt att ta steget från bidrag till arbete. I till exempel Malmö betalar man ut socialbidrag till människor som inte har rätt att stanna i Sverige och håller sig undan utvisning.

Socialdemokraterna har förrått sitt eget arv genom att svika arbetslinjen, som faktiskt var grundläggande för Per Albin Hansson. Men vi har tagit över arbetslinjen, och den försöker vi försvara med alla medel genom att låta människor som arbetar och anstränger sig få behålla en liten del av frukten av sitt arbete.

Anf. 83 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Åberg tar verkligen ifrån tårna och letar fel. Det finns massor av citat från socialdemokratiska företrädare som ledamoten hade kunnat använda och som hade passat bättre. I stället hittar hon ett anförande om hur man har ätit sig igenom visthusboden och hur åkrarna står i träda som inte kunde vara mer felplacerat.

Sveriges ekonomi är ju urstark. Vi har inte ätit oss igenom någon visthusbod. Vi har en statsskuld på 23 procent och en konsoliderad bruttoskuld på strax över 30 procent. Om denna utveckling får fortsätta har vi infört ett skuldankare i det finanspolitiska ramverket som innebär att staten tvingas låna för att man ska ha en skuld som uppgår till 35 procent plus minus 5 procent. Vi har också en hög sysselsättningsgrad. Vi kan stapla statistiken på varandra, och som vanligt har den borgerliga regeringen fått goda förutsättningar. Vi får väl se hur det ser ut om fyra år.

Jag ska ge ledamoten Åberg rätt i en sak, och det är vikten av breda skattebaser. Det är nog ingen i denna kammare som har en annan uppfattning. Alla ska bidra, men man ska göra det efter förmåga. Men jag får inte ihop det när ledamoten Åberg säger att det är viktigt att arbeta och att det på något sätt ska vara ett argument för att vi inte ska bära bördorna efter förmåga. Varför är det rimligt? Om jag är lite större och starkare, har jag då inte också ett något större ansvar i omsorgen om andra?

Anf. 84 CECILIA RÖNN (L) replik:

Fru talman! Ledamoten Niklas Karlsson pratar om att vårt skattesystem ska vara enhetligt och neutralt och att bördorna ska bäras efter för-

måga. Jag tycker att det låter klokt och bra. Ledamoten säger också att skatten ska täcka våra gemensamma angelägenheter. Visst är det så, och för mig är de gemensamma angelägenheterna det yttre och inre försvaret, skolan och omsorgen. Men ledamoten, liksom Socialdemokraterna i sin budgetmotion, föreslår att kostnaden för Sveriges försvar ska betalas av Sveriges småföretagare.

Jag är lika kunnig som ledamoten på gamla citat, men låt mig citera ur Socialdemokraternas budgetmotion: ”Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på utformning av en ny beredskapsskatt, där ett första rimligt steg som en del av en sådan lösning vore att titta på regelverket kring 3:12 inför år 2024. Beredskapsskatten ska betalas av dem som har störst bärkraft. Den ska vara enkel att betala och administrera, svår att skatteplanera runt och ska bidra med finansiering till försvaret på 6–8 miljarder kronor.”

Jag förstår inte hur Socialdemokraterna och ledamoten har fått det till att landets småföretagare är de med allra störst bärkraft och att man därför ska ge sig på 3:12-reglerna. Hur tänker man när man vill lägga bördan för landets försvar på våra småföretagare?

Anf. 85 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Finansieringen av försvaret genom en beredskapsskatt har varit känd sedan tidigare. Vi socialdemokrater gick till val på detta, och det är utifrån principen att man ska bära bördorna efter förmåga.

Den värnskatt som Liberalerna slogs så hårt för att avskaffa för att de med höga inkomster skulle få en rejäl skattesänkning vill vi återinföra, just utifrån principen att vi ska bära bördorna efter förmåga.

I sammanhanget har vi också identifierat att 3:12-reglerna kan vara något att titta på, för det är ett väldigt generöst system. Man ska nog vara försiktig med att säga att det är småföretagen som drabbas och först se hur verkligheten faktiskt ser ut.

För någon vecka sedan hade jag ett lunchmöte med en företagare i Landskrona. Vi har haft kontakt under en tid, och han ville höra hur det gick i riksdagen med mina nya arbetsuppgifter i skatteutskottet. Av någon anledning kom vi in på just 3:12-reglerna, som innebär att man kan betala skatt för inkomst av kapital i stället för inkomst av tjänst. Han är ingen småföretagare utan en fåmansföretagare. Han omfattas av 3:12-reglerna, men han omsätter rätt mycket pengar. Dagens skattesystem gjorde att han kunde ta ut en vinst på 10 miljoner i stället för att han kunde ha bidragit med lite mer om vi hade haft mer rättvisa skatteregler. För honom var det inget bekymmer.

Jag tror att det är viktigt att vi vågar lyfta på alla stenar och resonera om hur denna förmåga ska bäras rättvist. Är det så att fåmansföretagare har en mycket generösare skatt än vanliga löntagare är det rimligt att också diskutera det.

Anf. 86 CECILIA RÖNN (L) replik:

Fru talman! Jag häpnar fortfarande över att Socialdemokraterna i sin budgetmotion anser att de med mest bärkraft i Sverige är små- eller fåmansföretag som använder 3:12-reglerna. Ledamoten Karlsson må ha pratat med en fåmansföretagare i Landskrona, och jag är helt säker på att han får betala högre skatt om han vill.

Jag har också pratat med ett antal små- och fåmansföretagare runt om i landet. Fyra av fem jobb skapas i små företag, och det är de som bär upp Sverige både genom att skapa sysselsättning och anställa och genom att betala skatt till vårt gemensamma välfärdssystem.

Ledamoten Karlsson sa i sitt anförande att vi ska ha ett gemensamt, solidariskt skattesystem där vi bär bördorna efter förmåga. Men är inte försvaret av landet något grundläggande som borde bekostas av vårt nuvarande skattesystem? Vi borde inte behöva lägga en extra skatt på små- och fåmansföretagare för att kunna skydda Sverige.

Anf. 87 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Vi kan konstatera att den gamla princip som först Folkpartiet och sedan Liberalerna stått för om att vi ska ha ett skattesystem som är enhetligt och likformigt inte längre gäller för dem. Här försvarar de det undantag och den särregel som 3:12-reglerna är och tycker att det är rimligt att vanliga löntagare betalar mer skatt än fåmansföretagare.

Jag tycker att det är orättvist. Jag tycker att det finns en poäng i att skattesystemet är enhetligt, neutralt och likformigt och att vi därför måste våga diskutera sådana här saker.

Om nu Liberalerna inte är beredda att ta ut ytterligare en liten skatt för att finansiera försvaret undrar alla vi andra i riksdagens kammare nyfiket: Hur ska det då finansieras? Vem ska betala för försvaret? Är det äldreomsorgen? Är det statsbidragen till kommunerna? Är det socialförsäkringarna? Är det a-kassan? Vem ska betala för förstärkningarna av försvaret om vi inte vågar diskutera en skattepolitik och ett skattesystem som bygger på enhetlighet, likformighet och neutralitet?

För mig är detta ingen socialdemokratisk rättvisa, men i dag har jag förstått att det är borgerlig rättvisa.

(Applåder)

Anf. 88 PER SÖDERLUND (SD):

Fru talman! Vårt land befinner sig i en svår ekonomisk situation, och prognosen för framtiden är bekymmersam. Hög inflation drabbar hushållens vardag när priset för livsmedel, resor och boende ökar i snabb takt. Det är en situation där utsatta grupper behöver få stöd för att klara sig igenom denna svåra tid. Det finns såklart flera sätt att göra detta, som vi har sett i de olika budgetalternativen.

Regeringspartierna och Sverigedemokraterna avser att uppnå detta genom att reformera de skatter och regleringar som har drivit upp kostnadsnivåerna i vårt land, inte minst vad gäller transportkostnader.

Jag tänkte nämna några av de skattereformer som föreslås i budgetpropositionen. Flera av dem är nödvändiga som ett första led i att mildra effekten av inflationen och rätta till obalanser i systemet.

Fru talman! Försäljningen av el- och hybridbilar har ökat, och i dag har många just en sådan bil, av naturliga skäl främst i större städer. Elbilar är inte helt billiga att köpa, och för att det ska löna sig behöver man kunna räkna hem investeringskostnaden mot driftskostnaderna. Tyvärr förändras kalkylen till det sämre med de drastiskt ökade kostnader för el som vi har sett. Då kan det vara förmånligt att ladda sin elbil på arbetet när man ändå har kört bilen dit, men även där stöter man på problem. Det leder nämligen till förmånsbeskattning om man inte betalar för laddningen på arbetsplat-

sen, och hur mycket det verkligen kostar för arbetsgivaren är också svårt att räkna på.

För att underlätta omställningen till en fossilfri fordonsflotta och gynna arbetsresor med laddbara bilar framför mindre miljövänliga alternativ bör det införas ett tillfälligt undantag från beskattning av förmån av laddel på arbetsplatsen. Ett sådant undantag förväntas också minska den administrativa bördan för både arbetsgivare och anställda vid redovisning av denna typ av förmån.

Fru talman! Tanken vid införandet av jobbskatteavdraget var att det skulle vara högre för äldre för att få fler i denna grupp att stanna kvar på arbetsmarknaden i stället för att gå i pension. Sedan 2009 har det ordinarie jobbskatteavdraget förstärkts vid flera tillfällen, samtidigt som det inte gjorts någon höjning av skattelättnaden för äldre. Detta har lett till att jobbskatteavdraget för äldre i dag är lägre än jobbskatteavdraget för personer med arbetsinkomster som överstiger 30 000 kronor per månad. För att komma till rätta med denna snedvridning föreslås i budgetpropositionen att jobbskatteavdraget ska förstärkas för personer som fyllt 65 år vid beskattningsårets ingång.

Fru talman! Rysslands invasion av Ukraina har i kombination med den svaga svenska kronan fått stora effekter på drivmedelspriserna. Nu ska inte hela prisökningen skyllas på Rysslands folkrättsvidriga angrepp på Ukraina, även om det är en starkt bidragande orsak. Ökningen började redan våren 2021 då både bensinpriset och dieselpriiset låg under 16 kronor. Före årsskiftet hade priset för bensin gått upp med ungefär 2 kronor per liter och priset för diesel med runt 4 kronor per liter.

Ytterligare en smäll kom den 1 januari 2022. Då slog effekten av ökad reduktionsplikt till och höjde priset på diesel med ytterligare ungefär 1,20 kronor per liter. För bensin var prisökningen mer modest och slutade på ungefär 35 öre per liter, med reservation för att priserna är ungefärliga.

På det hela taget har drivmedelspriserna varit en starkt bidragande orsak till hushållens ökade kostnader. De ökade drivmedelspriserna drabbar dessutom olika delar av landet olika hårt. Framst är det de som bor på landsbygden och i glesbygd, där kollektivtrafik saknas, som drabbas. De har oftast inget annat alternativ än att ta bilen till arbetet eller för att skjutsa barnen till fotbollsträningen.

Fru talman! Med de nuvarande bensinpriserna har det aldrig varit så dyrt som i dag att ta sig till arbetet för den som saknar tillgång till kollektivtrafik. För att mildra kostnaderna för nödvändiga resor till och från arbetet behålls därför reseavdraget, och milersättningen höjs kraftigt från dagens 1,85 kronor per kilometer till 2,50 kronor per kilometer. Någon sådan höjning har inte gjorts sedan 2008, då bränslepriserna låg mellan 10 och 14 kronor.

Men, fru talman, det är inte bara de som är beroende av bilen som transportmedel som drabbas av de höga drivmedelspriserna. Tvärtom slår de brett mot hela vårt samhälle. Varje led i produktionskedjor, från producent till slutkund, drabbas av de ökade priserna på drivmedel. Det kan vara kostnader för drivmedel för våra lantbrukare när de producerar den mat vi äter. Det kan också vara kostnader för transport av allsköns varor som gör att priserna i handeln ökar.

Men även samhällstjänster drabbas. Förra vintern oroades många entreprenörer över de ökade kostnaderna för drivmedel, som i stort sett gjorde det omöjligt att fullfölja kontrakt gällande exempelvis snöröjning utan att göra stora förluster. Utan snöröjning får de flesta av landets kommuner stora problem, som ni alla vet.

Det finns fler liknande exempel som leder till ökade kostnader i efterföljande led i produktions- och tjänstekedjor. Därför är det viktigt att kraftfullt motverka prisökningar på drivmedel.

Fru talman! I budgetpropositionen föreslås att den tillfälligt utökade nedsättningen av skatt på diesel som används i arbetsmaskiner med mera inom bland annat jord- och skogsbruket ska förlängas under hela 2023. Regeringen kommer även att verka för att dessa skatter ska ligga på EU:s miniminivå under 2024 och 2025. Detta skapar nödvändiga förutsättningar för de gröna näringarna i en orolig tid då vår självförsörjningsgrad är oroväckande låg och behöver öka betydligt. Det mildrar också den prisutveckling som följer av de höga bensin- och dieselpriiserna, samtidigt som det kan förväntas motverka inflationen något.

Fru talman! Jag har precis berättat om några av åtgärderna för att komma till rätta med effekterna av de höga drivmedelspriserna. Låt mig även säga några ord om det kanske mest omtalade förslaget i budgetpropositionen, nämligen förslaget om sänkt skatt på bensin och diesel.

Det har sagts vara ett svek mot väljarna då större sänkningar än de nu föreslagna utlovades. I budgetpropositionen föreslås en sänkning av energiskatten för bensin och diesel med 80 öre utifrån de skattesatser som skulle ha gällt från den 1 januari 2023, med gällande indexeringsregler. Utan denna sänkning skulle priset för drivmedel gå upp ytterligare vid årsskiftet. Ökningen skulle vara cirka 1 krona per liter för diesel vid pump.

Vi har nu, i ett första steg, föreslagit en sänkt skatt på just dessa drivmedel för att kompensera för den indexhöjning av bensinskatten som annars skulle ha ökat priserna vid pump. Jag är medveten om att det inte är en så stor sänkning som vi talade om i valrörelsen, men vi jobbar vidare och kommer att återkomma med fler förslag för att få ned drivmedelspriserna ytterligare.

Nästa steg är en minskning av reduktionsplikten från den 1 januari 2024, något som tyvärr inte är möjligt just nu. Detta kommer att ge effekt och ge ytterligare sänkningar av drivmedelspriserna.
(Applåder)

I detta anförande instämde David Lång och Eric Westroth (båda SD).

Anf. 89 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Det finns mycket att säga, och flera replikskiften är redan klara. Det finns många förslag i budgetpropositionen som jag tycker är anmärkningsvärda, men det är ett som verkligen sticker ut. Dessutom studerade jag till när jag tittade på budgetdebatten förra året och såg hur Sverigedemokraternas företrädare hanterade denna fråga. Det gäller skatten för sjuk- och aktivitetsersättning.

Sverigedemokraterna valde att aktivt återinföra en högre skatt för dem som är sjuka och har sjuk- och aktivitetsersättning, den så kallade funkisskatten. Med sockersöta löften försökte man säga till dessa människor i valrörelsen att man står på deras sida och kommer göra vad man kan för

att göra deras liv drägligare. Men när verkligheten spökar, vilket den tydligen gör rätt så mycket i Sverigedemokraternas kansli, blev det intet av dessa löften.

Nu ser vi att funkisskatten finns kvar. Jag undrar: Vari ligger den sverigedemokratiska rättvisan i att de som lever under knappa förhållanden på sjuk- och aktivitetsersättning ska betala högre skatt än till exempel en vanlig löntagare?

Anf. 90 PER SÖDERLUND (SD) replik:

Fru talman! Tack, Niklas Karlsson, för frågan!

Budgetpropositionen är resultatet av en förhandling mellan fyra olika partier och har tagits fram under väldigt kort tid.

Vi kommer naturligtvis att ha anledning att återkomma till detta längre fram. Det finns flera saker som vi behöver återkomma till, för vi är inte helt färdiga med de åtgärder som behöver göras för att komma till rätta med de problem som uppstått under de senaste åtta åren.

Det finns ingen egentlig funkisskatt, utan det som finns är skatteskillnader mellan dem som arbetar och dem som inte arbetar. Det finns gott om funktionsnedsatta människor som bidrar på arbetsmarknaden och betalar samma skatt som alla andra och lägre skatt än den som är arbetslös och inte funktionsnedsatt.

Det är lite konstigt att på detta vis se funktionsnedsatta som ett problem. Många av dem gör ett stort och bra arbete i vårt samhälle, och vi ska verkligen vara tacksamma för de insatser de gör.

Jag vill som sagt inte säga att det finns någon riktig funkisskatt, men vi kommer att jobba vidare med denna fråga.

Anf. 91 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Man säger att Herrens vägar är outgrundliga, men ibland undrar jag om detta inte gäller även Sverigedemokraterna. I sitt anförande försöker Per Söderlund trola bort funkisskatten. Den finns inte – det är fel. Alla som betalar den blir säkert häpna när de får höra detta. De vill säkert ha ett råd från Sverigedemokraterna om hur de nu ska bete sig. Betalar de denna skatt eller inte?

Samtidigt säger ledamoten att om den nu finns ska man ta bort den. Han säger att detta har varit föremål för förhandling men att man inte har lyckats denna gång.

Problemet är bara att funkisskatten inte kom nu. Ni återinförde funkisskatten i fjor inför detta budgetår. I debatten framförde den sverigedemokratiska ledamoten dessutom att detta var sunt förnuft. För mig är det inte sunt förnuft. För mig är det fel. För mig finns funkisskatten, och enligt mig ska den tas bort.

Hur är det egentligen för Sverigedemokraterna? Finns den, eller finns den inte? Och om den finns, ska den tas bort eller ska den inte tas bort? Och varför gjorde man i så fall inte det förra året när man valde att tillsammans med de andra borgerliga partierna återinföra den?

Anf. 92 PER SÖDERLUND (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten Niklas Karlsson är väl införstådd med hur budgetförhandlingar mellan olika partier går till efter att Social-

demokraterna har förhandlat med andra partier de senaste två mandatperioderna.

Nej, jag skulle inte kalla det för en riktig funkisskatt. Den brukar kallas så. Men det är inte alla som är funktionsnedsatta som betalar denna skatt. Det är det som jag säger. Många av dem jobbar och har en vanlig inkomst ändå. Då vill jag inte tala om en riktig funkisskatt.

Sedan finns det naturligtvis skillnader i skatter som behöver jämnas ut. Det kommer vi, som jag säger, att återkomma till.

Anf. 93 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Jag vill börja med att gratulera alla riksdagsledamöter till en skattesänkning på 1 400 kronor i månaden nästa år. Eller grattis och grattis, det är trots allt en liten julklapp som ni ger er själva och alla andra höginkomsttagare. Förra veckan hade finansutskottet nämligen möjlighet att stoppa skattesänkningen men valde att rösta ned förslaget.

Skattesänkningen är ett resultat av att gränsen för statlig skatt ökar med drygt 10 procentenheter. Ju mer man tjänar, desto större skattesänkning får man. Det är klart att höginkomsttagare ska kompenseras för inflationen, menar de borgerliga partierna, medan den som tjänar under 46 200 kronor får upp till ett par hundralappar i inflationskompensation. Den som redan har svårt att få ekonomin att gå ihop får dra åt svångremmen ännu mer.

Förskollärare, lärare, sjuksköterskor, undersköterskor och andra yrkesgrupper i välfärden får knappt en krona utan får i stället se gapet till dem med högre löner öka ännu mer, samtidigt som regeringen inte skjuter till tillräckligt till kommuner och regioner för att de ska klara välfärdens utmaningar. Anställda i välfärden kommer att få färre arbetskamrater, mer pressade scheman och mindre utrymme för löneökningar, tuffare med ekonomin hemma och tuffare med ekonomin på jobbet.

Det skulle behövas 20–30 miljarder kronor för att kommuner och regioner under 2023 ska kunna undvika nedskärningar. Regeringen skjuter till 12 miljarder kronor.

Skattesänkningen för höginkomsttagare, som jag inledde med, kostar 13 miljarder kronor för 2023. Det är alltså mer än vad Sverigedemokraterna och regeringen skjuter till för skolan, vården och omsorgen. Vänsterpartiet vill därför i stället frysa gränsen för statlig skatt och lägga dessa pengar på välfärden. Totalt lägger vi 24 miljarder kronor mer än regeringen på välfärden – 33 miljarder kronor i ökning, utöver andra satsningar som vi gör på kommuner och regioner, till exempel kollektivtrafik.

Fru talman! Sverige ligger sedan några år i världstoppen när det gäller antalet miljardärer i relation till folkmängden. I juni 2021 var 542 svenskar miljardärer, varav ungefär 80 även var dollarmiljardärer. Vid den tiden ökade också antalet miljardärer snabbt, med ungefär 14 personer i månaden. Det konstaterade journalisten Andreas Cervenka. Tittar man på den ökningen kan vi kanske räkna med att det är närmare 200 fler sedan dess.

Med mycket pengar kommer också kapitalinkomster. 95 procent av kapitalinkomsterna har de 10 procent som tjänar mest, och hela 59 procent av Sveriges kapitalinkomster gick till den 1 procent svenskar som tjänar allra mest. Enligt Skatteverket är det också de rikaste 10 procenten som har mest tillgångar på ISK-konton – närmare 75 procent.

Vår fördelning av förmögenheter och kapitalinkomster tillhör de skevaste i världen. I dag är beskattningen låg på kapitalinkomster och faktiskt helt obefintlig på förmögenheter. Välfärdens underfinansiering, klimatkrisen och den höga arbetslösheten hänger samman med skattesänkningar och helt slopade skatter för de rika. Rut- och rotavdragen innebär ytterligare omfördelning från låginkomsttagare till höginkomsttagare.

Vänsterpartiet lägger fram förslag på hur skatterna ska kunna bli mer rättvisa. Det gäller både att alla inkomstslag ska beskattas lika utan olika särlösningar och att det ska vara en enhetlig kapital- och förmögenhetskatt. Vi menar att skatteklyftan behöver slutas för alla inkomster, till exempel sjuk- och rehabiliteringspenning, a-kassa och föräldraförsäkring. Detta innebär sänkt skatt för grupper med små ekonomiska marginaler. Självklart behöver vi också en skattereduktion för fackföreningsavgiften.

Lägre skatter ger inte högre skatteintäkter. Det borde vara en självklarhet. Men i det nya Sverige har vi en regering som menar att genom att sänka inkomsterna för dem som lever på marginalen eller under den pressas de att arbeta mer, medan de som redan tjänar mycket ska uppmuntras att arbeta mer genom sänkt skatt. Det är en omvänd Robin Hood-politik – ta från dem som inte har och ge till dem som redan har.

En nyligen publicerad engelsk studie kommer fram till att skattesänkningar för de rika ökar den ekonomiska ojämlikheten utan att nämnvärt påverka arbetslösheten eller den ekonomiska tillväxten. I Storbritannien fick för övrigt premiärministern avgå när hon ville sänka skatter för höginkomsttagare. Här i Sverige passerar det med en axelryckning.

Fru talman! Denna budget slår också hårt mot klimatet. Vänsterpartiet menar att Sverige ska följa det klimatpolitiska ramverk som med bred majoritet antogs av Sveriges riksdag 2017. Då måste vi bland annat minska utsläppen från vägtrafiken mer än vad de minskar i dag. Ett avståndsbaseerat och färdmedelsneutralt reseavdrag är ett effektivt styrmedel för att sänka växthusgasutsläppen vid arbetspendling. Den nya högerkonservativa regeringen väljer att behålla det nuvarande reseavdraget och dessutom kraftigt höja avdraget per mil, men endast för arbetsresor med bil. Bilister gynnas på bekostnad av alla som skulle kunna få ersättning för resor med buss, tåg, taxi eller cykel.

Vänsterpartiet beklagar att regeringen väljer att behålla det nuvarande reseavdraget i stället för att ersätta det med en färdmedelsneutral avståndsbaseerad skattereduktion.

Även regeringens förslag om sänkt bensin- och dieselskatt motverkar den gröna omställningen. Vi behöver styrmedel som är bra för klimatet och som minskar klyftorna mellan stad och landsbygd. Därför kan det också behövas kompensatoriska åtgärder för att beakta rättviseperspektivet.

Avskaffad avfallsförbränningskatt, sänkt skatt på diesel och slopad koldioxidskatt i kraft- och värmeverk är några av de slopade eller sänkta skatter som kommer att öka utsläppen, öka energianvändningen och minska möjligheterna för Sverige att nå klimatmålen. Det är ogenomtänkta skatteförslag från den högerkonservativa regeringen. Eller är de kanske genomtänkta av en regering som styrs av ett parti som inte tror på klimatförändringar och Sveriges del i att bromsa dem?

Vänsterpartiet ser behov av en genomgripande skattereform som utjämnar de ekonomiska och regionala klyftorna och som främjar hållbart

resursutnyttjande med låg miljö- och klimatpåverkan i enlighet med våra klimatmål.

Fru talman! Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservationer i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ali Esbati (V).

Anf. 94 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Sverige står inför flera utmaningar. Hög inflation och stigande räntor pressar hushåll och företag, och svensk välfärd behöver resurser. Tillsammans med den nya regeringen påbörjar vi nu arbetet med att vända utvecklingen för vårt land åt rätt håll.

Fru talman! Arbetslösheten i Sverige är hög jämfört med andra europeiska länder. Det gäller särskilt dem som är utrikesfödda. Den ekonomiska politiken behöver fokusera på reformer som ger småföretagande, forskning och investeringar. Det kommer att vara särskilt viktigt för att skapa ett mer gynnsamt skatteklimat framöver.

Fru talman! Inga av regeringens satsningar hade varit möjliga om det inte varit för alla skattebetalare runt om i Sverige. De pengar vi debatterar i dag tillhör inte någon av oss, utan det är skattebetalarnas pengar – de som går upp varje morgon för att gå till jobbet. Vårt ansvar är att försöka prioritera på bästa sätt med deras pengar.

Med vår budget tar vi steg för att bryta den situation som under lång tid har rått i svensk politik och som har lett till att vi har fått en tillväxttakt som är bland de lägsta i Europa och en arbetslöshet som är bland de högsta. Vi tillför resurser för att minska arbetslösheten, bekämpa kriminaliteten och förbättra situationen för vår befolkning.

Fru talman! Vi behöver värna förtroendet för vårt välfärdssystem. Därför måste vi säkra att utbetalningar enbart görs till de personer som är berättigade till stöd. Kristdemokraterna har länge talat om detta, och regeringen prioriterar nu att stärka myndigheternas arbete med att minska de felaktiga utbetalningarna och motverka skattefusk. Det gläder mig att det i budgeten bland annat avsätts medel för att förbättra folkbokföringen genom en folkräkning.

Fru talman! Dagens reseavdrag underlättar för den som pendlar längre sträckor till sitt arbete eller överväger att göra det. Reseavdragssystemet ska därför värnas och förstärkas för dem som inte har tillgång till kollektivtrafik. Milersättningen höjs kraftigt inom det befintliga reseavdragssystemet, vilket vi har hört tidigare i dag – från 18,50 till 25 kronor mil.

För att underlätta för dem som har långa arbetsresor eller långt till service sänker vi skatten på drivmedel med 1 krona vid pump. Det är naturligtvis inte tillräckligt, och det är bara en del av det vi vill göra. Där handlar det även om reduktionsplikten och momsens, som påverkar totalpriset. Dessutom förlängs den utökade nedsättningen av skatt på diesel som används i arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruket. Det ger bättre förutsättningar för denna för vårt land väldigt viktiga näring.

Herr talman! För att Sveriges klimatomställning ska påskyndas föreslår vi bland annat en sänkning av köparens kostnad för solceller, vilket skulle stimulera efterfrågan. Därför förstärks skattereduktionen för en installa-

Prot. 2022/23:37
13 december

-----
*Statens budget 2023 –
Rambeslutet*

tion av solceller från 15 till 20 procent. Vi ger också skattefrihet för laddel på arbetsplatsen som förmån, för att öka omställningen till fossilfria bilar. Avfallsförbränningsskatten avskaffas genom att lagen om skatt på avfall som förbränns upphävs. Allt detta är satsningar vi gör för ett bättre klimat i vårt land och för att vi ska nå de uppsatta klimatmålen.

Herr talman! Det finns hopp för Sverige. Tillsammans kan vi göra vårt land bättre. För alla våra skattebetalare i detta land gör vi de prioriteringar vi gör i denna budget. Jag yrkar som sagt bifall till utskottets förslag.

Anf. 95 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Jag sa till någon tidigare att det nästan känns som att förbandet kommer efter rockbandet. Med rockbandet menar jag då finansutskottet, som redan har fokuserat väldigt mycket på de frågor vi debatterar nu. Men upprepning är kunskapens moder, så vi kör igen!

I dag hörde jag en kvinna på radion som var väldigt oroad över sin ekonomi. Hon hade tre tonårsbarn, och hon sa att det tragiska och det som gjorde så ont var att hon kanske inte skulle ha råd att betala alla måltider nu när de ska vara lediga från skolan under jullovet. Så pass tuff ekonomi hade hon. Med tanke på de elräkningar vi ser nu och med tanke på drivmedelspriserna och matpriserna är det kanske inte så konstigt. Det är klart att det är tufft för alla, men för vissa är det fruktansvärt.

Vi befinner oss i ett väldigt allvarligt läge nu, och vi behöver fokusera på det som är viktigt på riktigt. Där ingår även minskade klimatutsläpp. Fler behöver ett jobb att gå till, och människor måste klara sin hushålls-ekonomi.

Centerpartiet tycker att förslaget att sänka skatten för dem som jobbar och är över 65 år, som många har nämnt, är otroligt välkommet. Om ingenting hade gjorts åt detta hade det nämligen inneburit att dessa människor snarare fått höjd skatt om de hade fortsatt att arbeta. Det är ju helt orimligt med tanke på att det finns vissa arbets kategorier där det faktiskt fattas väldigt mycket folk och där människor som väljer att gå i pension senare gör stor nytta.

Herr talman! Jag måste som centerpartist bara få säga lite grann om reseavdrag och sänkt skatt på drivmedel.

I regeringens budget höjer man ersättningen från 18,50 till 25 kronor per mil. Det är bra. Centerpartiet har dock gått ett litet steg längre: Vi väljer en modell som är utarbetad av Sveriges Kommuner och Regioner och som skiljer på land och stad. Vi riktar egentligen hela reseavdraget mot landsbygden, det vill säga mot dem som kanske inte har kollektivtrafik som alternativ och som många gånger har väldigt långt till jobbet. Detta gäller inte minst norra Sverige, som jag själv kommer ifrån. Bara i Västerbotten täcker inlandskommunerna, som är sex till antalet, en yta som är större än Danmark – och det är alltså bara inlandskommunerna. Då begriper man kanske att det är väldigt stora avstånd.

Samma tanke har vi när det gäller drivmedel. Jag vet att regeringen tänker sänka reduktionsplikten nästa år, och vid kommande årsskifte sänker man drivmedelskostnaden vid pump med 1 krona. Ska vi vara ärliga blir det dock lite mindre, för man måste ju dra av den indexuppräknings som skulle ha varit. Därför föreslår vi egentligen samma tänk där: Vi ska fokusera på 3 kronors sänkning för de människor som bor och lever på landsbygden, för de behöver den sänkningen bäst. Ni som bor i eller nära

städer har ett helt annat utbud i form av kollektivtrafik än vad människor har i norra Sverige eller på landsbygden någon annanstans.

Jag hörde i finansutskottets debatt att någon dumförklarade det förslag som Centerpartiet hade, nämligen att detta ska ske genom ett slags värdebevis som människor ska kunna ha. Men vet ni vad? Jag tror absolut att det är möjligt. Vi har ju åkt till månen, och dessutom är vi på väg till Mars. Om någon skulle säga att det är helt omöjligt att konstruera något slags värdebevis för oss lantisar får den i så fall komma med något bättre argument.

Herr talman! Jag skulle vilja gå in lite grann på avdrag för grön teknik.

Regeringen vill höja nivån på avdraget för solceller från 15 till 20 procent, och det är ju välvilligt. Problemet är bara att det kanske skulle kunna gå att använda den här höjningen till något bättre eftersom branschen, solcellsbranschen, inte ens efterfrågar den här höjda nivån på avdraget. De har tillräckliga problem med att leverera och installera solceller åt folk därför att det har blivit en sådan enorm efterfrågan.

Då tänker Centerpartiet att vi kanske skulle kunna fokusera på andra saker som är energieffektiva. Man skulle kunna bredda det här avdraget för grön teknik till att omfatta exempelvis produkter för vattenbesparing eller appar för smarta-hem-lösningar. Man skulle kunna ställa in att ladda bilen på natten om man råkar ha en elbil eller styra värmepumpen så att den stänger ned vid frukosttid när det är en toppplastimme, det vill säga när väldigt många nyttjar elen och priset skjuter i höjden. Det skulle man också kunna använda sig av när man är borta på jobbet och till exempel stänga av värmepumpen en kvart då och då. Det är bara några förslag.

När det gäller avfallsförbränningskatten, herr talman, vill ju regeringen att den ska avskaffas. Centerpartiet avvisar det. Vi tycker att man skulle kunna se över utformningen av denna skatt och i stället för att ta bort skatten för avfallsförbränning premiera det som redan är sorterat – mat för sig, plast för sig och så vidare. Det skulle vara betydligt mer miljövänligt. Då skulle man komma åt den delen också.

Fortsättningsvis anser Centerpartiet, inte minst mot bakgrund av det ansträngda effektläget i södra Sverige, att det var olyckligt att man påförde biooljorna full skatt. Vi skulle vilja att de skattebefriades. Hade man slopat skatten på biooljor hade vi fått betydligt mer el. Det hade också varit mer miljövänligt, för faktum är att det i dag är betydligt färre bolag som vill elda med olja och kol. Därför hade det varit bättre att göra det billigare att elda förnybart än att elda fossilt.

Jag vill också säga några saker om sänkningen av skatten på diesel i jord- och skogsbruk.

Regeringen vill förlänga det här under 2023, eventuellt hela året ut, och det tycker Centerpartiet är jättebra. Det ställer vi oss bakom. Vi var ju med och införde det tillfälliga dieselavdraget för jord- och skogsbruk förra året. Vi såg att våra jord- och skogsbrukare gick på knäna. Det var också mycket en följd av att insatsvarorna på grund av kriget i Ukraina blev så väldigt dyra. Vi såg också behovet av att upprätthålla och stärka vår livsmedelsproduktion under de här speciella förhållandena.

Men Centerpartiet vill gå längre. Vi vill helt enkelt permanenta sänkningen av dieselskatten för våra bönder. Det är egentligen inte så konstigt. Vi är ett av de länder i Europa som importerar mest mat, och det gör oss väldigt sårbara. Vi behöver öka vår egen livsmedelsproduktion. Mat är ju

det viktigaste vi har – utan mat svälter vi om det skulle bli krig. Vi tycker att matproduktion är en del av totalförsvaret, och då duger det inte att vara så beroende av livsmedelsimport som vi är i dag.

För några månader sedan hörde jag av LRF i Västerbotten att det var tolv jordbrukare som höll på med mjölkproduktion som hade flaggat för att de skulle lägga ned sina jordbruk. Tolv stycken! Hur ser det då ut i resten av landet? Det är ju absolut inte okej. Det är snarare en skrämmande utveckling och helt oacceptabelt.

Är det så att ni skulle vilja främja svenskt jordbruk och svensk livsmedelsförsörjning och precis som vi ser att det är en viktig del av vårt försvar hoppas vi att ni också ser att ett jordbruk inte är vilket företag som helst. Är det så att vi vill behålla våra bönder och utöka så att vi får fler jordbrukare i Sverige behöver vi tänka annorlunda och kanske inspireras lite mer av till exempel Finland. Det är bara ett medskick till sittande regering.

Avslutningsvis vill jag föreslå att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Centerpartiets förslag. Jag tror inte att ni kommer att göra det, men man kan alltid önska. Jag ställer mig bakom Centerpartiets motion.

Anf. 96 CECILIA RÖNN (L):

Herr talman! Vi har en svår ekonomisk tid framför oss. Det kommer att vara utmanande på många sätt att hantera det som händer i omvärlden med Rysslands fruktansvärda krig mot Ukraina och energipriserna som följer i spåren av detta för resten av Europa och oss.

På det har vi i Sverige en extra börda med vår inhemska energikris, som är skapad av dårliga politiska beslut. Vi står inför en bokstavligen mörk vinter med större risk för fränkoppling i södra Sverige än tidigare och alltmer ansträngda plånböcker för de svenska hushållen.

Sverige lämnar en historisk tid bakom sig. Räntorna har varit mycket låga, och skuldsättning har på det sättet premierats. Det har lett till hög skuldsättning hos hushållen och att företag växt i hög hastighet. Nu väntar en mer normaliserad tid, men många hushåll kommer in i den med stora privata skulder när Riksbanken höjer räntorna.

I dessa tider är det rimligt att lägga fram en stram budget. Det hjälper inte att hålla mer bensin på brasan när de skenande priserna behöver hållas tillbaka. Man behöver inte göra mer än att öppna en tidning eller tala med en medborgare för att förstå att kostnadskrisen just nu är den viktigaste frågan som behöver hanteras i vardagen.

Regeringen lägger därför fram en klok politik i ett mycket svårt läge. Att lägga fram en expansiv budget i det här läget, som vi ser att vissa av oppositionspartierna gör, är att svika de allra mest utsatta som påverkas allra mest av högre priser med den här inflationen.

Det måste bli lättare att driva företag, och den som arbetar ska kunna leva på sin lön. Arbetslinjen är mer avgörande nu än den varit på länge. Ingen tjänar på en politik som driver ut människor i arbetslöshet. Därför är jag mycket glad över att det finns en majoritet för detta budgetförslag och att oppositionens spretiga budgetförslag med inflationsdrivande och destruktiva förslag inte kommer att bli verklighet.

Herr talman! Vi kan börja med inkomstskatten. Vi har de senaste veckorna fått höra att vi gynnar de allra rikaste genom att sänka skatter. Det här är att fara med osanning. Att kalla KPI-höjning av skiktgränsen för skatte-

sänkning är antingen ett tecken på stor okunskap eller ren lögn. Jag vet inte vilket som är värst. Jag är glad att delar av oppositionen i dag har kallat det för vad det är. Det hedrar dem. Jag hoppas att deras partikollegor lyssnar på ledamöterna i skatteutskottet, som vet hur det ligger till.

Många viktiga delar av vårt hållbara välfärdssystemets nivåer är kopplade till prisutveckling. Det är mycket viktigt att tala i rätt termer och vara sanningsenlig mot invånarna.

Liberalerna tycker att det är viktigt med förutsägbarhet och stabilitet i vår ekonomi. Det är oppositionen som i stället vill minska marginalerna för viktiga samhällsbyggare som barnmorskor, poliser och ingenjörer. De olika uppräkningsåtgärder som görs varje år – inte bara av den statliga inkomstskatten utan även för CSN-bidrag för landets alla kunskapsivrare, garanti-pension till de årsrika som behöver extra stöd och många fler – ska täcka kostnadsökningar och inflationen i samhället.

I slutändan är det våra samhällsbyggare som drabbas. Det är över 1,3 miljoner människor med yrken som bär upp vårt samhälle – erfarna poliser, lärare, barnmorskor och ingenjörer. Det är de med dessa bristyrken som skulle drabbas av oppositionens skattehöjningar, för det är precis vad det är. Det skulle bli ännu svårare att attrahera personer till dessa bristyrken.

Det är tur för alla Sveriges samhällsbyggare att ni i oppositionen inte kommer till makten och att ni därmed inte kan minska människors marginaler i dessa svåra tider.

Herr talman! Jag vill fortsätta med beredskapsskatten, som S vill utreda i sitt budgetförslag och som jag ställde frågor till Socialdemokraternas Niklas Karlsson om. Låt mig igen påpeka att Socialdemokraterna alltså anser att de med mest bärkraft i Sverige är småföretagen som använder 3:12-reglerna.

Jag häpnar när jag läser detta. Var finns verklighetsuppfattningen? Är det alla de småföretag som runt om i landet med sina anställda bär upp Sverige som vi ska slå på nu när vi går mot en lågkonjunktur? Ledamoten svarade mig med frågeställningen om varifrån vi ska ta pengarna, som om det är antingen från försvar eller äldreomsorg, antingen från försvar eller skola. Liberalerna ser det inte så. Vi ska inte ställa olika samhällsfunktioner mot varandra. Vi ska ha en politik som gynnar företag och arbete, utbildning och arbetsmarknad – en politik som gör att vi har råd med alla våra samhällsplikter. Det viktiga är den totala skattebasen som kommer in till staten.

Tack och lov finns det en majoritet i riksdagen som vet hur viktiga våra företag och anställda är för att klara oss ur denna kris. Vi ska hjälpa dem nu, inte stjälpa dem.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram två satsningar som jag tycker är mycket bra för Sverige och för vår fortsatta konkurrenskraft.

Herr talman! Jag är mycket glad för det förstärka FoU-avdrag som vi föreslår i budgeten. Vi är en liten, exportberoende nation som gynnas väl av att vi lyckas driva fram både små företag och stora företag som inte ser Sverige som sin enda marknad utan hela världen.

Sverige ska fortsätta att konkurrera med sina produkter och innovationer. Därför är det bra att regeringen utökar satsningen på just de företag som skapar morgondagens framsteg. Det gör att vi blir ännu mer konkur-

renskraftiga internationellt och öppnar för ännu fler företag att investera sina pengar i Sverige, vilket leder till mer skatteintäkter och fler jobb.

Sedan handlar det också om hur vi i budgeten stärker energiförsörjningen. Tanken var att skatten på avfallsförbränning skulle leda till ökad materialåtervinning, att om det skulle kosta mer att elda upp soporna skulle företagen återvinna mer. Men Skatteverkets granskning visar tydligt att det i stället har lett till dyrare avfallshantering och ökad administration.

Vad vi dock kan se är hur den här skatten inte har lyckats öka återvinningen. Kraftvärmen är just nu en dold tillgång för att snabbt få fram mer planerbar elproduktion där den behövs som allra mest för att stabilisera elsystemet i den svåra tid som vi befinner oss i nu. Det är inte minst viktigt för oss i de södra delarna av Sverige.

De senaste dagarna har elpriset slagit alla rekord i hela Sverige. Genom att regeringen nu tar bort de missriktade skatterna och styrmedlen kan kraftvärmen bidra till motsvarande el från upp till två nya kärnkraftsreaktorer utan att vi behöver bygga nya anläggningar, utan att ta ny mark i anspråk och utan att bygga nya elnät. Det är mycket viktigt i den kritiska situation som vi nu befinner oss i där risken för fränkoppling faktiskt är reell.

Herr talman! Den budget som läggs fram är en ansvarstagande budget för hela svenska folket. Vi går nu in i tuffare tider, och tack vare regeringens återhållsamhet står vi väl rustade. Det finns dessutom utrymme för ytterligare reformer om det krävs.

Framåt kommer vi att kunna ge ännu större incitament för arbete och strävsamhet, för vi i Liberalerna vet att det inte är skattenivåerna som är avgörande utan hur mycket skattepengar vi får in i systemet på bästa sätt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 97 MARIELLE LAHTI (MP):

Herr talman! Jag tar lite rygg på Helena, som sa att först kom rockbandet och sedan förbandet. Då undrar jag vad motsvarigheten är till den som talar sist i dag. Kan det vara happy hour eller något sådant?

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Miljöpartiets förslag till budget och också till reservationerna 4 och 8.

Miljöpartiet har en vision. Vi ska ställa om samhället så att vi klarar klimatet och miljön. Vi ska nå de klimatmål som vi har satt upp, och vi ska leverera det som vi har åtagit oss genom Parisavtalet. Vi ska ställa om industrin så att den kan bli ännu mer konkurrenskraftig i en värld som behöver nya lösningar för att klara klimatmålen. Vi ska också ställa om på ett rättvist sätt, så att vi inte lämnar några grupper i samhället efter oss.

Det är viktigt att förstå att klimatförändringarna är en realitet som redan börjat visa sig. Hela världen drabbas redan, även Sverige, och det kommer bara att bli värre om vi inte lyckas begränsa klimatförändringarna.

Om vi inte öppnar kuvertet och betalar räkningen i dag kommer de från inkasso och sedan från Kronofogden, och dröjsmålsräntan blir astronomisk. Vår förmåga att betala den skulden kan bli obefintlig. Problemet är att skulden kommer att drabba våra barn och barnbarn. Vi sätter ofödda generationer i skuld för omständigheter som vi är ansvariga för. Det är skamligt.

I ansträngningarna för den rättvisa omställningen är skattepolitiken ett centralt verktyg. Det är därför med bestörtning som jag konstaterar att re-

geringen väljer att lägga hela 6,7 miljarder kronor av reformutrymmet på att sänka skatten på bensin och diesel. Summan gör det till regeringens enskilt största reform.

Det är en väldigt problematisk reform av flera olika skäl. Först och främst kommer det förstås att öka utsläppen och sända helt fel signal om den omställning som vi är mitt i. Regeringen talar gärna om att man vill satsa på elektrifieringen, men det tycks mest vara en läpparnas bekännelse som följs av den här typen av handling som direkt minskar incitamenten för att byta till el som drivlina. Därtill ökar man i ett slag efterfrågan på fossila bränslen som gynnar alla fossilexporterande länder, inklusive Ryssland.

Det är inte heller en effektiv politik för att hjälpa dem som kämpar med höga bensinpriser. Effekten på priset för bensin är 14 öre och för diesel 41 öre. För den som kör som genomsnittet talar vi alltså om en besparing på cirka 75 kronor i månaden för bensin och knappt 200 kronor för diesel. Det är inte så imponerande för dem som verkligen behöver köra långt, med tanke på hur mycket den här reformen kostar.

Till slut kan man konstatera att bränsleskattesänkningen också är en orättvis krisstödspolitik som ger mest till dem som behöver den minst men också till dem som redan har mest. Hela 69 procent av skattesänkningen går till boende i och nära storstadsområden, alltså de som har allra bäst förutsättningar att ta sig till jobb, skola och service utan bil. Bara en femtedel tillfaller landsbygdsborna. Den rikaste tredjedelen får en bra bit mer än sin beskärda del. Sammanfattningsvis är bränsleskattesänkningarna ett orättvist, ineffektivt och dyrt sätt att jobba för att missa Sveriges klimatmål.

Mycket bättre är det tyvärr inte med reseavdraget, herr talman. Efter långa förhandlingar kom riksdagen överens om att reformera reseavdragsystemet och ersätta det tidigare avdraget med en skattereduktion. Det nuvarande reseavdraget har inte bara den svagheten att det bara omfattar bilresor och därigenom är en fossil subvention. Skatteverket bedömde i våras att 44 procent av det totala avdraget består av medvetet fusk och felaktiga utbetalningar.

Herr talman! Vi talar alltså om över 3 miljarder kronor som felaktigt dras från statens inkomster. Skattereduktionen skulle å andra sidan i princip omöjliggöra fusk, men den väljer regeringen nu att stoppa. Jag tror inte att det bara är jag som inte ser hur detta går ihop. Men vad vi har fått höra från Moderaterna och deras samarbetspartier är att det handlar om att få ordning på Sverige.

Statsministern förkunnade i söndagens partiledardebatt att klimatmålen står fast och ska nås. Hur det ska gå till är höljt i dunkel. Men elektrifiering av fordonsflottan har vi i alla fall ett delat intresse för. Därför är det märkvärdigt att regeringen och Sverigedemokraterna väljer att slopa elbilsbonusen. Med all sannolikhet innebär det att det inte kommer att köpas elbilar i lika stor utsträckning som tidigare och att vi i stället får nya fossilbilar som ska rulla i ungefär 17 år.

Med det föreslagna sloandet av reduktionsplikten står regeringen med en verktygslåda som gapar tom vad gäller att få ned utsläppen från de miljontals fossilbilar som nu ska rulla på våra vägar i många år framöver. Ingen kärnkraft i världen kan sänka utsläppen från en redan inköpt förbränningsmotor. Så ser det ut.

Prot. 2022/23:37
13 december

-----
*Statens budget 2023 –
Rambeslutet*

I vår motion föreslår vi förstas att elbilsbonusen ska vara kvar och att malusen ska fördubblas.

Herr talman! Vi miljöpartister tror att vi kan klara av att nå klimatmålen och stötta hushållen genom tuffa tider. Vi har därför gått fram med ett antal reformer för att visa detta.

De allra flesta som har långt till jobb och samhällsservice och saknar god kollektivtrafik för att möta dessa behov bor i glesbygden. Det är en viktig men inte särskilt stor del av Sveriges befolkning. I stället för att sänka bränsleskatterna för alla i hela Sverige vill vi ge ett mer riktat stöd till dem som drabbas hårdast av de dyra tider vi lever i. Under vår tid i regeringen införde vi en skattereduktion för alla som bor i glesbygden. Det vi nu föreslår är att utöka den till 4 000 kronor per person. Det blir ett betydligt större tillskott till kassan, men det går inte till stadsbor. Vi vill också lägga 10 000 kronor på elbilsbonus för den som köper en elbil och bor på landsbygd.

Ekonomiskt svåra tider har vissa mönster. Det är de som lever närmast sina marginaler som riskerar att trilla över kanten och falla igenom samhällets skyddsnät. Därför måste maskorna i de skyddsnäten vara finare just nu. Av detta skäl har vi gått fram med en höjning av sjuk- och aktivitetsersättningen, en inflationssäkring av viktiga bidrag och en ordentlig höjning av pensionerna.

Herr talman! Avslutningsvis: Den gröna omställningen är en enorm möjlighet, inte minst för den norra delen av landet. När vi nu står inför en lågkonjunktur är det mycket viktigt att företagen kan hitta rätt arbetskraft och att så många som möjligt kan behålla sina arbeten för att vi ska hålla arbetslösheten så låg som möjligt. Därför föreslår vi ett avdrag för kompetensutveckling av befintlig arbetskraft för företag som genomgår en grön omställning. På så sätt ser vi till att bättre matcha arbetskraften mot de nya och inte sällan banbrytande uppgifter vi har framför oss.

Slutligen vill jag uppmärksamma Sveriges jordbrukare. Jordbruket måste vara en del av omställningen. Här finns en mycket stor potential som vi behöver utnyttja bättre. Parallellt med det behöver vi se till att jordbruket får det stöd det behöver för att bli fossilfritt. Miljöpartiet föreslår därför ett generellt jordbruksavdrag som ska ersätta den subvention av diesel som finns i dagsläget. Jordbruksavdraget ska vara lika omfattande men inte riktas specifikt till att göra fossila bränslen billigare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 7.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.32 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.43, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.43.

UFöU1 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

13 december

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU1 Statens budget 2023 – Rambeslutet

Punkt 1 (Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (V)

4. res. 3 (C)

5. res. 4 (MP)

Förberedande votering 1:

21 för res. 3

15 för res. 4

256 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Jytte Guteland (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Bassem Nasr (MP) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Anna Starbrink (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Förberedande votering 2:

19 för res. 2

20 för res. 3

259 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

93 för res. 1

20 för res. 3

184 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Marielle Lahti (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

150 för utskottet

93 för res. 1

55 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2022/23:37
13 december

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 61 SD, 60 M, 17 KD, 12 L
För res. 1: 93 S
Avstod: 19 V, 20 C, 16 MP
Frånvarande: 14 S, 12 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 4 L

Punkt 2 (Rambeslutet – utgiftstak, utgiftsramar och inkomsterna i statens budget)

1. utskottet
2. res. 5 (S)
3. res. 6 (V)
4. res. 7 (C)
5. res. 8 (MP)

Förberedande votering 1:

20 för res. 7
16 för res. 8
261 avstod
52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Förberedande votering 2:

19 för res. 6
20 för res. 7
255 avstod
55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Daniel Helldén (MP) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Förberedande votering 3:

93 för res. 5
20 för res. 7
185 avstod
51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

150 för utskottet
93 för res. 5
55 avstod
51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 17 KD, 12 L
För res. 5: 93 S
Avstod: 19 V, 20 C, 16 MP
Frånvarande: 14 S, 12 SD, 8 M, 5 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 4 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kammaren beslutade kl. 15.49 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 8 Svar på interpellation 2022/23:55 om åtgärder mot Iran

*Svar på
interpellationer*

Anf. 98 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Alexandra Völker har frågat mig om regeringen kommer att ta fram en ny uppdaterad Iranpolitik för att möta det iranska folkets önskan att leva i ett land fritt från förtryck och fundamentalism. Vidare frågar hon om jag under Sveriges ordförandeskap i EU kommer att agera aktivt för att uppdatera EU:s Iranpolitik samt vilka åtgärder och krav som Sverige kommer att driva i FN. Hon frågar om jag kommer att verka för att utöka sanktionerna mot regimens företrädare och deras anhöriga genom frysta tillgångar och inreseförbud. Slutligen har hon frågat mig om det är regeringens avsikt att kalla upp Irans ambassadör för att tydligt fördöma våldet.

Med hänvisning till tidigare interpellationer och debatter – interpellationerna 2022/23:8, 2022/23:16, 2022/23:21 och 2022/23:44 – vill jag återigen understryka att regeringen ser med största allvar på utvecklingen i Iran. Vi har med kraft fördömt våldet och agerar bilateralt såväl som inom EU och FN för att bidra med internationellt tryck, detta både till stöd för kraven på mänskliga rättigheter och emot det brutala och dödliga våld som iranska myndigheter gjort sig skyldiga till. Regeringen fördömer att Iran ska ha avrättat två personer för handlingar kopplade till de pågående protesterna. Sverige och EU har en mycket tydlig och gemensam linje i frågan om dödstraffet, som vi alltid, överallt och oavsett omständigheter motsätter oss.

Sveriges syn på utvecklingen och krav på att våldet ska upphöra har tydligt uttryckts såväl offentligt som i direkta samtal med iranska företrädare, inklusive på ministernivå. Jag framförde detta direkt till Irans utrikesminister i ett samtal den 11 november. UD har frekventa kontakter med den iranska ambassadören där en mängd frågor tas upp, inklusive Sveriges syn på den pågående händelseutvecklingen i Iran.

Sverige har aktivt verkat inom EU för åtgärder och uttalanden som svar på Irans agerande. EU har framfört tydliga gemensamma budskap till stöd för de iranier som fredligt demonstrerar för sina rättigheter, markerat mot iranska myndigheters övervåld och krävt att de som är skyldiga till våldet hålls ansvariga. Vid gårdagens europeiska utrikesministermöte i Bryssel diskuterade vi särskilt situationen i Iran och EU:s åtgärder – en dagordningspunkt som tillkommit efter begäran av Sverige med stöd av likasinnade medlemsstater. Sverige är också ett av de länder som har verkat för

de rådsslutsatser som antogs i går och som tydligt fastlägger EU:s politiska hållning gentemot Iran.

EU har kontinuerligt skärpt sanktionerna mot Iran med anledning av de senaste månadernas händelseutveckling genom nya beslut vid rådet för utrikes frågor i oktober, november och nu även december. Sverige har varit pådrivande och ingått som medförslagsställare till de nya sanktionslistningarna. Vid gårdagens möte beslutades om nya listningar av aktörer ansvariga för våldet. Detta görs inom den befintliga sanktionsregimen för allvarliga MR-kränkningar i Iran, som bland annat innefattar inreseförbud och frysta tillgångar i EU. Därtill beslutades om ytterligare sanktioner inom ramen för Rysslandssanktionerna med anledning av Irans försäljning av drönare till Ryssland.

Tillsammans med övriga EU-medlemsstater fortsätter vi att följa situationen och diskutera möjliga ytterligare sanktioner. Vi bedömer att det råder enighet inom EU i fråga om sanktioner och agerande mot Iran. Denna enighet är av central betydelse för EU:s trovärdighet och möjlighet att påverka situationen och bör värnas. Sverige kommer att fortsätta att stödja en tydlig och enad Iranpolitik också under vårt EU-ordförandeskap.

Fru talman! Sverige var ett av de länder som verkade för att sammankalla en extra session i FN:s råd för mänskliga rättigheter den 24 november för att diskutera och markera mot de allvarliga MR-kränkningarna i Iran. Där beslutade MR-rådet att upprätta en oberoende mekanism för att utreda våldet och MR-kränkningarna i Iran. Detta är ett viktigt steg för ansvarskrävande. FN:s generalförsamling antog också i november den årliga resolutionen om situationen för mänskliga rättigheter i Iran. Sverige har genom EU aktivt deltagit i detta arbete. Sverige och EU stöder FN:s specialrapportör för Iran, som har ett särskilt uppdrag att bevaka MR-utvecklingen.

Tillsammans med övriga EU-medlemsstater ser Sverige kontinuerligt över de verktyg som finns för att bemöta den fortsatta utvecklingen i Iran.

Anf. 99 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det har nu gått nästan tre månader sedan Mahsa Jina Amini mördades av Irans moralpolis. Hon mördades för att hon enligt den iranska regimen bar sin slöja fel. Nästan tre månader senare fortsätter de landsomfattande protester som leds av kvinnor. Kvinnorna i Iran har i över 40 år levt under islamistiskt förtryck. Kvinnornas mod har fått hela nationen att resa sig. Deras önskan är tydlig. De vill ha frihet, fred och demokrati.

Den iranska regimens svar på protesterna har varit brutalt och oacceptabelt våld. Enligt FN har minst 14 000 människor hittills fängslats i protesterna. Minst 300 personer har dödats, varav minst 40 är barn. Antagligen är siffrorna egentligen mycket högre. Ett stort antal personer har hittills fått dödsstraff utdömda, och nu har domarna börjat verkställas.

Trots det fortsätter människor att modigt protestera för förändring. Protesterna handlar inte bara om tvånget att bära slöja, utan om frihet och demokrati. Det iranska folket visar varje dag på ett enormt mod i sin kamp för frihet. Kvinnorna i Iran visar på ett alldeles särskilt mod, och vi måste lyssna. Sverige, EU och resten av världen måste möta deras kamp. Vi måste fortsätta att driva på i FN, och vi måste genom EU driva på för att agera än hårdare mot den iranska regimen.

Om 19 dagar tar Sverige över ordförandeklubban i EU. Om 19 dagar är det Sverige som har ledartröjan. Under det närmaste halvåret är det Sverige och Sveriges regering som leder arbetet i EU och därmed har ett enormt ansvar.

Fru talman! Jag vill vara tydlig med att förväntan från den här kammaren är stor på att Sveriges regering agerar starkt för en kraftfull EU-politik gentemot Iran. När Irans kvinnor riskerar sina liv för att protestera mot förtrycket och för frihet och demokrati vilar ett enormt ansvar på Sverige som ordförandeland att ta ledartröjan och agera för att EU ska uppdatera Iranpolitiken.

Utrikesministern talar om vikten av enighet och om att regeringen ska verka för enighet i EU:s agerande gentemot Iran. Socialdemokraterna delar bilden att det är viktigt med enighet i EU:s utrikespolitik. Det är en enorm styrka när unionens länder agerar enat. Men enigheten får inte vara ett självändamål. Vi förväntar oss att utrikesministern inte bara verkar för enighet, utan det ska vara enighet för en kraftfull politik. Vi förväntar oss hårdare sanktioner. Vi förväntar oss att Sverige under ordförandeskapet verkar för att skapa enighet för att terrorklassa revolutionsgardet. Vi förväntar oss att utrikesministern använder det här halvåret för att driva på EU:s utrikespolitik för att möta den modiga kampen hos folket i Iran.

Därför frågar jag utrikesministern på nytt: Kommer Sverige att agera för att uppdatera EU:s Iranpolitik under Sveriges ordförandeskap? Kommer regeringen att verka för att samla EU:s medlemsländer bakom att terrorlista revolutionsgardet?

(Applåder)

Anf. 100 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Det finns en vaggvisa som sjungs för små barn när det är dags att sova. I Iran sjungs den nu på begravingar av mammor som har förlorat sina barn. De som mördas i protesterna är ungdomar och barn, unga människor.

De dödsstraff som nu utdöms sker mot 21-åringar, 22-åringar och 23-åringar, som Mohsen Shekari som blev den förste att avrättas i spåren av de landsomfattande protesterna. Under gårdagen kom nyheten om avrättningen av 23-åriga Majidreza Rahnavard.

Det är en bottenlös grymhet som pågår. Men om inte avrättningarna av Mohsen Shekari och Majidreza Rahnavard får verkliga konsekvenser för regimen i Iran kommer vi i dagarna att få se massavrättningar av demonstranter.

Enligt Amnesty och FN:s särskilda rapportör har över 14 000 människor tagits till fånga sedan protesterna inleddes. Att utdöma dödsstraff efter skenrättegångar mot framför allt unga har förstått sitt politiska syfte. Den islamistiska regimen agerar för att tvinga människor att återgå i tystnad så att regimen ska kunna fortsätta att härska med sitt skräckvälde i Iran.

En annan strategi för att sprida skräck i befolkningen är att tillfångata välkända och uppmärksammade konst- och kulturutövare, idrottsmän och journalister. En av dessa är sångaren och artisten Shervin Hajipour som skrev den virala protestsången Baraye. Den har fått en central roll i protesternas Iran. På mindre än två dagar fick sången 34 miljoner visningar på

Hajipours Instagram, och kort därefter greps han. Han är blott 25 år gammal.

Andra exempel är artisterna och rapparna Saman Yasin och Tomaj Salehi som har gripits för sin musik och för att de aktivt använt sina plattformar för att stötta de folkliga protesterna. Även journalisterna Nilofar Hamedi och Elaheh Mohammadi, som var först med att uppmärksamma Jina Mahsa Aminis fall, är tillfångatagna.

Fru talman! Under de här 43 åren är det musiken och berättelserna som hållit kulturen vid liv. Det är den som den islamistiska regimen med alla medel försökt att krossa. Men poeterna skriver om frihet. Artisterna sjunger om livet. Böckerna handlar om kärlek. Filmerna tycks ha en underton av traditioner som fanns innan den islamistiska regimen.

Kulturen i Iran försöker påminna nästa generation om att det finns andra värden, andra sätt att leva. Det är vad den här generationens stora kamp egentligen handlar om, att ta Iran från diktatur till frihet och demokrati.

Fru talman! Jag deltar i den här debatten enbart i syfte att framföra till utrikesministern att tiden är knapp. Hitintills har utrikesministern inte infriat något som tyder på att Sverige är berett att göra mer. Inte ens EU-mötet under gårdagen innebar att man skulle verka för att klassificera revolutionsgardet som en terroristorganisation.

Min fråga är: Är Iran högprioriterat för regeringen, och hur kommer det i så fall till uttryck?
(Applåder)

Anf. 101 AZRA MURANOVIC (S):

Fru talman! Att iranierna har fått nog av den islamistiska regimen kan vi alla samlas kring. Den iranska islamistiska regimens brutalitet och hänsynslöshet mot den egna befolkningen och särskilt mot kvinnorna – något som dessutom har pågått i decennier – saknar helt och hållet gränser.

Den monstruösa regimen slår inte bara ned på och fängslar demonstranter utan har också börjat att avrätta dem efter att dödsdomar delats ut några veckor efter fängslandet.

Till detta ska tilläggas att det islamistiska revolutionsgardet inte bara sätter skräck i det iranska folket utan gärna också sprider sin propaganda internationellt. Dessutom är regimen aktiv i Rysslands olagliga krig mot Ukraina.

Som bekant har vi under hösten fått se allt fler exempel på iransktillverkade drönare som används för att bistå Rysslands illegitima och brutala krigföring i Ukraina. Det är små farkoster som kan skanna av området för att sedan flyga in i bestämda mål och explodera med hjälp av artificiell intelligens och en mänsklig operatör.

Pentagons talesperson John Kirby har uttalat sig och sagt att Iran nu är Rysslands främsta militära stödjare. Enligt Kirby har de båda länderna nu ingått ett fullt försvarspartnerskap och planerar en gemensam produktion av attackdrönare. Pentagon menar att om uppgifterna som kommer från den amerikanska underrättelsetjänsten stämmer skulle det vara mycket skadligt inte bara för Ukraina utan även för Irans grannländer och hela det internationella samfundet.

Fru talman! Nu när Sverige tar på sig ordförandeskapet tror jag att vi alla vill se att Sverige har ledartröjan på sig på riktigt och står upp för de mänskliga rättigheterna, internationell rätt och moralisk rätt.

Min fråga till utrikesministern är: Hur kommer Sverige att agera under ordförandeskapet i EU nästa halvår rörande Irans inblandning i Rysslands krig i Ukraina? Kommer man exempelvis att öka det militära stödet?

Kommer Sverige att vara drivande i frågan om att sätta fler än tre personer och en enhet på förteckningen över personer som omfattas av restriktiva åtgärder mot verksamhet som undergräver eller hotar Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och oberoende?
(Applåder)

Anf. 102 AZADEH ROJHAN (S):

Fru talman! Bara under de senaste dagarna har två unga män avrättats i Iran, Mohsen Shekari och Majidreza Rahnavard. De är två unga män vars liv har tagits ifrån dem enbart för att de önskade att få leva sina liv fullt ut. Nu står ytterligare 37 unga människor, varav tre minderåriga, och väntar på att få sina dödsdomar verkställda. Deras brott? Deras rop efter frihet och demokrati.

Den brutala iranska regimen skyr inga medel för att försöka ingjuta skräck och maktlöshet hos sina motståndare. Det handlar om att arrestera, tortera och döda. Det är regimen svar på allt. Men hittills har dess försök till att så splittring och skapa skräck inte haft någon påverkan.

Den blottar snarare tvärtom just den skräck som den själv känner och bör känna. Det iranska folket har fått nog. Det iranska folket vägrar att ge upp. Det iranska folket vill ha en förändring. I detta är omvärldens roll och agerande väldigt viktigt för att kunna stötta det iranska folket.

Sverige har en lång historia av att stå upp för mänskliga rättigheter och att stötta andra länder i deras demokratiutveckling. Det är en historia som hedrar oss och som vi känner stor stolthet över. Sverige har även tidigare spelat en viktig roll för ett bättre och fredligare Iran. Olof Palme och Jan Eliasson blev utsedda av FN att vara särskilda sändebud och medla i kriget mellan Iran och Irak.

Fru talman! Jag utgår från att utrikesminister Tobias Billström också värnar om Sveriges goda renommé. Därför blir jag väldigt fundersam och chockad när jag ser att utrikesministern inte alls svarar på interpellanten Alexandra Völkers fråga om varför vi ännu inte har kallat upp den iranska ambassadören. Min direkta fråga till utrikesministern är: Kommer utrikesministern att kalla upp den iranska ambassadören, och när?
(Applåder)

Anf. 103 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! På fredag är det tre månader sedan Jina Amini mördades av den iranska regimen. Det är också snart två månader sedan Tobias Billström tillträdde som utrikesminister i Sveriges nya regering. Innan dess satt en annan regering med en del företrädare som jag nu ser här i bänkraderna.

Det har även gått ungefär en månad sedan telefonsamtalet mellan utrikesminister Billström och den iranske utrikesministern. Om jag förstod det rätt var det ett samtal som den iranske utrikesministern kallade till, inte Billström.

Framför allt har det gått ungefär en månad sedan vi samlades här i riksdagen för första gången för att ha en interpellationsdebatt om Iran. Sedan dess har utrikesministern varit här ett par gånger och diskuterat Iran, och

det är för att det är så högaktuellt och viktigt att vi agerar. Då, för en månad sedan, fylldes bänkraderna på plenisalens läktare i princip från första till sista bänk. Det var lång kö för att komma in i riksdagen och lyssna på debatten en kall tisdagskväll i november.

Regeringen har långsamt men säkert steppat upp en aning i Iranfrågan; det ska jag ge utrikesminister Billström innan jag kommer till kritiken. Samtidigt tror jag att man ska ha klart för sig att regeringen för lite av ett cirkelresonemang här som det är en viss utmaning för oss i Sveriges riksdag att förhålla oss till. Man menar att ensam inte är stark, vilket man har en poäng i, och att vi därför behöver gå EU-vägen i stället för att föra en egen Iranpolitik, trots att många av oss ledamöter menar att det skulle vara bättre om vi hade både en egen Iranpolitik i vår relation till Iran och ett EU-spår. Regeringen har snöat in på EU-spåret, och det är man väldigt tydlig med i olika typer av utrikespolitiska och andra deklARATIONER.

Men man ska inte heller gå längre än EU. Man ska alltid gå precis så långt som alla EU-länder är överens om. Den som vill minst ska få bestämma hur mycket EU ska göra. Det är i det cirkelresonemanget som den svenska regeringen står fast och inte tar sig vidare i att stödja det iranska folket.

Alla håller med om att EU-enighet är viktigt och, som Billström säger i svaret, ”av central betydelse” – absolut! Men betyder det att vi inte ska göra dessa ansträngningar för att stödja det iranska folket mer? Jag tycker att det är tråkigt och framför allt förödande att man inte tydligare kan peka på vad vi ska göra för att stärka kraften i EU, så att det inte är den som vill minst som ska bestämma vad EU ska göra.

Sverige tar nu över ordförandeskapet i EU från den 1 januari och har det i ett halvår. Det är en god möjlighet för Sveriges utrikesminister att sätta agendan och se till att Iran finns uppe på bordet. Vi vet ju att EU:s höga representant Josep Borrell har en förmåga att glömma allt som har med mänskliga rättigheter att göra.

Det finns mycket regeringen kan göra. Man har inte kallat upp ambassadören, trots att det har gått tre månader. Nu sker avrättningarna, och många länder runt om i världen reagerar med att kalla upp ambassadören. Markerar vi inte nu är det risk för många, många fler avrättningar framöver.

Vi borde terrorstämpla revolutionsgardet så snart vi bara kan. Det är också kopplat till att utvidga till ännu mer sanktioner riktade mot de företag som finansierar revolutionsgardet och som är en del i den politiska regimen system för att finansiera sin militär och därigenom vara en maktfaktor även i Mellanöstern i stort – i Libanon, i Irak, i Jemen och så vidare.

Men framför allt borde EU och regeringen tydligt uttala att man vill ha demokrati i Iran. Det ordet hittar man inte någonstans i något enda EU-dokument i dag ens om man letar med lupp.

(Applåder)

Anf. 104 ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman och utrikesministern! Islamismen är inte bara ett hot mot iraniernas frihet och säkerhet. Islamismen är ett hot mot vårt sätt att leva, vår trygghet och vår säkerhet.

Bara förra veckan rapporterades det i tyska medier om att Islamiska revolutionsgardet tittar på judiska mål i Tyskland. Judiska mål i Tyskland är föremål för Islamiska revolutionsgardets verksamhet! En officiell del av den iranska staten är beredd att hota judiska mål i Tyskland, i Europeiska unionen. Islamismen erkänner nämligen inga gränser. Hela den ideologi som präglar den iranska staten bygger på idén att den har makt över människor oberoende av nationsgränser. Ideologin bygger på kvinnohat, hat mot vårt sätt att leva och hat mot vår frihet och har antisemitism som en bärande del.

Nu har det iranska folket fått nog. 43 år räcker. Det iranska folket har fått nog, och många iranier är beredda att riskera sina liv för frihet, för demokrati, för jämställdhet och för alla de värden som slås fast i den svenska grundlagen och som den svenska regeringen bygger sin politik på.

Då är frågan: Vad är vårt ansvar i detta? Hur långt ska vi gå? Vad ska vi göra för att uttrycka stöd och visa på riktigt stöd för det iranska folkets frihetskamp?

Fru talman! Jag är inte här för att kräva att utrikesministern ska agera som Harald Edelstam, Folke Bernadotte eller Raoul Wallenberg. Jag är inte här för att kräva att utrikesministern ska riskera sitt liv. Jag är här för att säga – ärligt, enkelt och tydligt: Använd makten till att rädda människoliv!

Jag har suttit i Sveriges regering i åtta år. Då och då dyker det upp möjligheter att verkligen påverka människors liv på riktigt som minister. Det händer inte så ofta, men då och då händer det. Just nu sitter det flera hundra personer i Iran som riskerar dödsstraff. Två har redan blivit avrättade det senaste dygnet. Vi kan stoppa de avrättningarna, men då krävs det att utrikesministern är beredd att visa politiskt ledarskap.

Med all respekt för tjänstemannaunderlagen från Utrikesdepartementet är det inte läge att följa dem. Det är läge att visa politiskt ledarskap. Kalla upp den iranske ambassadören, som Tyskland och många andra europeiska länder gjort de senaste dyggen! Säg: Nej, vi accepterar inte att ni avrättar människor som längtar efter frihet!

Det har ett pris för utrikesministern, men det priset är inte särskilt högt i jämförelse med förmågan, och faktiskt chansen, att rädda liv och faktiskt stå upp för de värden som svensk utrikespolitik bygger på oberoende av om regeringen är socialdemokratiskt ledd eller moderatledd.

Jag är övertygad om att jag delar dessa värderingar med utrikesministern. Jag är övertygad om att Tobias Billström har samma avståndstagande mot islamismen som jag har. Men jag sitter inte i den position som Tobias Billström sitter i. Jag kan inte kalla upp Irans ambassadör. Jag kan vara här i dag och argumentera för min sak, men Tobias Billström kan faktiskt, oberoende av underlagen från tjänstemännen, i morgon gå till Utrikesdepartementet, kalla den iranske ambassadören till Utrikesdepartementet och tydligt markera att avrättningarna ska stoppas.

Är det någonting vi vet är det att den typen av signaler mot den iranska regimen spelar roll. De är brutala, men de är väldigt känsliga för kritik. Snälla, använd den makten!

(Applåder)

Anf. 105 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Tack till utrikesministern för att han tar sig tid att ge ett utvecklat svar!

Fru talman! Det är som tidigare kollegor från andra partier i riksdagen har beskrivit: Två unga män har blivit avrättade i Iran.

Det är inte första gången den iranska regimen avrättar någon. Jag är svensk armenier från Iran. Bakom vår kyrkogård i Teheran ligger över 10 000 iranier begravda i en massgrav från 1988–1989. Den iranska regimen har aldrig förnekat detta utan stolt sagt att det var de som gjorde det.

När jag kunde besöka min farfars grav pekade en man och sa: Någonstans vid berget där borta ligger 10 000 människor begravda i en massgrav. Det tär på en när man går tillbaka. När jag var liten förstod jag inte vad det var. Jag var tio elva år gammal. Nu, som företrädare för svenska folket och politiskt engagerad, förstår jag mycket mer av den sorg den mannen visade när han pekade med handen.

Mohsen Shekari och Majidreza Rahnavaard är de två som blivit avrättade. Den senaste, Majidreza, var brottare. Hans brott var att han skyddade demonstranter mot regimen i sin hemstad Meshed.

Den iranska regimen begår inte bara terror mot sitt eget folk. Den begår terror i regionen. Vi ser i demonstrationerna att regimen använder sig av sina shiamiliser som man har byggt upp i Irak, Syrien och Libanon. Dessa använder de mot sin egen befolkning.

I dag kom det en rapport från Amnesty om att den iranske fotbollsspelaren Amir Nasr-Azadani riskerar att avrättas. Det visar att regimen också vågar gå mot kända profiler. Det handlar inte bara om någon som de har plockat ute på gatan utan även kända fotbollsspelare.

Det är många iranier i Sverige som har skickat mejl till oss, och även svenska medborgare av andra etniciteter. De har med all rätt mejlbombat våra mejlkonton. De hyser en stor oro, för många vet vad den här regimen är benägen att göra. Ett människoliv är inte värt någonting så länge de kan behålla makten.

Utrikesministern har föredömligt informerat riksdagen om att Sveriges regering har lyft upp frågan på utrikesministermötet i går i Bryssel. Jag förstår frustrationen hos oppositionen och viljan att man ska göra mer, för jag känner samma frustration. Men vi vet att det behövs ett enat EU. Diktaturen Iran har varit väldigt duktig på att kringgå sanktioner i 43 års tid. Iran är exemplet för Ryssland. Ju mer isolerat Ryssland blir, desto mer kommer Ryssland att titta på Iran. Iran har kunnat kringgå de ekonomiska sanktionerna i 43 års tid.

Min fråga till utrikesministern är: Utöver de åtgärder man har vidtagit i Bryssel och i FN, vilka fler åtgärder ser utrikesministern att svenska regeringen kan ta initiativ till mot bakgrund av vårt anseende som ett land som står upp för mänskliga rättigheter? Vi måste också få med oss de länder som tvekar inför att införa hårdare sanktioner. Sverige kan rädda liv. Sverige har räddat liv, och vi måste rädda fler liv.

(Applåder)

Anf. 106 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Utrikesministern! Nu ses vi här igen, och händer det ingenting lär vi ses här fler gånger. Den saken är nog klar.

Jag ska försöka att inte upprepa det som redan har sagts från talarstolen i dag. Det handlar om 18 000 fängslade och åtskilliga hundra döda, och två avrättningar bara det senaste dygnet.

Det var en konstig händelse i EU-nämnden i slutet av förra veckan. Då hade regeringen tydliga chanser och möjligheter att agera gentemot den islamiska statens revolutionsgarde, men man valde i princip att gå fram med ett intetsägande mandat till EU.

I dag sitter representanter från fyra olika partier här i kammaren och debatterar med utrikesministern: Moderaterna, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centern. Jag är övertygad om att det finns en stark majoritet i den här församlingen som vill se kraftfulla åtgärder mot Iran. Det vi begär är egentligen inte mycket. Vi har begärt att regeringen ska kalla upp den iranska ambassadören och markera att vi inte accepterar avrättningarna och beteendet gentemot befolkningen.

Jag hoppas att utrikesministern i dag kan ge oss löfte att han i morgon kallar upp den iranska ambassadören. Detta är vad jag hoppas få höra i debatten.

För att utrikesministern verkligen ska förstå vad detta handlar om vill jag läsa upp några namn på personer som riskerar att avrättas om utrikesministern inte agerar. Det handlar om människor av kött och blod: Mohammad Mehdi Karmi, Ali Moazemi Goderzai, Behrad Ali Kenar, Reza Shaker Zavardehi, Javad Zargaran, Mohammad Amin Akhlagi, Syed Mohammed Hosseini, Shayan Charani, Mahdi Mohammadi, Arin Farzam Nia, Amir Mohammad Jaafari, Amin Mehdi Shakralhi, Tomaj Salehi, Saleh Mir Hashmi, Amirnaser Azadani, Ali Rakhshani, Mohammad Rakhshani, Tohid Darvishi, Mohammad Ghabadlou, Sahand Noor Mohammadzadeh, Mohammad Broughani, Akbar Shafari, Parham Parvari, Mahan Sadrat Madiani, Behrad Hesari, Mehdi Jahani, Milad Azmoun, Manouchehr Mihman Navaz, Saman Seidi, Mohsen Rezazadeh Gharaqlou, Nastouh Nikkhah, Mohammad Pasandian, Abolfazl Mehri Hossein Haji, Saed Shirazi, Hamid Ghare Hassanlou, Farzane Ghare Hassanlou, Reza Arya, Saman Yasin, Fahime Karimi och Mahsa Mohammadi.

Varför läser jag då upp dessa namn? Tobias Billström, detta är människor av kött och blod. De har familjer. De är nu i iranska fängelser och riskerar att avrättas när som helst. De har människor som älskar dem. Tänk på det!

Utrikesministerns brist på vilja att agera rent konkret har konsekvenser för människor. Vad vi i den här kammaren försöker åstadkomma genom våra interpellationer är att påvisa dessa konsekvenser för utrikesministern. Det är inte att peka finger eller att försöka göra partipolitik av det hela. Det finns en bred enighet i den här kammaren. Det finns ett starkt stöd här i kammaren för utrikesministern att luta sig mot om han väljer att agera. Snälla, jag ber utrikesministern att ta chansen och agera i morgon bitti. (Applåder)

Anf. 107 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag har vid flera tillfällen här i kammaren haft möjligheten att aktivt lyfta fram att Sverige jobbar för att tydligt markera och vidta åtgärder med anledning av utvecklingen i Iran. Vi ser med djup oro på det fortsatta brutala och repressiva bemötandet från iranska myndigheter mot de fredliga protesterna, inte minst mot bakgrund av de avrättningar som

nu verkställs och som flera av deltagarna i debatten här har relaterat till. Dödsstraffet är ett omänskligt och oåterkalleligt straff som strider mot de mänskliga rättigheterna. EU har, liksom Sverige och den svenska regeringen, tydligt uttryckt detta i sin skarpa reaktion på avrättningarna.

De modiga iranier som fortsätter att protestera för sina mänskliga rättigheter, inte minst de kvinnor och flickor som ofta har tagit en ledande roll, förtjänar vår djupaste respekt. De förtjänar också vårt stöd och vår solidaritet. Sveriges roll är att verka i det internationella systemet till stöd för deras krav på mänskliga rättigheter och att utöva tryck mot det iranska styret för att motverka en fortsatt eskalering av våldet och övergreppen.

För detta agerar vi bilateralt, såväl genom EU som genom FN, och det innefattar både tydliga offentliga ställningstaganden och direkta samtal med iranska företrädare. Det innefattar också att bidra till konkreta internationella åtgärder som utökade sanktioner och en oberoende FN-mekanism för att utreda våldet och utkräva ansvar.

Sverige har återkommande tagit upp situationen direkt med iranska företrädare på olika nivåer. I mitt samtal med Irans utrikesminister den 11 november underströk jag att repressionen mot protesterna måste upphöra och att kraven på mänskliga rättigheter måste höras. UD har frekventa kontakter med Irans ambassadör där Sveriges kritiska syn på utvecklingen också har framförts. Detsamma sker också genom vår ambassad i Iran.

Det är viktigt att upprätthålla och använda våra diplomatiska kanaler för att i direkta samtal framföra tydliga svenska budskap och värna svenska intressen där respekten för mänskliga rättigheter är ett.

Sveriges och EU:s Iranpolitik ses över löpande. Den har anpassats kontinuerligt för att markera och svara upp mot utvecklingen och de iranska myndigheternas agerande. Det är avgörande att de åtgärder som vi vidtar är meningsfulla och verkningfulla och att vi använder olika plattformar för att optimera genomslaget.

Fru talman! Som jag tidigare har betonat i debatter här i kammaren är regeringen alltid redo att i samråd med våra EU-partner omvärdera och ompröva bilaterala relationer i ljuset av händelseutvecklingen. Därför välkomnar jag den debatt som vi har haft här i dag i kammaren och också naturligtvis det fortsatta utbytet i den här viktiga frågan.

För mig som utrikesminister känns det bra att engagemanget för det iranska folket är så djupt och omfattande. Jag har sagt det i tidigare kammardebatter, och jag tänker fortsätta att säga det eftersom det känns så för mig som statsråd.

Anf. 108 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Det är tydligt vilket enormt engagemang för och vilken solidaritet med det iranska folkets kamp för frihet det finns i Sveriges riksdag. Jag gläds över att utrikesministern tar med sig detta, och jag hoppas verkligen att han känner detta inför det fortsatta arbetet. Detta handlar verkligen om liv, frihet och demokrati, och det iranska folket imponerar enormt med sitt mod och sin enighet i denna kamp.

För några veckor sedan publicerade Tony Blair Institute i samarbete med Gamaan en unik opinionsundersökning som kunnat genomföras genom kryptering och som undersökte bakgrunden och hur utbredd kampen i Iran är. Den visar att motståndet mot obligatorisk hijab sträcker sig över

alla åldrar och alla delar av befolkningen. Män och kvinnor, unga och gamla, landsbygd och stad – önskan om förändring genomsyrar hela samhället. Undersökningen visar också att protesterna handlar om långt mer än kravet att bära slöja. Den visar på en enorm sekularisering och en vilja att leva i ett Iran fritt från den nuvarande regimen.

Det iranska folket kämpar för frihet men möts av våld och nu rena avrättningar. Sverige måste agera ännu mer kraftigt, och därför blev jag bestört när jag såg den EU-nämnd som ägde rum tidigare i dag. Där förklarar statsministern att eftersom det inte rådde enighet på gårdagens EU-möte i fråga om terrorklassningen av revolutionsgardet anser regeringen inte frågan vara värd att prioritera. I stället vill man prioritera de frågor där det finns enighet.

Är det detta vi har att förvänta oss under det svenska ordförandeskapet, att Sverige endast kommer att driva på i frågor där det redan råder enighet?

Därför frågar jag utrikesministern igen: Hur kommer Sverige att agera under ordförandeskapet i EU? Kommer regeringen att verka för att samla EU-länderna bakom ett terrorlista revolutionsgardet, vilket exempelvis USA redan har gjort?

(Applåder)

Anf. 109 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Jag är fast övertygad om att Iran aldrig kommer att återgå till det som det har varit. Människorna är för många, och de har enat sig. Alla etniska grupper står enade för ett fritt, självständigt Iran på demokratiska villkor. Men det kommer ingen annan tidpunkt som är så viktig som nu, för vi befinner oss precis vid brytpunkten, där skräckväldet agerar på det sätt de gör, genom tortyr, gripanden, fängslanden och utdömda dödsstraff. Regimen har vapen, fängelser och sitt revolutionsgarde. Men vad har folket? Vad har kvinnorna? Vad har barnen? Deras vädjan riktas till omvärlden. Det är omvärlden som måste dra detta lass nu för att visa att vi står bakom det de kräver: en demokratisk framtid.

Vi som lever och verkar i demokratier har därför ett ännu större ansvar att agera just vid denna brytpunkt. Antingen låter vi regimen fortsätta med sitt skräckvälde, sina dödsstraff, sina gripanden och sin terror. Eller så är det precis just nu omvärlden fördömer dödsstraffen och tortyren och agerar genom att i respektive land kalla upp sina ambassadörer och drar slutsatsen att något mer måste till, exempelvis att terrorklassa revolutionsgardet och göra fler insatser för att sätta press på regimen.

Jag är av uppfattningen att utrikesministern kan vara den person som vid just denna tidpunkt tar det historiska steg som krävs. Jag hoppas att han tar detta tillfälle i akt.

(Applåder)

Anf. 110 AZRA MURANOVIC (S):

Fru talman! Jag upplever att jag inte riktigt fick svar på min fråga.

Jag menar att det är problematiskt att regeringen försvagar FN genom att dra ned på kärnstödet – detta i ett oroligt världsläge när vi ser flera länder med auktoritära regimer gå samman i något som verkar vara en kapprustning för att rita om den globala spelplanen och försäkra sig om att just deras världssyn ska vara rådande.

Därför frågar jag återigen: Hur kommer Sverige att agera under ordförandeskapet i EU, som verkar vara regeringens viktigaste spelplan? Kommer man att öka det militära stödet till Ukraina, och kommer fler personer som stöder Ryssland att sättas upp på sanktionslistan?
(Applåder)

Anf. 111 AZADEH ROJHAN (S):

Fru talman! Jag hoppades verkligen få höra mer engagerade svar från utrikesministern och inte endast upplästa svar skrivna i förväg, för många frågor som har ställts här inne har vi inte fått svar på. Jag undrar verkligen varför utrikesministern fortsätter att undvika att svara på frågorna varför ambassadören inte har kallats upp och när ambassadören ska kallas upp.

Det är uppseendeväckande information vi får om att initiativet till det telefonsamtal utrikesministern hänvisar till togs av den iranska utrikesministern. Det är alltså inte ens på initiativ av oss samtalet har ägt rum. I ljuset av detta blir det ännu mer uppseendeväckande och förvånande att vi inte har kallat upp den iranska ambassadören ännu. Ska vi inte göra det som andra länder i EU gör, eftersom vi hela tiden hänvisar till vad andra gör för att vi ska agera? Flera länder har kallat upp ambassadörerna och fördömt avrättningarna.

Vi har flera gånger pratat om mod. Det är dags att vi visar mod och kallar upp Irans ambassadör och fördömer avrättningarna öga mot öga.

Jag upprepar min fråga: Kommer utrikesministern att kalla upp Irans ambassadör?
(Applåder)

Anf. 112 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Utrikesministern säger att han vill agera och markera tydligt och att detta sker genom att EU och Sverige gör skarpa uttalanden som en reaktion på de två dödsstraff som har verkställts mot två demonstranter.

Låt mig ställa en ärlig fråga, utrikesminister Billström. Var har dessa uttalanden gjorts? Jag hörde dem för första gången i dag på EU-nämndens öppna sammanträde med statsministern och i kväll i ditt uttalande, vilket är bra. Är det första gången dessa uttalanden har gjorts från svensk sida, eller har de gjorts vid något annat tillfälle som jag inte känner till? EU uttalade sig i går i samband med utrikesministrarnas gemensamma FAC-möte.

Jag undrar också om detta med att kalla upp ambassadören. Frankrike har i dag kallat upp Irans chargé d'affaires i Paris. Jag undrar om Frankrike stämde av detta med EU eller om detta var ett eget initiativ av Frankrike. Är detta något man måste stämma av med EU-kretsen innan man gör det?

Ett annat land är Storbritannien. Vid första avrättningen för fyra dagar sedan kallade Storbritannien snabbt upp Irans ambassadör i London och fördömde avrättningen.

Storbritannien själva har blivit uppkallade 15 gånger under de senaste tre månaderna till det iranska utrikesdepartementet. Detta visar att det som Storbritannien gör, nämligen sätter press på den iranska regimen, har betydelse. Annars får man inte klippkort till utrikesdepartementet.

Det är dags för Sverige att vidta diplomatiska åtgärder. Vi kan gärna göra detta ihop med alla andra EU-länder, men vi kan också göra det ensamma. Det är viktigt att det sker, och därför kräver vi att ambassadören kallas upp nu. Fördöm avrättningarna rakt i ansiktet på den iranska ambassadören, Billström!
(Applåder)

Anf. 113 ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman och utrikesministern! Den 9 november 1989 föll Berlinmuren, och med den föll kommunismen. Vi blev av med kommunismens tyranni i Europa. Det är precis denna process som det iranska folket är inne i – att besegra ännu en brutal ideologi: islamismen. Islamismens frammarsch började med den iranska revolutionen 1979, men nu vill iranierna sätta punkt för islamismens frammarsch. Då är frågan: Vad kan vi göra?

Det som utrikesministern bör göra är att sluta riskminimera genom att läsa upp färdigberedda tjänstemannaprodukter som svar i en interpellationsdebatt. Den stora risk som utrikesministern tar är att ställa sig på fel sida av historien och utmana den vilja som finns i riksdagen. Från Sverigedemokraterna till Vänsterpartiet – där finns en vilja, utrikesministern, att Sverige ska agera tydligt. Det är uppenbart att Sverige inte agerar tydligt, Tobias Billström, av den enkla anledningen att vi är ett av de EU-länder som inte har kallat Irans ambassadör till Utrikesdepartementet efter avrättningarna.

Jag lovar utrikesministern att om omvärlden inte agerar tydligt – om vi inte reagerar hårt, konkret och tydligt – kommer de att avrätta fler. Och eftervärldens dom kommer att bli hård mot oss, precis som eftervärldens dom är hård mot dem som accepterade kommunismen under 80-talet och inte ställde sig på rätt sida om historien 1989.

Låt oss nu göra det som riksdagen förväntar sig, utrikesministern. Kalla redan i morgon Irans ambassadör till Utrikesdepartementet, visa politiskt ledarskap och riskminimera inte genom att följa tjänstemännens underlag! Visa politiskt ledarskap genom politiska ställningstaganden baserat på den vilja som finns i Sveriges riksdag, eller ännu viktigare, baserat på den regeringsförklaring som statsministern läste upp här. Ett land nämndes: Iran. Kampen för friheten i Iran stöddes av statsministern. Följ det i konkreta handlingar! Utrikesministern har riksdagens stöd i detta.
(Applåder)

Anf. 114 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Alla här inne, inklusive utrikesministern, är nog eniga om att det vi ser i Iran är en frihetskamp mot en regim som aldrig skyr några medel när det gäller att släcka ett liv.

Fru talman! Iranfrågan berör oss. Sverige är ett av de mest jämställda länderna. Här gör vi inte skillnad på män och kvinnor från födseln. I Iran föds inte kvinnor fria, och detta påverkar även männen. Det är därför männen har anslutit sig till sina systrar, sina mödrar och sina mor- och farmöd-rar i kampen för frihet. Detta är en frihetsfråga för oss alla.

Jag upplever att utrikesministern ändå öppnar för att vi från svensk sida inte alls är negativt inställda till att terrorklassa revolutionsgardet men att vi, för att det ska bli konkret handling, måste få med oss övriga EU-länder. Det finns även en lista med vissa krav som måste uppfyllas. Vilka länder

det är vet jag inte – jag var inte med på det mötet – men min inställning utifrån dagens öppna samråd är att utrikesministern och statsministern inte är negativt inställda.

Det finns ett tryck och en vilja att stå på det iranska folkets sida. Min fråga till utrikesministern är: Vilka konkreta åtgärder ser man i närtid, gemensamt på Europainivå, för att få till ett riktigt tryck?

(Applåder)

Anf. 115 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman och utrikesministern! Jag har två ärliga frågor som jag hoppas att utrikesministern ska svara på.

Har vi delegerat bort vår utrikespolitik till andra länder? Om inte, varför agerar Sverige inte som ett självständigt land som äger sin egen utrikespolitik och börjar agera? Det var den ena frågan.

Den andra frågan handlar i stort sett om att försöka förstå utrikesministerns ovilja att kalla upp den iranske ambassadören. Hittills, under ett visst antal debatter som vi har haft i denna kammare, har utrikesministern inte gett ett enda svar på varför han inte vill agera. Då blir det jätteknepig för denna församling att förstå vilka betänkligheter som kan finnas som hindrar utrikesministern från att agera så som en massa andra länder har gjort. Detta gnager, Tobias Billström. Det gnager djupt i våra magar när vi inte förstår varför utrikesministern väljer att upprepa samma meningar gång på gång.

Kan vi inte, snälla Tobias Billström, försöka komma framåt i denna debatt och komma ifrån denna situation där samma frågor ställs och samma intetsägande svar ges gång på gång? Nu har utrikesministern chansen att ställa sig på rätt sida av historien. Ta vara på det, Tobias Billström!

(Applåder)

Anf. 116 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tack för det stora engagemang som finns här i kammaren i kväll! Regeringen lägger naturligtvis stor vikt vid ett kraftfullt och samlat agerande inom EU i fråga om Iran. Detta är något som också Alexandra Völker lyfter upp i sin interpellation. Att verka tillsammans med 26 andra länder genom gemensamma uttalanden eller åtgärder får mycket större kraft än om ett land agerar enskilt.

I går möttes EU:s utrikesministrar för månadens möte i rådet för utrikes frågor, där vi särskilt diskuterade situationen i Iran. Denna dagordningspunkt tillkom efter att Sverige, tillsammans med likasinnade medlemsländer, föreslagit och drivit på för att ge Iranfrågan den uppmärksamhet som den kräver.

Vid mötet framkom en stor samsyn om att EU behöver upprätthålla trycket och fortsätta att agera i ljuset av den mycket allvarliga utvecklingen. Detta reflekteras också i de rådsslutsatser som antogs. Sverige fortsätter att tillsammans med övriga EU-länder undersöka vilka åtgärder som är mest effektiva för att sätta maximalt tryck på IRGC, alltså revolutionsgardet. Då är det viktigt att Sverige under EU:s ordförandeskap agerar som en samlade kraft. EU-enighet är centralt, men förutsättningarna för att uppnå konsensus kring IRGC får i dagsläget anses små.

EU har de senaste månaderna valt att införa omfattande nya sanktionslistningar mot personer och organisationer i Iran som direkt bär ansvar för

våldet och övergreppen i samband med de pågående protesterna. Detta görs genom EU:s befintliga sanktionsregim för allvarliga MR-överträdelser i Iran. Ett stort antal centrala individer och enheter inom IRGC är redan listade under sanktionsregimen, och ytterligare listningar kan bli aktuella. EU:s samlade bedömning har varit att detta är de mest verkningsfulla MR-listningarna mot dem som deltar i övergreppen, och Sverige har aktivt verkat för de nya sanktionslistningarna.

Till detta kommer att IRGC som organisation redan är sanktionslistad under de EU-sanktioner som infördes 2010 med anledning av att Iran bidragit till spridning av massförstörelsevapen.

Fru talman! Nu vill jag säga en sak: Att lista IRGC under EU:s terrorismsanktioner, det vill säga en annan sanktionsregim, skulle inte ha några praktiska följder. IRGC är redan föremål för bland annat frysning av tillgångar och inreseförbud i EU. Och även om IRGC som organisation skulle terroristlistas skulle det inte per automatik innebära att enskilda medlemmar träffas av sanktioner. De skulle behöva listas separat.

Regeringens syn har flera gånger här i kväll efterfrågats. Det är rimligt. Genom antagandet av dessa nya rådsslutsatser om Iran fastställs unionens syn. Rådsslutsatserna är en stark markering från EU:s sida om att det inte är business as usual med Iran. Texten omfattar bland annat situationen för mänskliga rättigheter i Iran till stöd för dem som fredligt demonstrerar för sina mänskliga rättigheter och också uppmaningar om ansvarsutkrävande.

Det är centralt för regeringen att EU fortsätter att agera samordnat och kraftfullt. Enighet är en strategisk prioritet för EU och för Sverige som inkommande ordförandeland. Samtidigt som EU-ordförandeskapet inte formellt omfattar utrikesfrågor kommer Sverige att tillvarata möjligheterna att genom ordförandeskapet driva på för fortsatt starkt EU-agerande i fråga om Iran.

Anf. 117 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! De dödsstraff som den iranska regimen nu utfärdar – de dödsstraff som man har börjat verkställa – innebär i praktiken att regimen i Iran systematiskt mördar människor för att de demonstrerar för sina mänskliga rättigheter, att man mördar människor för att de vill ha frihet och demokrati. Det är oacceptabelt, och det måste få kraftiga konsekvenser.

Jag reagerar på att höra utrikesministern tona ned betydelsen av en terrorlistning, eller en terrorstämpling. Det är klart att det har betydelse att terrorstämpla. Vi har terrorklassat al-Qaida, PKK och en mängd olika organisationer. Självklart har det betydelse, annars skulle vi kunna sluta med detta verktyg.

Jag hoppas att Sveriges regering under sitt ordförandeskap i EU visar på mer drivkraft än vad utrikesministern har visat på här i dag. Jag hoppas att man går in med inställningen att politiken faktiskt spelar roll, att det får betydelse att man tar tydliga steg framåt och att det är ett tydligt stöd för folket i Iran.

Vi har som ordförandeland möjlighet att ta på oss ledartröjan och agera för att EU ska visa samma styrka och enighet som vi har gjort gentemot Ryssland under de senaste månaderna. Vi förväntar oss att Sveriges regering vågar visa samma mod som Irans folk. Vi förväntar oss en kraftfull politik mot Iran. Vi förväntar oss hårdare sanktioner. Vi förväntar oss att

man driver på för att terrorlista revolutionsgardet. Vi förväntar oss att man driver på och använder denna tid. Vi förväntar oss att utrikesministern kallar upp Irans ambassadör. Han har riksdagens stöd. Ta vara på det!

(Applåder)

Anf. 118 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar än en gång interpellanten för interpellationen och för en bra debatt. Jag välkomnar verkligen det stora intresse som finns för situationen i Iran både här i riksdagen och bland den svenska allmänheten. Vi är många som känner för det iranska folket och engagerar oss för att Sverige och Europa ska stå upp för kraven på mänskliga rättigheter och bidra på de sätt som vi kan.

Jag vill i detta sammanhang också betona vikten av en fri och öppen debatt och ett samtalsklimat där alla får yttra sig och diskutera idéer. Det är en grundläggande del av en liberal demokrati, just det som det iranska folket nu kämpar för, ofta med livet som insats.

Vi ser, tillsammans med övriga EU-länder, hela tiden över vilka åtgärder som är mest verkningsfulla som en reaktion mot det våld och den repression som vi ser i Iran. Att kalla upp Irans ambassadör till Utrikesdepartementet är ett verktyg som står till buds för att markera vårt missnöje med situationen i Iran.

Jag vill dock fokusera lite mer på frågan om IRGC, som har lyfts fram här flera gånger i debatten. Det har funnits ett samförstånd hittills inom EU-kretsen att fokusera på sanktioner mot personer och enheter som på ett tydligt och rättssäkert sätt kan bevisas ha en direkt koppling till de MR-kränkningar som pågår. Men om man ska lista hela organisationen finns det större praktiska och juridiska problem. Man måste kunna slå fast och bevisa att hela organisationen är ansvarig för konkreta och allvarliga MR-kränkningar. Det skulle inte heller per automatik innebära att enskilda medlemmar träffas av sanktioner. De skulle ändå behöva listas separat. Hittills har man i EU-kretsen funnit att det är mest effektivt och rättssäkert att fokusera på individuella listningar. Men EU har hittills sanktionslistat ett stort antal individuella IRGC-befäl i flera olika provinser i Iran för MR-kränkningar, och det har bedömts vara mer ändamålsenligt än att lista organisationer.

Fru talman! Jag tackar än en gång för en bra debatt. Jag är helt övertygad om att vi kommer att fortsätta att diskutera denna fråga. Det behövs verkligen till stöd för det iranska folket.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2022/23:65 om vapenexport till Turkiet

Anf. 119 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jacob Risberg har frågat mig om jag avser att verka för några förändringar vad gäller vapenexporten till Turkiet, och i så fall vilka. Han har också frågat vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av Turkiets bombningar i norra Syrien. Vidare har Risberg frågat vilka åtgär-

der jag avser att vidta med anledning av den kritik som nu riktas mot Turkiet av till exempel USA.

Regeringen har klargjort att Sveriges Nato-medlemskap kommer att förändra förutsättningarna för krigsmaterielexport inom Sveriges nationella regelverk. Vi kan också konstatera att vår ansökan till att bli medlemmar i Nato redan nu innebär försvars- och säkerhetspolitiska omständigheter vilka har effekt på bedömningen av ansökningar från andra Nato-medlemmar. Inspektionen för strategiska produkter, ISP, tar hänsyn till detta vid den helhetsbedömning som myndigheten gör i varje enskilt ärende.

Sverige samråder nära med EU om utvecklingen och den senaste tidens eskalering i norra Syrien och Irak. Regeringen står bakom EU:s uppmaningar till deeskalering från alla parter.

Anf. 120 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Denna interpellation avser som bekant uttalanden som utrikesminister Tobias Billström har gjort angående vapenexport till Turkiet.

För Miljöpartiet är det självklart att vi inte ska exportera vapen till Turkiet eller andra diktaturer och folkrättsbrytande invasionsmakter. Svensk utrikes- och säkerhetspolitik ska inte dikteras av auktoritära regimer. Och vårt förhållningssätt till vår vapenexportlagstiftning ska inte ändras bara för att vi blir medlemmar i Nato.

Utrikesministerns uttalande i Expressen kan tolkas som att regeringen inte har något inflytande över ISP:s bedömning och beslut. Detta stämmer såklart inte. Sverige har visserligen valt att delegera bedömningen till ISP. Men det fråntar inte regeringen ansvaret. Regeringen har alltid ansvar för all svensk vapenexport. Enligt regelverket bör alla kontroversiella frågor lyftas till regeringen, och Turkiet är kontroversiellt.

Sveriges självständiga utrikes- och utvecklingspolitik är särskilt viktig nu när vi befinner oss i en utdragen Natoansökan. Kort efter att det stod klart att Sverige och Finland skulle ansöka om medlemskap ställde Turkiets president Erdoğan krav på en förändrad svensk politik för att inte stoppa ansökan. Det är inte en slump att Erdoğan använder vår vapenlagstiftning till att sätta press på regeringen. Det är inte heller en slump att han nu fortsätter att sätta press på regeringen i andra frågor, såsom kurdernas rättigheter.

Fru talman! De senaste veckornas turkiska flygbombningar mot kurdiska mål i Irak och Syrien har krävt ett stort antal dödsoffer, däribland många civila. Den turkiska militären och deras allierade har sedan tidigare visat stor brist på respekt för civila liv, bland annat genom attacker mot bostadsområden där civila har dödats och skadats. Dessa attacker möjliggörs genom vapenexport från Sverige.

Utrikesminister Billström och statsminister Ulf Kristersson har försvarat Turkiets handlingar. Regeringen spelar ett tragiskt högt spel när den väljer att fördjupa banden med denna auktoritära regim och ignorerar de folkrättsbrott den gör sig skyldig till.

I riktlinjerna gällande vapenexport står att ”respekt för mänskliga rättigheter och den mottagande statens demokratiska status utgör centrala villkor vid tillståndsprövningen. Ju sämre den demokratiska statusen är, desto mindre utrymme finns för att tillstånd beviljas. Ifall det förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter eller grava

brister i den demokratiska statusen utgör det hinder för beviljande av tillstånd.”

Freedom House klassar i sitt index Turkiet som icke-fritt. Landet kommer endast upp i 32 poäng på en hundrigradig demokratiskala, vilket är i klass med Mali och Algeriet. Det är med andra ord knappast något som kan klassas som en god demokratisk status.

Fru talman! Turkiet tar hela tiden steg i en alltmer auktoritär riktning. Jag undrar om utrikesministern kan säga hur länge detta ska få pågå innan regeringen har någon som helst tanke på att säga nej till vapenexport till Turkiet.

Anf. 121 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag tänker ibland att det var bra att Miljöpartiet lämnade regeringen. Den här omsvängningen har nämligen inte skett under Tobias Billströms tid som utrikesminister, utan den skedde faktiskt i den utrikespolitiska debatt vi hade i kammaren i juni i år, då Ann Linde fortfarande var utrikesminister.

Hon signalerade då väldigt tydligt det Erdoğan önskade sig när han valde att lägga krokben för Sveriges Natoansökan, nämligen att Sverige avsåg att bortse från det beslut som en enig riksdag fattade i oktober 2019, på initiativ av mig och en liberal. Alla partier ställde sig bakom det beslutet, som ledde till att ISP fattade beslut om att inte exportera till Turkiet. Man drog in två tillstånd.

Den dåvarande utrikesministern signalerade alltså under debatten i juni att det tvärtom var dags att börja exportera på nytt. Och så funkade det – ISP, Inspektionen för strategiska produkter, följer politiskt språk. Det säger generaldirektören själv om man frågar honom rakt ut. Det är därför man aldrig kan komma undan det politiska ansvaret.

Jag tycker faktiskt att den här regeringen har gjort en sak rätt, och det är att man har lagt tillbaka vapenexporten på utrikesministerns domän så att utrikesministern nu har den under sin hatt. Socialdemokraterna dribblade runt vapenexporten och lade den på justitieministern, men att hålla på med vapenexport – och vad det innebär – är i själ och hjärta utrikespolitik. Därför vill jag tacka Jacob Risberg så mycket för att han lämnade in den här interpellationen. Jag vill också tacka utrikesministern för svaret, även om det var något kort.

Som Risberg är inne på har det varit tydligt vilket språk man använder och med vilken hastighet man uttalar sig gällande Turkiet. När en bomb smällde av i Istanbul var regeringen blixtsnabb med att ge Turkiet stöd, och det är bra. Men när Turkiet bombade i Irak och Syrien var uttalandena mycket mer vaga, och det tog ganska lång tid innan de kom. Så var det trots att det står i strid med folkrätten att bomba ett annat lands territorium, vilket både Turkiet och Iran har ägnat sig åt i de norra delar av Irak som vi brukar kalla de kurdiska självstyrande regionerna.

Varför är då detta så viktigt när det kommer till Turkiet? Ja, om man är Natoförespråkare kan man ju tycka att Sverige bara borde lägga sig platt och göra vad som helst för att komma med i Nato. Men problemet vi har är att Turkiet förbereder en militär attack mot det kurdiska självstyret i nordöstra Syrien som kan bli ett blodbad utan dess like.

När Turkiet gjorde samma sak en gång förut – det var efter det vi införde det förra stoppet för vapenexport till landet, 2019 – backade de kurdiska styrkorna ur. De sa: Okej, vi ser att Turkiet är på väg – vi backar ur Afrin, ställer oss på den här sidan Eufrat och försöker i stället att bygga ett kurdiskt demokratiskt samhälle här.

Nu handlar det inte om något sådant, utan nu handlar det om att Erdogan vill förgöra alla som kämpar för demokrati och mänskliga rättigheter både i och utanför Turkiet – och särskilt om de är kurder. Risken är därför att detta blodbad kommer att bli enormt. Att Sverige då står på angriparens sida, vilket är risken med vapenexporten till Turkiet, är det som gör att detta är så känsligt.

Regeringen borde göra som Jacob Risberg föreslår och faktiskt ta beslutet själv i stället för att låta en myndighet göra det. Nu avgörs det vilken sida om historien Sverige står på – och tyvärr kan det bli fel sida.

Anf. 122 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Sverige har och ska ha en restriktiv exportkontroll gällande krigsmateriel. Det råder ett generellt förbud mot export av krigsmateriel. Det krävs tillstånd för tillverkning, för tillhandahållande och för export. Enligt de riktlinjer som har beslutats av regeringen och lagts fram till riksdagen krävs det att försvars- eller säkerhetspolitiska skäl föreligger för att tillstånd ska medges samt att exporten inte står i strid med principerna i och målen för Sveriges utrikespolitik.

Att ett svenskt Natomedlemskap innebär nya säkerhetspolitiska omständigheter och att detta kommer att påverka förutsättningarna för export av krigsmateriel inom vårt nationella regelverk är något som både den regering jag representerar och den förra regeringen har varit tydliga med.

Inspektionen för strategiska produkter, ISP, är en självständig förvaltningsmyndighet med tillsyns- och tillståndsansvar för ärenden gällande exportkontroller av svensk krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Myndigheten fattar beslut efter en helhetsbedömning av alla relevanta omständigheter i ärenden där de får in en ansökan från svensk försvarsindustri. Det är endast om ovillkorliga hinder föreligger, exempelvis ett vapenembargo, som ISP inte behöver göra någon helhetsbedömning av en ansökan. Det är redan känt att det inte råder något vapenembargo mot Turkiet.

ISP har i sin kommunikation varit tydlig gällande sitt beslut att tillåta en följdleverans av övrig krigsmateriel till Turkiet. I myndighetens pressmeddelande från den 30 september går att läsa att ISP har tagit hänsyn till förändrade säkerhetspolitiska förutsättningar. Vidare framhåller ISP att man enligt den praxis som gäller för särskilt betydelsefulla ärenden haft samråd i ärendet med det parlamentariskt sammansatta Exportkontrollrådet.

Detta råd består av representanter för samtliga partier i riksdagen, och syftet med EKR-samråd är att bidra till att säkerställa att ISP:s tillståndsgivning löpande står i samklang med svensk försvars-, säkerhets- och utrikespolitik. Eftersom företrädare för alla riksdagspartier finns företrädade i EKR finns en politisk förankring av samrådet och dess resultat, vilket ISP beaktar i sitt beslut.

Som Jacob Risberg påpekar stämmer det att ISP har möjlighet att överlämna ärenden av principiell betydelse eller särskild vikt till regeringen. Ett sådant överlämnande kan ske först efter att ärendet varit föremål för samråd med Exportkontrollrådet. Här behöver dock betonas att det är ISP:s eget beslut om ett ärende ska lämnas över till regeringen eller om myndigheten anser sig ha tillräckligt underlag för att kunna fatta ett beslut. Det finns inget författningsstöd för regeringen att begära att ISP lämnar över ett ärende till regeringen för beslut.

Utan att kommentera det specifika ärendet kan jag säga att ISP i den helhetsbedömning myndigheten gör ska väga in alla omständigheter som har betydelse för ärendet. Det innebär att det kan finnas enskilda skäl som talar både för och emot att export ska tillåtas.

Anf. 123 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag glömde tacka utrikesministern för hans svar tidigare, så jag passar på och gör det nu i stället. Tack så mycket!

USA har riktat skarp kritik mot Turkiet efter oroväckande signaler om att YPD ger upp kampen mot terrorsekten IS på grund av de turkiska attackerna. Från amerikanskt håll uttrycker man oro för att mycket av arbetet med att trycka tillbaka IS riskerar att gå förlorat på grund av Turkiets agerande, vilket i värsta fall skulle kunna leda till att IS åter vinner mark i Syrien. Från Sveriges håll har vi hittills bara hört förståelse och sympati för Turkiets attacker i Syrien trots de stora risker attackerna medför.

När ISP uttalade sig den 30 juni respektive den 30 september om svensk vapenexport till Turkiet hänvisade de dels till den dåvarande regeringens utrikesdeklaration och dels, som Håkan Svenneling pratade om här tidigare, beslutet om det stundande Natomedlemskapet och de förändrade försvars- och säkerhetspolitiska omständigheterna. Mycket har hänt sedan den 30 september, måste jag säga.

Regeringen bär ett ansvar för utrikes- och säkerhetspolitiken och utrikesdeklarationen och har därför genom sitt agerande, sina uttalanden och genom den utrikespolitik man för en direkt inverkan på och ett ansvar för ISP:s beslut. Det finns dessutom, precis som utrikesministern påpekar, en säkerhetsventil i svensk lagstiftning där ISP på eget initiativ kan överlämna ärenden till regeringen för prövning om dessa har principiell betydelse eller är av särskild vikt.

Fru talman! Enligt underlag från Utrikesdepartementet urholkas respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer fortlöpande i Turkiet. Inskränkningarna i yttrande-, press- och informationsfriheten fortsätter genom trakasserier av rättslig karaktär, frihetsberövanden, hot och våld mot journalister.

Vi har högt uppsatta standarder för vad som krävs för att ett land ska kunna vara aktuellt för krigsmaterielhandel från Sverige. Det finns gott om länder som lever upp till dessa standarder – betydligt fler än vad som krävs för att vi ska kunna upprätthålla en svensk vapenindustri, som är själva grundtanken med att vi över huvud taget exporterar vapen. Men det är upp till varje land som vill köpa svenska vapen att leva upp till dessa krav. Det är inte Sveriges skyldighet att göra avsteg eller undantag från dessa krav.

Regeringen vägrar fördöma Turkiets attacker på civila med hänvisning till Sveriges intressen, och regeringen vägrar stå upp för folkrätten för att man är rädd för att det får konsekvenser för Sveriges Natoansökan. Varför ska vi då gå med i Nato om det inte handlar om att försvara civilas rätt till liv, om det inte handlar om att försvara folkrätten?

Fru talman! Jag undrar fortfarande vilka åtgärder utrikesministern och regeringen tänker vidta gällande de senaste veckornas upptrappning från Turkiets sida.

Anf. 124 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att påpeka att det finns andra Natoländer som fortfarande har ett förbud mot export av vapen till Turkiet efter 2019.

Det var inte bara Sverige och Finland som införde förbudet, men det är genom den svenska Natoansökan som Erdoğan har fått några länder som han kan pressa och få att gå i hans riktning. Det är därför vi har hamnat i situationen att Sverige nu börjar exportera vapen på nytt.

Det var på gång ett embargo hösten 2019. För att återknyta till den tidigare debatten vi hade här i kväll nåddes inte EU-enighet om ett embargo, men Sverige och Finland och en hel del andra länder försökte få till ett embargo mot Turkiet redan då. Det var det tydliga ställningstagande som riksdagen gjorde, men man nådde inte hela vägen fram därför att EU inte var enigt.

Då, 2019, skämdes företaget Scania för tidigare export som man hade genomfört. Frågan är vilka svenska företag vi ska skämmas för den här gången som nu exporterar vapen som eventuellt kommer att användas av Turkiet i kommande krig och invasioner. Regeringen borde i stället signalera restriktivitet av just den anledningen. Även om man öppnar dörren behöver man inte slänga iväg allt till Turkiet. Dessutom har vi en vapenindustri som de facto går på högvarv. Det kan knappast vara prio nummer ett att exportera just till den tveksamma demokratin Turkiet.

Vi har sett ett krypande för Turkiet och dess despot Erdoğan under ganska lång tid. Inte ens i regeringens egen rapport om mänskliga rättigheter kallas Turkiet en demokrati. Man säger att landet har gått från parlamentarisk demokrati till presidentstyre, tror jag är ordet man använder. Det visar på hur bristande regeringen faktiskt ser att demokratin i Turkiet är.

Anf. 125 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att alla stater har rätt att försvara sig mot terrorism.

Turkiet har varit väldigt drabbat av terrorism genom åren, vilket inte minst det nyligen genomförda bombattentatet i Istanbul tydligt illustrerar. Det är något som vi bör ta på stort allvar från Sveriges sida därför att de organisationer som har verkat på turkiskt territorium, inte minst PKK, är terrorklassade i EU.

Därför samråder Sverige nära inom EU om utvecklingen och den senaste tidens eskalering i norra Syrien och i Irak. De här attackerna har ägt rum i en orolig region. Regeringen har konsekvent uppmanat alla parter till återhållsamhet och lugn. Sverige följer situationen noggrant och samråder också inom EU om läget.

I internationella sammanhang är Sverige konsekvent pådrivande för att åtgärder för att bekämpa terrorism och förebygga våldsbejakande extremism sker med full respekt för folkrätten inklusive den humanitära rätten och mänskliga rättigheter och att det här är i enlighet med rättsstatens principer.

För att gå tillbaka till den fråga som Jacob Risberg väckte tycker jag att det är viktigt att understryka detta med de självständiga och oberoende myndigheter som vi har i Sverige när det gäller exportkontroll. Det är ISP:s eget beslut om ett ärende ska lämnas över till regeringen eller om myndigheten gör bedömningen när man ska fatta beslut att man har tillräckligt underlag för detta.

Det förtjänar också att understrykas med utgångspunkt i hur vår grundlag och förvaltningslagen är skriven att det inte finns något författningsstöd för regeringen att begära att ISP ska lämna över ett ärende till regeringen. Den helhetsbedömning och den prövning som görs inom ramen för det uppdrag som ISP har sker alltid med utgångspunkt i att myndigheten väger in alla omständigheter som har betydelse för ärendet. Då kan man också landa i situationen att de skäl som talar för respektive mot återfinns i samma ärendeunderlag.

Anf. 126 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Flera parallella kriser pågår runt om i världen.

Demokratin är på tillbakagång globalt. I spåren av covidpandemin har auktoritära regimer flyttat fram sina positioner och tryckt tillbaka demokratiska krafter.

Världen befinner sig i ett akut klimatnödläge. Nivåerna av koldioxid i atmosfären är högre än de varit på 4 miljoner år. Klimatkrisen innebär redan nu extremväder och torka, vilket gör att människor tvingas på flykt.

Till detta står vi inför en fruktansvärd global svältkatastrof på grund av bland annat höjda spannmålspriser i spåren av Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina.

Vi lever i en tid där fred är något vi måste bygga, bevara och kämpa för.

Miljöpartiet har drivit igenom skärpta regler för svensk vapenexport, bland annat genom införandet av ett demokratikriterium som innebär att vapen inte ska exporteras till diktaturer. Det var ett viktigt steg, men lagstiftningen räcker inte till.

Vi får inte glömma att det inte är Sverige som ska anpassa sin lagstiftning för att möjliggöra export av vapen till skurkstater. Det är de importerande ländernas ansvar att leva upp till Sveriges demokratikriterium. Och det är regeringens ansvar att föra en säkerhets- och utrikespolitik värd namnet. Den svenska vapentillverkningen och vapenexporten får inte urholka arbetet för fred, demokratisering och mänskliga rättigheter i vår omvärld.

Anf. 127 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar interpellanten och övriga deltagare för debatten.

Jag vill börja med att säga att regeringen naturligtvis fortsätter att följa utvecklingen i Turkiet vad gäller respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Våra utlandsmyndigheter i Ankara och Istanbul har ju ett brett spektrum av direktkontakter med turkiska företrä-

dare, civilsamhällesaktörer och MR-försvare. Vi följer också utvecklingen multilateralt i förhållande till Turkiets internationella åtaganden som medlem av bland annat Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE, och FN. Sverige och EU upprätthåller också dialogen med Turkiet om demokrati, rättsstatens principer och kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter.

När vi nu stärker dialogen och relationen med Turkiet som en framtida allierad kan även dialogen om dessa frågor stärkas. Det ser jag som mycket viktigt och positivt.

Tack så mycket för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:37
13 december

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2022/23:66 om Försäkringskassans resurser

Anf. 128 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten för interpellationen som hon har ställt till mig.

Det är Åsa Eriksson som har frågat mig vad jag tänker göra för att Försäkringskassan ska få förutsättningar att genomföra sitt uppdrag så att alla människor som är beroende av ersättning också kan få dem i tid.

Myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten håller väl med statens medel.

För 2022 uppgår Försäkringskassans förvaltningsanslag till över 9 miljarder kronor. Socialdepartementet följer utvecklingen av myndighetens effektivitet och handläggningstider, och åtgärder vidtas vid behov. Försäkringskassan lämnar också utgiftsprognoser för sin verksamhet vid fyra tillfällen per år. Enligt den senaste prognosen från november 2022 uppskattar myndigheten att den vid slutet av verksamhetsåret 2022 har ett ackumulerat överskott som uppgår till 106 miljoner kronor. Det tyder på att myndigheten har utrymme att öka sin bemanning.

Det är av stor vikt att de medel som tilldelas myndigheten används på ett effektivt sätt för att fullgöra kravet på en effektiv verksamhet. Jag avser att följa denna fråga mycket noga.

Anf. 129 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är trevligt att vara här tillsammans en tisdagskväll igen och skönt att vi är överens om hur viktig Försäkringskassan och dess utbetalning av ersättning till människor är. Det är jag glad över, för det har faktiskt väldigt stor betydelse för enskilda människor, för hela hushåll, för företag och för hela samhällsekonomin. För många människor är ersättningen från Försäkringskassan helt livsavgörande. Därför är det så viktigt att statsrådet ser till att kassan verkligen har de resurser man behöver för att fullgöra sitt uppdrag.

Precis som jag skrev i min interpellation var Försäkringskassans generaldirektör Nils Öberg hos socialförsäkringsutskottet den 22 november. Då berättade han att kassan saknar ekonomi för att anställa den personal som behövs för att hantera det ökade inflödet av framför allt anmälningar om tillfällig föräldrapenning, alltså vab, att det är ett konstant högt tryck på enheten som handlägger den typen av ärenden och att sjukfallen bland enhetens handläggare därför ökar. Generaldirektören framförde också till utskottet att myndigheten inte kan förbruka de tilldelade medlen från regeringen, eftersom man inte hinner med. Man är helt enkelt underbemannad.

Fru talman! Det här är mycket oroväckande. Att antalet ärenden gällande tillfällig föräldrapenning ökar är inget nytt fenomen. I det budgetunderlag som Försäkringskassan lämnade in till regeringen inför 2023 skriver Försäkringskassan att ökat nyttjande av föräldraförsäkringen kräver fler handläggare. Antalet ansökningar om tillfällig föräldrapenning bedöms öka på grund av att föräldrarna använder försäkringen i större omfattning. För att klara kommande volymökningar utan väsentligt ökade handläggningstider och därmed säkerställa att utbetalningarna görs i tid behöver antalet medarbetare som handlägger förmånerna inom föräldraförsäkringen öka med 32 årsarbetare.

Fru talman! De försäkrade barnfamiljerna som kämpar med vabbande, med RS-virus, med magsjukor, med höga elpriser, med stigande räntor och annat elände har rätt att snabbt få de pengar de har rätt till. Vi har en dubbel kris här, både när det gäller barnfamiljerna som saknar pengar när de har varit hemma och vabbat och när det gäller personalen som inte hinner med sitt jobb och som sjukskrivs på grund av stress och riskerar att gå in i vägen.

Detta, fru talman, vet jag att både statsrådet och jag är väldigt oroade över. Ingen av oss vill ha fler sjukfall, vare sig för individens skull, för samhällets skull eller för sjukförsäkringens skull.

Jag frågar igen, fru talman, vad statsrådet och regeringen tänker göra för att Försäkringskassans handläggare ska få en rimlig arbetssituation och för att barnfamiljerna ska få den ersättning som de har rätt till i tid.

Anf. 130 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Min bedömning är att Försäkringskassan är en mycket väl fungerande myndighet, och regeringen för en nära dialog om utvecklingen i verksamheten.

Det finns alltid säsongsvariationer i ärendeinflödet, och det är något som myndigheten i fråga är van vid att hantera. Men det är också av vikt att myndighetens verksamhet är effektiv och att ledningen tar sitt arbetsgivaransvar att säkerställa en god arbetsmiljö. Jag kommer att ha en nära dialog med myndigheten i fråga.

När ett stort antal anställda vabbar eller är sjukskrivna och det sammanfaller med att sjukskrivningarna bland befolkningen i sin helhet ökar är det givetvis otroligt jobbigt. Personalen är ju myndighetens viktigaste resurs. Att personalen mår bra och har en god arbetsmiljö är en angelägen fråga, framför allt för de enskilda medarbetarna men givetvis också för att verksamheten ska fungera på ett bra sätt.

I årsredovisningen för 2021 framgår det att Försäkringskassan jobbar aktivt och har vidtagit åtgärder för att minska sjukfrånvaron vid myndighe-

ten. De bedömer också själva att åtgärderna har haft en positiv effekt på sjukfrånvaron.

Det är myndighetens ledning som primärt ansvarar för att se till att personalen har en god arbetsmiljö, och Försäkringskassans ledning har inte signalerat till vare sig mig eller departementet att sjukfrånvaron ökar i de dialoger som vi hitintills har haft. Men jag avser givetvis att följa upp denna fråga noga framöver.

Anf. 131 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Statsrådet menar att det inte är ovanligt med säsongsvariationer, fick vi höra här, och det är ju helt rätt. Men redan i budgetprognosen, som lämnades i november och som statsrådet själv citerar ur i sitt svar på min interpellation, skriver Försäkringskassan att antalet vabbdagar första pandemiåret, 2020, ökade med 1,6 miljoner. Det är en ökning med 24 procent. Det kallar inte jag en säsongsvariation.

I samma budgetprognos skriver Försäkringskassan: ”VAB-uttaget har sedan dess fortsatt ligga på en förhöjd nivå som ungefärligen motsvarar den höga nivån 2020. Detta ser även ut att stämma i år”, 2022. Kassan bedömer alltså att man för nästa år behöver anställa ungefär 32 årsarbetare för att klara att hantera det ökande vabbandet.

Fru talman! Om detta tar regeringen tyvärr inte någon notis i sin budgetproposition. Det enda man gör är att tillföra en ny uppgift för Försäkringskassan: utbetalning av elprisstödet, som ingen ännu vet när det kommer eller hur det ska betalas ut.

Fru talman! Många skolor och förskolor har på grund av pandemin skärpt sina regler för barns hälsotillstånd. Det innebär att barn hålls hemma under längre perioder och med mildare symtom än tidigare, vilket medför ett högre uttag av tillfällig föräldrapenning. Det är bra för att förhindra spridande av allehanda smittor, men det innebär mer jobb för kassans personal.

Statsrådet säger i sitt svar till mig på interpellationen att Försäkringskassan bedömer att man i år gör ett överskott på 106 miljoner kronor. Det stämmer. Men generaldirektören var i utskottet tydlig med att kassan inte kan anställa mer personal därför att kassan i precis samma budgetprognos också skriver att man bedömer att man nästa år kommer att ha ett underskott på 278 miljoner kronor i sitt anslag. Då kan man inte anställa mer personal.

Hur ska statsrådet och regeringen agera för att Försäkringskassans handläggare ska få en dräglig situation och för att barnfamiljer ska få pengar i tid?

Anf. 132 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Utgifterna har varit på en mycket hög nivå under pandemin. Det stämmer mycket väl med vad interpellanten lyfter upp i kväll. Föräldrar har utnyttjat fler dagar per barn än tidigare och använt tillfällig föräldrapenning för fler barn än tidigare.

Folkhälsomyndighetens rekommendation om att stanna hemma när man är sjuk med symtom som kan bero på covid-19 har också bidragit till högre nyttjande än vad som var fallet före pandemin. En sänkt tröskel i

förskola och skola för förkylningsssymtom kan också ha bidragit till högre utnyttjande. Där är vi helt överens.

Enligt Försäkringskassans senaste prognos har nyttjandet under 2022 ändå ändrats delvis jämfört med tidigare under pandemin. Vårdperioderna är nu kortare men fler, det vill säga att föräldrar nu håller sina barn hemma kortare tid men oftare. Det är mycket angeläget att följa just den här frågan.

Det är givetvis av största vikt, fru talman, att Försäkringskassan har de resurser som krävs för att kunna fullgöra sina uppgifter. Det är i sammanhanget också viktigt att komma ihåg att det finns andra faktorer än eventuellt bara brist på pengar. Det är personalen som är den största resursen och kanske inte pengar i alla delar. Exempelvis har hög personalomsättning eller att man har svårare att rekrytera personal också stor betydelse.

Som vi alla är fullt medvetna om är budgetprocessen årlig, vilket innebär att en prövning av myndighetens resurser sker varje år i samband med budgetarbetet. Vi har alltså all anledning att följa frågan och återkomma till våren.

Anf. 133 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tror inte att jag uppfattade några besked från statsrådet, varken till Försäkringskassans personal eller till svenska föräldrar som vabbar. Men det kanske kommer i det sista anförandet.

Att höginkomsttagare som har sitt på det torra inte bryr sig särskilt mycket ifall Försäkringskassans utbetalningar blir försenade med en månad eller två är kanske inte konstigt. Men jag vill upplysa statsrådet om att det i Sverige finns mängder med föräldrar som just nu vänder på vartenda öre för att försöka ge sina barn en jul värd att minnas.

I Arboga i min valkrets Västmanland var den sammanvägda inkomsten för kvinnor 241 000 kronor per år. Det är 20 000 kronor i månaden. Matpriserna stiger; julkassen är i år 14 procent dyrare än förra året, enligt Swedbank. Bränslet är dyrare, elen är dyrare och så vidare. För den som har den summan i inkomst varje månad och tvingas vänta en månad eller två på ersättning för de dagar man har varit hemma och vabbat kan det vara skillnaden mellan en jul som är värd att minnas eller en jul utan julklappar.

Vi socialdemokrater föreslår ett extra barnbidrag till barnfamiljer i vinter, så att man ska klara vintern på ett bra sätt. Vi föreslår också en elprisakut, för alla människor har rätt till en god jul.

Är statsrådet beredd att göra upp med Socialdemokraterna för att kunna ge Sveriges barnfamiljer besked? Och har statsrådet några besked att ge till Försäkringskassans personal?

Anf. 134 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag vill återkomma till att Försäkringskassan gör ett fantastiskt bra jobb och är en i grunden väldigt väl fungerande myndighet, men givetvis kan säsongsvariationer, svårighet att rekrytera personal men också stor personalomsättning ha stor betydelse. Jag kommer att följa frågan noga och fortsätta den pågående dialog som jag har med inte minst Nils Öberg, generaldirektören, om frågorna.

När det gäller handläggningstiderna är jag fullt medveten om att detta har stor påverkan på människors liv och ekonomi. Jag kommer att ha en interpellationsdebatt senare i kväll om just robustheten och säkerheten i

fråga om utbetalningarna från våra myndigheter, framför allt Försäkringskassan som många människor är så beroende av.

Fler föräldrar använder nu tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn och ansöker även om ersättning under fler tillfällen än de har gjort tidigare. Som jag var inne på tidigare kommer jag att följa frågan, och eftersom budgetprocessen är årlig har vi all anledning att diskutera frågan framöver i dialog med ansvarig myndighet och återkomma.

Jag kan bara konstatera att handläggningstiderna i många fall är väldigt korta. Den tillfälliga föräldrapenningen betalas i många fall, 70,8 procent, ut mycket snabbt efter ansökan då dessa är automatiserade. Myndigheten har jobbat mycket effektivt med digitalisering. Det har inte minst gjort att föräldrarna och familjerna får pengar i god tid.

Sedan finns det brister som behöver åtgärdas. Ibland går det inte lika snabbt. Av flera anledningar – vi är ju inte intresserade av att få felaktiga utbetalningar – behöver det ta lite längre tid. Men i allt väsentligt är det en väl fungerande myndighet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:37
13 december

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2022/23:67 om absoluta tidsgränser i sjukförsäkringen

Anf. 135 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat mig om jag kommer att medverka till att regeringen återinför absoluta tidsgränser i sjukförsäkringen.

Regeringen har tagit över ansvaret för ett land som befinner sig mitt i flera parallella kriser. En av dessa kriser är den lågkonjunktur Sverige nu står inför eller befinner sig i. Samtidigt utsätts många människor och företag för dramatiska kostnadsökningar till följd av hög inflation och extrema priser på energi och bränsle.

En förutsättning för att möta denna utmaning är att se till att så många som det bara är möjligt står till arbetsmarknadens förfogande och anstränger sig för att få ett jobb och bli självförsörjande. Arbete skapar välbefinnande och motverkar enskilda människors fattigdom.

Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet för den som inte kan arbeta på grund av nedsatt arbetsförmåga. Människor som inte kan arbeta ska få sjukpenning. Sjukskrivna ska ta del av rehabilitering för att kunna återgå i arbete, och den genomförda politiken måste vara utformad för att förebygga och motverka långa sjukskrivningar, bland annat genom tydligt definierade avstämningstillfällen.

Jag kan konstatera att Försäkringskassan i sin senaste utgiftsprognos bedömer att konjunkturutvecklingen sannolikt medför en dämpad utveckling av sjukfrånvaron under de kommande ett till två åren. Därefter ser Försäkringskassan att den mest sannolika utvecklingen är att sjukfrånvaron ökar igen. Försäkringskassan anser att om historien ger lärdom kan en sådan ökning dessutom bli mycket kraftig.

Regeringen kommer att följa sjukfrånvarons utveckling och den förra regeringens nyligen genomförda förändringar i sjukförsäkringen för att säkerställa att förändringarna inte medför onödigt långa sjukskrivningar samt att den som på grund av sjukdom inte kan arbeta har en ekonomisk

trygghet. Långvariga sjukskrivningar är skadligt, både för den som är sjukskriven och i förlängningen för samhället i stort. Därför är det viktigt att stimulera drivkrafter för att återkomma i arbete samt att fokusera på att stärka rehabiliteringskedjan.

Anf. 136 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret. Jag tycker att det är jätteroligt att debattera sjukförsäkringen med statsrådet och ser fram emot den här kvällen.

Jag blev väldigt glad av följande i statsrådets svar: ”Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet för den som inte kan arbeta på grund av nedsatt arbetsförmåga. Människor som inte kan arbeta ska få sjukpenning. Sjukskrivna ska ta del av rehabilitering för att kunna återgå i arbete.” Vad oerhört skönt det är att höra de meningarna! Det är precis vad vi socialdemokrater också tycker. Om statsrådet står fast vid det kommer vi att kunna samarbeta jättebra den här mandatperioden för att förstärka och förbättra sjukförsäkringen ännu mer, så att människor som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom verkligen kan få den ersättning som de har rätt till. Detta var mycket bra. Vad vet jag – kanske har statsrådet tagit intryck från vår första interpellationsdebatt.

Fru talman! Jag blir dock lite orolig av slutet på statsrådets svar: ”Därför är det viktigt att stimulera drivkrafter för att återkomma i arbete samt att fokusera på att stärka rehabiliteringskedjan.” Vi vill alla att människor ska återkomma i arbete så fort som möjligt – absolut. Men det här med att stärka rehabiliteringskedjan tycker jag låter lite illavarslande. Vad menar statsrådet med det?

Moderaterna gick till val på att återinföra de absoluta tidsgränserna i rehabkedjan. Är det detta statsrådet menar med att ”stimulera drivkrafter för att återkomma i arbete samt att fokusera på att stärka rehabiliteringskedjan”? Om så är fallet är vi verkligen inte överens.

Fru talman! Det tar olika lång tid för sjuka människor att rehabiliteras och återfå sin arbetsförmåga. Därför är absoluta tidsgränser i sjukförsäkringen något kontraproduktivt. Man blir inte friskare av att kastas ut ur sjukförsäkringen. Oron för att det ska ske gör människor ännu sjukare och gör att det tar längre tid att återfå arbetsförmåga.

En av alla de utredningar som den socialdemokratiskt ledda regeringen tillsatte för att stärka sjukförsäkringen var den som Claes Jansson ledde. Där konstaterar man ganska många saker, och jag vill lyfta två saker i utredningens sammanfattning. Kravet som fanns tidigare på att den försäkrade efter 180 dagar i rehabiliteringskedjan ska kunna få sin arbetsförmåga prövad mot arbete hos arbetsgivaren är alldeles för strängt. Claes Janssons utredning slog också fast att begreppet ”oskäligt” inte kompenserar tillräckligt för att de särskilda skälen inte är tillämpliga efter 365 dagar.

Därför, fru talman, genomförde vår regering flera förändringar för att luckra upp de absoluta tidsgränserna. Människor är individer och behöver olika lång tid på sig för att rehabiliteras och återfå arbetsförmåga. Man ska kunna få det stöd och den hjälp som man behöver utan att kastas ut ur sjukförsäkringen.

Fru talman! Många människor funderar nu på vad som kommer att hända med dem den dag de blir sjuka. De är livrädda för att regeringen och statsrådet ska hålla sitt vallöfte från valrörelsen att återinföra de absoluta

tidsgränserna. För dem är det kanske en tröst att den här högerkonservativa regeringen inte direkt har gjort sig känd för att hålla vad den lovat. Kanske kan vi hoppas på det. Men jag vill ändå fråga för säkerhets skull: Kommer statsrådet att medverka till att regeringen återinför absoluta tidsgränser i sjukförsäkringen?

Prot. 2022/23:37
13 december

Svar på
interpellationer

Anf. 137 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Man blir inte heller friskare när man blir gömd och glömd i statistiken. Det har vi också testat på i Sverige tidigare.

De nya undantag i rehabiliteringskedjan som den förra regeringen införde avser att ge mer tid för att sjukskrivna ska kunna rehabiliteras tillbaka till arbete hos den egna arbetsgivaren. Som interpellanten nämnde har vi haft en interpellationsdebatt om detta ämne en gång tidigare. Då var jag tydlig med att regeringen kommer att bevaka utvecklingen av de här förändringarna mycket noga. Det är viktigt att rehabiliteringsarbetet är så effektivt som bara är möjligt och sätts in tidigt vid sjukfallet, så att återgång till arbete inte fördröjs.

Tidsgränserna i sjukförsäkringen finns för att markera att det är bråttom med insatser för att få människor tillbaka till arbete. Den som kan börja jobba igen ska få stöd snabbt. Det är bråttom för arbetsgivaren, för Försäkringskassan och för hälso- och sjukvården, men det är givetvis också bråttom för individen. Att rehabiliteringskedjan ska stärkas och att alla som är involverade – Försäkringskassan, hälso- och sjukvården, arbetsgivaren och även individen – ska ta sitt fulla ansvar med gemensamma krafter för att sätta in de åtgärder som kan behövas för att individen ska komma tillbaka till arbete igen är det som jag vill poängtera. Det är det som jag tycker är viktigt, och det är just därför jag vill stärka rehabiliteringskedjan ytterligare. Ingen ska bli gömd och glömd i statistiken igen.

Anf. 138 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det här med ”gömd och glömd” är statsrådets standarformulering. Det har jag redan lärt mig efter bara två interpellationsdebatter. Jag kan försäkra statsrådet om att varken jag eller någon annan socialdemokrat vill gömma och glömma människor i något slags statistik, allra minst i sjukförsäkringen. Tvärtom har jag flera gånger poängterat hur viktigt det är att människor återkommer till arbete så fort det är möjligt och att man får aktiva rehabinsatser så att det kan ske. Jag hoppas att jag slipper höra ”gömd och glömd” fler gånger. Jag hoppas att statsrådet har fler verktyg i sin verktygslåda än att försöka klistra den etiketten på oss.

Fru talman! Jag ska försöka med en delvis annan vinkel på min fråga om rehabkedjan. Vi har i en annan debatt enats om att den växande psykiska ohälsan, inte minst bland kvinnor, är ett hot mot samhället och mot den enskildes livsvillkor. Här har vi en gigantisk uppgift framför oss i att se till att hjälpa människor till en bättre psykisk hälsa. Psykiatriska diagnoser är sedan 2014 den vanligaste sjukskrivningsorsaken. För att motverka en utveckling där allt fler människor blir sjukskrivna med psykiatriska diagnoser och med allt längre sjukfall måste arbetsvillkoren ändras. Vi måste se till att förebygga stressrelaterad ohälsa så att den aldrig uppstår, och stödet till dem som ändå drabbas av psykisk ohälsa måste förbättras. Det är jätteviktigt för oss socialdemokrater, och jag hoppas att statsrådet och jag är överens om det.

Statsrådets kollega Maria Malmer Stenergard har motionerat i riksdagen om en alternativ rehabkedja för psykiatriska diagnoser. Jag citerar ur Maria Malmer Stenergards förslag: ”Det ser ... annorlunda ut för psykisk sjukdom. Särskilt tydligt blir detta när man väger in den psykosociala arbetsmiljöns samverkan med psykisk ohälsa. En person som drabbats av utmattningssyndrom kanske inte alls ska sjukskrivas i hemmet under en längre period ... Många beskriver en situation där pressen från den dåliga psykosociala arbetsmiljön blir för stor och skapar en svår stressreaktion.

Vi vill därför överväga behovet av ett nytt spår i rehabiliteringskedjan för psykiska diagnoser. Detta då tidsgränserna i den befintliga kedjan egentligen är bättre anpassade för ’traditionella’ sjukdomstillstånd.”

Fru ålderspresident! Jag vill fråga statsrådet: Är detta någonting som regeringen kommer att gå vidare med under innevarande mandatperiod och då föreslå något slags alternativt spår i rehabiliteringskedjan för psykiska diagnoser?

Anf. 139 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Detta är definitivt en viktig fråga. Psykisk ohälsa bland dem som är sjukskrivna är en väldigt stor och viktig fråga. Det gäller inte minst eftersom väldigt många kvinnor befinner sig just här.

Hur, var och när vi ska titta vidare på frågan kan jag inte svara på i dag. Jag tar med mig det. Statsrådet Maria Malmer Stenergard brukar ha kloka förslag, men det är ingenting som bereds i Regeringskansliet just nu. Den frågan får jag helt enkelt återkomma om.

Att man behöver göra mer för att få tillbaka personer från sjukskrivning som befinner sig där på grund av psykisk ohälsa tror jag att vi båda kan vara helt överens om. Men hur, fru ålderspresident, får jag återkomma till.

Jag förstod att det var lite av en öm tå att tala om att gömma och glömma. Men om man inte ska gömma och glömma personer i statistiken måste man agera och inte låta månaderna gå. Just därför är det så viktigt att tidsgränserna finns och att man stärker rehabiliteringskedjan. Då tar också fler sitt ansvar i processen.

Det är inte bara individen som ska jobba här, utan det är framför allt arbetsgivaren, Försäkringskassan och hälso- och sjukvården som tillsammans med individen ska ge hjälp och stöd så att människor kan komma tillbaka till arbete igen.

Alla behöver göra sin del under sjukskrivningsprocessen för att människor ska kunna gå tillbaka. Jag glömde att säga att också Arbetsförmedlingen har en given plats i rehabiliteringskedjan.

Jag vill återkomma till vikten av detta när man nu ser att sjukfrånvaron förväntas öka när konjunkturen vänder uppåt igen. En sådan ökning bedöms kunna bli väldigt kraftig om man ser till hur det har tätt sig tidigare i historien.

Det är väldigt viktigt att man nu tar sig tid att analysera den tidigare regeringens förändringar och vad det får för konsekvenser så att man kan åtgärda de negativa konsekvenserna men kanske också ta vara på de positiva konsekvenser som förändringarna har lett till.

Det handlar också om att bygga ett system som är en rehabiliteringskedja som motsvarar den verklighet vi ser i dag och de sjukskrivningar vi ser i dag. Det gäller inte minst med tanke på hur många kvinnor som i dag

befinner sig i psykisk ohälsa och ett utanförskap på grund av att de inte har rehabiliterats tillbaka till arbete och känner att de kan komma tillbaka.

Prot. 2022/23:37
13 december

Svar på
interpellationer

Anf. 140 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru ålderspresident! Jag väljer att tolka statsrådets svar om förslaget från Maria Malmer Stenergard som att man skulle behöva någon alternativ rehabiliteringskedja för att alla inte blir friska lika fort. Det betyder att vi inte kommer att ha absoluta tidsgränser i sjukförsäkringen i framtiden, och det tackar jag för.

Jag vill också säga till statsrådet att vi socialdemokrater tycker att kontrollpunkter är jättebra. Man behöver verkligen följa upp att det händer saker. Det handlar om att arbetsgivare tar sitt ansvar, att vården kommer med rehabinsatser, att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen samverkar och så vidare.

Men det hjälper inte människor att bli friska att de blir av med sin ersättning. Det gäller inte heller hotet om att det kan ske för att man har absoluta tidsgränser. Det är en oerhört stor skillnad.

Vi socialdemokrater genomförde under våra åtta år vid regeringsmakten flera förbättringar i sjukförsäkringen just för att öka tryggheten för människor. Människor ska få möjlighet att bli friska och återfå arbetsförmåga så att de kan arbeta igen och försörja sig själva. Risk för fattigdom gör inte en enda människa friskare. Den som blir sjuk och saknar arbetsförmåga ska kunna lita på att man får ersättning från sjukförsäkringen och rätt insatser.

Det är en inkomstförsäkring. Vi betalar in till försäkringen när vi jobbar. När vi är sjuka ska vi få ut från försäkringen. Det är inte så att någon betalar en hemförsäkring och sedan helt plötsligt accepterar att man får flytta in i ett tält om huset brinner ned. Man betalar till försäkringen för att man ska veta att det finns ett skydd den dag man blir sjuk och inte har arbetsförmåga.

Det är någonting som vi socialdemokrater kommer att fortsätta att kämpa för. Människor ska ha trygghet även vid sjukdom. De ska kunna försörja sig själva även vid sjukdom. Jag tror att vi kommer att få fortsätta att debattera den här frågan även i framtiden.

Anf. 141 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Jag återkommer till löftet om att regeringen kommer att följa sjukfrånvarons utveckling väldigt noga framöver. Vi får se om Försäkringskassans prognos stämmer och att den beräknas minska nu de kommande åren för att sedan igen öka kraftigt.

Vi kommer också att följa den förra regeringens nyligen genomförda förändringar i sjukförsäkringen. Vi har inte sett de fulla konsekvenserna av det ännu. Det är en utredning igång. Den kommer sedan att presenteras framöver. Då kommer vi noga att analysera de konsekvenser som den nyligen genomförda förändringen har haft.

Jag återkommer igen till att människor inte får gömmas och glömmas. Därför måste tidiga åtgärder sättas in. Tydliga tidsgränser måste finnas, och de måste signalera att det är bråttom. Vi vet att forskningen tydligt säger att ju längre människor riskerar att vara borta, desto svårare blir det att komma tillbaka.

Just därför är det så viktigt att arbeta mot de omotiverat långa sjukskrivningarna. Alla som är med i processen har ett ansvar och måste hjälpas åt för att få individen tillbaka till arbete och få tillbaka individen till en gemenskap.

Fru ålderspresident! Jag är helt övertygad om att jag och interpellanten kommer att stå här igen och debattera den här frågan. Det blir väl en så kallad favorit i repris. Jag tackar så hemskt mycket för debatten i kväll. (Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2022/23:72 om rättvist karensavdrag

Anf. 142 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Zara Leghissa har frågat mig om jag tänker ta några initiativ, och i så fall vilka, för att förändra karensavdraget och göra det mer rättvist för yrkesgrupper som inte har möjlighet att arbeta hemifrån. Interpellanten har också frågat mig om jag och regeringen har för avsikt att arbeta vidare med förslagen från den utredning om karensavdraget och sjuklönen som ska redovisas nästa år.

Karensavdraget fyller en viktig funktion som självrisk för att motverka omotiverat hög korttidssjukfrånvaro. Det har gällt sedan början av 1990-talet. Under den extraordinära situation som covid-19 inneburit har det dock gjorts avsteg från principen om en självrisk i sjukförsäkringen genom att staten tillfälligt har betalat ut ersättning för karensavdraget för att underlätta för enskilda att stanna hemma vid sjukdom.

Det var en motiverad åtgärd. Under normala förhållanden behöver dock frågan noga övervägas. Det är viktigt att bedöma konsekvenserna för sjukfrånvaro och riskerna för fusk och felaktiga utbetalningar vid överväganden om att förändra karensavdraget. Detta ingår i den särskilda utredarens uppdrag.

Jag vill även påminna om att det redan nu inom ramen för gällande rätt är möjligt för arbetsmarknadens parter att förhandla bort karensavdraget genom kollektivavtal.

Anf. 143 ZARA LEGHISSA (S):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att tacka statsrådet Anna Tenje för bemötandet av mina frågor. Statsrådet har i tidigare interpellationssvar sagt att sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet för den som inte kan arbeta på grund av nedsatt arbetsförmåga och att politiken måste vara utformad för att förebygga och motverka långa sjukskrivningar och för att stödja individen.

Statsrådets engagemang och vilja att upprätthålla en trygg sjukförsäkring gläder mig. Varje dag går människor till jobbet och får Sverige att fungera: undersköterskor, sjuksköterskor, läkare, barnskötare, förskollärare, buss- och tågförare, butiksbiträden, byggnadsarbete, skogsarbetare, elektriker – ja, listan på dem som inte kan arbeta hemifrån kan göras lång. Samtidigt har det för tjänstemän utvecklats allt fler metoder för att arbeta hemifrån.

Karensavdraget är ett avdrag på sjuklönen eller sjukpenningen som görs i samband med sjukfrånvaro. Som avdraget är utformat i dag slår det hårdast mot dem som varje dag går till jobbet och inte kan jobba hemifrån. De yrkesgrupper som inte kan arbeta på distans vid exempelvis lättare förkylning straffas ekonomiskt, samtidigt som det också är en hälsorisk. Att gå till jobbet sjuk kan göra att ett sjukdomstillstånd förlängs eller att skador förvärras. Dessutom finns det ju en risk att man smittar sina kollegor, som också behövs för att samhället ska gå runt. Det är dags att komma till rätta med det orättvisa karensavdraget.

Fru ålderspresident! Statsrådet nämner de insatser under pandemin som den tidigare S-ledda regeringen i samsyn med riksdagen fattade beslut om. Vi gör en liten tillbakablick i tiden till mars månad år 2020. Det var en tid då vi stod nakna och villrådiga inför ett virus som vi visste så lite om, coronaviruset, och allra hårdast drabbades äldre och sjuka. Bristerna i äldreomsorgen blixtbelystes – brister som fanns redan innan pandemin bröt ut och brister som fortfarande finns.

De beslut som fattades då kom att rädda liv. Smittspridningen begränsades, karensavdraget lindrades och flera andra insatser gjordes för att hålla en skyddsbarriär, så att man kunde hålla samhället igång samtidigt som människor som inte kunde arbeta hemifrån fick lättnader i sin ekonomi.

Fru ålderspresident! I dag ökar smittspridningen när det gäller covid, influensa och RS-virus och för dem som arbetar inom vård, skola, omsorg är detta inget nytt. Det är normalt. Löntagare utsätts för smitta och riskerar att smitta andra, och det är inom vård- och omsorgsyrkena som antalet sjukfall är högst, främst bland undersköterskor som arbetar inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboenden, men även sjuksköterskor, förskollärare och socialsekreterare är grupper med många sjukfall. Det är yrkesgrupper där mest kvinnor arbetar.

Jag vill fråga statsrådet: Tycker statsrådet Anna Tenje att orättvisan i karensavdraget ska finnas kvar?

Anf. 144 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Ja, det har ju genomförts stora förändringar i sjukförsäkringen de senaste åren. Det diskuterade vi inte minst i föregående debatt.

Vi har inte sett den fulla effekten av dessa ännu. Jag kan ändå konstatera att sjukfrånvaron förväntas öka igen när konjunkturen vänder uppåt igen. Då förväntas den öka ganska kraftigt.

Karensavdraget fyller en viktig funktion som självrisk för att motverka omotiverat hög korttidssjukfrånvaro. Det är en del av sjukförsäkringssystemet, och det finns andra delar som dämpar eller helt tar bort effekterna av karensavdraget i vissa situationer. Jag talar då om allmänt och särskilt högriskskydd och om regeln om återinsjuknande, som alla innebär en sänkt självrisk i särskilt motiverade situationer.

Jag är fullt medveten om att risken för smitta och möjligheten att arbeta hemifrån skiljer sig mycket åt mellan olika yrkesgrupper. Men i övervägandena om förändrade självrisiker i sjukförsäkringen måste man också ta hänsyn till de risker för samhällsutvecklingen som försämrade arbetsincitament innebär. Den tillfälliga ersättningen för karens var motiverad under en extraordinär situation som covid-19-pandemin. Det var ett virus som inte bara drabbade Sverige utan hela världen väldigt hårt. Men under nor-

mala förhållanden måste dock frågan om förändringar i regelverket för karensen noga övervägas. Då tycker jag att arbetet med lagstiftningen ändå får ha sin gilla gång.

Anf. 145 ZARA LEGHISSA (S):

Fru ålderspresident! Återigen tack, statsrådet, för bemötandet! Det är av yttersta vikt att utredningen fullföljs, för i den bästa av världar blir vi inte sjuka. Verkligheten ser dock inte ut så.

I verkligheten, fru ålderspresident, skadas och dör människor på grund av arbetsrelaterade sjukdomar och olyckor. I slottsavtalet och i regeringens budget lyser de nödvändiga satsningarna på trygga arbetsvillkor – välfärdsarbetarna behöver fler kollegor, hälsosamma scheman, tid för återhämtning och en förstärkning av skyddsombudens viktiga roll – med sin frånvaro. Hög arbetsbelastning, krav och ansvar utan att ha förutsättningar att utföra sina arbetsuppgifter gör människor sjuka, och då krävs satsningar och investeringar.

Svensk sjukförsäkring ska vara av hög kvalitet och finnas till för dem som behöver den. Det får aldrig vara så att regler i ett trygghetssystem ska vara orättvisa.

Regeringens politik, där höginkomsttagare gynnas på bekostnad av låginkomsttagare, kommer vi socialdemokrater aldrig att stå bakom. Sjukförsäkringen är en grundbult i vårt samhällskontrakt.

Genom åren har högerpartier vurmat för försämringar i sjukförsäkringen. Införandet av stupstocken är ett tydligt exempel, vilket inte gjorde människor friskare. Tvärtom var det många som åter hamnade i sjukskrivning, enligt Inspektionen för socialförsäkringen, ISF. Moderaterna vill dessutom ha ytterligare en karensdag, och man blir inte frisk av att vara fattig.

Jag upprepar därför frågan: Tycker statsrådet att orättvisan i karensavdraget ska finnas kvar?

Anf. 146 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Låt mig då vara tydlig. De åtgärder som interpellanten tar upp kräver väldigt noggranna överväganden och kan inte vidtas genom snabba förändringar. Det behöver noga analyseras, och lagstiftningsprocessen måste ha sin gång. Det hela behöver också ses ur ett större perspektiv givet de konsekvenser det kan få för samhället i stort.

Det är väldigt viktigt att den utredning som vi här har nämnt flera gånger får fortgå. Interpellanten har också lyft fram den i sina anföranden. Den ska vi inte föregripa. Den kommer att redovisa sitt betänkande nästa höst, i september 2023, och det vore fel av oss båda att föregripa vad den utredningen kommer fram till.

Det är viktigt att analysera vilka konsekvenser den senaste förändringen i sjukförsäkringssystemet har fått. Därefter kan vi – givet den konjunktur vi då befinner oss i, hur det ser ut när det gäller sjukskrivningarna och eventuella förändringar i världen där och då – bedöma situationen.

Jag föregriper alltså inte den diskussionen och inte heller den utredning som kommer att redovisas nästa höst. Jag vidhåller att sjukförsäkringen måste vara utformad på ett sådant sätt att den bidrar till att förebygga och motverka onödigt många sjukskrivningar. Den ska också ge trygghet samtidigt som arbetslinjen främjas.

Anf. 147 ZARA LEGHISSA (S):

Fru ålderspresident! Kan jag tolka det som att statsrådet har för avsikt att låta utredningen, enligt det kommittédirektiv som Socialdemokraterna har gett, göras färdig och presenteras i höst nästa år? Jag är glad över statsrådets ställningstagande och tar det som ett löfte. Vi kommer också att följa upp detta så att det inte blir ännu ett brutet vallöfte från regeringen.

Coronakommissionen bekräftade i sitt slutbetänkande det de anställda inom vård och omsorg redan visste: Låg bemanning, otrygg sjukförsäkring, låg utbildningsnivå och otrygga anställningar hade stor inverkan på smittspridningen. Denna kristallklara uppmaning om var satsningar ska läggas kan inte ha gått statsrådet obemärkt förbi.

Syftet med översynen är att reglerna för karens och sjuklön ska få en utformning som bidrar till att inkomstbortfall under sjukdom bärs på ett mer solidariskt och fördelningspolitiskt träffsäkert sätt samt motverkar riskerna för sjuknärvaro.

Fru ålderspresident! Vi socialdemokrater vill stärka sjukförsäkringen genom att göra den mer solidarisk, jämlik och jämställd. Jag hoppas att statsrådet är av samma åsikt. Tillsammans kan vi med våra gemensamma krafter motverka sjuknärvaro, förhindra smittspridning och motverka fattigdom. Vi kan också ge människor bättre förutsättningar för en god hälsa – för ett rättvist karensavdrag och för ett starkare Sverige!
(Applåder)

Anf. 148 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! När karensdagen ersattes med karensavdraget 2019 var syftet i första hand att åstadkomma en mer rättvis självrisk i samband med sjukfrånvaro. Karensdagen kunde slå mot vissa yrkesgrupper med oregelbunden och koncentrerad arbetstid, vilket till exempel är vanligt inte minst inom vård, skola och omsorg. Karensavdraget var en bättre lösning än karensdagen för dessa grupper.

Utöver detta finns det, som jag nämnt, ett allmänt och ett särskilt högriskskydd samt en återinsjuknanderegulering. Alla dessa bestämmelser innebär avsteg under vissa förutsättningar från huvudregeln om karensavdrag och en sänkt självrisk i särskilt motiverade situationer.

I övervägandena om förändrade självrisker måste man ta hänsyn till riskerna för samhällsutvecklingen och för försämrade arbetsincitament samt vad det skulle innebära. Nu har vi en situation där sjukfrånvaron kan förväntas öka när konjunkturen vänder uppåt igen, och en sådan ökning kan alltså bli kraftig. I den situationen bör man noga analysera konsekvenserna av det förändrade karensavdraget.

Interpellanten frågar mig om utredningen kommer att få fortsätta. Jag kan bara konstatera att jag har sagt att dess betänkande kommer att presenteras nästa höst, 2023. Jag kanske inte kan säga att det är det exakta kommittédirektivet som ligger kvar, men om man tittar bredare på frågan torde inte det vara något negativt. Nu får man med fler saker att titta på lite mer noga.

Detta är viktiga frågor. Det är viktigt att noga analysera och följa dem innan man fattar drastiska beslut.

Jag tackar för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2022/23:80 om beredskapen vid Försäkringskassan

Anf. 149 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Kalle Olsson har frågat mig hur jag avser att säkerställa att Försäkringskassan har erforderliga resurser och robusta system för att fullfölja sitt uppdrag och säkerställa att utbetalningar kan genomföras också under störda förhållanden, höjd beredskap eller ytterst krig. Kalle Olsson har också frågat mig om jag avser att vidta några ytterligare åtgärder för att stärka Försäkringskassans förmåga att verka under störda förhållanden eller ytterst krig.

Jag instämmer i att det är av central betydelse att socialförsäkringssystemet är robust och att människor kan få sina utbetalningar även under ansträngda förhållanden.

Den 1 oktober 2022 trädde den nya strukturen för samhällets krisberedskap och civilt försvar i kraft. Försäkringskassan har därigenom utsetts att vara så kallad sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn ekonomisk säkerhet och ska inom sin beredskapssektor leda arbetet med att samordna åtgärder både inför och vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Detta understryker myndighetens viktiga roll under störda förhållanden, höjd beredskap och ytterst krig. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2023 att 7,5 miljoner kronor tillförs Försäkringskassans förvaltningsanslag för ökade uppgifter kopplade just till sektorsansvaret.

Erfarenheterna från hanteringen av den pågående covid-19-pandemin har bidragit till att stärka Försäkringskassans krishanteringsarbete. Myndigheten har också en planering för olika situationer som kan uppkomma, exempelvis brist på eller bortfall av elförsörjning eller en cyberattack. Även kriget i Ukraina har bidragit till att påskynda det redan pågående arbetet med att stärka det civila försvaret. Utöver de uppgifter som följer av beredskapsansvaret redovisar Försäkringskassan varje år sitt arbete med att stärka det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021–2025.

Den 31 oktober 2022 redovisade Försäkringskassan sitt svar på regeringens uppdrag att säkerställa utbetalningar från socialförsäkringen under krig och krigsfara. Samtidigt gjorde myndigheten två framställningar om behov av att stärka och modernisera lagstiftningen på detta område.

Den 1 november 2022 redovisade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap sitt svar på regeringens uppdrag att identifiera behov av åtgärder för att stärka det civila försvaret, inbegripet på området ekonomisk säkerhet.

Frågan om robusta system och en god beredskap står högt på dagordningen hos såväl regeringen som Försäkringskassan. Jag avser att följa frågan väldigt noga, givet att det är otroligt viktigt att Försäkringskassan och socialförsäkringssystemet fungerar under kris och under krig – men också för att Försäkringskassan även har många andra viktiga uppgifter åt andra myndigheter.

Anf. 150 KALLE OLSSON (S):

Fru ålderspresident! Jag tackar statsrådet för svaret.

Ungefär samtidigt som jag lämnade in min interpellation om Försäkringskassans beredskap och förmåga att klara sitt uppdrag under störda förhållanden och ytterst kris och krig rapporterade medierna att landets

a-kassor hade utsatts för cyberangrepp. Det var en attack som resulterade i att man fick skjuta fram datumet för när a-kassorna kunde betala ut sina pengar. Arbetslösa fick helt enkelt vänta på att få sin ersättning.

Att cyberattacker drabbar viktig verksamhet är ingen ny företeelse, utan detta är bara ett i raden av många exempel på hur cyberhotet fortsätter att växa och hur olika typer av hybridangrepp återkommande drabbar vårt samhälle.

Här någonstans närmar vi oss kärnan i min interpellation, nämligen hur vi upprätthåller samhällets funktionalitet i händelse av en svår kris eller ytterst krig. Slutligen landar det hos riksdag och regering att ange riktning, sätta ambitionsnivåer och, givetvis, tillskjuta erforderlig finansiering för att upprätthålla en god beredskap.

Fru ålderspresident! En hel del har gjorts under de senaste åren för att stärka vår beredskap. Men sanningen är samtidigt att vi under 90-talet och tidigt 2000-tal såg en ganska hårdhänt neddragning av det civila försvaret och att det därför finns ett stort och angeläget återtagandearbete att göra på många områden. Nu efter regeringsskiftet är det verkligen inte läge att dra ned på tempot i dessa frågor, särskilt inte mot bakgrund av de fruktansvärda bilder som kablat ut från Ukraina under snart ett år.

Mot bakgrund av att Moderaterna under åtta år i opposition inte minst i otaliga kammardebatter har haft ett ganska högt tonläge och kritiserat den S-ledda regeringen för att agera saktfärdigt och göra för lite är det lite förvånande att statsrådet i sitt svar inte signalerar högre ambitioner för den civila beredskapen inom sitt ansvarsområde. I svaret nämner statsrådet att Försäkringskassan i nästa års budget får 7 miljoner extra i förvaltningsanslaget. Vad hon däremot inte nämner är att man drar av 7 miljoner från ett annat konto som berör krisberedskapen. Det är alltså närmast ett nollsummespel.

Statsrådet säger vidare i interpellationssvaret att hon avser att följa frågan, och då blir jag lite bekymrad. Jag menar att uppgiften som statsråd inte är att följa frågan utan att vara drivande i att stärka den ekonomiska beredskapen och säkerställa att viktiga delar i välfärdssamhället fungerar också under tider av allvarliga påfrestningar. Här är det helt nödvändigt med ett tydligt politiskt ledarskap.

Låt mig återkomma till min ursprungliga fråga: Vilka behov av ytterligare åtgärder anser statsrådet att det föreligger för att stärka Försäkringskassans förmåga att verka under störda förhållanden och ytterst under krig?

Anf. 151 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Jag tror att jag och interpellanten är relativt överens om vikten av att detta arbete fortgår, och huruvida ett statsråd ska vara drivande i arbetet i en myndighet tror jag att konstitutionsutskottet kan ha en del synpunkter på. Jag följer denna fråga noga och för dialog med berörda myndigheter om dessa väldigt viktiga frågor.

Det är av stor vikt att Försäkringskassan kan göra samhällsviktiga utbetalningar under såväl fredstid som höjd beredskap och ytterst krig. Försäkringskassan arbetar aktivt med frågan tillsammans med övriga myndigheter i sektorn för ekonomisk säkerhet. Ett förslag om hur social försäkringslagstiftning kan moderniseras för att möta dagens förutsättningar ligger också på regeringens bord.

Det pågår planering för att stärka det civila försvaret, och medel har tillförts Försäkringskassan. Frågor som rör Sveriges suveränitet och civila försvar är en av regeringens mest prioriterade frågor, och det pågår arbete i flera delar av Regeringskansliet för att stärka det civila försvaret.

Att vi tycker detta är en viktig fråga och att Moderaterna tidigare har haft och fortfarande har en hög svansföring i frågan kommer att bli väldigt tydligt det kommande året, för vi tar inte lätt på detta.

Interpellanten nämnde cyberattacker mot andra myndigheter, och vi följer också den utvecklingen. Attacker mot betalningssystemet har pekats ut som en av de största riskerna. Beredskapen på Försäkringskassan är hög, och förmågan att motstå störningar är god. Försäkringskassan arbetar också aktivt med att ständigt stärka sin förmåga att minska sårbarheten i systemen.

Regeringen för en löpande dialog med Försäkringskassan gällande utvecklingsarbetet, myndighetens information och cybersäkerhet.

Anf. 152 KALLE OLSSON (S):

Fru ålderspresident! Låt mig bara påminna statsrådet om att det enligt regeringsformen är regeringen som styr riket, så statsrådet kan absolut vara drivande i dessa frågor och ange tonen. Om statsrådet håller med om att det är viktiga frågor så är det i allra högsta grad möjligt för statsrådet att visa hög ambitionsnivå på detta område.

I händelse av att Sverige skulle drabbas av en allvarlig kris eller ytterst krig är det avgörande att också de civila myndigheterna har förmåga att lösa sina uppgifter. Försäkringskassan är en sådan central myndighet som måste fungera även när andra myndigheter och verksamheter kanske inte längre gör det.

Varje år ansvarar Försäkringskassan för att runt 600 miljarder kronor i olika former av ersättningar utbetalas på ett tryggt och säkert sätt till rätt mottagare. En stor del av befolkningen är i varierande omfattning mottagare av Försäkringskassans ersättningar.

Det är inte så svårt att se att ett angrepp mot Försäkringskassans utbetalningsförmåga skulle få väldigt allvarliga konsekvenser. Stora grupper skulle bli helt eller delvis utan pengar. För vissa särskilt utsatta grupper med långvarigt behov av det allmännas stöd skulle en sådan situation bli väldigt svår.

Tidigare i höst inkom Försäkringskassans generaldirektör med en skrivelse med budskapet att regeringen bör tillsätta en utredning som grundligt analyserar behovet av författningsberedskap inom socialförsäkringen för olika typer av krissituationer. Generaldirektören gick sedan vidare och lyfte exempel på hur myndigheten i situationer av kris eller krig kan ställas inför stora påfrestningar, exempelvis stort personalbortfall och avbrott i it-system, elförsörjning och liknande. Försäkringskassan ser alltså uppenbarligen både risker och ett behov av att agera proaktivt medan tid fortfarande är.

Också Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har i sina underlag till regeringen pekat på åtgärder för att förbättra robustheten i den här beredskapssektorn. Man pekar på behov av både penningtillskott och en generell förstärkning av organisationernas robusthet och möjlighet att verka i hela hotskalan.

För att ta de här frågorna vidare är det nödvändigt med politiskt ledarskap och att den högsta politiska ledningen tar stafettpippen.

Min avslutande fråga blir därför: Hur ser regeringen på de rätt konkreta förslag som jag har nämnt och som har lagts fram av myndigheterna? Har man för avsikt att gå vidare med några av dem?

Anf. 153 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Cyberhoten mot Sverige och svenska intressen är omfattande och kan ställa till med mycket stora problem om beredskapen inte är god.

Försäkringskassan har en starkt digitaliserad verksamhet, och frågan om information och cybersäkerhet står därför högt på dagordningen inom myndigheten.

Regeringen har sedan tidigare beslutat om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilförsvaret, och den nya strukturen medför ytterligare uppgifter för Försäkringskassan.

Som jag nämnde tidigare har vi tillfört 7 ½ miljon kronor i budgeten för 2023, och detta blir permanent framöver. Dessutom har Försäkringskassans anslag tidigare, i budgetpropositionen för 2021, tillförts medel för att stärka totalförsvaret och intensifiera återuppbyggnaden av det civila försvaret under perioden 2021–2025. År 2025 beräknas ökningen av anslaget uppgå till 20 miljoner kronor för detta ändamål.

Man kan konstatera att det först var 9 miljoner kronor, att det under åren 2021, 2022, 2023 och 2024 var 16 miljoner och att det år 2025 är 20 miljoner som har fastslagits.

Frågan om att säkerställa utbetalningar står högt upp på dagordningen. Den står högt upp på Försäkringskassans dagordning, och den står högt upp på min dagordning. Låt mig försäkra interpellanten att den står högt upp också på regeringens dagordning.

Det är en samhällsviktig uppgift, och det är oerhört viktigt att det fungerar både i fredstid, vid kriser och i händelse av krig. Låt mig försäkra att vi tar detta på största allvar och att vi kommer att driva denna fråga. Vi kommer också att se till att den fortsatt står högt upp på dagordningen hos våra berörda myndigheter inom både civil beredskap och försvar och inom de myndigheter som ligger under mitt departement och i min portfölj.

Anf. 154 KALLE OLSSON (S):

Fru ålderspresident! Som företrädare för oppositionen och för det parti som i regeringsställning har sett till att vi åter har kommit igång med arbetet med civilt försvar är det min och mina kollegors uppgift och roll att följa upp beslut som har fattats av regeringen men också ställa frågor om beslut som ännu inte har fattats men som borde fattas. Det som vi har diskuterat i kväll tycker jag är ett exempel på en sådan fråga.

När det gäller Försäkringskassan och hela frågan om ekonomisk säkerhet väntar vi fortfarande på besked och beslut om vägen framåt.

Vi lever i en mycket orolig tid. Vi ser hur Ryssland närmast vräker bomber över Ukraina och hur man specifikt inriktar sig på civil infrastruktur. Samtidigt, här hemma, utsätts viktiga verksamheter, kommuner, företag, enskilda och så vidare för cyberangrepp som påverkar människor och organisationer på ett högst påtagligt sätt. Exemplet med a-kassorna har redan nämnts här.

Jag förväntar mig därför att statsrådet inte bara följer frågan utan också tar vid i det arbete som den förra regeringen satte igång för att stärka det civila försvaret i allmänhet och den ekonomiska säkerheten i synnerhet – det som vi diskuterar här i kväll. Medborgare måste kunna lita på att statsmakterna gör vad de kan för att våra äldre ska få sina pensioner utbetalade i tid och att sjuka ska få sina ersättningar utbetalade i tid, även under störda förhållanden.

Arbetet med att stärka vår krisberedskap och motståndskraft måste pågå hela tiden. Jag ser framför mig att vi får återkomma och följa upp vilka mått och steg som regeringen och statsrådet vidtar för att stärka robustheten hos Försäkringskassan och andra närliggande myndigheter.

Anf. 155 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru ålderspresident! Jag tror att jag och Kalle Olsson är väldigt överens i denna fråga. Jag tvekar inte en sekund att ta över stafettpinnen, som det talades om, och kanske springa ännu lite snabbare och göra ännu lite mer, givet den ganska höga svansföring som Moderaterna har haft och det stora intresse som vi under många år har visat för denna fråga.

Det pågår ett aktivt arbete för att säkerställa att arbetet inom sektorn ekonomisk säkerhet ska fungera väl. Försäkringskassan leder detta arbete i enlighet med sitt sektorsansvar, och de gör det därför att de är duktiga. De har en robusthet, och de är väl förberedda. De har jobbat länge med digitalisering, och de har informations- och cybersäkerhet högt upp på agendan.

Den centrala uppgiften för sektorn är att se till att samhällsviktiga utbetalningar kan säkerställas under fredstid, höjd beredskap och ytterst krig. Försäkringskassan har i sin verksamhet lagt stort fokus på att säkerställa säkerheten också för de andra myndigheterna, just därför att de är robusta, väl förberedda och duktiga på detta. De kan säkert bli ännu lite bättre.

Givet att vi tar stafettpinnen och ämnar driva dessa frågor och göra Sverige ännu lite mer säkert är jag helt övertygad om att det kan ske på ett tryggt och säkert sätt och i hög takt.

Tack så hemskt mycket för debatten! Den är viktig på riktigt. Mycket kan stå och falla vid ett stort cyberangrepp, så det är viktigt att vi är på den säkra sidan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2022/23:71 om den svenska djurskyddskontrollen

Anf. 156 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ålderspresident! Sofia Skönnbrink har frågat mig hur jag ser på risken att förtroendet för svensk djurhållning och livsmedelsproduktion minskar om djurskyddskontrollerna inte fungerar på ett ändamålsenligt sätt och om jag planerar att vidta några åtgärder för att öka antalet regelbundna, riskbaserade djurskyddskontroller och i så fall vilka.

Först vill jag konstatera att det är ett misslyckande när djur utsätts för lidande. Djur är kännande och levande varelser och ska skötas och hållas på ett sådant sätt att deras välfärd främjas.

Den svenska djurskyddslagstiftningen är stark och syftar inte bara till att säkerställa ett gott djurskydd utan också till att främja en god djurväl-färd och respekt för djur.

För många människor är god djurväl-färd en mycket viktig fråga. När allvarliga djurväl-färdsbrister uppmärksammas väcker det starka känslor. Det finns en risk att förtroendet för andra djurhållare, som har en god djur-hållning och välmående djur, och för branschen som helhet påverkas nega-tivt när djurskyddsproblem upptäcks. Samtidigt är det förstås bra för dju-ren att brister, problem och felaktigheter upptäcks så att de kan åtgärdas.

Jag delar dock inte Sofia Skönnbrinks uppfattning att djurskyddskon-trollerna inte fungerar på ett ändamålsenligt sätt. Regeringen följer konti-nuerligt upp hur djurskyddskontrollerna utförs och fungerar. Länsstyrel-serna har tydliga mål samt metoder och indikatorer för att följa upp och styra sitt djurskyddskontrollarbete. Jag ser inte någon anledning att vidta särskilda åtgärder för att styra hur länsstyrelserna planerar och utför de olika typer av kontrollåtgärder som de använder. Alla åtgärder som läns-styrelserna använder syftar till att se till att djuren har det bra.

Anf. 157 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru ålderspresident! Ett starkt djurskydd och en god djurväl-färd är nå-got som jag och många med mig värderar högt. Att våra djur behandlas väl är ett etiskt ansvar som vi alla bär på. Därför gör det extra ont när vi, så som hände förra månaden, får se foton och videoklipp av plågade djur från en svensk kycklinggård. Ministern uppgav i samband med avslöjandet att han fick en klump i magen, och själv skulle jag säga att det är fullkomligt oacceptabelt.

Fru ålderspresident! Den nya, moderna djurskyddslag som den tidigare S-ledda regeringen införde slår fast att djur har rätt att bete sig naturligt och att de ska hållas och skötas på ett sådant sätt att deras välfärd främjas.

Vi vet att de flesta lantbrukare runt om i landet följer djurskyddslag-stiftningen och gör sitt allra bästa för att djuren ska ha det så bra som möj-ligt och producera mjölk och kött som lever upp till svenska folkets för-väntningar.

Samtidigt är det viktigt att se till att de som inte sköter sig upptäcks i tid, så att deras djur inte behöver utstå misskötsel och i värsta fall direkt lidande. Detta är viktigt inte bara för djurens bästa utan även för seriösa lantbrukares bästa. Annars finns det en risk för att förtroendet för svensk livsmedelsproduktion urholkas, vilket i förlängningen även kan minska det mervärde som svenska produkter är kända för och som vi är så stolta över.

Ett av de viktigaste verktygen för att upptäcka och åtgärda bristande djurhållning är länsstyrelsernas djurskyddskontroller. Utan en fungerande kontrollverksamhet kan vi inte garantera efterlevnaden av djurskyddslag-stiftningen. Den kontroll som vi behöver se mer av är den planerade, risk-baserade och regelbundna så kallade normalkontrollen, som faktiskt är ut-pekad som huvuduppdraget för den svenska djurskyddskontrollverksam-heten. Därför tycker jag att det är oroande att se att antalet normalkontrol-ler minskar.

Fru ålderspresident! Målet är att minst 10 procent av kontrollobjekten som har livsmedelsproducerande djur ska kontrolleras varje år. Det är ett mål som inte har nåtts på väldigt länge. Pandemin och dess påverkan på fysiska kontroller uppges vara en del av förklaringen till den bristande måluppfyllelsen de senaste åren. Men denna utveckling, där akuta klagomålsärenden tar alltmer tid från den planerade kontrollen, har vi sett tydligt redan långt före pandemin.

I sitt svar antyder ministern att jag inte har förtroende för den svenska djurskyddskontrollen och hur länsstyrelsen lägger upp sitt arbete. Det vill jag dementera och säga att det inte stämmer. Däremot ser jag en väldigt stor risk med att alltmer tid som egentligen ska läggas på planerade och riskbaserade kontroller i stället måste användas till akuta klagomålsärenden.

Därför undrar jag fortfarande vad landsbygdsministern avser att göra rent konkret för att se till att antalet regelbundna och riskbaserade djurskyddskontroller ökar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Joakim Järrebring (S).

Anf. 158 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ålderspresident! Interpellanten är inne på att de allra flesta bönder som håller djur i Sverige gör det på ett utomordentligt bra sätt. De är stolta över sina djur, och de behandlar dem oerhört väl. De gör det för att de vet att det också i deras företagande är något oerhört positivt med friska djur och med bra djurvälstånd. De producerar bättre oavsett om det är fråga om mjölk, kött eller något annat. Då får man ett högre värde i sitt företagande. Dessutom minskar man användningen av antibiotika, och man minskar risken för stora sjukdomsutbrott i besättningar och så vidare.

Jag tror att det bästa vi kan göra är att ha tillit till de kontrollmyndigheter som vi har. Jag har noterat att de inte har kommit upp till de fastställda mål som finns när det gäller hur många planerade kontroller som de ska göra. Interpellanten nämnde själv en del av orsakerna till det. Men att regeringen skulle gå in och styra ännu mer tror jag inte är ändamålsenligt.

Vi har ett gott och väl utvecklat djurskyddsarbete, och kontrollerna sker. Det är klart att man kan vilja ha mer. Men de olika kontrollmyndigheterna pekar också på vilka problem som de har haft och har också olika tankar om hur den ökade mängd direkta klagomål och anmälningar som kommer in ska hanteras – om det går att effektivisera kontrollerna vad gäller dem och avfärda dem så att de slipper göra fysiska besök.

De som kan detta bäst är de som är ute på stallbacken. Det är de som ser rakt in i ladugården och har bäst koll på hur man ska göra detta.

Jag måste också säga att det är oerhört positivt för de djur som det handlar om när brister uppmärksammas. Men man måste också ibland se bakom reportagen vad som kan hända – ingen särskild utpekad. Men många gånger när man, vilket jag har gjort, träffar bönder handlar det inte sällan om att de har råkat ut för en personlig livskris på något sätt. Det kan vara sjukdom eller andra tragedier i familjen som gör att de inte hinner med. Det kan vara ekonomi och andra saker. Det finns någonting bakom. Och jag tror genuint att det är få som lever på att tillverka livsmedel till oss som på något sätt med vilje vill ha en dålig djurvälstånd.

På jordbruksministrarnas rådsmöte senast diskuterades ett ökat djurskydd i hela Europa. Jag kan se en viss oro för hur situationen i omvärlden nu får vissa europeiska länder att försöka använda det som ett sätt för att vi inte ska gå vidare med ett strängare djurskydd på europeisk nivå. Vi vill att fler ska följa vårt exempel. Vi vill att fler djur ska ha den djurvälstånd som vi har i Sverige. Det är viktigt. Detta har vi argumenterat för, och vi har med stolthet pratat om vilket djurskydd vi har i Sverige.

Anf. 159 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru ålderspresident! Det är roligt att höra att vi har samma uppfattning, alltså att det är viktigt med ett starkt djurskydd. Både landsbygdsministern och jag vet att de allra flesta, som jag sa, är väldigt noga med sin djurhållning och gör allt de kan för att deras djur ska må så bra som möjligt.

Däremot tycker jag att landsbygdsministern får det att låta som att min avsikt med detta är att politiken ska detaljstyra kontrollmyndigheten och dess utövare, alltså inspektörerna. Det är inte alls det som jag menar. Där- emot tror jag att vi har lite olika bilder av hur viktig den planerade normalkontrollen är, som är riskbaserad och ger ett naturligt möte med våra lantbrukare. Jag är övertygad om att om det sker ett minskat antal planerade kontroller ökar det inte bara risken för att man inte upptäcker misskötsel i tid, som jag sa. Jag tror också att det riskerar att minska förtroendet för kontrollmyndigheten, som i detta fall är länsstyrelsen.

Om ministern själv var mjölkbonde tror jag inte att han skulle uppskatta om kontrollmyndigheten kom ut bara när det kommit in klagomål mot hans djurhållning och endast för att berätta att djuren är smutsiga eller för magra eller att ministern har brustit i sitt ansvar som djurhållare och inte skött sitt arbete på rätt sätt. Då kan man fråga vad det ger för bild av kontrollverksamheten. Om ministern frågar mig tror jag att det blir så att myndigheten bemödar sig att åka ut till våra lantbrukare bara när det finns en chans att hitta fel.

Fru ålderspresident! Detta är minst sagt skadligt för kontakten mellan inspektörer och djurägare och spär på det myndighetsförakt som redan finns i alldeles för hög grad. Genom de planerade kontrollerna kan, precis som jag sa inledningsvis, djurägare och inspektörer mötas på ett helt annat sätt. Det ger möjligheter att arbeta förebyggande och inte bara vara ute och släcka bränder.

Därför undrar jag hur ministern ser på detta och om han inte tycker att det är en viktig aspekt i frågan.

Anf. 160 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ålderspresident! Jag antar inte att interpellanten har någon annan avsikt än den som hon har framfört. Jag tror att vi är överens i denna fråga. Det är inte meningen att vara konfliktfylld, om det låter så.

Dessa frågor behöver inte politisk konflikt. Jag kan med stolthet konstatera att Sverige har ett bra djurskydd. Vi ska ha en kontrollverksamhet, och vi delar ambitionen att det är viktigt att det sker kontroller när man ser brister och någon anmäler ett misstänkt missförhållande. Länsstyrelserna har också tittat på att det finns en nationell rutin för hur en hel del av dessa frågor ska hanteras så att det ska gå snabbare och så vidare. Men jag har ingen annan ambition än den utpekade om att man ska göra även de planerade kontrollerna. Precis som interpellanten är inne på tror jag också att

det är viktigt för förtroendet mellan bönder, lantbrukare, djurhållare och myndigheter. Jag ser ingen konflikt i det.

Sedan är det klart att det lätt blir så att vi från politiskt håll vill gå in och detaljstyra. Men jag tror mer på det tillitsbaserade ledarskapet vad gäller dessa myndigheter och dessa ganska detaljrika kontroller som görs. Och de som är bäst på att utföra detta ska också få lägga upp arbetet på det sätt som de vill göra det.

Anf. 161 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru ålderspresident! Eftersom vi är så överens finns det väl inte så jättemycket mer att tillägga, utan det är väl bara trevligt att veta att det ser ut på det sättet.

Däremot tänker jag att det nog ändå är viktigt att vi tar de här tecknen på allvar, och det tycker jag att statsrådet har mött mig i. Man ser detta och har ingen annan avsikt än att vi ska uppfylla det mål som finns uppsatt, vilket är att minst 10 procent av de gårdar som har livsmedelsproducerande djur ska genomgå en kontroll varje år.

Jag tror dock att det även är viktigt att vi ser bakgrunden till att det här problemet har uppstått. Kollar man på den nationella djurskyddsrapporten för år 2021 ser man att många länsstyrelser pekar på att anledningen till att de inte klarar av att leva upp till målet för de planerade kontrollerna är att de akuta klagomålsärendena tar alldeles för mycket tid och att det inte finns tillräckligt med resurser för länsstyrelserna att klara av sitt uppdrag.

Där tänker jag att det är viktigt att regeringen agerar och ser till att länsstyrelserna har tillräckligt med resurser och rätt verktyg för att klara sitt uppdrag, så att inte djurskyddet i Sverige riskerar att påverkas negativt.

Anf. 162 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ålderspresident! Sammanfattningsvis är det som sagt djurhållarens ansvar att se till att djuren har det bra och mår bra. Brister ska alltid rättas till, och det är aldrig acceptabelt att utsätta djur för lidande.

En väl fungerande djurskyddskontroll är viktig för att fånga upp de fall där djurhållarna brister i sitt ansvar. Kontrollen bidrar även till att upprätthålla förtroendet för hela den svenska livsmedelsproduktionen. Myndigheterna har flera olika verktyg som kan användas för att djurskyddsbestämmelserna ska efterlevas, och regeringens styrning av myndigheter ska vara långsiktig, strategisk, verksamhetsanpassad och utgå från ett helhetsperspektiv, med tillit och förtroende som grund.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2022/23:77 om nya, moderna växtförädlings tekniker och deras möjligheter

Anf. 163 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ålderspresident! Malin Larsson har frågat mig hur jag ser på frågan om genomredigerade grödor, den moderna växtbiotekniken och dess möjligheter att bidra till livsmedelsförsörjningen samt hur jag kommer att prioritera denna fråga under Sveriges ordförandeskap för att EU så snart som

möjligt ska kunna anta det nya lagstiftningsförslaget för växter som tagits fram med vissa nya genomiska tekniker.

Dagens livsmedelsproduktion kräver en omställning för att kunna producera mer mat till en växande befolkning och samtidigt möta de utmaningar som en klimatförändring innebär. Detta kommer att kräva ny kunskap och nya innovationer för att vi ska kunna utveckla växter som är resistenta mot sjukdomar, kräver mindre gödsel eller exempelvis är mer tåliga mot torka.

I nuläget går klimatförändringarna snabbare än tiden det tar att förädla fram en ny växtsort med de klassiska växtförädlingsteknikerna. De nya, moderna växtförädlingsteknikerna ger möjlighet att korta ned tiden till att ett nytt utsäde kan komma ut på marknaden. EU-kommissionen har aviserat att en ny speciallagstiftning för växter som tagits fram med nya genomiska tekniker ska presenteras under andra kvartalet 2023, det vill säga sent under det svenska ordförandeskapet.

Den svenska positionen är känd sedan tidigare och välkomnar en ny lagstiftning eftersom den gamla inte är ändamålsenlig. Sverige förordade en lagstiftning som är ändamålsenlig, bygger på vetenskap och är proportionerlig till risk. Teknikneutralitet ger bättre möjlighet till lagstiftning som står sig över tid. Nya tekniska metoder och innovationer bör utnyttjas för att säkerställa tillgång till lokala och regionala sorter samt för att bidra till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser och till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat.

Sverige står redo att så snart EU-kommissionen presenterar förslag till ny lagstiftning föra processen vidare på såväl politisk som teknisk nivå.

Anf. 164 MALIN LARSSON (S):

Fru ålderspresident! Tack för svaren, landsbygdsministern!

Det ämne vi debatterar i dag är inte det vanligaste här i kammaren, men det är väldigt viktigt framåt för såväl jordbruk och livsmedelsförsörjning som klimat.

I ungefär 10 000 år har vi människor odlat växter, främst för att förse både oss människor och våra husdjur med mat. Under dessa tusentals år har vi också förädlat växterna för att de ska passa våra behov. Nu kan vi se att utvecklingen inom genteknikområdet går oerhört snabbt och att många länder, exempelvis Storbritannien, redan har beslutat om ny lagstiftning.

En av de mest omdebatterade teknikerna som är på framfart är genomredigering som utförs med vad som oftast kallas gensaxar. I dessa Nobeltider är det förstås extra roligt att nämna 2020 års Nobelprisbelönade CRISPR-Cas9, som är en av de mest använda gensaxarna och troligen också den som de flesta känner till.

Utifrån bland annat CRISPR-Cas9 och den uppmärksamhet som Nobelpriset gav har både kunskapen om och intresset för genomredigerade växter ökat, men vi ser också att utvecklingen går fortare i andra länder än här i Sverige och i EU. Inom EU är det bara en genetiskt modifierad växt som är godkänd för odling, och det är en fodermajs som godkändes 1998. Detta beror på att vi har en föråldrad lagstiftning inom EU.

Efter en dom påbörjades äntligen arbetet med översynen av den befintliga lagstiftningen. Den tidigare socialdemokratiska regeringen gav sitt stöd till att GMO-lagstiftningen skulle ses över och uttalade att vi såg fram emot den fortsatta processen liksom de konstruktiva förslag som vi väntar från kommissionen.

Precis som landsbygdsministern nämnde ska förslaget till ny lagstiftning presenteras i slutet av det svenska ordförandeskapet under våren 2023, och förhandlingen om förslaget kommer att påbörjas under det spanska ordförandeskapet, det vill säga under sommaren och hösten 2023. Det svenska ordförandeskapet kommer dock att ha en jätte viktig roll i att se till inte bara att det här förslaget kommer upp på bordet utan också att det blir verklighet av det. Då handlar det om att se till att det blir en fortsatt bra förhandlingsprocess.

Det finns en stor fara här, för om förslaget till ny lagstiftning dröjer ytterligare kommer vi också närmare en valrörelse. Då är risken att detta skjuts ytterligare på framtiden, och det har vi inte riktigt tid med. Med anledning av det vill jag fråga landsbygdsministern hur Sveriges roll i den fortsatta processen ser ut. Vilka konkreta åtgärder kommer landsbygdsministern att vidta inför ordförandeskapet så att växtförädling i EU framåt ska kunna omfatta även nya tekniker – exempelvis gensaxen?

I detta anförande instämde Joakim Järrebring (S).

Anf. 165 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ålderspresident! Det är som sagt kommissionen som äger själva förslaget. Det är den som behöver lägga någonting på bordet för att det ska bli åka av på riktigt vad gäller detta. Men så fort kommissionen gör det eller ber om en diskussion i rådet, eller så fort det finns en position eller någonting att diskutera, får vi naturligtvis ta upp det.

På jordbruks- och fiskerådets område finns en rad olika filer och akter som man kommer att påbörja förhandlingarna om under vårt ordförandeskap. Vissa förhandlingar kommer att slutföras, och andra kommer spanjorerna att få ta över efter oss. Men det finns också akter och förslag om bland annat växtskyddsmedel – bekämpningsmedel, helt enkelt – där vi ser att diskussionen kanske även kan lyfta diskussionen om ett sådant lagförslag. Om vi ska minska kemikalieanvändningen, det vill säga användningen av växtskyddsmedel, konstaterar man nämligen att vi också behöver en gröda som bättre står emot till exempel sjukdomar. Förhoppningsvis kan det ena leda till det andra, men som det är nu äger kommissionen frågan.

Jag kan för att trygga interpellanten säga att jag tagit upp det här på bilaterala möten med berörda kommissionärer när jag haft möjlighet eftersom vi sett det här som en fråga som kommer att komma under vårt ordförandeskap.

Anf. 166 MALIN LARSSON (S):

Fru ålderspresident! Tack återigen till landsbygdsministern för svaren! Jag hoppas också att det ska bli åka av och att vi kan starta lite snabbare där.

Jag uppskattar verkligen att ministern tar upp de här frågorna redan nu med dem han träffar, för jag har min farhåga kvar och tycker att det är

väldigt viktigt att vi kommer framåt och följer tidsplanen som faktiskt finns nu. Den har redan skjutits fram och försenats, och vi har inte tid att låta så ske igen.

Det är ett föråldrat regelverk vi har, och det måste nu moderniseras. Dagens lagstiftning skapar en rättslig osäkerhet, skulle jag vilja säga, eftersom den utgår från det man kunde göra för 30 år sedan. I dag har vi de här moderna teknikerna på plats.

Forskningen på området är också oerhört betydelsefull, och Sverige är ett av de länder där mycket av den framgångsrika forskningen sker. Det såg vi också med Nobelpriset. Vi har också flera företag i Sverige och andra medlemsländer som ser en enorm potential i tekniken.

Fördelarna är många, och det har vi varit inne på, inte minst de miljömässiga. Med hjälp av dessa tekniker kan man skapa starkare och mer motståndskraftiga grödor som klarar mer utmanande miljöförhållanden med mindre näring eller vatten och som är mer resistenta mot sjukdomar. Det skulle ge bättre skördar på mindre yta, dessutom med mindre insatsmedel. Det skulle också främja utvecklingen av ett hållbart jord- och skogsbruk, som vi måste gå mot.

Växtförädlingen kommer att bidra till hållbara lösningar, men med det kommer också en rad komplexa frågor som vi måste ta ställning till.

Vi ska komma ihåg att detta handlar om stora ekonomiska värden och investeringar men också om arbetstillfällen. Forskning och investeringar krävs, och det möjliggörs genom immaterialrätten. Jag ser att den juridiska kompetensen inom detta område kommer att vara mycket betydelsefull framåt. Vad ska höra till patenträtt, och vad ska höra till växtförädlarrätt?

Med det sagt måste vi ha regler som också inkluderar små och medelstora företag och inte bara de stora drakarna inom växtförädlingen. Vårt gemensamma mål i världen är ändå att vi ska kunna försörja vår befolkning med mat på ett hållbart sätt. Vi ska kunna odla i ett klimat som förändras, och det vi odlar ska kunna stå emot sjukdomar.

Vi ska också komma ihåg att det finns risker med ny teknik. Historiskt har vi sett det när det gäller genredigering. Därför kan det ibland finnas vissa farhågor, och därför är det viktigt att öka kunskapen på området. Det är också alltid viktigt att ha med den etiska aspekten, främja den biologiska mångfalden och ha ett brett samarbete inom EU men också utanför EU så att man ser på det bredare.

Utifrån det jag varit inne på nu skulle jag vilja fråga landsbygdsministern hur han ser på den etiska aspekt som finns kopplad till de komplexa frågorna om nya genomiska tekniker.

Jag undrar också vad landsbygdsministerns bedömning är gällande immaterialrätten och växtförädlarrätten kopplad till nya gentekniker för att på bästa vis kunna tillvarata det som kommer.

Anf. 167 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ålderspresident! Det är ju helt uppenbart att de här diskussionerna är känsliga – kanske något mer i EU generellt än i Sverige. Vi är mer oroliga för kemikalierna och den biten. Men det finns en oro och en skepsis.

Allt annat som ledamoten tar upp är också orsaker till att det har tagit tid, tror jag – de ekonomiska intressena, de rättsliga intressena och såklart de etiska funderingarna som finns.

Nu har ju det här varit utpekad ganska länge som något vi behöver göra mer kring. Sverige har kommunicerat att vi vill se en ändring till en mer ändamålsenlig lagstiftning för växter framtagna med nya tekniker. Studier har presenterats, och vi har pratat om det. Vi har pratat om det i rådet, i domstol och i kommissionen. Det har vi som sagt gjort även efter regeringsskiftet. Men det är kommissionen som har rätten och ansvaret att lägga fram förslaget till ny lagstiftning. Därefter tar ministerrådet och parlamentet fram varsitt förslag till ståndpunkt. Dessa tre ska därefter komma överens och jämkas i spännande processer.

Det svenska ordförandeskapet leder som sagt länderna i ministerrådet. Sverige står redo att se till att det kommande förslaget kan presenteras och att förhandlingarna kan komma igång, men vi behöver invänta ett förslag från kommissionen.

Anf. 168 MALIN LARSSON (S):

Fru ålderspresident! Återigen tack till ministern! Jag tycker att det är bra att vi har en framåtsyftande interpellationsdebatt, för det är viktigt att vi är redo när kommissionen kommer med sitt förslag. Jag hoppas att vi kommer att ha en nära dialog i dessa viktiga frågor framåt.

Jag har ett par medskick så här i mitt sista anförande för i dag.

Vi måste fokusera på syftet när vi lyfter fram de nya moderna växtförädlingsmekanikerna och inte bara på själva tekniken. Det tror jag är oerhört viktigt, för syftet är det viktigaste för att vi ska landa rätt i dessa svåra och komplexa frågor.

Växtförädlningen kommer att vara en än viktigare pusselbit i vårt jordbruk framåt. Men med det kommer också en rad svåra frågor som vi måste ta ställning till. Här är försiktighetsprincipen viktig – att vi fattar kloka beslut utifrån forskning och vetenskap och grödornas egenskaper och inte bara vilken teknik som används.

Oftast är det med goda syften man modifierar, men det kan också vara med det motsatta och få motsatta effekter. Parallellt med att vi utvecklar måste vi även jobba med att eliminera och minska de risker och hot som finns. Här har vi också bra forskning i Sverige. Vi vill ju inte se en agroterrorism växa fram.

En annan viktig fråga som jag lyfte fram tidigare är växtförädlarrätten, som måste diskuteras vidare.

Men allt som jag lyft fram i dag är under förutsättning att vi faktiskt får ett bra lagförslag på bordet under vårt ordförandeskap och att det blir verklighet av det.

Avslutningsvis vill jag önska landsbygdsministern, fru ålderspresidenten och alla övriga i kammaren en riktigt god jul.

Anf. 169 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru ålderspresident! Jag vill rikta ett tack till interpellanten för diskussionen. Det bådär gott för framtiden att det finns en stor samsyn mellan oss när det gäller vikten av nya innovationer för att få ett konkurrenskraftigt och hållbart jordbruk som ska ge oss bra mat på bordet även framöver.

Jag får replikera med god jul även till er.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 170 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru ålderspresident! Annika Hirvonen har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att ingen ukrainsk flykting tvingas till prostitution. Annika Hirvonen har även frågat mig om jag och regeringen avser att vidta några andra åtgärder som berör kvinnor som utnyttjas i prostitution än vad som framgår av Tidöavtalet, och i så fall vilka.

Fru ålderspresident! Låt mig börja med att slå fast att personer som utnyttjas i prostitution ofta befinner sig i stor utsatthet. Prostitution medför allvarliga skador för såväl enskilda individer som samhället i stort. Personer i prostitution är också oftast utsatta för brott genom till exempel koppleri eller människohandel för sexuella ändamål. Människohandel för sexuella ändamål är även en allvarlig form av mäns våld mot kvinnor.

Utlänningslagens möjligheter till tidsbegränsat uppehållstillstånd för brottsoffer under pågående brottsutredningar ska fortsätta att användas. Det är viktigt att brottsoffer ges en chans till upprättelse och samhällets stöd, oavsett om det gäller människohandel eller andra brott, oavsett om brottsoffret försörjer sig genom prostitution eller på annat vis och oavsett om det rör kvinnor eller män. Sedan den 1 augusti i år kan dessutom socialnämnden ansöka om betänketid för den som kan antas ha utsatts för människohandel eller människoexploatering.

Fru ålderspresident! Vi kan inte acceptera att kvinnor, flickor och pojkar som flyr krig utsätts för sexuell exploatering eller människohandel i Sverige. Brottsoffer som utsätts för prostitution ska få ett likvärdigt stöd oavsett var i Sverige de befinner sig. Jag har i min tidigare tjänst som åklagare uppmärksammat att stödet till denna målgrupp kan skilja sig åt i landet. Regeringens målsättning är att skapa goda och likvärda förutsättningar för samtliga kommuner och regioner.

Förbudet mot köp, men inte försäljning, av sexuella tjänster utgör ett centralt led i arbetet mot ojämställdhet och ojämlikhet. Det är också ett viktigt verktyg i arbetet mot människohandel för sexuella ändamål och för att långsiktigt bekämpa efterfrågan som driver prostitution och människohandel. Lagen har enligt utvärderingar haft en normerande effekt, men insatserna för att ytterligare bekämpa efterfrågan fortsätter.

Jämställdhetsmyndigheten har ett övergripande uppdrag att främja utvecklingen av förebyggande insatser mot såväl utnyttjade i prostitution som människohandel för alla ändamål. Likaså är det Jämställdhetsmyndigheten som ansvarar för att på nationell nivå samordna arbetet mot människohandel för alla ändamål, utveckla samverkan mellan myndigheter och andra aktörer, även med internationella aktörer, samt bistå myndigheterna med metodstöd och kompetensutveckling.

Inom ramen för sitt förebyggande uppdrag har Jämställdhetsmyndigheten bedrivit insatser mot efterfrågan. En mycket viktig åtgärd för att skydda vuxna och barn från att utsättas för människohandel och exploatering är att berörda myndigheter arbetar tillsammans med att sprida information till riskgrupper, vilket de kommer att fortsätta göra.

Den pågående utredningen Exitprogram för personer som är utsatta för prostitution (A 2022:4) ska bland annat lämna förslag på utformning och organisering av ett exitprogram för vuxna personer som är utsatta för pro-

stitution och människohandel för sexuella ändamål. Utredningen ska också bedöma hur Sverige lever upp till internationella åtaganden om identifiering, skydd, stöd och återvändande för offer för människohandel och vid behov föreslå åtgärder för att utveckla arbetet. Jag ser fram emot att ta del av utredningens förslag för hur vi kan stärka en mycket utsatt grupp.

Avslutningsvis kan jag konstatera att regeringens arbete omfattar fler områden än Tidöavtalet. Jag kommer inte att föregripa regeringens arbete genom att här presentera eventuella åtgärder som inte är beslutade av regeringen.

Anf. 171 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru ålderspresident! Nyligen rapporterade P4 Malmöhus om en alarmerande ökning av antalet ukrainska flyktingar som utnyttjas i prostitution. Ukrainska kvinnor utgör nu den enskilt största gruppen kvinnor som utnyttjas i prostitution bland dem som Jämställdhetsmyndigheten har fått kännedom om. Jämställdhetsmyndigheten påtalar att den otroligt utsatta situation som det innebär att ha skydd enligt massflyktsdirektivet är en faktor bakom detta.

Det är nämligen så att de ukrainska flyktingarna har sämre rättigheter i Sverige och är ekonomiskt extremt mycket mer utsatta än andra flyktingar som får skydd och rätt att stanna i Sverige. De ukrainska flyktingarna, kvinnor, får leva på 71 kronor om dagen. 71 kronor är samma dagsättning som man hade 1995. Den har alltså inte räknats upp på snart 30 års tid. Det är fattigdom att försöka klara sig på 71 kronor om dagen. Och ekonomisk utsatthet gör de ukrainska kvinnorna mycket mer sårbara för olika typer av utnyttjande, till exempel i prostitution.

Vi i Miljöpartiet vill ge ukrainska flyktingar samma rättigheter som alla andra flyktingar som får rätt att stanna i Sverige. Det skulle bland annat innebära att man får en etableringsersättning som är flera gånger högre än den dagsättning som dessa kvinnor och barn nu tvingas att försöka klara sig på.

Dessutom är det så att även om ukrainska flyktingar får rätt att arbeta i Sverige vet vi alla att det är väldigt svårt att få ett arbete om man inte kan åtminstone grundläggande svenska. Men de ukrainska flyktingarna har inte rätt till sfi. De har inte heller rätt att ta del av etableringsprogrammet, där varje person får en särskild plan för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden och få en egen försörjning.

Vi i Miljöpartiet tog redan den 17 mars i år initiativ i utbildningsutskottet till att ge ukrainska flyktingar rätt till svenska för invandrare just för att de ska få en möjlighet att lära sig tillräcklig svenska för att kunna få ett jobb. Då stödde Liberalerna vårt förslag, och några veckor senare kom Liberalerna med ett eget förslag med samma innebörd.

Fru ålderspresident! Jag vill fråga jämställdhetsministern, som ju också är liberal, om hon kommer att driva på för dessa jätteviktiga förändringar för ukrainska flyktingar för att de ska kunna ha en försörjning som de kan klara sig på. Dels handlar det om en etableringsersättning, dels om chansen att få tillgång till det svenska språket och en plan så att de kan komma i egen försörjning genom arbete.

Fru ålderspresident! Just nu lämnar vi de här kvinnorna i sticket. Alldeles för många har hamnat i klorna på hallickar som utnyttjar dem för att sälja sex, och det är fruktansvärt.

Anf. 172 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru ålderspresident! För två månader sedan arbetade jag som åklagare. Ett av de områden som jag arbetade med var människohandel. I det arbetet har jag arbetat mycket med prostitution, koppleri och människohandel för sexuella ändamål.

Jag har också arbetat upp täta kontakter med poliser som arbetar med detta både i yttre tjänst och på polisens människohandelssektion. Jag pratar fortfarande med dem för att få en bild av den här situationen. De vittnar om att det är en explosionsartad ökning av ukrainska kvinnor som utnyttjas i prostitution. Detta måste vi ta på allvar. Det är då viktigt såklart att hitta rätt åtgärder för att hjälpa den här gruppen.

De poliser jag pratar om som arbetar med detta dagligdags berättar dock att de i princip inte ser några fall där flyktingar som har kommit till Sverige hamnar i prostitution. De ukrainska kvinnor som befinner sig i prostitution i Sverige har kommit hit på samma sätt som vi tidigare har sett när det gäller kvinnor från till exempel Rumänien eller vissa länder i Afrika. De kommer hit genom människohandlare som har organiserat en resa. De är här kortare perioder för att tjäna pengar genom prostitution och som de senare kan ta med tillbaka till Ukraina. Detta har flera poliser som jag har pratat med sagt samstämmigt.

Fru ålderspresident! När man ska vidta åtgärder för denna utsatta grupp är det viktigt att man vidtar de åtgärder som faktiskt gör skillnad. Dagpenningen används för dem som har kommit hit i det organiserade flyktingmottagandet. Den problematiken är inte aktuell när det gäller att hantera den här frågan. Jag håller med om att det är viktigt att vi måste ha ett bra mottagande för ukrainska flyktingar. Men när det gäller prostitution missar vi målet om vi tror att vi löser detta genom att åtgärda den problematiken.

I stället måste vi såklart jobba med polisens och rättsväsendets möjligheter att hantera den formen av människohandel. Då är rättsväsendets resurser av avgörande betydelse. Jag är därför glad att den här regeringen har satsat stora pengar på att stärka rättsväsendet, både polis och åklagare, så att man kan bedriva ett mycket mer effektivt arbete för att komma åt den organiserade sexhandeln. Det är på det sättet vi kan komma åt den här problematiken, inte genom att hantera dagpenningen.

Anf. 173 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru ålderspresident! Jag noterar att jämställdhetsministern inte delar den uppfattning som Jämställdhetsmyndigheten gav uttryck för i samband med rapporteringen från P4 Malmöhus om ukrainska flyktingar i prostitution. Där säger man att den utsatta situation som det innebär att ha skydd enligt massflyktsdirektivet är en faktor bakom den alarmerande ökningen av antalet ukrainska kvinnor i prostitution.

Från min och Miljöpartiets sida vore det, oavsett problematiken, självklart att se till att man har en ersättning som det faktiskt går att leva på. 71 kronor om dagen räcker inte till mat och kläder för en vuxen person. Migrationsverket har till och med avslagit extra begäran om ersättning för vinterskor. Det går inte att klara sig på den ersättning som finns i dag. Jämställdhetsmyndigheten påtalar också att det är en faktor bakom det ökade antalet kvinnor från Ukraina som är i prostitution.

Fru ålderspresident! Jag är dock väldigt glad över att jämställdhetsministern lovar att den utredning om exitprogram från prostitution som vi i Miljöpartiet tog initiativ till ska fortsätta och att de slutsatserna ska ligga till grund för åtgärder. Det är välkommet eftersom det behöver göras mycket mer generellt för att ge de människor som utnyttjas skydd, stöd och möjligheter att lämna prostitution.

I Tidöavtalet kan vi däremot läsa om en åtgärd som går i motsatt riktning. Det enda som skrivs om just prostitution i Tidöavtalet är att det ska utgöra grund för utvisning med anledning av bristandeandel, alltså ytterligare ett straff för den som är brottsoffer och utnyttjas i prostitution.

Jag blev senast i förmiddags kontaktad av en kvinna som själv har erfarenhet av att utnyttjas i prostitution. Hon vädjade till oss politiker. Hon skrev: Regeringen får aldrig ge köpare vapen mot oss. Det blir bara ännu ett legitimt dödshot mot utsatta. Strypgrepp så att någon tappar av är ett vanligt önskemål. Ska mina medsysstrar inte våga säga nej till det, med risk för utvisning? Nej!

Fru ålderspresident! Om man säger att man ska förbättra information och göra olika satsningar på rättsväsendet för att komma åt prostitution men samtidigt gör dem som utnyttjas så rädda för att söka hjälp eftersom de riskerar utvisning på grund av bristandeandel stärker man inte de utnyttjade. Man stärker de kriminellas, köparnas, möjlighet att utnyttja, misshandla och våldta de kvinnor som i dag utnyttjas i prostitution. Det vore katastrofalt. Vi har redan alldeles för dåligt stöd.

Miljöpartiet vill ge kvinnor och flickor som utnyttjas i prostitution brottsofferstatus, alltid. Jag är orolig för att regeringen i stället ger de kriminella fler vapen.

Anf. 174 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru ålderspresident! När det gäller ersättningar för personer som har beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet har en interpellation ställts till migrationsministern, som kommer att debattera den i riksdagen den 24 januari. Den diskussionen tror jag alltså är bättre att fortsätta i den interpellationsdebatten, också eftersom jag menar att den inte har så stor betydelse i det här sammanhanget.

När det gäller frågan omandel har den ställts i flera interpellationer och flera sammanhang till regeringen. Jag har svarat på den, statsministern har svarat på den, migrationsministern har svarat på den och justitieministern har svarat samma sak: att utsatthet inte kommer att utgöra grund för utvisning. Tillståndet att vara i utsatthet kommer inte att utgöra grund för utvisning med anledning av bristandeandel. Detta har vi sagt samstämmigt. Det gäller fortfarande.

Det är dock positivt att Miljöpartiet visar ett intresse för brottsofferfrågor. Jag tycker verkligen att det perspektivet har lyst med sin frånvaro under den tid som Miljöpartiet har ingått i regeringen eller regeringsunderlaget för Socialdemokraterna. Den här regeringen har markerat väldigt tydligt i Tidöavtalet att brottsofferperspektivet är något som vi tar på allvar, på ett helt annat sätt än tidigare regering har gjort.

Vi kommer att skärpa straffen för sexualbrott och våld i nära relation. Vi kommer till och med att öppna upp för livstidsstraff i de absolut allvarligaste fallen. Vi kommer att ha fler häktningar. Vi kommer att ha vistelseförbud för män som har utsatt kvinnor för våld i nära relation. Vi kommer

att ha mer kontaktförbud. Och vi kommer att ha mer stöd till brottsoffer. Det perspektivet har lyst fullständigt med sin frånvaro i den tidigare regeringens politik. Det är något som den här regeringen tar på väldigt stort allvar. Där kommer det att ske ett paradigmskifte i svensk politik.

Fru ålderspresident! Prostitutionsfrågan är jätteviktig. Som redan har påpekats är det en otroligt utsatt grupp. Det är viktigt att man bedriver ett arbete som är effektivt och som tar sikte på rätt åtgärder.

Sverige kommer att ta över ordförandeskapet i EU från och med den 1 januari. Inom ramen för detta EU-ordförandeskap kommer vi bland annat att anordna en konferens om just människohandel för sexuella ändamål. Detta är viktigt. Om man ska komma åt problematiken, som oftast är landsöverskridande, måste man ha ett internationellt samarbete. Regeringen kommer att prioritera och sätta tryck på frågan under det svenska EU-ordförandeskapet, förutom att vi kommer att jobba med frågan nationellt.

Jag ser som sagt mycket fram emot resultatet av exitutredningen, som det är positivt att den tidigare regeringen tillsatte.

Anf. 175 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru ålderspresident! Jag är glad att regeringen lovar att prioritera den här frågan. Jag vill ändå ställa tre raka frågor till jämställdhetsministern.

Är hon beredd att ge alla kvinnor som utnyttjas i prostitution brottsofferstatus, som Miljöpartiet föreslår?

Delar jämställdhetsministern Miljöpartiets uppfattning att alla kvinnor som utnyttjas i prostitution är utsatta?

Kan vi en gång för alla få ett rakt svar som bekräftar att ingen person ska utvisas från Sverige för att den är i prostitution, trots det som står om detta i Tidöavtalets paragraf om bristande vandel?

Anf. 176 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru ålderspresident! Jag fick tre frågor. Annika Hirvonen undrade om regeringen avser att ge alla prostituerade brottsofferstatus. Som jag sa inledningsvis kommer den här regeringen att utveckla sin politik alltefter som. Det går inte att i förväg gå in i detaljer om vilka slutsatser vi kommer att landa i utöver det som ligger i Tidöavtalet. Därför är det inte en fråga jag kan svara på.

När det gäller min bild av om prostituerade lever i utsatthet kan jag absolut säga utifrån det arbete som jag gjort i flera år med den här gruppen att jag aldrig har sett en kvinna i prostitution som inte varit i utsatthet. Det är min egen yrkeserfarenhet.

Frågan om vandel har vi svarat på många gånger. Det som står i Tidöavtalet är att frågan ska utredas. Anledningen till att prostitution finns med i uppräknningen i den här klausulen i Tidöavtalet är att utredningen ska ta sikte på om en lagregel som fanns i svensk lag fram till 2005 ska återinföras och att prostitution fanns med i lagförarbetena till denna tidigare lagstiftning. Vi kommer sedan såklart att ta del av utredningen. Det kommer i utredningen att framgå att det här är en utsatt grupp. Sedan kommer vi att ta ställning till hur vi går vidare.

Avslutningsvis vill jag tacka för debatten och önska en god jul.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2022/23:28 Övervakning och rapportering av uppgifter om verkliga utsläpp från vissa fordon

2022/23:31 Behandling av personuppgifter vid antalsberäkning inför klinisk forskning

2022/23:32 Ändringar i jordförvärvslagen i syfte att hindra att bestämmelserna om förvärvstillstånd kringgås

Skrivelse

2022/23:36 Riksrevisionens rapport om statliga insatser för att stimulera investeringar i datorhallar

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelse skulle förlängas till och med *fredagen den 20 januari 2023*.

EU-dokument

COM(2022) 689 Förslag till rådets direktiv om standarder för likabehandlingsorgan på området likabehandling av personer oavsett ras eller etniskt ursprung, likabehandling vad gäller anställning och yrke oavsett personers religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning, likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster och om strykning av artikel 13 i direktiv 2000/43/EG och artikel 12 i direktiv 2004/113/EG

Konstitutionsutskottets betänkande

2022/23:KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Kulturutskottets betänkande

2022/23:KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 december

2022/23:153 Europeisk skatt på innehållsleverantörer

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2022/23:154 Myndighetsgemensam tipsfunktion mot arbetslivskriminalitet

av *Jim Svensk Larm* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2022/23:155 En trygg taxibransch för alla

av *Kadir Kasirga* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:156 Terrorstämpling av ryska politiska partier

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:157 Möjlighet att söka uppehållstillstånd på plats

av *Tony Haddou* (V)

till statsrådet Maria Malmer Stenergard (M)

2022/23:158 Tillgänglig primärvård i hela landet

av *Linnéa Wickman* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

Prot. 2022/23:37

13 december

-----

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 21.43.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 5 anf. 37 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 56 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 94 (delvis),

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.49,

av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 138 (delvis),

och av tjänstgörande ålderspresidenten Helén Pettersson därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 4 Ärenden för bordläggning	2
§ 5 Statens budget 2023 – Rambeslutet.....	3
Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU1	3
Anf. 1 EDWARD RIEDL (M)	3
Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S)	6
Anf. 3 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	10
Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik	10
Anf. 5 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	11
Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S) replik	11
Anf. 7 EDWARD RIEDL (M) replik	12
Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (S) replik	12
Anf. 9 EDWARD RIEDL (M) replik	13
Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S) replik	13
Anf. 11 HANS EKLIND (KD) replik	14
Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (S) replik	14
Anf. 13 HANS EKLIND (KD) replik	15
Anf. 14 MIKAEL DAMBERG (S) replik	16
Anf. 15 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	16
Anf. 16 MARTIN ÅDAHL (C) replik	18
Anf. 17 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	19
Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik	19
Anf. 19 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	20
Anf. 20 ALI ESBATI (V) replik	20
Anf. 21 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	20
Anf. 22 ALI ESBATI (V) replik	21
Anf. 23 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	22
Anf. 24 MIKAEL DAMBERG (S) replik	22
Anf. 25 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	23
Anf. 26 MIKAEL DAMBERG (S) replik	23
Anf. 27 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	24
Anf. 28 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	24
Anf. 29 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	24
Anf. 30 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	25
Anf. 31 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	25
Anf. 32 ALI ESBATI (V)	25
Anf. 33 HANS EKLIND (KD)	29
Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C) replik	32
Anf. 35 HANS EKLIND (KD) replik	33
Anf. 36 MARTIN ÅDAHL (C) replik	33
Anf. 37 HANS EKLIND (KD) replik	34
Anf. 38 ALI ESBATI (V) replik	34
Anf. 39 HANS EKLIND (KD) replik	35
Anf. 40 ALI ESBATI (V) replik	35
Anf. 41 HANS EKLIND (KD) replik	36

Anf. 42 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	36	Prot. 2022/23:37
Anf. 43 HANS EKLIND (KD) replik.....	37	13 december
Anf. 44 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	37	-----
Anf. 45 HANS EKLIND (KD) replik.....	38	
Anf. 46 MARTIN ÅDAHL (C).....	38	
Anf. 47 CARL B HAMILTON (L)	42	
Anf. 48 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	44	
Anf. 49 CARL B HAMILTON (L) replik	44	
Anf. 50 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	44	
Anf. 51 CARL B HAMILTON (L) replik	45	
Anf. 52 MIKAEL DAMBERG (S) replik	45	
Anf. 53 CARL B HAMILTON (L) replik	46	
Anf. 54 MIKAEL DAMBERG (S) replik	46	
Anf. 55 CARL B HAMILTON (L) replik	47	
Anf. 56 JANINE ALM ERICSON (MP).....	47	
Anf. 57 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	51	
Anf. 58 ALI ESBATI (V) replik	54	
Anf. 59 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	55	
Anf. 60 ALI ESBATI (V) replik	55	
Anf. 61 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	56	
Anf. 62 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	56	
Anf. 63 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	57	
Anf. 64 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	57	
Anf. 65 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	58	
Anf. 66 MIKAEL DAMBERG (S) replik	58	
Anf. 67 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	59	
Anf. 68 MIKAEL DAMBERG (S) replik	59	
Anf. 69 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	60	
Anf. 70 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	60	
Anf. 71 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	61	
Anf. 72 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	61	
Anf. 73 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	62	
Anf. 74 NIKLAS KARLSSON (S) replik	62	
Anf. 75 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	63	
Anf. 76 NIKLAS KARLSSON (S) replik	63	
Anf. 77 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	63	
Anf. 78 BORIANA ÅBERG (M).....	64	
Anf. 79 NIKLAS KARLSSON (S)	66	
Anf. 80 BORIANA ÅBERG (M) replik.....	68	
Anf. 81 NIKLAS KARLSSON (S) replik	68	

Anf. 82 BORIANA ÅBERG (M) replik	69
Anf. 83 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	69
Anf. 84 CECILIA RÖNN (L) replik	69
Anf. 85 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	70
Anf. 86 CECILIA RÖNN (L) replik	70
Anf. 87 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	71
Anf. 88 PER SÖDERLUND (SD)	71
Anf. 89 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	73
Anf. 90 PER SÖDERLUND (SD) replik	74
Anf. 91 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	74
Anf. 92 PER SÖDERLUND (SD) replik	74
Anf. 93 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	75
Anf. 94 CECILIA ENGSTRÖM (KD).....	77
Anf. 95 HELENA LINDAHL (C).....	78
Anf. 96 CECILIA RÖNN (L)	80
Anf. 97 MARIELLE LAHTI (MP)	82
(Beslut fattades under § 7.)	84
Ajournering.....	84
Återupptaget sammanträde.....	84
§ 6 Beslut om ärende som slutdebatterats den 8 december	85
UFöU1 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	85
§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	85
FiU1 Statens budget 2023 – Rambeslutet	85
Ajournering.....	87
Återupptaget sammanträde.....	87
§ 8 Svar på interpellation 2022/23:55 om åtgärder mot Iran	87
Anf. 98 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	87
Anf. 99 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	88
Anf. 100 LAWEN REDAR (S).....	89
Anf. 101 AZRA MURANOVIC (S)	90
Anf. 102 AZADEH ROJHAN (S).....	91
Anf. 103 HÅKAN SVENNELING (V)	91
Anf. 104 ARDALAN SHEKARABI (S)	92
Anf. 105 ARIN KARAPET (M)	94
Anf. 106 ALIREZA AKHONDI (C).....	94
Anf. 107 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	95
Anf. 108 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	96
Anf. 109 LAWEN REDAR (S).....	97
Anf. 110 AZRA MURANOVIC (S)	97
Anf. 111 AZADEH ROJHAN (S).....	98
Anf. 112 HÅKAN SVENNELING (V)	98
Anf. 113 ARDALAN SHEKARABI (S)	99
Anf. 114 ARIN KARAPET (M)	99
Anf. 115 ALIREZA AKHONDI (C).....	100
Anf. 116 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	100
Anf. 117 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	101
Anf. 118 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	102

§ 9 Svar på interpellation 2022/23:65 om vapenexport till

Prot. 2022/23:37

Turkiet 102

13 december

Anf. 119	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	102
Anf. 120	JACOB RISBERG (MP)	103
Anf. 121	HÅKAN SVENNELING (V)	104
Anf. 122	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	105
Anf. 123	JACOB RISBERG (MP)	106
Anf. 124	HÅKAN SVENNELING (V)	107
Anf. 125	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	107
Anf. 126	JACOB RISBERG (MP)	108
Anf. 127	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	108

§ 10 Svar på interpellation 2022/23:66 om

Försäkringskassans resurser 109

Anf. 128	Statsrådet ANNA TENJE (M)	109
Anf. 129	ÅSA ERIKSSON (S)	109
Anf. 130	Statsrådet ANNA TENJE (M)	110
Anf. 131	ÅSA ERIKSSON (S)	111
Anf. 132	Statsrådet ANNA TENJE (M)	111
Anf. 133	ÅSA ERIKSSON (S)	112
Anf. 134	Statsrådet ANNA TENJE (M)	112

§ 11 Svar på interpellation 2022/23:67 om absoluta

tidsgränser i sjukförsäkringen 113

Anf. 135	Statsrådet ANNA TENJE (M)	113
Anf. 136	ÅSA ERIKSSON (S)	114
Anf. 137	Statsrådet ANNA TENJE (M)	115
Anf. 138	ÅSA ERIKSSON (S)	115
Anf. 139	Statsrådet ANNA TENJE (M)	116
Anf. 140	ÅSA ERIKSSON (S)	117
Anf. 141	Statsrådet ANNA TENJE (M)	117

§ 12 Svar på interpellation 2022/23:72 om rättvist

karensavdrag 118

Anf. 142	Statsrådet ANNA TENJE (M)	118
Anf. 143	ZARA LEGHISSA (S)	118
Anf. 144	Statsrådet ANNA TENJE (M)	119
Anf. 145	ZARA LEGHISSA (S)	120
Anf. 146	Statsrådet ANNA TENJE (M)	120
Anf. 147	ZARA LEGHISSA (S)	121
Anf. 148	Statsrådet ANNA TENJE (M)	121

§ 13 Svar på interpellation 2022/23:80 om beredskapen vid

Försäkringskassan 122

Anf. 149	Statsrådet ANNA TENJE (M)	122
Anf. 150	KALLE OLSSON (S)	122
Anf. 151	Statsrådet ANNA TENJE (M)	123
Anf. 152	KALLE OLSSON (S)	124
Anf. 153	Statsrådet ANNA TENJE (M)	125
Anf. 154	KALLE OLSSON (S)	125
Anf. 155	Statsrådet ANNA TENJE (M)	126

§ 14 Svar på interpellation 2022/23:71 om den svenska

djurskyddskontrollen 126

Anf. 156	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	126
----------	--	-----

Anf. 157	SOFIA SKÖNNBRINK (S)	127
Anf. 158	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	128
Anf. 159	SOFIA SKÖNNBRINK (S)	129
Anf. 160	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	129
Anf. 161	SOFIA SKÖNNBRINK (S)	130
Anf. 162	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	130
§ 15	Svar på interpellation 2022/23:77 om nya, moderna växtförädlingstekniker och deras möjligheter	130
Anf. 163	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	130
Anf. 164	MALIN LARSSON (S)	131
Anf. 165	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	132
Anf. 166	MALIN LARSSON (S)	132
Anf. 167	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	133
Anf. 168	MALIN LARSSON (S)	134
Anf. 169	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	134
§ 16	Svar på interpellation 2022/23:62 om åtgärder mot att ukrainska flyktingar tvingas till prostitution	135
Anf. 170	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	135
Anf. 171	ANNIKA HIRVONEN (MP)	136
Anf. 172	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	137
Anf. 173	ANNIKA HIRVONEN (MP)	137
Anf. 174	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	138
Anf. 175	ANNIKA HIRVONEN (MP)	139
Anf. 176	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	139
§ 17	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	140
§ 18	Anmälan om frågor för skriftliga svar	140
§ 19	Kammaren åtskildes kl. 21.43.	141